

PROGRAM REWITALIZACJI PABIANIC

KOMPLEKSOWA PODSTAWA WYPROWADZANIA ZDEGRADOWANYCH OBSZARÓW MIASTA ZE STANU KRYZYSU

OPRACOWANY NA PODSTAWIE UMOWY Z DNIA 28. MARCA 2017 ROKU NA WYKONANIE OPRACOWANIA PT.
PROGRAM REWITALIZACJI PABIANIC
KOMPLEKSOWA PODSTAWA WYPROWADZANIA ZDEGRADOWANYCH OBSZARÓW MIASTA ZE STANU KRYZYSU

PRZEZ ZESPÓŁ

W SKŁADZIE:

mgr inż. arch Małgorzata Grodzicka-Kowalczyk
(kierownik zespołu)

dr hab. Katarzyna Izydorczyk
dr Dominika Byczkowska – Owczarek
mgr Paulina Maria Adamczyk
mgr Jakub Olczyk

KOORDYNACJA

mgr inż. arch Krzysztof Bednarek
Główny Specjalista ds. Rewitalizacji
(Wydział Urbanistyki UM w Pabianicach)

W tworzeniu PROGRAMU REWITALIZACJI PABIANIC czynny udział brali:

Prezydent Miasta Pabianic – p. Grzegorz Mackiewicz
I Zastępca Prezydenta Miasta Pabianic – p. Aleksandra Jarmakowska-Jasiczek
Naczelnik Wydziału Urbanistyki Urzędu Miejskiego w Pabianicach – p. Renata Sielczak

a także

pracownicy ZWIK Pabianice (Zakład Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.) - pełniący rolę koordynatorów, zarządzających i rozliczających projekt, Kancelarii Prezydenta Miasta, Wydziału Spraw Społecznych i Gospodarczych, Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu, Wydziału Inwestycji i Eksploatacji, Wydziału Ochrony Środowiska, Wydziału Infrastruktury Technicznej i Komunikacji, Wydziału Gospodarki Nieruchomościami, Wydziału Urbanistyki, Wydziału Spraw Lokalowych, Wydziału Spraw Obywatelskich, Straży Miejskiej w Pabianicach, przedstawiciele Rady Miejskiej w Pabianicach, Miejskiej Rady Seniorów, Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach, Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach, Zarządu Dróg Miejskich w Pabianicach, miejskich placówek oświatowych, Starostwa Powiatowego w Pabianicach, Powiatowego Urzędu Pracy w Pabianicach, Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach i in.

Lista członków Społecznego Komitetu Rewitalizacji Pabianic:

- p. Michał Beda (Pracownia Archeologiczna ABAKUS)
- p. Teresa Bobowicz-Siomoł (Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Nasz Park”)
- p. Magdalena Bryndziak (Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach)
- p. Dariusz Cymerman (Radny Rady Miejskiej w Pabianicach)
- p. Alicja Dopart (Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Nasz Park”)
- p. Mirosław Kołodziejczyk (Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach)
- p. Bożenna Kozłowska (Radna Rady Miejskiej w Pabianicach)
- p. Piotr Madej (Stowarzyszenie PAX TECUM)
- p. Adrian Majsterek (przedsiębiorca)
- p. Dorota Pędziwiatr (Forum Organizacji Pozarządowych w Pabianicach)
- p. Katarzyna Bąkowicz (Stowarzyszenie Na Rzecz Opieki Nad Zabytkami Pabianic w Pabianicach)

PROGRAM REWITALIZACJI PABIANIC

Załącznik do UCHWAŁY NR XLVI/578/17 RADY MIEJSKIEJ W PABIANICACH
z dnia 19 września 2017 r. w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji

„Program Rewitalizacji Pabianic – kompleksowa podstawa wyprowadzania
zdegradowanych obszarów miasta ze stanu kryzysu”

Program rewitalizacji – inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2016 poz. 446, z późn. zm.) to wieloletni program działań w sferach: społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej i środowiskowej zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Stanowi narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach procesu rewitalizacji.

Podstawę do sporządzenia niniejszego Programu Rewitalizacji Pabianic stanowią w szczególności założenia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 wdrażanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego. Niniejszy dokument powstał z uwzględnieniem treści Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (MR/H 2014-2020/20(2)08/2016) zatwierdzonych przez Ministra Rozwoju (Warszawa, 2. sierpnia 2016 roku).

Określenie w Programie Rewitalizacji Pabianic kierunków działań jest warunkiem koniecznym dla możliwości pozyskania środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w ramach RPO Województwa Łódzkiego, w szczególności Osi Priorytetowej VI – Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu.

Projekt Programu Rewitalizacji Pabianic jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków budżetu państwa przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Łódzkiego.

WSTĘP	5
1 WPROWADZENIE.....	7
1.1 METODOLOGIA PROWADZENIA PRAC DIAGNOSTYCZNYCH	7
1.2 STRUKTURA PROGRAMU	11
1.3 REWITALIZACJA PABIANIC W ZAŁOŻENIACH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH – POZIOM LOKALNY	12
1.4 REWITALIZACJA PABIANIC W ZAŁOŻENIACH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH – POZIOM WOJEWÓDZKI	14
2 DIAGNOZA CZYNNIKÓW KRYZYSOWYCH W SKALI MIASTA.....	17
2.1 DIAGNOZA SFERY SPOŁECZNEJ	17
2.1.1 DEMOGRAFIA	17
2.1.2 FORMY WSPARCIA SPOŁECZNEGO	23
2.1.3 EDUKACJA	30
2.1.4 PRZEDSZKOLA	40
2.1.5 ŻŁOBKI.....	40
2.1.6 SŁUŻBA ZDROWIA I DIAGNOZA PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH	41
2.1.7 KULTURA.....	42
2.1.8 SPORT I REKREACJA	44
2.1.9 AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA.....	45
2.1.10 BEZPIECZEŃSTWO.....	47
2.1.11 DIAGNOZA SPOŁECZNA MIASTA – POTRZEBY REWITALIZACYJNE ZGŁOSZONE W PROCESIE PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ	49
2.1.12 DIAGNOZA SFERY SPOŁECZNEJ MIASTA – PODSUMOWANIE ZJAWISK KRYZYSOWYCH.....	50
2.2 DIAGNOZA SFERY PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ MIASTA.....	55
2.2.1 POŁOŻENIE GMINY MIEJSKIEJ PABIANICE.....	55
2.2.2 UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE ROZWOJU MIASTA	57
2.2.3 STRUKTURA I FUNKCJE MIASTA.....	57
2.2.4 STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW NA OBSZARZE MIASTA	60
2.2.5 UKŁAD DROGOWY MIASTA.....	62
2.2.6 ZASPOKOJENIE POTRZEB KOMUNIKACYJNYCH W MIEŚCIE	64
2.2.7 KOMUNIKACJA ROWEROWA	65
2.2.8 PRZESTRZENIE PUBLICZNE MIASTA	66
2.2.9 STAN NIERUCHOMOŚCI W CENTRUM MIASTA.....	71
2.2.10 DZIEDZICTWO KULTUROWE MIASTA.....	73
2.2.11 PRACE STUDIALNE DOTYCZĄCE CENTRUM PABIANIC	77
2.2.12 DIAGNOZA SFERY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ MIASTA – POTRZEBY REWITALIZACYJNE ZGŁOSZONE W PROCESIE PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ.....	78
2.2.13 DIAGNOZA SFERY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ MIASTA – WERYFIKACJA OBSZARU KRYZYSOWEGO	79
2.3 DIAGNOZA SFERY TECHNICZNEJ MIASTA.....	80
2.3.1 MIESZKALNICTWO	80
2.3.2 DOSTĘP DO INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	81
2.3.3 GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.....	82
2.3.4 STAN TECHNICZNY OBIEKTÓW BUDOWLANYCH W ZARZĄDZIE ZGM W PABIANICACH.....	84
2.3.5 STAN OBIEKTÓW KULTURY	88
2.3.6 BUDYNKI OŚWIATOWE WYMAGAJĄCE TERMOMODERNIZACJI	89
2.3.7 STAN TECHNICZNY INFRASTRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ W MIEŚCIE	91
2.3.8 ZAŁOŻENIA PLANU MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ	96
2.3.9 DIAGNOZA SFERY TECHNICZNEJ MIASTA – POTRZEBY REWITALIZACYJNE ZGŁOSZONE W PROCESIE PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ	97
2.3.10 DIAGNOZA SFERY TECHNICZNEJ MIASTA - WERYFIKACJA OBSZARU KRYZYSOWEGO	98
2.4 DIAGNOZA SFERY GOSPODARCZEJ MIASTA.....	99
2.4.1 CHARAKTERYSTYKA GOSPODARKI MIASTA.....	99
2.4.2 STRUKTURA GOSPODARKI WG SEKCJI PKD 2007.....	102
2.4.3 STRUKTURA PRZEDSIĘBIORSTW DZIAŁAJĄCYCH W MIEŚCIE	107

2.4.4	LOKALE UŻYTKOWE W ZASOBIE GMINNYM	108
2.4.5	RYNEK PRACY	110
2.4.6	GŁÓWNI PRACODAWCY	111
2.4.7	DIAGNOZA SFERY GOSPODARCZEJ MIASTA – POTRZEBY REWITALIZACYJNE ZGŁOSZONE W PROCESIE PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ	111
2.4.8	DIAGNOZA SFERY GOSPODARCZEJ MIASTA – WERYFIKACJA OBSZARU KRYZYSOWEGO	112
2.5	DIAGNOZA SFERY ŚRODOWISKOWEJ MIASTA	113
2.5.1	ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	113
2.5.2	ZASOBY WODNE I ICH WYKORZYSTANIE	115
2.5.3	JAKOŚĆ POWIETRZA	118
2.5.4	HAŁAS	121
2.5.5	GOSPODARKA ODPADAMI	121
2.5.6	NIELEGALNE SKŁADOWISKA ODPADÓW	123
2.5.7	DIAGNOZA SFERY ŚRODOWISKOWEJ MIASTA– POTRZEBY REWITALIZACYJNE ZGŁOSZONE W PROCESIE PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ	124
2.5.8	DIAGNOZA SFERY ŚRODOWISKOWEJ MIASTA – WERYFIKACJA OBSZARU KRYZYSOWEGO	124
3	POGŁĘBIONA DIAGNOZA SPOŁECZNA OBSZARU WYSTĘPOWANIA ZJAWISK KRYZYSOWYCH	125
4	SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH	134
4.1	SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH – SFERA SPOŁECZNA	134
4.2	SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH – SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA	136
4.3	SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH – SFERA TECHNICZNA	137
4.4	SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH – SFERA GOSPODARCZA	138
4.5	SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH – SFERA ŚRODOWISKOWA	138
5	DELIMITACJA OBSZARU REWITALIZACJI	139
6	WIZJA I CHARAKTERYSTYKA OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU PROCESU REWITALIZACJI	143
7	CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH	144
8	PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE	146
8.1	PROJEKTY REWITALIZACYJNE PODSTAWOWE	146
8.2	PROJEKTY REWITALIZACYJNE UZUPEŁNIAJĄCE	171
9	MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI POMIĘDZY PRZEDSIĘWZIĘCIAMI	176
9.1	KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA	176
9.2	KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA	176
9.3	KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA	179
9.4	KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA	181
9.5	KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	182
9.6	KOMPLEKSOWOŚĆ	182
10	PLAN FINANSOWY PROGRAMU REWITALIZACJI	183
11	POWIĄZANIE ZAŁOŻEŃ PROGRAMU REWITALIZACJI PABIANIC Z ZAŁOŻENIAMI DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH MIASTA	185
12	MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI	190
13	SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI	193
14	SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ I SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU PROGRAMU	195
15	ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO SKUTKÓW REALIZACJI PROGRAMU	199

WSTĘP

Do najważniejszych założeń procesu rewitalizacji należy realizacja działań, w wyniku których – przy wykorzystaniu istniejącego w obszarze potencjału - rozwiązane zostaną główne problemy wpływające na pogorszenie jakości życia na obszarze i zaburzające jego rozwój.

„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.”

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

„Rewitalizacja - to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji”

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

Dopiero po wnikliwej diagnozie stanu obecnego, a co za tym idzie zdefiniowaniu obszarów zdegradowanych, można określić potrzeby i kierunki działań rewitalizacyjnych, które pozwolą skutecznie przeciwdziałać pogłębianiu się zjawisk kryzysowych.

Niniejszy Program Rewitalizacji Pabianic (zwany dalej również Programem) opracowany został przy pomocy wsparcia udzielonego miastu w ramach konkursu dotacji na opracowanie albo aktualizację programów rewitalizacji przez gminy województwa łódzkiego (nr 1/REW/2016).

Na podstawie wcześniejszych analiz oraz prowadzonych na bieżąco w Urzędzie Miejskim w Pabianicach obserwacji, jako obszar wymagający podjęcia działań rewitalizacyjnych, w pierwszej kolejności wskazano centrum miasta – obszar Starego Miasta ze Starym Rynkiem połączony traktem ulicy Zamkowej z Nowym Miastem. Zwrócono również uwagę na opuszczone obszary przemysłowe oraz wymagające urządzenia tereny zieleni nad rzeką Dobrzyńką (bulwary i Lewityn). Problemy jakie można tam napotkać są w głównej mierze wynikiem szeregu zmian będących pośrednim efektem przeobrażeń gospodarczych, jakie dotknęły miasto w latach 90-tych (likwidacja przemysłu i wynikająca z niej redukcja zatrudnienia w Pabianicach). Jako główny problem w centralnej części miasta zdefiniowano na tym etapie: utratę wiodących funkcji miejskich, brak pozytywnego wizerunku, brak sprzyjającego klimatu dla aktywności społeczno-gospodarczej i integracji mieszkańców.

Na wskazanych obszarach Pabianic wstępnie zaobserwowano występowanie niekorzystnych zjawisk w następujących sferach funkcjonowania miasta:

- **w sferze społecznej:** wysoki poziom ubóstwa, bezrobocia i patologii, liczna grupa osób objętych opieką Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach, niski poziom bezpieczeństwa, niski kapitał społeczny, brak współodpowiedzialności za miejsce zamieszkania, brak inicjatywy,
- **w sferze przestrzennej i infrastrukturalnej:** zły stan przestrzeni publicznych, niewypełnianie funkcji, zły stan techniczny kamienic (wg danych Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach aż 80% z nich wymaga pilnego remontu), anektowanie pustostanów przez przedstawicieli środowisk patologicznych,
- **w sferze gospodarczej:** migracja najemców lokali handlowo – usługowych,
- **w sferze środowiskowej:** zanieczyszczenie powietrza (np. w wyniku opalania lokali odpadami), fakt zaniedbania terenów wzdłuż rzeki Dobrzyńki, inwazje gryzoni.

Powyższe zjawiska wpływają na jakość funkcjonowania obszaru centralnego a także – z uwagi na jego znaczenie - rozprzestrzeniają się na pozostałe obszary Pabianic. W przypadku objęcia obszaru działaniami rewitalizacyjnymi należy wziąć pod uwagę jego potencjał, w szczególności: koncentrację obiektów znaczących dla tożsamości miasta, przeprowadzone w poprzednim okresie programowania działania rewitalizacyjne (teren Parku im. Słowackiego, adaptację części budynków pofabrycznych na hotel, restauracje i biura), także lokalizację obiektów instytucji miejskich mogących stanowić bazę przyszłych działań rewitalizacyjnych.

Wstępnie określona wizja zakłada „ożywienie” Starego Rynku – przekształcenie go w miejsce spotkań, lokalnych wydarzeń i atrakcyjnych imprez. Główna ulica miasta – Zamkowa ma stać się atrakcyjną przestrzenią publiczną dostosowaną do ruchu pieszego, z nowym torowiskiem, zielenią, odnowioną zabudową oraz miejscem kumulacji funkcji usługowych miasta. Wyremontowane kamienice w kwartałach Starego i Nowego Miasta mają być pożądanymi lokalami mieszkalnymi. Tereny zieleni śródmiejskiej zapewnić mają bogatą ofertę aktywnego spędzania wolnego czasu, zajęć edukacyjnych i sportowych.

1 WPROWADZENIE

1.1 METODOLOGIA PROWADZENIA PRAC DIAGNOSTYCZNYCH

Działania w skali miasta zaplanowano w oparciu o szczegółową diagnozę potrzeb rewitalizacyjnych. Pozwoliło to na zdefiniowanie czynników kryzysowych i zbadanie zachodzących na obszarze miasta negatywnych procesów, następnie określenie potrzeb rewitalizacyjnych.

WSPÓŁPRACA ŚRODOWISK

W opracowanie Programu zaangażowano multidyscyplinarny zespół ekspertów specjalizujących się w pracach dotyczących poszczególnych sfer objętych analizami. Dodatkowo - w wyniku odpowiedniej organizacji procesu – włączono w niego liczną grupę ekspertów lokalnych - przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Pabianicach i jego jednostek organizacyjnych, placówek oświatowych, jednostek powiatowych, przedstawicieli funkcjonujących w Pabianicach organizacji i stowarzyszeń.

W środowisku osób odpowiedzialnych za stan Pabianic i procesy rozwojowe istnieje duża świadomość nie tylko problemów, ale też wyzwań stojących przed miastem. Możliwość uczestnictwa w spotkaniach problemowych organizowanych w ramach opracowywania Programu przyjęta została z dużą aprobatą. Spotkania pozwalały na wypracowanie wspólnych wniosków i opracowanie takich kierunków działania, które pozwolą na stworzenie narzędzi pozwalających na wyjście z kryzysu przy zachowaniu pełnej komplementarności.

PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Na każdym etapie prac – zarówno diagnostycznych jak i polegających na wypracowaniu założeń strategicznych Programu – jego treść była nie tylko konsultowana, ale – zgodnie z ideą partycypacji społecznej - wspólnie wypracowywana ze społecznością lokalną. Opis przeprowadzonego w ramach tworzenia Programu procesu partycypacji społecznej zawarto w Rozdziale 12. Wnioski z przeprowadzonych konsultacji przedstawiono w treści dokumentu. Włączenie mieszkańców w proces tworzenia Programu pozwoliło zarówno na potwierdzenie słuszności wypracowanych założeń jak i na wykorzystanie ich doświadczenia i wiedzy na temat zamieszkiwanego obszaru. W proces partycypacji (realizowany m. in. w formie spotkań konsultacyjnych, informacyjnych, konferencji problemowej, badań ankietowych i spaceru badawczego) prowadzony na każdym z etapów prac włączyła się liczna grupa pabianiczanków a uzyskane wyniki wzięto pod uwagę na etapie tworzenia Programu Rewitalizacji Pabianic. Do tej pory w proces tworzenia Programu na poszczególnych jego etapach zaangażowało się około 700 osób.

METODOLOGIA POZYSKANIA DANYCH POZIOMU LOKALNEGO

W przygotowaniach strategii rewitalizacyjnej Miasta Pabianic bazowano na zebranych danych jakościowych jak i ilościowych, pozyskanych w głównej mierze od osób zaangażowanych w sprawy miasta, podejmujących decyzje na szczeblu lokalnym oraz lokalnej społeczności. Ogólnodostępne dane – w tym statystyczne dane GUS stanowiły bazę analiz, jednakże z uwagi na złożoność i specyfikę działań rewitalizacyjnych uznano, że to właśnie przyjęcie kontekstu mezzospołecznego – dotyczącego w sposób bezpośredni lokalnej społeczności - będzie najważniejszym i najbardziej zasadnym w tym przypadku punktem wyjścia do badania lokalnych uwarunkowań i rozpoznania realnych potrzeb mieszkańców.

Konsultacje dotyczące treści i sposobu wprowadzania zmian w mieście prowadzone były na wielu poziomach decydentów, wśród różnych grup interesariuszy, w wielu różnych formach. Zgodnie z zasadą triangulacji, wykorzystywaną w metodologii m.in. socjologicznej, gromadzenie danych pochodzących z różnych źródeł, pozyskanych różnymi technikami badawczymi pozwoliło na lepszy, dokładniejszy i obciążony mniejszym ryzykiem błędu pomiarowego wynik.

Podczas prowadzenia prac przeprowadzono serię spotkań z urzędnikami, interesariuszami, mieszkańcami Pabianic. Spotkania (do etapu wypracowania pierwszej pełnej wersji Programu) organizowane były w okresie od marca do lipca 2017, stanowiły więc stały element konstruowania strategii. Szerokie zaangażowanie pabianickiej społeczności pozwoliło uniknąć błędów „pozornych konsultacji” dokumentu. Program został opracowany z uwzględnieniem ogólnodostępnych danych, ale przede wszystkim w oparciu o badanie realnych odczuć i potrzeb odbiorców i późniejszych realizatorów procesu.

Ważnym wyzwaniem, któremu udało się sprostać, było zaproszenie interesariuszy do uczestnictwa w procesie tworzenia Programu i ciągłe podtrzymywanie ich zaangażowania w opracowywanie jego założeń. We wszystkich spotkaniach brał udział Prezydent Miasta Pabianic, pan Grzegorz Mackiewicz. Jednym z ważniejszych wydarzeń na etapie prac było powołanie przez niego Społecznego Komitetu Rewitalizacji, który pełni teraz w mieście rolę forum współpracy na potrzeby prowadzenia działań rewitalizacyjnych.

Dodatkowe konsultacje mające na celu uzyskanie szerszego oglądu dot. problemów i planowanych działań prowadzone były z członkami Zarządu Powiatu Pabianickiego oraz Starostą Pabianickim. Wynikiem tej współpracy był między innymi szereg wskazówek dotyczących doświadczeń w pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym.

Dużym zainteresowaniem użytkowników przestrzeni cieszyła się możliwość uczestnictwa w zorganizowanym spacerze badawczym, podczas którego prowadzono wywiady konwersatoryjne z mieszkańcami miasta, dotyczące potrzeb rewitalizacji oraz badanie ankietowe.

Na spotkania konsultacyjno-informacyjne zapraszani byli mieszkańcy miasta, przedstawiciele organizacji pozarządowych, wspólnot mieszkaniowych, spółdzielni mieszkaniowych, właściciele nieruchomości, przedstawiciele instytucji kultury, klubów sportowych i inne osoby zainteresowane rewitalizacją miasta.

Wraz z rozpoczęciem prac nad Programem Rewitalizacji Pabianic uruchomiono interaktywny punkt konsultacyjny - pabianice.konsultujmy.pl. Jego zadaniem było informowanie o stanie prac nad Programem oraz umożliwienie wymiany pomysłów i informacji.

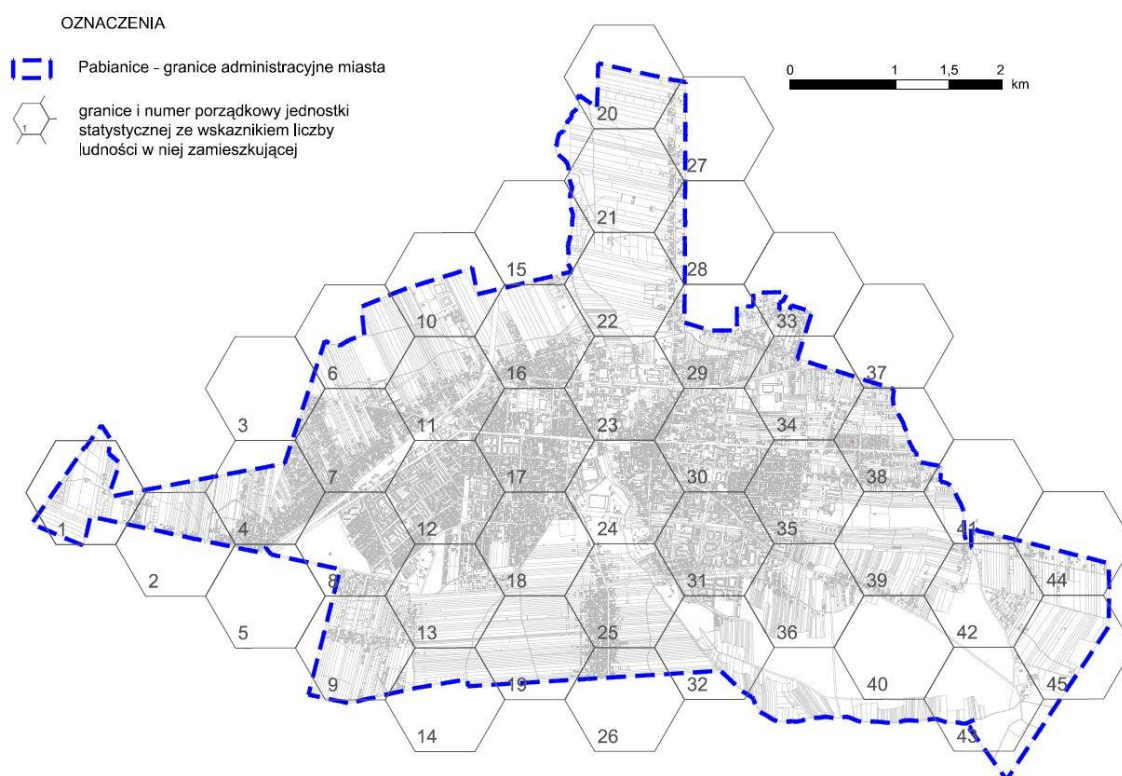
Ważnym elementem prac było przeprowadzane dwukrotnie badanie ankietowe (łącznie na grupie 600 respondentów). Pierwsze badanie związane było z opracowaniem części diagnostycznej Programu, drugie – jego założeń strategicznych. Ankiety można było wypełniać podczas spotkań informacyjnych, spaceru badawczego, a także przez Internet. Jej wyniki wskazują jednoznacznie, że pabianiczanie oczekują działań rewitalizacyjnych.

ETAPY PRAC DIAGNOSTYCZNYCH

Prace diagnostyczne nad Programem Rewitalizacji Pabianic przebiegały trzyetapowo:

ETAP I (diagnoza w skali całego miasta):

- polegał na przeprowadzeniu diagnozy w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej dla obszaru Miasta Pabianic;
- miał na celu wskazanie w granicach administracyjnych gminy miejskiej Pabianice obszarów występowania zjawisk kryzysowych;
- obejmował analizy przeprowadzone w stosunku do jednostek statystycznych wyznaczonych w wyniku zastosowania dla obszaru miasta heksagonalnej siatki podziału (każdy z heksagonów siatki analitycznej to fragment miasta o powierzchni 100 ha) z wykorzystaniem technologii GIS¹ przy wykorzystaniu mapy sytuacyjno-wysokościowej przekazanej przez Zamawiającego (Urząd Miejski w Pabianicach), wyniki analiz przedstawiono głównie w formie kartogramów;
- zrealizowany został w oparciu o badanie wskaźników dotyczących zjawisk w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej;
- przeprowadzony został w oparciu o dane ogólnodostępne (w tym statystyczne), dane udostępnione przez wydziały Urzędu Miejskiego w Pabianicach zaangażowane w proces rewitalizacji, przez jego jednostki organizacyjne – takie jak instytucje kultury, placówki oświatowe, zakłady budżetowe miasta i in., jednostki powiatowe, dane zamieszczone w dokumentach planistycznych i strategicznych obowiązujących dla obszaru miasta, analizy eksperckie, wyniki wizji terenowych oraz wyniki konsultacji społecznych prowadzonych na etapie przygotowania Programu;

Ryc 1 - MIASTO PABIANICE – podział obszaru miasta na heksagonalne jednostki statystyczne na potrzeby prowadzenia prac diagnostycznych (opracowanie własne)

¹ ang. *Geographic Information System*

- zakończony został wskazaniem obszaru zdegradowanego – obszaru miasta, w ramach tych jednostek statystycznych, dla których stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, w oparciu o wskaźniki takie jak:
 - W1 – liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców,
 - W2 – liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców,
 - W3 – liczba gimnazjalistów korzystających z zajęć wyrównawczych na 100 mieszkańców,
 - W4 – liczba uczniów szkół podstawowych korzystających z zajęć wyrównawczych na 100 mieszkańców,
 - W5 – liczba gimnazjalistów z problemami wychowawczymi i problemami w nauce na 100 mieszkańców,
 - W6 – liczba uczniów szkół podstawowych z problemami wychowawczymi i problemami w nauce na 100 mieszkańców,
 - W7 – liczba przestępstw wg Komendy Powiatowej Policji na 100 mieszkańców,
 - W8 – liczba interwencji Straży Miejskiej na 100 mieszkańców
- a także stwierdzono współwystępowanie powyższych negatywnych zjawisk społecznych z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

ETAP II (diagnoza pogłębiona obszaru występowania zjawisk kryzysowych):

- polegał na przeprowadzeniu diagnozy pogłębionej dla określonego w I etapie obszaru zdegradowanego – diagnoza dotyczyła przede wszystkim pogłębionej analizy kwestii społecznych, ale także pozostałych sfer, w których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych;
- miał na celu wskazanie w granicach obszaru występowania zjawisk kryzysowych rejonu ich szczególnej koncentracji;
- w zależności od charakteru badanych zjawisk - obejmował analizy przeprowadzone w stosunku do wyznaczonego w granicach miasta obszaru zdegradowanego – oparte o szczegółowe dane adresowe z wykorzystaniem technologii gis (*ang. Geographic Information System*) oraz analizy zjawisk powiązanych wzajemnie w skali całego miasta dotyczące badanego obszaru przy wykorzystaniu mapy sytuacyjno-wysokościowej przekazanej przez Zamawiającego (Urząd Miejski w Pabianicach);
- zrealizowany został w oparciu o szczegółowe badanie miejsc występowania czynników mających lub mogących mieć wpływ na występowanie stanu kryzysowego oraz miejsc, gdzie odnotowano stan degradacji;
- przeprowadzony został przede wszystkim w oparciu o dane udostępnione przez wydział Urzędu Miejskiego w Pabianicach, przez jego jednostki organizacyjne, analizy eksperckie, wyniki wizji terenowych oraz wyniki konsultacji społecznych prowadzonych na etapie przygotowania Programu;
- zakończony został wskazaniem obszaru rewitalizacji – obszaru obejmującego część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, co do którego - z uwagi na jego potencjał i znaczenie dla rozwoju miasta - stwierdza się celowość prowadzenia działań rewitalizacyjnych (przewiduje się, iż ich realizacja na tym właśnie obszarze w sposób skuteczny wpłynie na eliminację bądź ograniczenie negatywnych zjawisk).

ETAP III (wizja obszaru rewitalizacji)

- polegał na określeniu – w oparciu o wcześniejsze analizy – skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych obszaru,
- zakończony został wypracowaniem wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

i stanowił punkt wyjścia do opracowania części strategicznej Programu Rewitalizacji Pabianic.

1.2 STRUKTURA PROGRAMU

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (Minister Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r.) określają zasady tworzenia programów rewitalizacji określając jednocześnie ich minimalną zawartość. Program Rewitalizacji Pabianic zawiera wszystkie treści wskazane w dokumencie Wytycznych. Poniżej wskazano zawartość Programu w odniesieniu do wymaganego zakresu.

Tabela 1 - Zawartość Programu Rewitalizacji Pabianic (opracowanie własne)

WYMAGANE TREŚCI	ROZDZIAŁ
a. opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy;	1.3, 1.4, 11
b. diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;	2, 3, 4
c. zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów najbardziej wymagających wsparcia;	5
d. wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji);	6
e. cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk;	7
f. lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z ich opisami zawierającymi, w odniesieniu do każdego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji;	8.1
g. charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową;	8.2
h. mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;	9
i. indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w lit. f oraz g, z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE);	10
j. mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;	12
k. system realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji;	13
l. system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.	14

1.3 REWITALIZACJA PABIANIC W ZAŁOŻENIACH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH – POZIOM LOKALNY

POWIĄZANIE Z DOKUMENTEM STRATEGII ROZWOJU MIASTA PABIANICE

Strategia Rozwoju Miasta Pabianice na lata 2016-2022 została przyjęta Uchwałą Nr XXX/405/16 Rady Miejskiej w Pabianicach z dnia 8. listopada 2016 r. Zgodnie z zasadami przyjętymi w Strategii - wszystkie zidentyfikowane kierunki działania powinny realizować zasady podejścia obszarowego, tj. ukierunkowanego na realizację projektów zintegrowanych i partnerskich, inkorporujących korzyści synergiczne, a za rozwój Miasta odpowiedzialność ponoszą nie tylko władze samorządowe, ale także inne podmioty, w tym przedsiębiorstwa, organizacje samorządowe i mieszkańcy.

Opracowanie i realizacja programu rewitalizacji miasta zostały uznane jako jedna z sześciu najważniejszych szans rozwojowych miasta pozwalająca wykorzystać mocne i minimalizować oddziaływanie jego słabych stron.

Rewitalizacja i estetyka przestrzeni publicznej wskazane zostały w Strategii jako jedno z pól operacyjnych. W sytuacji zmian, jakie zaszły w mieście w wyniku transformacji ustrojowej na przestrzeni ostatnich 25 lat na obszarze Pabianic nastąpiła degradacja tkanki materialnej oraz narastać zaczęły problemy w sferach społecznej i gospodarczej.

Niezwykle istotne są planowanie oraz realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, obejmujących sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową jako odpowiedź na sytuacje i zjawiska kryzysowe na danym obszarze. Prowadzone winny być działania, których celem jest rewitalizacja obszarów zdegradowanych na rzecz budowy przyjaznych i bezpiecznych przestrzeni, sprzyjających włączeniu społecznemu i podniesieniu aktywności gospodarczej. Rewitalizacja obszaru oznaczać będzie wprowadzenie lub odnowienie określonych funkcji społecznych, kulturowych, rekreacyjnych i gospodarczych oraz rewitalizację infrastruktury z uwzględnieniem strategii niskoemisyjnej i efektywności energetycznej. Rewitalizacja będzie prowadzi do wzrostu poczucia identyfikacji i tożsamości lokalnej, aktywizowania mieszkańców oraz budowania społeczeństwa obywatelskiego. Jako planowane działania rewitalizacyjne Miasta wskazano: rewitalizację Traktu Kapituły Krakowskiej wraz ze Starym Rynkiem, Lewityna oraz Bulwarów.

Wśród kierunków działania wymienia się: opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji/Gminnego Programu Rewitalizacji, wyznaczenie obszarów wymagających interwencji oraz zaprogramowanie działań rewitalizacyjnych (z wykorzystaniem narzędzi angażujących innych partnerów rozwoju, np. konsultacje społeczne, Zespół ds. Rewitalizacji, konkursy architektoniczne, itp.) i wskazuje podmioty odpowiedzialne: Urząd Miejski w Pabianicach, mieszkańców, wspólnoty mieszkaniowe, organizacje pozarządowe oraz innych partnerów rozwoju.

W dalszej części dokumentu (Rozdział 11) opisany został stopień powiązania celów niniejszego Programu Rewitalizacji Pabianic z celami Strategii Rozwoju Miasta Pabianice na lata 2016-2022.

POWIĄZANIE Z DOKUMENTEM ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA PABIANIC

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Pabianic przyjęta została Uchwałą Nr XXVII/3106/12 z dnia 20 czerwca 2012 roku Rady Miejskiej w Pabianicach. W studium problem rewaloryzacji i restrukturyzacji starych struktur śródmiejskich uznano za priorytetowy kierunek rozwoju przestrzennego miasta. Problemy rewaloryzacji i rewitalizacji dotyczą znajdującej się na obszarze miasta zabudowy śródmiejskiej - mieszkaniowej i przemysłowej a także obszarów w nowych dzielnicach przemysłowych oraz terenów koncentracji starej, substandardowej zabudowy podmiejskiej. Działania rewitalizacyjne prowadzone w ramach tych obszarów – różnicowane i prowadzone w oparciu o zdiagnozowane indywidualne potrzeby - powinny wzajemnie się uzupełniać. Kluczowe będzie również prowadzenie bieżącej analizy wpływu efektu działań rewitalizacyjnych na obszary sąsiednie.

Zgodnie z podejściem wynikającym z poprzednich okresów programowania - proces rewitalizacji traktowany jest jako zespół działań naprawczych odnoszący się do materialnego wymiaru miasta – przedmiotem rewitalizacji jest przestrzeń „wypełniona” obiektami o określonej strukturze i wzajemnych funkcjonalnych powiązaniach – w tym w wymiarze społeczno-gospodarczym.

Przyczyna degradacji przestrzeni miejskiej – w tym przede wszystkim utraty jakości substancji mieszkaniowej w centralnej części miasta – to między innymi wynik ekspansji przestrzennej i gospodarczego rozwoju Pabianic. Powstawanie nowych, atrakcyjnych przestrzeni w mieście poza jego ścisłym centrum skutkuje spadkiem popularności i zmniejszonym popytem na inne przestrzenie – głównie XIX wieczne śródmiejskie obszary zabudowy mieszkaniowej. Zadaniem procesu rewitalizacji jest wzmocnienie i wykorzystanie potencjału tychże obszarów – aby mogły ponownie znaleźć się w obszarze zainteresowania użytkowników przestrzeni miasta. Istnieje konieczność podejmowania wszelkich decyzji dotyczących prowadzenia i realizacji procesu rewitalizacji ze społecznością lokalną. Społeczny wymiar rewitalizacji gwarantuje w ich opinii powodzenie prowadzonego procesu.

W dalszej części dokumentu (Rozdział 11) opisany został stopień powiązania celów niniejszego Programu Rewitalizacji Pabianic z założeniami Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Pabianic.

POWIĄZANIE ZE STRATEGIĄ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA PABIANIC NA LATA 2014 – 2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Pabianic na lata 2014-2020 została przyjęta Uchwałą Nr LII/674/14 przez radnych Rady Miejskiej w Pabianicach w dniu 30 stycznia 2014 roku.

W Strategii wyznaczono pięć głównych celów jakimi są:

- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez wspieranie osób i rodzin,
- wspieranie podstawowych funkcji rodziny,
- przeciwdziałanie i ograniczanie dysfunkcji społecznych spowodowanych uzależnieniami i przemocą,
- ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej z tytułu długotrwałego bezrobocia,
- budowanie społeczeństwa obywatelskiego.

W celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu podejmuje się m.in. działania takie jak: zawieranie kontraktów socjalnych, promowanie aktywnych postaw w rozwiązywaniu problemów życia rodzinnego, rozwijanie form specjalistycznego poradnictwa, wspieranie przeciwdziałania izolacji jednostek np. poprzez utworzenie Domu Dziennego Pobytu dla osób starszych oraz podnoszenie kompetencji pracownika socjalnego.

W zakresie wspierania podstawowych funkcji rodziny przewidziano m.in. stworzenie systemu informacyjnego w zakresie form pomocy rodzinie, inicjowanie grup wsparcia dla rodzin, a także współfinansowanie pobytu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym oraz w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

W zakresie przeciwdziałania i ograniczania dysfunkcji społecznych spowodowanych uzależnieniami i przemocą zaplanowano działania m.in. poprawę przepływu informacji oraz współpracy między instytucjami i organizacjami z wykorzystaniem metod wzajemnej edukacji, stworzenie i funkcjonowanie punktu opieki nad osobami nietrzeźwymi, wczesnej profilaktyki uzależnień, spotkań integracyjnych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, wdrażanie programów streetworkerskich na wszystkich poziomach profilaktyki oraz wsparcie psychologiczne, instrumentalne, prawne, socjalne i interwencyjne skierowane do ofiar przemocy w rodzinie.

Ograniczając zjawisko marginalizacji społecznej z tytułu długotrwałego bezrobocia jako rozwiązania pozwalające na wejście lub powrót na rynek pracy zaplanowano m.in. realizację robót publicznych, promowanie ekonomii społecznej a także promocję samozatrudnienia i przedsiębiorczości.

Zaplanowane i opisane w strategii działania mają charakter wieloletni a ich celem jest wyprowadzenie zagrożonych mieszkańców Pabianic z sytuacji kryzysowej i ich aktywizacja na rzecz rozwoju społeczności lokalnej. Strategia ma stanowić punkt wyjścia do opracowania i realizacji projektów w kluczowych obszarach koncentracji problemów społecznych.

W dalszej części dokumentu (Rozdział 11) opisany został stopień powiązania celów niniejszego Programu Rewitalizacji Pabianic z założeniami Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Pabianic na lata 2014-2020.

1.4 REWITALIZACJA PABIANIC W ZAŁOŻENIACH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH – POZIOM WOJEWÓDZKI

POWIĄZANIE Z WOJEWÓDZKIM PROGRAMEM OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM NA LATA 2016-2019

Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2016-2019 przyjęty został Uchwałą Nr XXV/319/16 Sejmiku Województwa łódzkiego z dnia 21 czerwca 2016 roku. Jest dokumentem określającym strategiczne cele i zadania w zakresie ochrony dziedzictwa materialnego i niematerialnego województwa łódzkiego. Stanowi podsumowanie oraz kontynuację „Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2012-2015”. Jako priorytet główny przyjęto - rewitalizację układów przestrzennych miast i wsi. To właśnie działania

rewitalizacyjne mają zapewnić atrakcyjność kulturową krajobrazu, co poparte jest treścią założeń nowej perspektywy finansowej.

Poniżej zamieszczono wykaz obiektów zabytkowych zlokalizowanych na obszarze miasta Pabianice, wskazanych w WPOnZ na lata 2016 – 2019 jako reprezentatywnych dla województwa.

Tabela 2 - Zabytki Miasta Pabianic w wykazie obiektów reprezentatywnych województwa łódzkiego (źródło: WPOnZ na lata 2016-2019, BPPWŁ 2016)

I.p.	nazwa obiektu	obecna funkcja obiektu	wpływ na działania rewitalizacyjne	stan techniczny obiektu	wymagane prace w obrębie obszarów i obiektów
1	zespół pałacowy Kruskiego i Endera ul. Zamkowa 5 / Piłsudskiego 2	ogólnodostępny / funkcja usługowa w rejestrze, położony w obrębie obszarów do rewitalizacji	rejestrze, położony w obrębie obszarów do rewitalizacji	dobry	kompleksowy remont części wnętrza
2	założenie d. dworu Kapituły Krakowskiej Stary Rynek 1/2	Muzeum Miasta Pabianic	w rejestrze, renesansowy. położony w obrębie obszarów do rewitalizacji	dobry	system SWiP, prace bieżące
3	kościół parafialny pw. św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty i św. Wawrzyńca Męczennika i Anny ul. Ks. Piotra Skargi 1	ogólnodostępny / funkcja sakralna	w rejestrze, położony w obrębie obszarów do rewitalizacji	dobry	prace konserwatorskie we wnętrzu
4	kościół ewangelicko-augsburski pw. św. Piotra i Pawła ul. Zamkowa 8/ Kilińskiego	ogólnodostępny / funkcja sakralna	w rejestrze, położony w obrębie obszarów do rewitalizacji	dobry	prace konserwatorskie we wnętrzu

Powyższe obiekty zostały wskazane już w poprzedniej edycji WPOnZ jako wymagające podjęcia interwencji z uwagi na ich szczególną rolę a samo miasto Pabianice uznano za jeden z 70 unikatowych ośrodków historycznych (jeden z 58 o randze lokalnej) o zróżnicowanej randze i potrzebach działań rewitalizacyjnych w ich historycznych obszarach śródmiejskich i zabytkowych zespołach zabudowy.

Analiza przebiegu i efektów dotychczas prowadzonych w Pabianicach działań rewitalizacyjnych – predysponuje miasto do zmiany znaczenia tego ośrodka miejskiego z ośrodka o randze lokalnej na regionalną.

Jako działania podstawowe dla obszaru miasta Pabianice WPOnZ wskazuje prace w ramach działania rewitalizacja układów przestrzennych miast i wsi, w szczególności:

- kontynuację działań rewitalizacyjnych w pasie historycznego śródmieścia,

- realizację projektu pn. „Nowy Rynek Pabianic” polegającego na kontynuacji prac rewitalizacyjnych pofabrycznych budynków pabianickiej Fabryki Wełny Krusche i Endera, dawnych Zakładów „Pawelana”,
- rewaloryzacja terenów położonych przy budynku Zespołu Szkół nr 1 im. Jana Kilińskiego,
- opracowanie gminnego programu rewitalizacji.

W ramach działań wspomagających wskazano kreowanie różnorodności kulturowej, w szczególności realizację zadania:

- ożywienie terenów publicznych oraz będących wyznacznikami tożsamości miasta, poprzez wyeksponowanie historycznej struktury przestrzennej Pabianic – ulic Zamkowej i Warszawskiej jako Traktu Kapituły Krakowskiej oraz połączenie symboliczne i funkcjonalne zielonymi terenami publicznymi, średniowiecznej i przemysłowej części miasta.

POWIĄZANIE ZE STRATEGIĄ ŁÓDZKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO 2020+

Strategia Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+ przyjęta została Uchwałą Nr 2/2016 Rady Stowarzyszenia Łódzki Obszar Metropolitalny z dnia 24 marca 2016 r.

Łódzki Obszar Metropolitalny (ŁOM) o powierzchni 2,5 tys. km², zamieszkały jest łącznie przez ponad 1,1 mln osób. W jego skład wchodzi 28 gmin. Pabianice są drugim po Łodzi największym miastem wchodzącym w skład ŁOM.

Zgodnie z wytycznymi Strategii ŁOM działania inwestycyjne powinny być łączone z miękkimi w celu osiągnięcia pożądanego efektu rewitalizacji.

W Strategii ŁOM podkreśla się, że można mówić o powiązaniach potrzeb poszczególnych ośrodków, w szczególności dotyczących zabudowy mieszkaniowej. Powiązania te obejmują między innymi Łódź – jako ośrodek nadrzędny oraz Pabianice. Istnienie tych powiązań stanowi poważną podstawę do podjęcia kooperacji na rzecz realizacji procesów rewitalizacyjnych.

W Strategii Rozwoju ŁOM wyznaczono pięć celów strategicznych obejmujących najistotniejsze potrzeby i oczekiwania interesariuszy rozwoju ŁOM w zakresie spójności obszaru i rozwoju funkcji metropolitalnych, rewitalizacji i ochrony dziedzictwa kulturowego, transportu, gospodarki niskoemisyjnej i ochrony środowiska, jak również kapitału ludzkiego i społeczeństwa informacyjnego. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach jest jednym z celów strategicznych określonych w Strategii ŁOM.

Celem jest rewitalizacja obszarów zdegradowanych na rzecz budowy przyjaznych i bezpiecznych przestrzeni, sprzyjających włączeniu społecznemu i podniesieniu aktywności gospodarczej. Rewitalizacja obszaru oznaczać powinna nie tylko modernizację istniejącej infrastruktury, ale również wprowadzenie lub odnowienie określonych funkcji społecznych, gospodarczych i kulturowych. Działania rewitalizacyjne w ŁOM powinny bezpośrednio stymulować rozwój małej i średniej przedsiębiorczości w rewitalizowanych obszarach. Muszą mieć na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Rewitalizacja powinna uwzględniać postulaty efektywności energetycznej oraz gospodarki niskoemisyjnej. Odpowiedzią na omawiany cel strategiczny będzie Kompleksowy Program Rewitalizacji Zdegradowanych Obszarów Miejskich, grupujący przedmiotowe projekty w Strategii ZIT.

2 DIAGNOZA CZYNNIKÓW KRYZYSOWYCH W SKALI MIASTA

2.1 DIAGNOZA SFERY SPOŁECZNEJ

Diagnoza sfery społecznej miasta Pabianic obejmuje kwestie demograficzne, kwestie dotyczące pomocy społecznej, edukacji, wydarzeń kulturalnych, bezpieczeństwa i uczestnictwa w życiu publicznym. Interesujące zagadnienia zostały każdorazowo zobrazowane na mapach. Częstotliwość występowania danego zjawiska przedstawiona została w heksagonach, na które podzielono przestrzeń miasta. W opisie problemowym uwzględniono także jak dane zjawiska kształtują się na największych ulicach miasta, oraz wskazano konsekwencje ich występowania, dynamikę oraz tło wojewódzkie lub/i krajowe.

Diagnozę przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z następujących źródeł:

- Główny Urząd Statystyczny,
- Urząd Miejski w Pabianicach,
- Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach,
- placówki oświatowe,
- Powiatowa Komenda Policji w Pabianicach,
- Straż Miejska w Pabianicach,
- Powiatowy Urząd Pracy w Pabianicach,
- materiały zgromadzone w ramach prowadzonego na etapie sporządzania niniejszego Programu Rewitalizacji Pabianic procesu partycypacji społecznej,
- inne materiały źródłowe.

2.1.1 DEMOGRAFIA

Pabianice w roku 2016 zamieszkiwało 66 579 osób (dane UMP). Podobnie jak w przypadku zdecydowanej większości miast województwa łódzkiego – odnotowano wtedy spadek liczby ludności w stosunku do lat poprzednich. W przypadku Pabianic dynamika spadku (w okresach pięcioletnich) przedstawia się następująco: 70 275 mieszkańców w 2006 roku, poprzez 68 922 w roku 2011, aż do aktualnej liczby mieszkańców. Stanowi to spadek liczby ludności na poziomie 5,9% w ciągu ostatnich 10 lat.

Tabela 3 – MIASTO PABIANICE – liczba ludności w latach 2006 – 2016 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS dla lat 2006-2015 i Urzędu Miejskiego w Pabianicach dla roku 2016)

rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ogółem	70 275	69 842	69 470	69 018	68 550	68 922	68 321	67 688	67 207	66 895	66 579
w tym: kobiety	37 902	37 687	37 556	37 264	37 035	37 215	36 882	36 549	36 316	36 111	35 942
mężczyźni	32 373	32 155	31 914	31 754	31 515	31 707	31 439	31 139	30 891	30 784	30 637

Jednym z czynników związanych z depopulacją miasta jest ujemny przyrost naturalny², jaki w ostatnich latach odnotowano w Pabianicach. W 2006 roku przyjął on wartość -303, co oznacza, że w mieście odnotowano o 303 mniej urodzeń niż zgonów (581 urodzeń oraz 884 zgony). Podobnie było w roku 2015, gdy wskaźnik ten wyniósł -329 (581 urodzeń i 910 zgonów). Przy malejącej liczbie ludności, ujemny przyrost naturalny może wskazywać na zjawisko starzenia się ludności miasta, co należy wskazać jako zjawisko zdecydowanie niekorzystne z perspektywy rozwoju II i III sektora.

Wskaźnik ten wpisuje się w tendencje ogólnokrajowe. W odniesieniu do danych na poziomie kraju i województwa, przyrost naturalny w Pabianicach w 2015 roku liczony na 1000 mieszkańców osiągnął wartość -4,9. Jest to wartość niższa od wartości dla województwa łódzkiego, która wynosi -3,6 oraz zdecydowanie wyższa od wartości dla kraju, która wynosi -0,7. Wskaźnik ten wyraźnie wskazuje na trend depopulacyjny dla Pabianic. Okazuje się także, że inne miasta regionu jak np. Bełchatów czy Rawa Mazowiecka odnotowują w ostatnich latach dodatni przyrost naturalny.

Istotną różnicą jest zmiana udziału urodzeń dziewczynek w stosunku do urodzeń chłopców. W 2006 roku urodziło się o 54 dziewczynek więcej niż chłopców, podczas gdy w 2015 roku chłopców urodziło się o 59 więcej niż dziewczynek. Zmianie uległa także sytuacja dotycząca zgonów mieszkańców Pabianic. W 2006 zmarło więcej mężczyzn niż kobiet (różnica o 54), podczas gdy w 2015 zmarło o 66 kobiet więcej niż mężczyzn.

Saldo migracji mieszkańców Pabianic na przestrzeni ostatnich 10 lat ulegało dosyć dużym wahaniom. Pomimo iż w roku 2015 uległo ono poprawie, nadal wykazuje wartość ujemną. W 2006 roku z Pabianic wyemigrowało 147 osób (w tym 45 za granicę), w 2015 ubyło 56 mieszkańców, w tym żadna z osób wymeldowujących się nie zadeklarowała, że wyjeżdża za granicę. Analizując liczbę wymeldowań pod względem płci można zauważyć, że na przestrzeni ostatnich 10 lat nie zmieniała się struktura migracji i z Pabianic wyjeżdżało dwa razy więcej mężczyzn niż kobiet.

Tabela 4 - MIASTO PABIANICE – saldo migracji w latach 2006 – 2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Saldo migracji	- 147	- 188	- 104	- 160	- 194	- 127	- 137	- 284	- 170	- 56
Saldo w ruchu wewnętrznym	-102	- 166	- 86	- 151	- 194	- 114	- 132	- 271	- 141	- 56
Saldo w ruchu zewnętrznym	- 45	- 22	- 18	- 9	0	- 13	- 5	- 13	- 29	0

Przy ujemnym trendzie migracyjnym zwracają uwagę sytuacje z lat 2013 i 2014, gdy z miasta zdecydowało się wyjechać o wiele więcej mieszkańców niż wcześniej. Jednocześnie rok 2015 przyniósł wartości salda migracji zdecydowanie niższe od wcześniej notowanych i mogących wskazywać na odwrócenie się niekorzystnego trendu. Odnosząc się do obserwowanych trendów na poziomie kraju można przypuszczać, że w latach 2013-2014 mieliśmy w Pabianicach do czynienia z ostatnią falą emigracji, natomiast rok 2015 to zahamowanie wyjazdów na stałe przy jednoczesnym rozpowszechnieniu się zjawiska migracji zarobkowej – wyjazdy sezonowe bez wymeldowywania się. Obserwację taką potwierdzają także dane dotyczące zmiany w strukturze wieku ekonomicznego mieszkańców Pabianic, opisane poniżej.

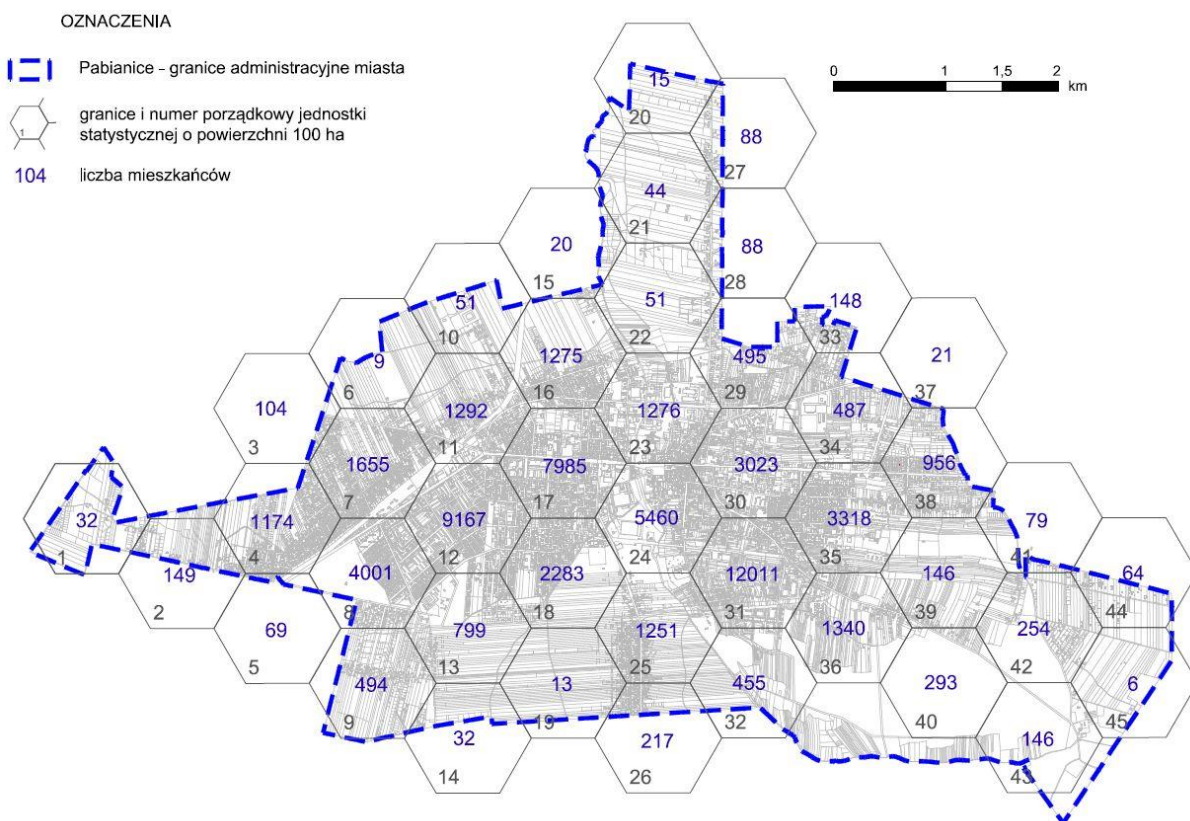
² Przyrost naturalny jest wskaźnikiem określającym stosunek liczby urodzeń do liczby zgonów.

Średni wiek mieszkańców Pabianic nie zmienił się znacząco w ciągu ostatnich 10 lat i wynosi około 43 lat. Jest to wartość przybliżona do mediany wieku w kraju (41,6 w 2015r.). W kwestii osiąganego wieku istnieje duże zróżnicowanie pomiędzy płciami. Zdecydowanie starsze są kobiety, których średni wiek w ciągu ostatnich lat zawsze pozostawał w granicach 45,3 – 47,7 lat. W tym samym okresie wiek mężczyzn nie przekroczył 41 lat.

Na potrzeby analiz przyjęto podział wieku mieszkańców Pabianic na 3 grupy wiekowe:

- do 18 lat: dzieci i młodzież ucząca się;
- 19-55 lat: osoby dorosłe, umownie nazywani grupą osób w wieku produkcyjnym;
- powyżej 56 roku życia: seniorzy i osoby zbliżające się do wieku emerytalnego czyli poprodukcyjnego.

W roku 2006 struktura wiekowa Pabianic wyglądała następująco: osoby młode, w wieku do 18 roku życia stanowiły 16,7% mieszkańców, osoby w wieku produkcyjnym 58,6%, a osoby w wieku powyżej 56 roku życia - 24,7%. W roku 2016 Pabianice zamieszkiwało 15% osób w wieku do 18 roku życia, 46% osób w wieku produkcyjnym i 39% osób w wieku powyżej 56 roku życia. Zmiana tych wartości jest dosyć niepokojąca. Przy niewielkim spadku liczby osób w wieku do 18 roku życia, uwagę zwraca znaczący wzrost liczby osób w wieku powyżej 56 roku życia i spadek liczby osób w wieku produkcyjnym. Pabianice tracą osoby w wieku produkcyjnym, co po pierwsze ogranicza możliwości rozwoju miasta, po drugie ma wpływ na przyrost naturalny, za który odpowiada ta właśnie grupa wiekowa. Miasto starzeje się w szybkim tempie. Zjawisko to dotyczy całych Pabianic, co można zauważyć analizując dane demograficzne dotyczące poszczególnych obszarów miasta. Trend ten wpisuje się także w zmiany struktury wiekowej ludności wynikające z krajowych tendencji w całym kraju. Na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach dotyczących danych na koniec roku 2016, poniżej – w formie graficznej – wskazano rozkład liczby mieszkańców (wg adresów zameldowania) w ramach poszczególnych przestrzennych jednostek statystycznych (heksagonów), dla których przeprowadzono analizy zjawisk kryzysowych.

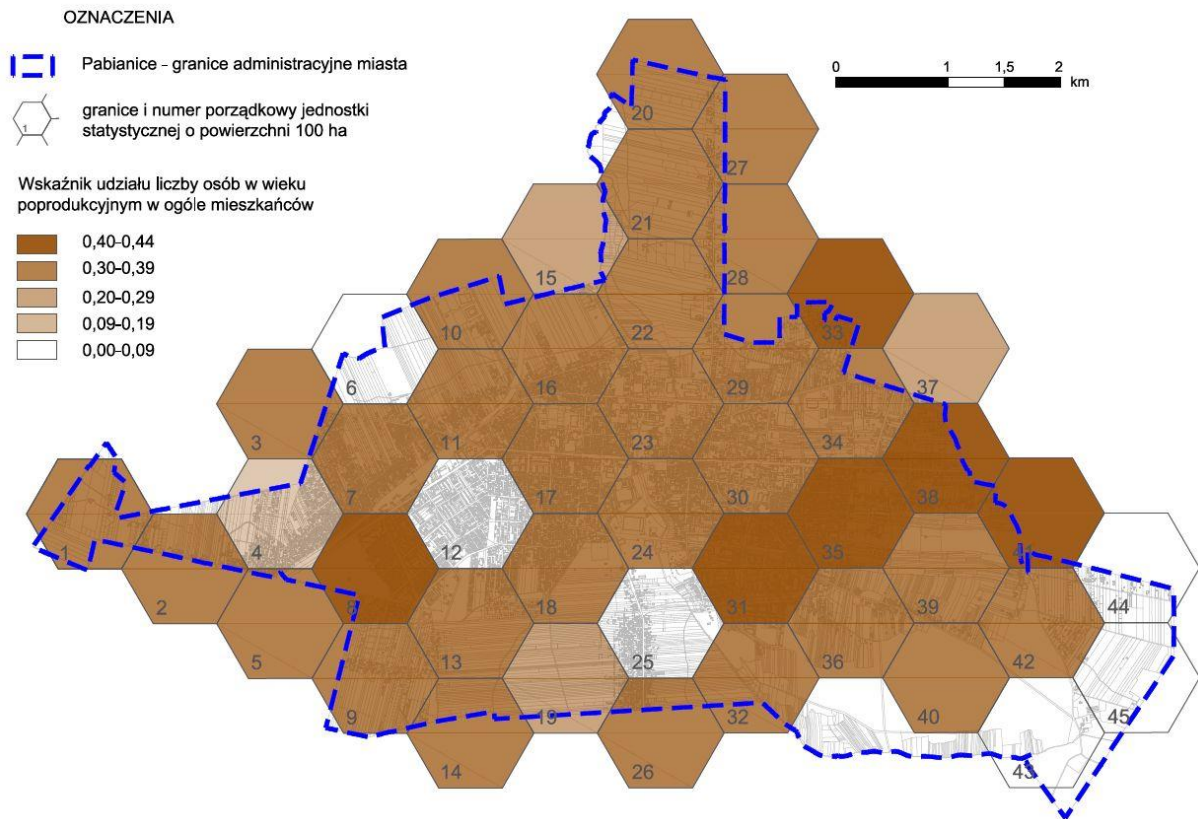

Ryc 2 - MIASTO PABIANICE – wskazanie liczby mieszkańców w jednostkach statystycznych – heksagonach – ze względu na adres zameldowania (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach, dane za rok 2016)

Analizując dane dotyczące liczby osób zameldowanych w Pabianicach można wskazać obszary o największej gęstości zaludnienia – są to obszary w centrum miasta po obu stronach rzeki Dobrzyńki. Istnieje jeden obszar zdecydowanie dominujący – rejon ulic „Grotą” Roweckiego, 20 stycznia, Waltera-Janke, Plk. Henryka Świetlickiego i Bugaj (w ramach wyznaczonego heksagonu 31) – zamieszkały przez 12 011 osób, tj. ponad 19% wszystkich mieszkańców Pabianic i dwa obszary zamieszkałe odpowiednio przez 9 167 osób (14,7% - rejon ulic 15 Pułku Piechoty „Wilków”, Łaska, Wiejska - w ramach heksagonu 12) i 7 985 osób (12,8% - rejon ulic Wiejska, Łaska, Zamkowa Konopnickiej, Wileńska - w ramach heksagonu 17). Wyróżnić można także peryferyjne obszary miasta. Ze względu na niewielką gęstość zaludnienia w tych rejonach nie są one istotne z demograficznego punktu widzenia. Zameldowanych jest w nich mniej niż 1% ogólnej liczby mieszkańców.

Najwięcej pabianiczian zameldowanych jest przy ulicach: 20 stycznia, Bracka, Bugaj, Cicha, „Grotą” Roweckiego, Łaska, Mokra, Moniuszki, Nawrockiego, Podleśna, Skargi, Skłodowskiej, Wajsówny, Warszawska i Wileńska. Są to ulice położone w centrum miasta lub prowadzące do niego.

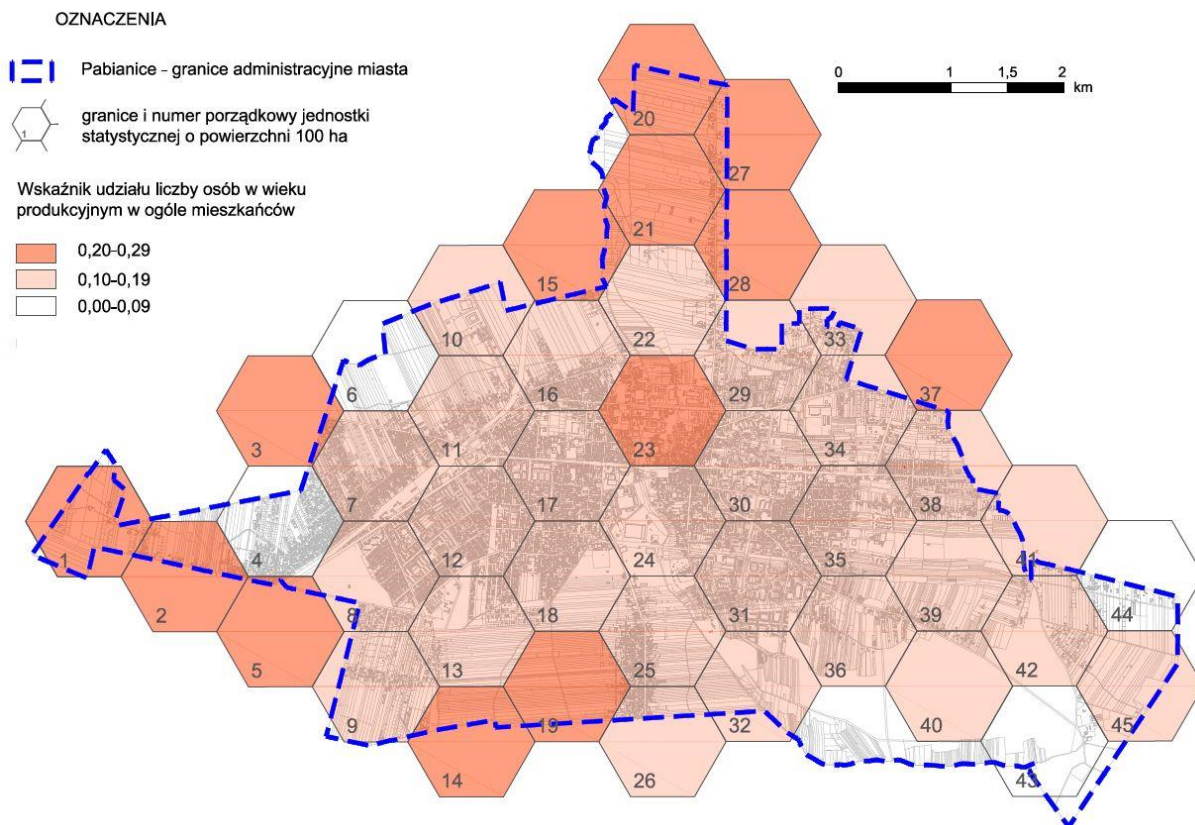
Poniżej, na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach na koniec roku 2016, wskazano rozkład liczby zameldowanych mieszkańców w wieku powyżej 56 roku życia.

Ryc 3 - MIASTO PABIANICE – liczba osób powyżej 56 roku życia zamieszkujących miasto, dane za 2016 rok (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach)

Liczba osób w wieku powyżej 56 roku życia w Pabianicach przyjmuje średnią wartość 39 osób na 100 mieszkańców i można zauważyć, że wskaźnik ten jest w miarę równomierny na obszarze miasta. Nie oznacza to, że na terenie Pabianic nie ma enklaw zamieszkałych przez osoby w wieku powyżej 56 roku życia. Analizując dane na poziomie ulic wyłonić można obszary, na których co najmniej połowa mieszkańców to osoby w wieku powyżej 56 lat. Do takich ulic zaliczamy rejony ulic 3 Maja, Broniewskiego, Ciasną, Cichą, „Grota” Roweckiego, Gawrońska, Gryzła, Kochanowskiego, Łaską, Matejki, Mokrą, Moniuszki, Niecałą, Ossowskiego, Parkową, Rzgowską, Sempołowskiej, Śniadeckiego, Wiejską, Wileńską, Wyspiańskiego, Wszyńskiego. W zdecydowanej większości są to rejony w ścisłym centrum Pabianic.

Poniżej, w formie graficznej wskazano rozkład liczby mieszkańców w wieku do 18 roku życia. Dane pochodzą z Urzędu Miejskiego w Pabianicach i obrazują stan na koniec roku 2016.

Ryc 4 - MIASTO PABIANICE – liczba osób poniżej 18 roku życia zamieszkujących miasto (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach, dane za rok 2016)

W przypadku Pabianic wskaźnik zamieszkania przez osoby w wieku przedprodukcyjnym wynosi 0,15 i poza obszarami peryferyjnymi wykazuje on równomierny rozkład. Wyjątkiem jest rejon ulic: Partyzancka, Nawrockiego, „Grota” Roweckiego, Kilińskiego (w ramach wyznaczonego heksagonu 23), gdzie mieszka najwięcej młodych pabianiczian. Nie można wskazać ulic, na których odsetek mieszkańców poniżej 18 roku życia byłby alarmująco niski, niemniej ulice wskazane powyżej jako zdominowane przez osoby w wieku powyżej 56 roku życia wykazują współczynnik niższy od średniej. Dotyczy to głównie obszaru ulic: 3 Maja, Bardowskiego, Broniewskiego, Kościelna, Łaska, Odrodzenia, Ossowskiego. Są także ulice, gdzie wskaźnik ten jest zdecydowanie przekroczony: Bóżniczna, Bociania, Borowa, Cedrowa, Jałowcowa, Kalinowa Księżycowa, Malinowa, Mickiewicza, PCK, Powstańców Warszawy, Składowa, Słonecznikowa.

Z danych GUS wynika, że liczba mieszkańców Pabianic systematycznie maleje, choć pojedyncze wskaźniki takie jak dzietność (na poziomie 1,24) czy spadek salda migracji (z -147 do -56) pozwalają mieć nadzieję, że liczba mieszkańców wkrótce się ustabilizuje.

Przed miastem stoi wyzwanie rewitalizacyjne, które pozwoli nie tylko zatrzymać młodych ludzi, którzy mieszkają w mieście, związać ich ze społecznością lokalną. Przy ogólnopolskich trendach depopulacyjnych, a także emigracji zagranicznej, która na stałe wpisała się w kulturę naszego kraju, jest to w zasadzie jedyna szansa na rozwój miasta, w którym, jak wskazano wcześniej, przy niezmiennych wartościach liczby osób młodych, społeczeństwo Pabianic zdecydowanie się starzeje (wzrost liczby osób w wieku powyżej 56 roku życia o 14,7% w ciągu ostatnich 10 lat). Osoby w wieku powyżej 56 roku życia zamieszkują głównie centrum miasta oraz największe osiedla w mieście. Osoby te – na co wskazują wyniki przeprowadzonych badań ankietowych – mają bardzo sprecyzowane oczekiwania względem

miejsca swojego zamieszkania: poszukują estetycznej przestrzeni publicznej, w której mogłyby być nadal aktywne, wysoko cenią sobie bezpieczeństwo, oczekują łatwego dostępu do usług publicznych, w tym szczególnie do opieki zdrowotnej.

Niepokoju wspomniany już wcześniej fakt zmniejszającej się liczby osób w wieku produkcyjnym. Liczba tych osób i ich wykształcenie oraz doświadczenie zawodowe są jednym z czynników wpływających na szeroko rozumianą atrakcyjność dla inwestora i konkurencyjność względem innych jednostek samorządu terytorialnego w sferze gospodarczej oraz to z tej grupy wywodzą się mikro- i mali przedsiębiorcy, budujący lokalną gospodarkę. Co prawda – jak to opisano poniżej – wzrasta liczba osób faktycznie zamieszkujących Pabianice. Nie widać jednak, aby ta sytuacja wpływała korzystnie na grupę osób w wieku produkcyjnym. Potrzebami tej grupy są przede wszystkim: atrakcyjność miasta jako miejsca zamieszkania, pracy i spędzania czasu wolnego, możliwość podejmowania nowych wyzwań zawodowych, możliwość zdobywania wykształcenia.

Potrzebami osób do 18 roku życia są przede wszystkim: wysoki standard nauczania zarówno na poziomie podstawowym, jak ponadpodstawowym, włącznie z praktyczną nauką zawodu lub odpowiednim przygotowaniem do podjęcia dalszej nauki (studia wyższe), a także atrakcyjność miasta jako miejsca w którym łatwo znaleźć interesującą i dającą satysfakcję pracę.

Dane o migracji mieszkańców Pabianic pokazują, że niekorzystny trend uległ zahamowaniu. Także w przypadku migracji zagranicznych można domniemywać, że do Pabianic wkrótce powracać będą mieszkańcy, którzy we wcześniejszych latach wyjechali za granicę. Dotyczyć to będzie przede wszystkim osób, które przekroczyły 56 rok życia. Niestety nie należy spodziewać się powrotu osób w wieku do 18 roku życia oraz w wieku produkcyjnym. Osoby takie będą oczekiwać wyższego standardu życia, do którego przywykły na emigracji: wysokiego standardu przestrzeni publicznych, które mają zapewniać możliwość aktywnego spędzania czasu wolnego, wysokiego standardu zamieszkania, które pozwolić ma na odpoczynek w komfortowych warunkach, wysokiego standardu opieki zdrowotnej. Istotną potrzebą rewitalizacyjną jest uatrakcyjnienie Pabianic jako miasta oferującego swoim mieszkańcom atrakcyjne formy rozwoju osobistego, rekreacji, edukacji i spędzania wolnego czasu oparte o ciekawe inicjatywy prywatne.

Przy niewielkim spadku liczby osób w wieku do 18 roku życia należy podjąć działania, które uczynią Pabianice miejscem atrakcyjnym dla wysokiego standardu nauczania zarówno na poziomie podstawowym, jak ponadpodstawowym, włącznie z praktyczną nauką zawodu lub odpowiednim przygotowaniem do podjęcia dalszej nauki (studia wyższe).

2.1.2 FORMY WSPARCIA SPOŁECZNEGO

Dane dotyczące wsparcia instytucji pomocy społecznej są cenną wskazówką mówiącą o tym, w których rejonach miasta występują negatywne zjawiska społeczne, uniemożliwiające pabianiczantom tam mieszkającym pełne uczestnictwo w życiu miasta i regionu. W Pabianicach działa Miejskie Centrum Pomocy Społecznej. Z jego pomocy w 2016 r skorzystało 4 350 osób, tj. 6,5% jego mieszkańców. W latach poprzednich wartość ta była bardzo zbliżona i nie wykazuje zdecydowanych odchyleń:

- 4 400 osób w roku 2015,
- 4 300 osób w roku 2014.

Pabianiczanie korzystają z pomocy społecznej z wielu przyczyn. Do najważniejszych z nich należy ubóstwo, bezrobocie, choroba, niepełnosprawność i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Dokładne dane wskazuje tabela poniżej.

Tabela 5 – MIASTO PABIANICE – przyczyny objęcia pomocą społeczną w latach 2014-2016 (opracowanie własne na podstawie danych MCPS w Pabianicach)

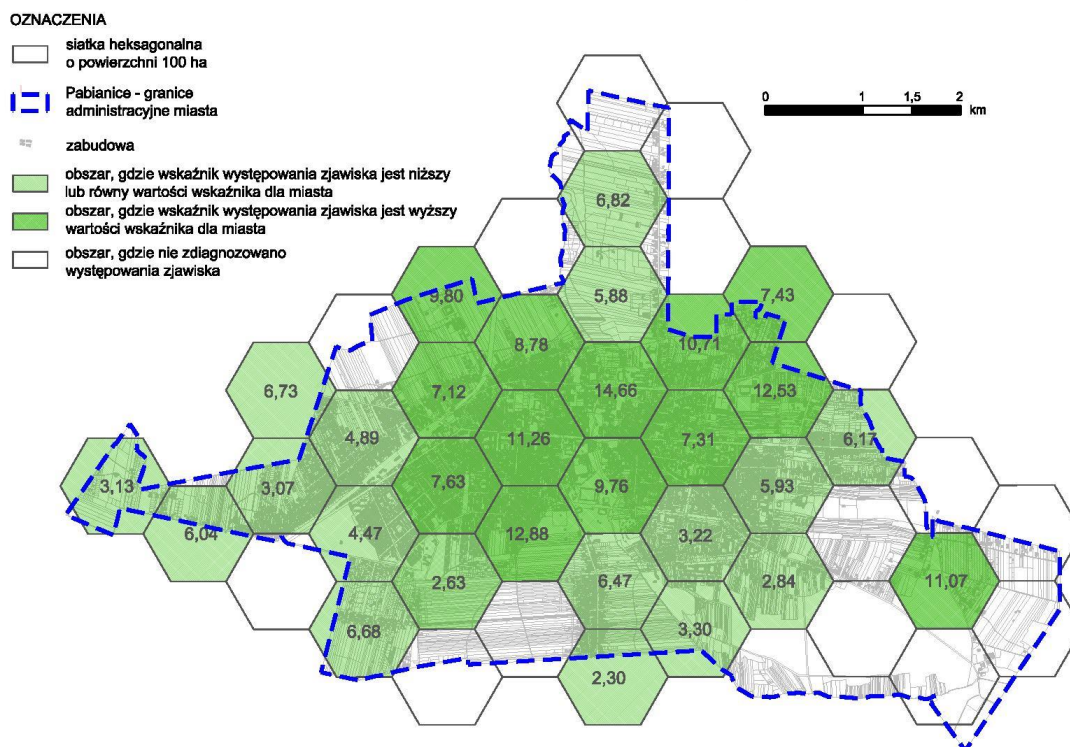
Powód objęcia pomocą	2016 (rodziny/osoby)	2015 (rodziny/osoby)	2014 (rodziny/osoby)
Ubóstwo	967 / 1 876	933 / 1 852	932 / 1 865
Bezrobocie	905 / 1 967	966 / 2 148	1 012 / 2 292
Niepełnosprawność	639 / 1 034	622 / 1 062	602 / 1 043
Długotrwała lub ciężka choroba	941 / 1 525	903 / 1 459	872 / 1 416
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	440 / 1 283	453 / 1 345	475 / 1 420
Nadużywanie alkoholu	85 / 118	80 / 113	82 / 125
Narkomania	2 / 2	7 / 7	4 / 4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	100	107	98
Bezdomność	83 / 100	95 / 116	74 / 99
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karego	39 / 46	38 / 50	37 / 46
Zdarzenia losowe	6 / 8	11 / 13	14 / 17
Sieroctwo	6 / 9	2 / 2	3 / 3
Przemoc w rodzinie	16 / 43	16 / 47	20 / 64

Warto zauważyć, że zdecydowana większość osób korzysta z pomocy społecznej z dwóch lub więcej powodów, tak więc ogólna liczba osób objętych pomocą społeczną jest niższa od sumy udzielonych świadczeń. Zjawiska takie jak długotrwała choroba lub niepełnosprawność idą często w parze z ubóstwem, podobnie jak długotrwałe bezrobocie. Z kolei bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych może mieć związek z przemocą w rodzinie, czy nadużywaniem alkoholu. Potrzebne są zatem działania skupiające się na wielu problemach jednocześnie, wspierające aktywność zarówno w dziedzinie życia zawodowego, jak i prywatnego czy rodzinnego.

Na podstawie danych z Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach na koniec roku 2016, poniżej – w formie graficznej – wskazano rozkład mieszkańców korzystających z pomocy społecznej. Wartość wskaźnika ilości osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców Pabianic określono na poziomie 6,98.

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej zamieszkuje centrum Pabianic. Wspomniany już wskaźnik wynoszący dla miasta 6,98 jest ponad dwukrotnie przekroczony w obszarze wyznaczonym w ramach heksagonu 23 (rejon ulic Partyzancka, Nawrockiego, „Grota” Roweckiego, Kilińskiego), blisko dwukrotnie przekroczony w obszarze wyznaczonym przez heksagon 18 (Wileńska, Orla, Jutrzkowicka). Jest on też wyraźnie przekroczony w obszarach heksagonów o numerach 10 (ulice Wspólna, Partyzancka, Karniszewicka), 16 (rejon ulic: Piłsudskiego, Partyzancka, Karniszewicka), 17 (rejon ulic: Wiejska, Łaska, Zamkowa Konopnickiej, Wileńska) 24 (rejon ulic: Grota-Roweckiego, Nawrockiego, płk. Świetlickiego i Bugaj), 29 (rejon ulic: Widzewska, Warszawska, Nawrockiego), 30 (Warszawska, Myśliwska, 20. Stycznia, Nawrockiego) i 34 (rejon ulic: Warszawska, Ksawerowska, Wolska, Rzgowska). Analizując rozkład osób korzystających z pomocy społecznej można wskazać następujące ulice: Armii Krajowej, Bóźniczna, Bracka, Bugaj, Garncarska, „Grota” Roweckiego, Waltera-Janke, Kochanowskiego, Kopernika, Kościelna, Kościuszki, Łaska, Moniuszki, Piękna, Pułaskiego, Skargi, Skłodowskiej-Curie, Szewska, Św. Jana, Świętokrzyska, Targowa, Warszawska, Wileńska, Wypiańskiego i Zamkowa. W zdecydowanej większości są to ulice w ścisłym centrum Pabianic.

LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ
WARTOŚĆ WSKAŹNIKA NA 100 MIESZKAŃCÓW W SKALI MIASTA = 6,98

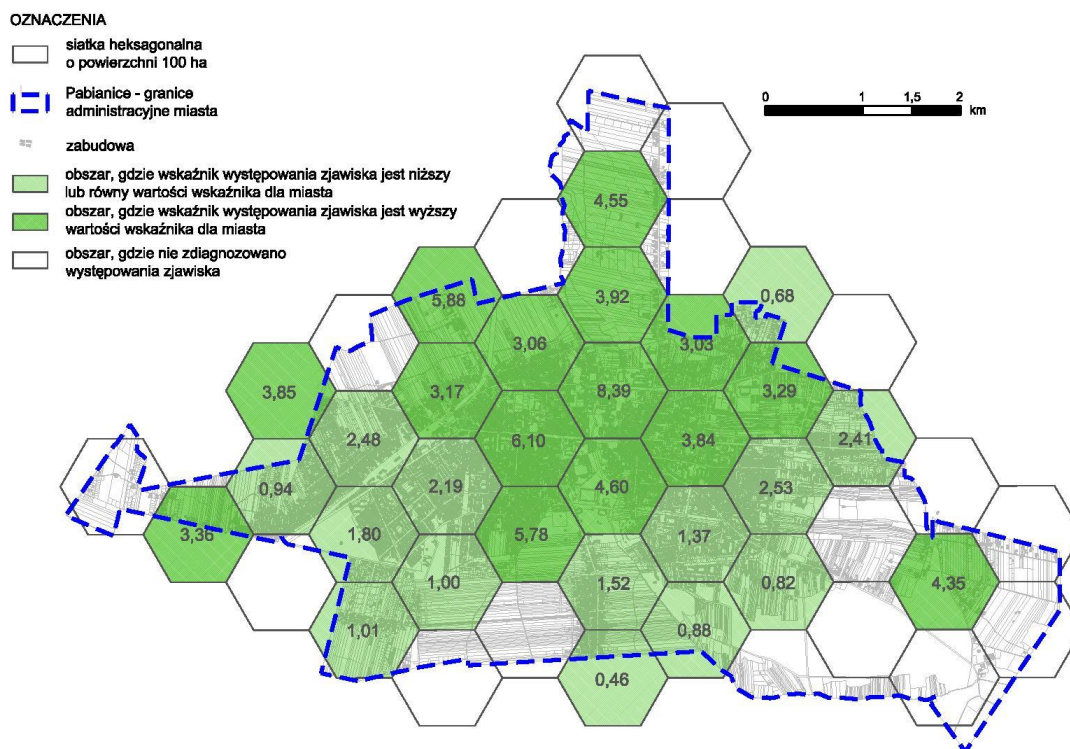

Ryc 5 - MIASTO PABIANICE – liczba osób korzystających z pomocy społecznej – graficzne zobrazowanie występowanie zjawiska, dane dla 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach)

Jak już wspomniano wcześniej, najwięcej mieszkańców Pabianic korzysta z pomocy społecznej w związku z wystąpieniem ubóstwa, długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz bezrobocia. Co może okazać się istotne, to, że liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa i ciężkiej choroby w ostatnich trzech latach stale wzrasta. Wyraźnie maleje natomiast liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia. Jest to przyczyna (a nawet grupa przyczyn) związana z ograniczoną możliwością podjęcia pracy zarobkowej. Jedną z przyczyn zmniejszenia się liczby osób wymagających wsparcia w tej sferze jest emigracja zarobkowa.

Na podstawie danych z Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach na koniec roku 2016, poniżej – w formie graficznej – wskazano rozkład mieszkańców korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa. Wartość wskaźnika ilości osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa na 100 mieszkańców Pabianic określono na poziomie 3,01.

**LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z TYTUŁU UBÓSTWA
WARTOŚĆ WSKAŹNIKA NA 100 MIESZKAŃCÓW W SKALI MIASTA = 3,01**

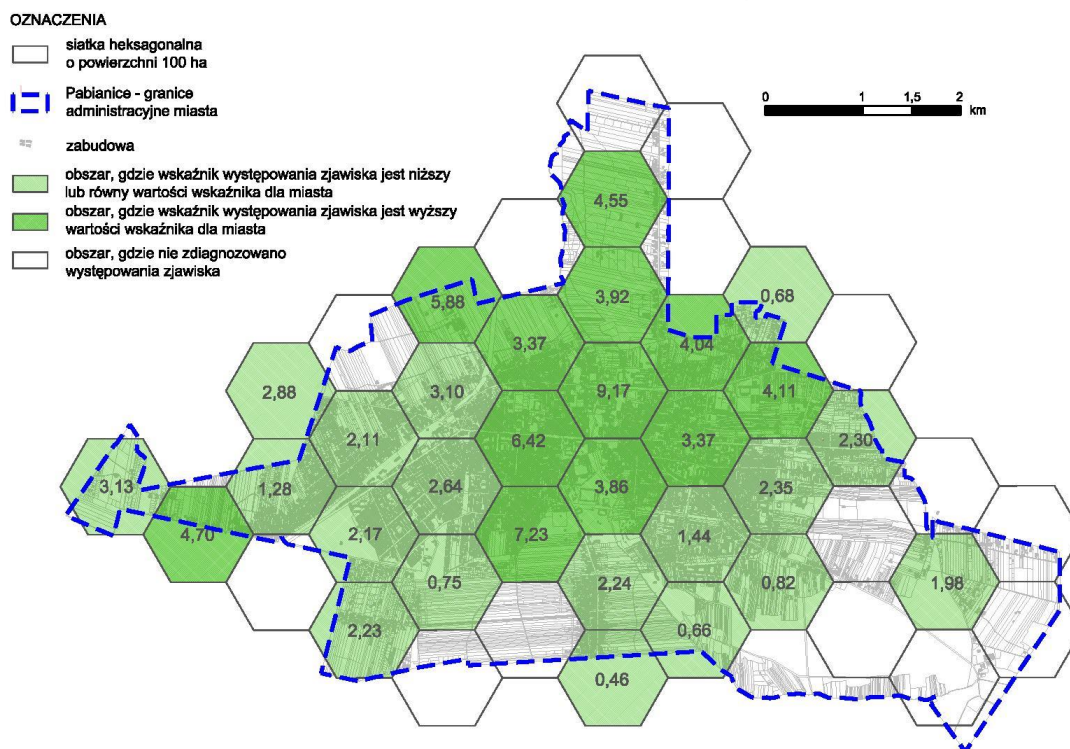

Ryc 6 - MIASTO PABIANICE – liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa – graficzne zobrazowanie zjawiska, dane za rok 2016 (opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach)

Wyraźnie widać koncentrację udzielanej pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w centrum miasta – ponownie dominuje heksagon 23 (rejon ulic Partyzancka, Nawrockiego, „Grotą” Roweckiego, Kilińskiego) w ścisłym centrum, gdzie wartość wskaźnika przekroczone jest blisko trzykrotnie, a wyraźne przekroczenia wskaźników odnotowano w heksagonach 10 (ulice Wspólna, Partyzancka, Karniszewicka), 17 (rejon ulic: Wiejska, Łaska, Zamkowa Konopnickiej, Wileńska), 18 (rejon ulicy Jutrzkowickiej), 21 (rejon ulicy Rypułtowickiej) i 24 (rejon ulic: „Grotą” Roweckiego, Nawrockiego, Płk. Świetlickiego i Bugaj). Przekroczenie wskaźnika odnotowano na ulicach: 20 stycznia, Armii Krajowej, Bożnicza, Bracka, Bugaj, Dolna, Garcarska, „Grotą” Roweckiego, Jana Pawła II, Waltera-Janke, Karniszewicka, Kochanowskiego, Kolbe, Kościelna, Kościuszki, Łaska, Łąkowa, Majdany, Mariańska, Moniuszki, Narutowicza, Piękna, Piłsudskiego, Podleśna, Poprzeczna, Pułaskiego, Skargi, Skłodowskiej-Curie, Szewska, Św. Jana, Świętokrzyska, Warszawska, Waryńskiego, Wileńska, Wyspiańskiego, Zamkowa.

Na podstawie danych z Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach na koniec roku 2016, poniżej – w formie graficznej – wskazano rozkład mieszkańców korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia. Wartość wskaźnika ilości osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia na 100 mieszkańców Pabianic określono na poziomie 3,16.

**LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z TYTUŁU BEZROBOCIA
WARTOŚĆ WSKAŹNIKA NA 100 MIESZKAŃCÓW W SKALI MIASTA = 3,16**

Ryc 7 - MIASTO PABIANICE – liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia – graficzne zobrazowanie zjawiska, dane za rok 2016 (opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach)

Podobnie jak w przypadku ubóstwa, koncentracja pomocy społecznej dla osób dotkniętych bezrobociem występuje w centrum Pabianic – w heksagonie 23 (rejon ulic Partyzancka, Nawrockiego, „Grota” Roweckiego, Kilińskiego) wskaźnik przekroczony został prawie trzykrotnie. Wyraźne przekroczenia wskaźnika odnotowano w heksagonach 10 (ulice Wspólna, Partyzancka, Karniszewicka), 17 (rejon ulic: Wiejska, Łaska, Zamkowa Konopnickiej, Wileńska), 18 (rejon ulicy Jutrzkowickiej), 21 i 22 (rejon ulicy Rypułtowickiej), 24 rejon ulic: „Grota” Roweckiego, Nawrockiego, płk. Świetlickiego i Bugaj), 29 (rejon ulic: Widzewska, Warszawska, Nawrockiego), 30 (Warszawska, Myśliwska, 20 stycznia, Nawrockiego) i 34 (rejon ulic: Warszawska, Ksawerowska, Wolska, Rzgowska).

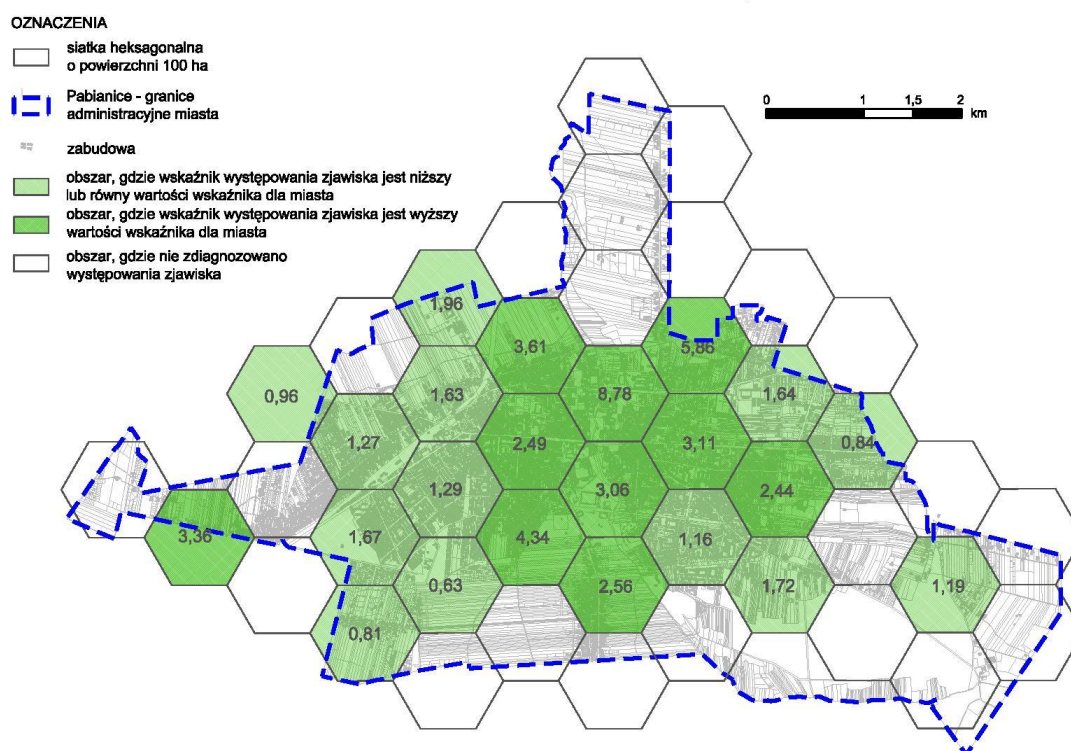
Rozkład z uwzględnieniem ulic wygląda następująco: 20 stycznia, 3 maja, Armii Krajowej, Bożnicza, Bracka, Bugaj, Cicha, Dąbrowskiego, Garcarska, „Grota” Roweckiego, Jana Pawła II, Janke, Jutrzkowicka, Karniszewicka, Kilińskiego, Kochanowskiego, Kolbe, Kopernika, Kościelna, Kościuszki, Łaska, Majdany, Mariańska, Moniuszki, Narutowicza, Odrodzenia, Piękna Piłsudskiego, Podleśna, Poprzeczna, Pułaskiego, Reymonta, Sienkiewicza, Skargi, Skłodowskiej-Curie, Szewska, św. Jana, św. Rocha, Świętokrzyska, Targowa, Wajsówny, Warszawska, Waryńskiego, Wileńska, Wyspiańskiego, Zamkowa.

Dużą grupę mieszkańców Pabianic objętą pomocą społeczną stanowią osoby i rodziny wykazujące bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz potrzebę ochrony macierzyństwa. Jest to specyficzna grupa, w której występują problemy z właściwym wychowaniem dzieci, a pomoc udzielana jest zazwyczaj nie z własnej inicjatywy lecz na wniosek pracowników socjalnych. W grupie tej rzadko

mamy do czynienia z sytuacją braku środków do życia, a o wiele częściej z nieracjonalnym gospodarowaniem posiadanymi zasobami lub zachowaniami zagrażającymi życiu i zdrowiu dzieci i ich matek. Grupa ta wymaga specjalnego wsparcia, realizowanego m.in. poprzez instytucję asystenta rodziny. W przypadku Pabianic w ostatnich latach widoczny jest stały, choć niewielki spadek liczby rodzin z takimi problemami.

Na podstawie danych pozyskanych z Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach na koniec roku 2016, poniżej – w formie graficznej – wskazano rozkład mieszkańców korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w tym wielodzietności. Wartość wskaźnika ilości osób korzystających z pomocy społecznej z tego tytułu na 100 mieszkańców Pabianic określono na poziomie 2,06.

**LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z TYTUŁU BEZRADNOŚCI
W SPRAWACH OPIEKUŃCZO WYCHOWAWCZYCH, W TYM WIELODZIELNOŚCI
WARTOŚĆ WSKAŹNIKA NA 100 MIESZKAŃCÓW W SKALI MIASTA = 2,06**

Ryc 8 - MIASTO PABIANICE – liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – graficzne zobrazowanie zjawiska, dane za rok 2016 (opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach)

Na powyższym kartogramie widać, że i w przypadku tego zjawiska wskazać można obszar ścisłego centrum, gdzie wartość wskaźnika jest ponad trzykrotnie przekroczona – heksagon 23 (rejon ulic Partyzancka, Nawrockiego, „Grota” Roweckiego, Kilińskiego) wskaźnik przekroczony został prawie trzykrotnie. Wyraźne przekroczenie wskaźnika występuje także w heksagonach 16 i 17 (rejon ulic: Wiejska, Łaska, Zamkowa Konopnickiej, Wileńska), 18 (rejon ulicy Jutrzkowickiej), 24 (rejon ulic: „Grota” Roweckiego, Nawrockiego, płk. Świetlickiego i Bugaj), 29 (rejon ulic: Widzewska, Warszawska, Nawrockiego), 30 (Warszawska, Myśliwska, 20 stycznia, Nawrockiego) i 34 (rejon ulic: Warszawska, Ksawerowska, Wolska, Rzgowska). Na poziomie ulic dotyczy to: 20 stycznia, Armii Krajowej, Bożnicza,

Bracka, Bugaj, Cicha, Dolna, Garncarska, Gawrońska, „Grota” Roweckiego, Waltera-Janke, Kilińskiego, Kochanowskiego, Kopernika, Kościelna, Kościuszki, Łaska, Łąkowa, Moniuszki, Nawrockiego, Odrodzenia, Piękna, Południowa, Poprzeczna, Pułaskiego, Sienkiewicza, Skargi, Skłodowskiej-Curie, Szewska, Świętokrzyska, Traugutta, Wajsówny, Warszawska, Waryńskiego, Wiejska, Wileńska, Wyspiańskiego, Zamkowa.

CENTRUM SENIORA

Specyficzną formą pomocy realizowanej przez MCPS w Pabianicach jest wsparcie dla osób powyżej sześćdziesiątego roku życia realizowane w formie interdyscyplinarnego projektu kulturalno-społeczno-edukacyjnego, pod nazwą Centrum Seniora przy Miejskim Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach.

Fot 1 - MIASTO PABIANICE – Spotkanie w Centrum Seniora (źródło: seniorpabianice.pl)

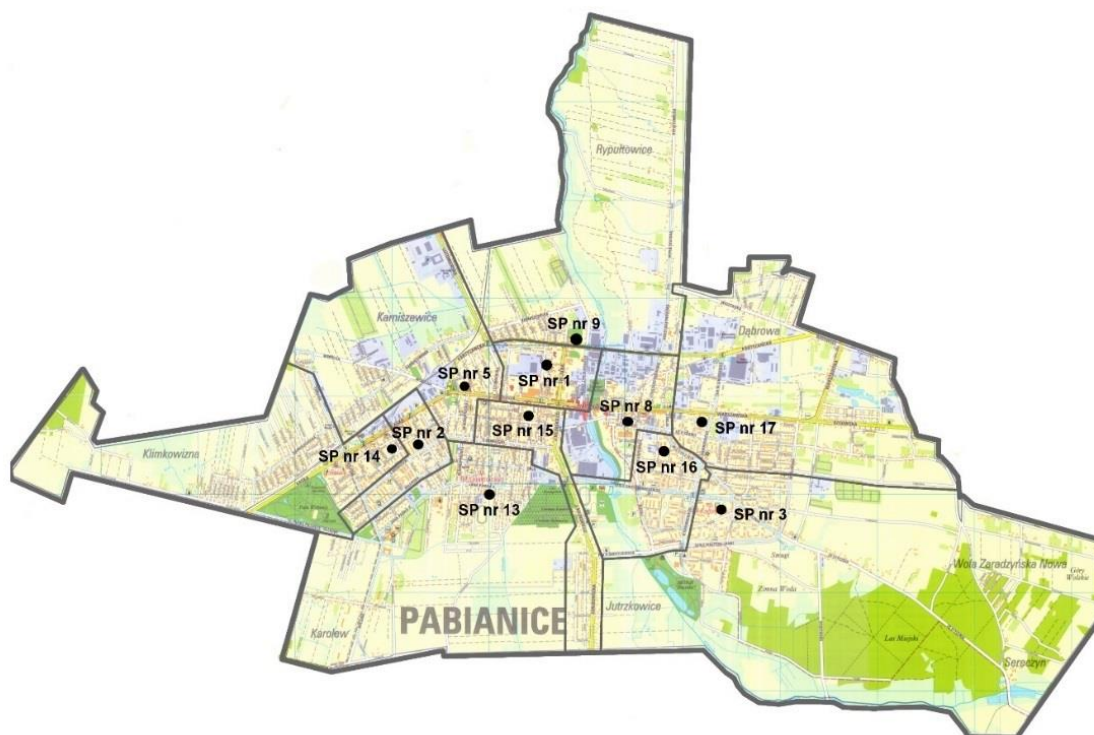
Celami projektu są: promocja kreatywnego spędzania czasu wolnego wśród seniorów, aktywny udział seniorów w życiu społecznym, kulturalnym, nawiązywanie relacji międzyludzkich, poprawa jakości i poziomu życia osób starszych, wszechstronny rozwój, edukacja, usprawnienie osób starszych.

Centrum Seniora jest miejscem chętnie uczęszczanym przez pabianiczanki, którzy korzystają z organizowanych tu zajęć takich jak: zajęcia artystyczne, treningi umiejętności społecznych, treningi pamięci, warsztaty psychologiczne, gimnastyka usprawniająca, zajęcia komputerowe, gry stolikowe, a także wsparcia – np. pomocy w załatwianiu spraw osobistych i urzędowych. Liczbę stałych uczestników wydarzeń szacuje się na ok 400 osób.

Ideą organizacji pracy Centrum jest jak najlepsze dostosowanie oferty do realnych potrzeb i oczekiwań seniorów. W związku z tym oferta tworzona jest w ścisłej konsultacji ze środowiskiem seniorów w mieście. Centrum jest otwarte dla seniorów od poniedziałku do piątku w godzinach 8:30 – 18:00, plan każdego dnia obejmuje szereg zajęć prowadzonych przez profesjonalnych instruktorów.

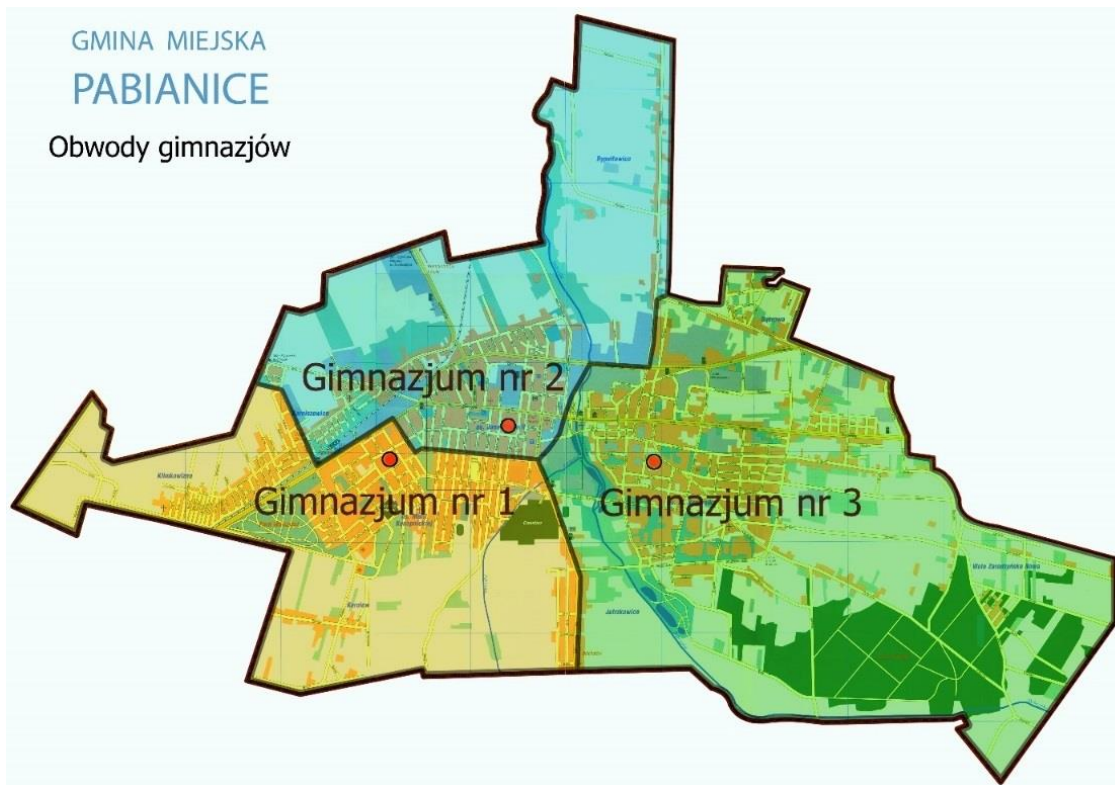
Miasto Pabianice zarządza systemem edukacji dzieci i młodzieży, w którym od dnia 1 września 2017 roku (po reformie systemu oświaty) funkcjonuje 11 szkół podstawowych. Na terenie miasta funkcjonuje ponadto 5 szkół lub zespołów szkół ponadpodstawowych, dla których organizatorem jest powiat oraz Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna.

Poniżej wskazano lokalizację rejonów szczególnych szkół podstawowych prowadzonych przez Miasto Pabianice.

Ryc 9 - MIASTO PABIANICE – nowe rejonry szkół podstawowych od 1 września 2017 r (źródło: um.pabianice.pl)

Przed wprowadzeniem zmian w systemie oświaty, szkołami zarządzanymi przez Miasto Pabianice były również szkoły gimnazjalne. Lokalizacja i rejonry szkół gimnazjalnych wg stanu na 2016 rok przedstawione zostały na kolejnej stronie.

Ryc 10 - MIASTO PABIANICE – lokalizacja i rejony szkół gimnazjalnych – dane dla 2016 r (źródło: um.pabianice.pl)

Zarówno lokalizacja funkcjonujących dziś szkół podstawowych, jak i lokalizacja szkół gimnazjalnych funkcjonujących przed zmianą to centralna część Pabianic – rejony wyznaczone granicami heksagonów: 10 (ulice Wspólna, Partyzancka, Karniszewicka), 17 (rejon ulic: Wiejska, Łaska, Zamkowa Konopnickiej, Wileńska), 18 (rejon ulicy Jutrzkowickiej), 23 (rejon ulic Partyzancka, Nawrockiego, „Grota” Roweckiego, Kilińskiego), 24 (rejon ulic: „Grota” Roweckiego, Nawrockiego, Płk. Świetlickiego i Bugaj), 30 (Warszawska, Myśliwska, 20. Stycznia, Nawrockiego).

Szkoły ponadpodstawowe także zlokalizowane są w centrum Pabianic, odpowiednio: I LO przy ulicy Moniuszki, II LO przy ulicy Pułaskiego, ZSP nr 1 przy ulicy Skargi, ZSP nr 2 przy ulicy św. Jana oraz ZSP nr 3 przy ulicy Gdańskiej. Pabianicka szkoła wyższa ma swoją siedzibę przy ul. św. Jana.

Łącznie do powyższych szkół w roku szkolnym 2015/2016 uczęszczało 4 964 uczniów, tj. 7,8% mieszkańców Pabianic (48,8% wszystkich mieszkańców Pabianic w wieku poniżej 18 roku życia).

Liczba uczniów szkół gimnazjalnych (w czasie ich funkcjonowania) od co najmniej trzech lat systematycznie rosła, co może potwierdzać tendencję czytelną w danych demograficznych o przewyżczeniu zjawiska zmniejszania się liczby ludności. Biorąc pod uwagę przywołane w ramach opisu sytuacji demograficznej dane o rozkładzie dzieci i młodzieży w Pabianicach można zauważyć, że poza heksagonem 23 (rejon ulic: Partyzancka, Nawrockiego, „Grota” Roweckiego, Kilińskiego) w 2016 roku znaczna część uczniów dojeżdżała do centrum, gdzie zlokalizowane były szkoły.

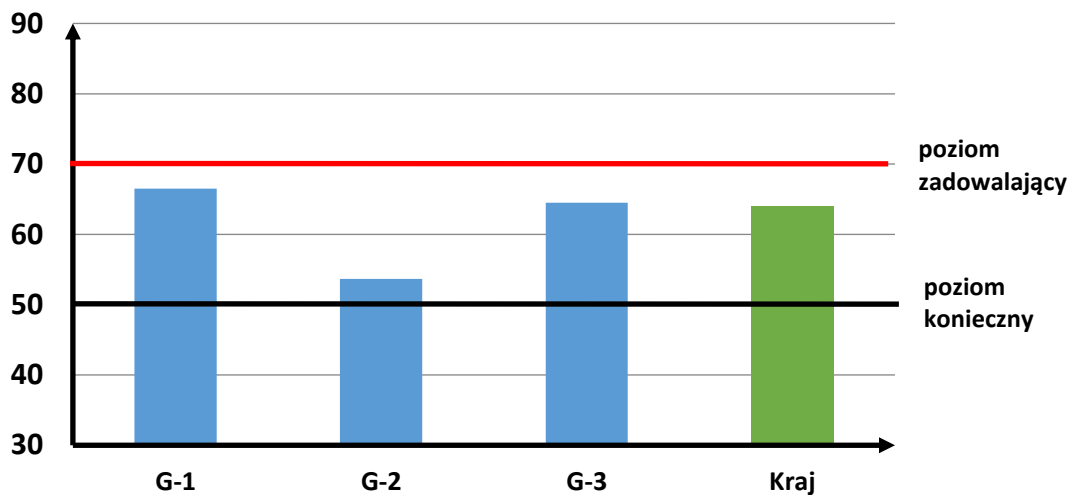
Ryc 11 - MIASTO PABIANICE – liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w latach 2013 – 2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Podobnie wyglądała sytuacja w szkołach podstawowych - liczba uczniów do nich uczęszczających od co najmniej trzech lat systematycznie rosła i także w większości są oni zmuszeni do dojeżdżania do centrum, gdzie zlokalizowane są szkoły. Wpływ na wzrost liczby uczniów pabianickich szkół ma tzw. podwojenie roczników związane z objęciem obowiązkiem szkolnym sześciolatków.

Zarówno w gimnazjach, jak i w szkołach podstawowych wzrastała liczba uczniów, choć jak wykazano we wcześniejszych podrozdziałach, liczba mieszkańców Pabianic do 18 roku życia nieznacznie maleje. Według danych Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta w Pabianicach, wiele dzieci i młodzieży zamieszkujących na terenie miasta uczęszcza do szkół w ościennych gminach, a w szkołach prowadzonych w mieście uczą się dzieci i młodzież z okolicznych miejscowości, m.in.: z Ksawerowa, Woli Zaradzyńskiej czy Petrykozów, co nie tłumaczy może tłumaczyć wzrost tej wartości. Miejscowości te leżą w bezpośrednim sąsiedztwie Pabianic i można domniemywać, że przynajmniej część z tych miejscowości zamieszkuje pabianiczanie, którzy wyprowadzili się z miasta na jego obrzeża.

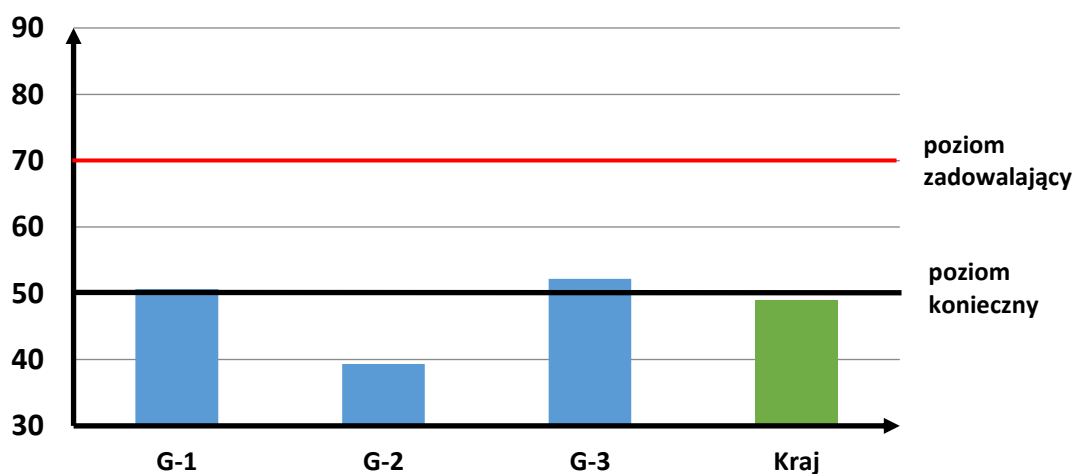
O poziomie edukacji świadczyć mogą wyniki z ogólnopolskich egzaminów szóstoklasistów oraz gimnazjalistów, które można porównać z wynikami osiąganymi przez uczniów gimnazjów i szkół podstawowych z kraju.

Test humanistyczny (GH-H + GH-P) w 2015 r.

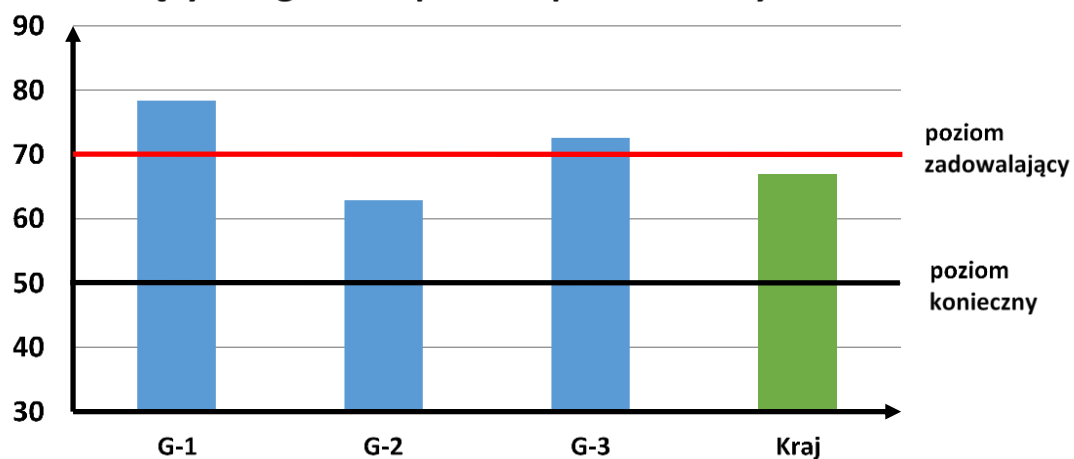
Ryc 12 - MIASTO PABIANICE – wyniki testu humanistycznego w roku 2015
(opracowanie Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego w Pabianicach)

Test matematyczno - przyrodniczy (GM-M + GM-P) w 2015 r.

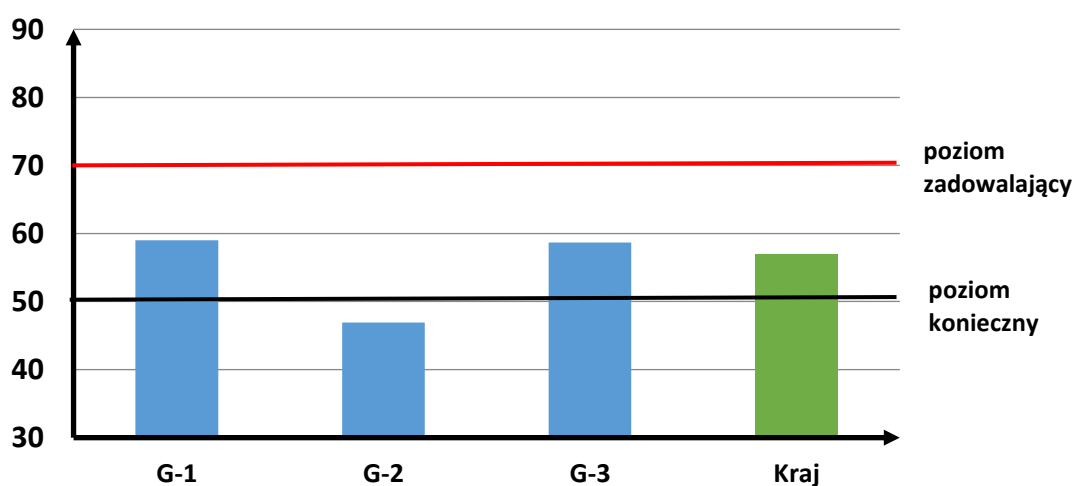
Ryc 13 - MIASTO PABIANICE – wyniki testu matematyczno-przyrodniczego w roku 2015
(opracowanie Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego w Pabianicach)

Język angielski - poziom podstawowy - 2015 r.

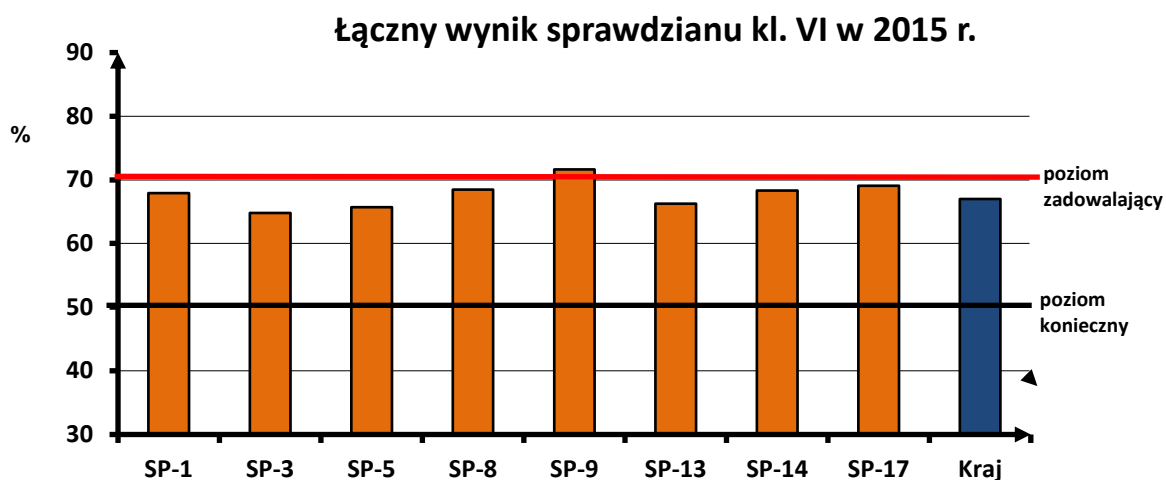
Ryc 14 - MIASTO PABIANICE – wyniki egzaminu z języka angielskiego w roku 2015 (opracowanie Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego w Pabianicach)

Wyniki egzaminu gimnazjalnego - 2015 r.

Ryc 15 - MIASTO PABIANICE – wyniki egzaminu gimnazjalnego w roku 2015 (opracowanie Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego w Pabianicach)

W przypadku wyników egzaminów gimnazjalnych za rok szkolny 2014/2015, uczniowie z Pabianic średnio wypadają na poziomie podobnym, co ich rówieśnicy w skali kraju. Widocznie niższe wyniki osiągają tylko uczniowie Gimnazjum nr 2.

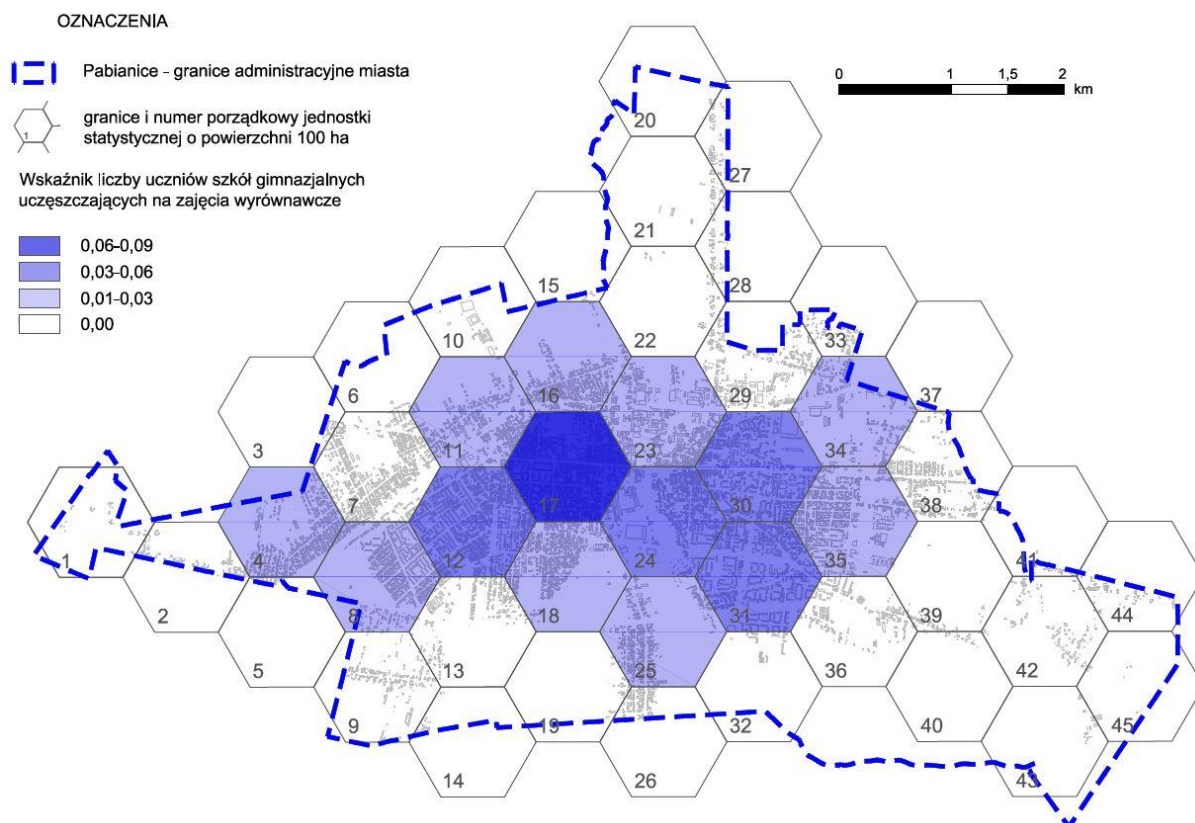

*Ryc 16 - MIASTO PABIANICE – łączny wyniki „sprawdzianu szóstoklasistów” w roku 2015
(opracowanie Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego w Pabianicach)*

Wyniki egzaminów szóstoklasistów z Pabianic za rok szkolny 2014/2015 także są na poziomie średniej uczniów z całego kraju, przy czym nieznacznie poniżej średniej lokują się Szkoły Podstawowe nr 3, 5 i 13.

Uczniowie gimnazjów i szkół podstawowych w Pabianicach korzystają z zajęć wyrównawczych, co powinno przełożyć się na polepszenie wyników w nauce. Widać to po średniej wyników egzaminów w szkołach podstawowych, natomiast nie ma poprawy w odniesieniu do gimnazjów. Należy przypuszczać, że problemem jest też pogarszająca się sytuacja rodzin i ich problemy z radzeniem sobie w sytuacji postępującego ubóstwa.

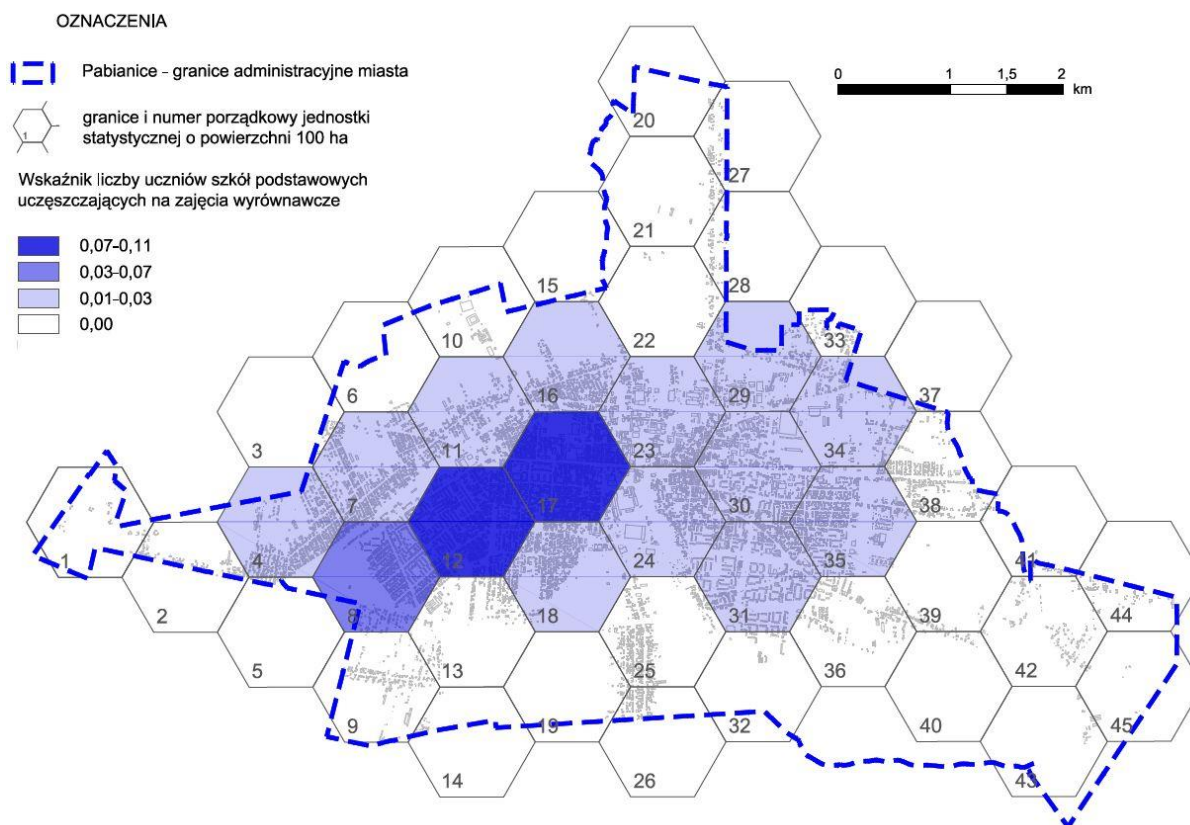
Poniżej zaprezentowana została grafika ilustrująca rozkład liczby uczniów gimnazjów korzystających z zajęć wyrównawczych. Przygotowano ją na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Pabianicach obrazujących stan na koniec roku 2016. W ogólnym ujęciu zjawisko to dotyczy 4 na 100 uczniów uczęszczających do pabianickich szkół.

Ryc 17 - MIASTO PABIANICE – udział liczby uczniów szkół gimnazjalnych w zajęciach wyrównawczych, wg danych za 2016 rok (opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych w Pabianicach)

Analizując miejsce zamieszkania uczniów gimnazjów korzystających z zajęć wyrównawczych można wskazać, że ich największa liczba występuje w centrum Pabianic – w obszarze wskazanym w ramach heksagonów 12, 17 (rejon ulic: Wiejska, Łaska, Zamkowa Konopnickiej, Wileńska), 24 (rejon ulic: „Grota” Roweckiego, Nawrockiego, płk. Świetlickiego i Bugaj), 30 (Warszawska, Myśliwska, 20 stycznia, Nawrockiego) i 31 (rejon ulic: rejon ulic „Grota” Roweckiego, 20 stycznia, Waltera-Janke, Płk. Henryka Świetlickiego i Bugaj). Zjawisko dotyczy głównie ulic: 20 stycznia, Armii Krajowej, „Grota” Roweckiego, Kilińskiego, Kościelna, Moniuszki, Powstańców Warszawy, Skłodowskiej, Szewska, Waryńskiego, Wileńska i Zamkowa. Są to rejony i ulice szczególnie dotknięte występowaniem problemu ubóstwa i bezrobocia oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Poniżej, w formie graficznej wskazano rozkład liczby uczniów szkół podstawowych korzystających z zajęć wyrównawczych. Grafikę przygotowano na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Pabianicach na koniec roku 2016. Wartość wskaźnika ilości osób korzystających z tego typu zajęć określono na poziomie 0,10 (na 100 mieszkańców Pabianic z zajęć korzysta 1 dziecko).

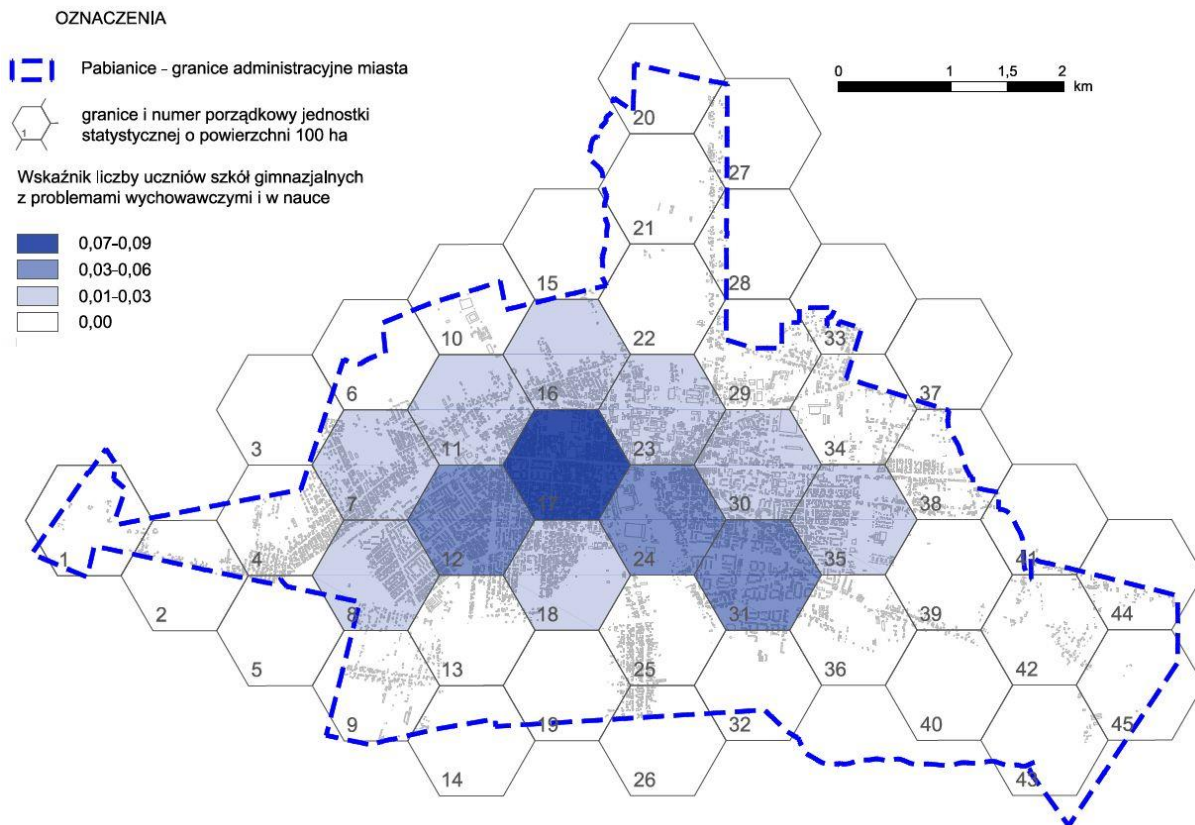

Ryc 18 - MIASTO PABIANICE – udział liczby uczniów szkół podstawowych uczęszczających na zajęcia wyrównawcze wg danych za 2016 rok (opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych w Pabianicach)

Analogiczne, także w centrum Pabianic mieszka najwięcej uczniów szkół podstawowych, korzystających z zajęć wyrównawczych – zjawisko szczególnie dotyczy obszaru miasta w ramach heksagonów 12, 17, 24, 30 i 31. Wysoka koncentracja problemu dotyczy rejonu ulic: 20 stycznia, Brackiej, Bugaj, Dolnej, „Grota” Roweckiego, Gryzła, Waltera-Janke, Łaskiej, Moniuszki, Nawrockiego, Polnej, Podleśnej, Pułaskiego, Reymonta, Smugowej, Wajsówny, Warszawskiej i Zamkowej.

Jak widać, obszary, na których mieszka najwięcej dzieci i młodzieży korzystających z zajęć wyrównawczych, pokrywają się. Świadczy to najpewniej o tym, że są dzieci z tych samych rodzin lub kręgów sąsiedzkich, które wymagają wsparcia w edukacji najpierw na poziomie podstawowym, a później gimnazjalnym.

Uczniowie gimnazjów i szkół podstawowych stanowią grupę ryzyka. Osoby w młodym wieku są bardziej narażone na podejmowanie działań niewłaściwych czy szkodliwych (dla siebie oraz innych). Należą do nich problemy wychowawcze, których wskaźnikiem są nieobecności szkolne i niskie oceny z zachowania oraz problemy z nauką, o których świadczy niska średnia ocen. Poniżej przedstawiono ilustrującą ten problem grafikę przygotowaną w oparciu o dane Urzędu Miejskiego w Pabianicach.

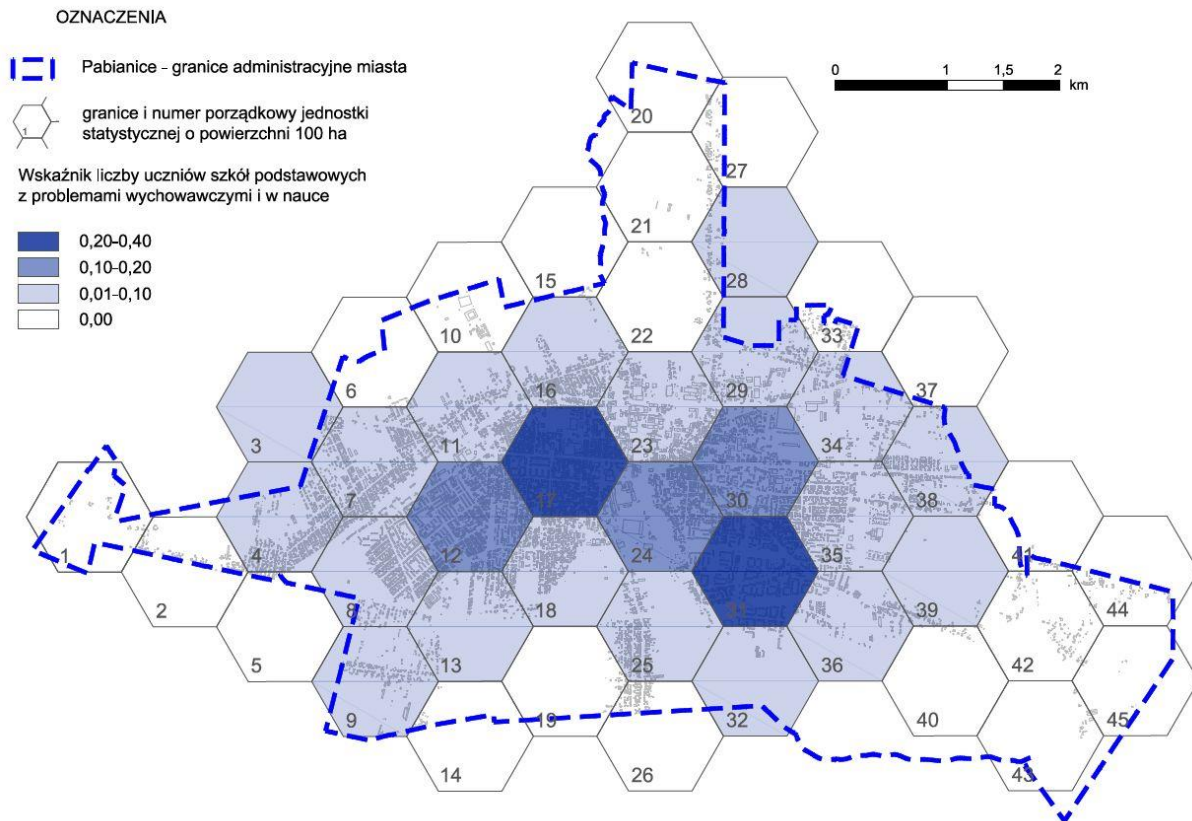

Ryc 19 - MIASTO PABIANICE - udział liczby uczniów szkół gimnazjalnych z problemami wychowawczymi i w nauce, wg danych za 2016 rok (opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych w Pabianicach)

Analiza miejsc zamieszkania uczniów gimnazjów sprawiających kłopoty wychowawcze oraz mających problemy w nauce wskazuje ponownie na centrum Pabianic – obszar miasta wyznaczony w ramach heksagonów 12, 17, 24, 31. Szczególna koncentracja tego zjawiska wstępuje w rejonach ulic: 20. Stycznia, Armii Krajowej, Brackiej, Bugaj, „Grotą” Roweckiego, Kilińskiego, Kościelna, Moniuszki, Nawrockiego, Powstańców Warszawy, Skłodowskiej, Szewskiej, Waryńskiego, Wyszyńskiego i Zamkowej.

Jak można zauważyć, tereny te pokrywają się ze wskazanymi wcześniej obszarami, na których zamieszkują pabianiczanie wymagający wsparcia pomocy społecznej z uwagi na ubóstwo, bezrobocie czy chorobę, a także, co w tym wypadku szczególnie istotne - wykazujący się bezradnością w sferze działań opiekuńczo-wychowawczych. Wskazuje to na wspomnianą już potrzebę wieloaspektowego wsparcia rodzin wymagających pomocy miasta, tak aby dzieci i młodzież zamieszkująca wymienione ulice mogła dzięki edukacji zmniejszyć ryzyko bezrobocia czy ubóstwa.

Kontynuując ten temat, poniżej w formie graficznej przedstawiono rozkład liczby uczniów szkół podstawowych sprawiających problemy w nauce. Wartość wskaźnika ilości dzieci sprawiających tego typu problemy wyniósł 100 mieszkańców Pabianic określono na poziomie 0,06.

Ryc 20 - MIASTO PABIANICE - udział liczby uczniów szkół podstawowych z problemami w nauce, wg danych za 2016 rok (opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych w Pabianicach)

Nieco inaczej rozkładają się miejsca zamieszkania uczniów szkół podstawowych sprawiających problemy wychowawcze oraz mających problemy w nauce. Zjawisko to koncentruje się w obszarach Pabianic wyznaczonych w ramach heksagonów 12 i 17 oraz – w mniejszym stopniu – 8. Najwięcej uczniów sprawiających kłopoty w szkołach podstawowych zamieszkuje ulice: Cichą, „Grota” Roweckiego, Łaską, Moniuszki, Odrodzenia, Ostatnią, Warszawską, Waryńskiego i Wileńską. Podobnie jak wcześniej, problemy dotyczą obszarów, na których stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk społecznych: ubóstwa i bezrobocia oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Liczba uczniów w Pabianicach systematycznie wzrasta i jest to dobry sygnał dla władz miasta, które powinny przygotować ofertę dla młodych ludzi, aby chcieli związać swoje przyszłe życie zawodowe i prywatne z miastem. Miasto powinno przygotować ofertę związaną z zagospodarowaniem wolnego czasu dla dzieci i młodzieży oraz zaproponować programy związane ze stałym podnoszeniem jakości kształcenia.

Coraz lepsze wyniki w nauce osiągają uczniowie szkół podstawowych. Problem stanowi natomiast utrzymujący się niski poziom nauki w gimnazjach, co pokazują średnie wyniki testów gimnazjalnych w porównaniu do średniej krajowej.

Jak wspomniano już wcześniej, z analizy danych wynika, że w mieście są obszary, w których większy odsetek dzieci i młodzieży ma problemy z nauką i sprawia problemy wychowawcze. Obszary te pokrywają się z tymi, w których najczęściej osób korzysta z pomocy społecznej.

2.1.4 PRZEDSZKOLA

Opiekę przedszkolną w Pabianicach zapewnia 12 placówek publicznych oraz 6 placówek niepublicznych (w tym jeden punkt przedszkolny), w których zorganizowano ponad 2300 miejsc dla dzieci w wieku od 3 do 6 lat.

Tabela 6 - MIASTO PABIANICE – placówki przedszkolne w roku 2016
(opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach)

nazwa placówki	adres
Przedszkole Miejskie nr 2	Cicha 26
Przedszkole Miejskie nr 3	Moniuszki 163
Przedszkole Miejskie nr 4	Żytnia 13/17
Przedszkole Miejskie nr 5	Zamkowa 48
Przedszkole Miejskie nr 6	Warszawska 53
Przedszkole Miejskie nr 8	św. Jana 43
Przedszkole Miejskie nr 11	św. Jana 28
Przedszkole Miejskie nr 12	Śniadeckiego 6a
Przedszkole Miejskie nr 13	Mokra 19/23
Przedszkole Miejskie nr 14	Odrodzenia 10
Przedszkole Miejskie nr 15	Skargi 75
Przedszkole Miejskie nr 16	Bugaj 58
Przedszkole nr 10 Zgromadzenia Córek Bożej Miłości	Warszawska 36a
Przedszkole Niepubliczne „Czarodziejska Akademia”	Dąbrowska 8 / Zielona 13 / „Grotą” Roweckiego 24
Niepubliczne Przedszkole „Tygrysek”	Moniuszki 126
Przedszkole Niepubliczne „Kłapciatek”	„Grotą” Roweckiego 3
Przedszkole Niepubliczne „Akademia Uśmiechu 2”	Dolna 46
Punkt Przedszkolny „Domino”	Nawrockiego 28/1

Zgodnie z danymi GUS za 2015 rok, w Pabianicach na jedno miejsce przedszkolne przypadało jedno dziecko, co oznacza, że wszystkie dzieci zgłoszone do przedszkoli zostały przyjęte i tym samym potrzeby w zakresie zapewnienia opieki przedszkolnej w mieście są zaspokojone. Niemniej – wg opinii Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego w Pabianicach liczba ta jest niewystarczająca, a wiele miejsc w przedszkolach – zwłaszcza niepublicznych – zajmują dzieci zamieszkujące poza Pabianicami.

2.1.5 ŻŁOBKI

W Pabianicach funkcjonuje Żłobek Miejski przy ul. Moniuszki 146, posiadający filię przy ul. Piotra Skargi 70. Dodatkowo na terenie miasta funkcjonują żłobki niepubliczne: „Iskierki” przy ul. Wolnościowej 4 oraz „Domino” przy ul. Nawrockiego 28/1, a także oddział dla dzieci poniżej 3 roku życia przy niepublicznym przedszkolu „Akademia Uśmiechu 2”.

W chwili obecnej ilość placówek zaspokaja potrzeby mieszkańców w zakresie liczby miejsc opieki dla dzieci poniżej 3 roku życia.

W Pabianicach funkcjonuje 17 przychodni, 8 poradni stomatologicznych oraz 39 aptek. System opieki zdrowotnej uzupełniają też gabinety profilaktyki zdrowotnej działające przy pabianickich szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadpodstawowych.

Najważniejszą placówką jest szpital – Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o.o., który rocznie hospitalizuje blisko 20 tys. pacjentów oraz udziela około 162 tys. porad (nie tylko mieszkańcom miasta, ale i całego powiatu pabianickiego). Szpital dysponuje 518 miejscami stałymi na 17 oddziałach, dodatkowo może zapewnić 64 miejsca do hospitalizacji. W ramach szpitala funkcjonuje Dzienny Dom Opieki Medycznej z wyspecjalizowanymi miejscami opieki dla osób niesamodzielnych.³

Wg danych GUS w roku 2014 najpoważniejszym źródłem zagrożenia życia w Pabianicach były choroby układu krążenia (ok. 70% wszystkich pacjentów) oraz cukrzyca (40% pacjentów). Specyficznym problemem Pabianic są choroby płuc oraz gruźlica (7,5% wszystkich leczonych). Jednocześnie – wg danych dla lat 2002-2014 najwięcej zgonów powodują choroby układu krążenia (ok 40%) oraz choroby nowotworowe (ok 25%).

W 2016 roku w mieście, na zlecenie Urzędu Miejskiego w Pabianicach, przeprowadzono badanie stanu zdrowia mieszkańców wraz z określeniem ich potrzeb zdrowotnych. Aż 23,8 % respondentów przeprowadzonego w ramach prac badania CATI (na próbie 600 dorosłych mieszkańców Pabianic, gdzie najliczniejszą próbę stanowiły osoby w wieku 55-64 lat) zapytanych o opinię na temat swojego stanu zdrowia określiło go jako dostateczny a 5,95 pytanym jako zły. Przyczynę takiego stanu rzeczy można upatrywać w przemysłowym charakterze miasta i związanych z tym poziomach zanieczyszczeń. Pocięszające jest, iż 58,5% pytanym w tym samym badaniu swój stan określa jako dobry a 11,8% jako bardzo dobry. Respondenci przyznali, iż na obszarze miasta są dobre warunki do uprawiania aktywności fizycznej, jednak nie wszyscy mogą bądź chcą z tego korzystać.

Problemem wskazanym w badaniu jakościowym realizowanym w ramach Diagnozy jest nadużywanie alkoholu. Respondenci pytani na okoliczność tej części badania zauważyli też istniejący problem tzw. dopalaczy (szczególnie w grupie osób młodych – pomiędzy 15 a 30 rokiem życia). Domniemaną przyczyną tej grupy czynników ryzyka jest przede wszystkim bieda i brak perspektyw na lepszą przyszłość. Badani podkreślali jednak, że widoczne są działania miasta w zakresie profilaktyki i dostrzegają ich pozytywne efekty. W tej samej części badania respondenci bardzo dobrze ocenili dostęp do lekarzy pierwszego kontaktu, nieco gorzej zaś dostęp do usług specjalistów. Niemniej – z uwagi na bliskość Łodzi – nie uznali tego za istotny problem. Zwrócili natomiast uwagę na stan techniczny placówek zdrowotnych (przede wszystkim szpitala) oraz ich dostępność dla osób niepełnosprawnych.

Częścią badania było badanie PAPI przeprowadzone na próbie 589 uczniów pabianickich szkół. Pytania dotyczyły sposobu, w jaki spędzają czas wolny oraz podejmowanej przez nich aktywności fizycznej. Ponad 80% respondentów przyznało, że prawie codziennie spędza swój czas wolny przed komputerem, tabletem lub telefonem, dopiero w dalszej kolejności wymieniając aktywność fizyczną, przy czym część z badanych zauważyła, że jest to raczej czynność okazjonalna niż stałe uprawianie sportu. Pomimo, że każda szkoła podstawowa i gimnazjalna oferuje dodatkowe zajęcia sportowe, to korzysta z nich nie

³ źródło informacji: *Diagnoza problemów zdrowotnych mieszkańców miasta Pabianic w 2016 roku*, Instytut Badawczy IPC Sp. z o.o

więcej niż 1/3 uczącej się młodzieży. Równie niepokojąca jest informacja, że blisko 15% badanej młodzieży regularnie odwiedza puby, a próby z alkoholem ma za sobą aż 46,1% pytaných uczniów szkół podstawowych, 80,1% gimnazjalistów i 90,5% uczniów szkół ponadpodstawowych. Lepiej sytuacja wygląda w stosunku do problemu palenia papierosów, a deklarację, że nigdy nie paliło składa 86,7% pytaných uczniów szkół podstawowych, 51,8% gimnazjalistów i 45,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W diagnozie zbadano też nawyki żywieniowe młodzieży i związany z tym stan ich zdrowia.

W podsumowaniu diagnozy wskazano główne zagrożenia dla mieszkańców Pabianic i w kolejności są to: brak codziennego ruchu i wysiłku fizycznego (miasto przygotowało ciekawą ofertę, jednak informacja o niej nie została skutecznie rozpropagowana wśród mieszkańców), nadużywanie alkoholu – mimo realizacji programu profilaktyki alkoholowej, liczba mieszkańców uzależnionych i chorych oraz liczba dzieci i młodzieży deklarujących kontakt z alkoholem jest bardzo duża, rozpowszechnienie dopalaczy – łatwy dostęp do dopalaczy w połączeniu z problemami trapiącymi mieszkańców stwarzają realne zagrożenie rozpowszechnienia się problemu, zwiększająca się liczba osób otyłych – konieczna jest akcja uświadamiająca mieszkańcom, w tym głównie dzieciom i młodzieży, o problemach związanych ze złymi nawykami żywieniowymi.⁴

2.1.7 KULTURA

Uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych miasta można uznać za jeden z ważniejszych czynników wskazujących zaangażowanie mieszkańców w życie miasta, zaangażowanie w jego tradycje, święta, czy ogólnie rozumiane działania wspólnotowe. W Pabianicach działalność kulturalna rozwijana jest przez przedstawicieli sektora publicznego. Jej głównym celem jest ochrona materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, promocja czytelnictwa oraz budowanie i wdrażanie różnych form spędzania czasu wolnego.

Sieć instytucji kultury obejmuje:

- placówki gminy miejskiej: Muzeum Miasta Pabianic, Miejska Biblioteka Publiczna im. J. Lorentowicza, Miejski Ośrodek Kultury im. Z. Herberta,
- placówki powiatowe: Młodzieżowy Dom Kultury im. H. Salskiej,
- placówki wojewódzkie: Biblioteka Pedagogiczna im. T. Kotarbińskiego,
- a także: Spółdzielczy Dom Kultury PSM, Osiedlowy Dom Kultury PSM, Dom Kultury „Barak” oraz Europejski Park Rzeźby.

Co dosyć istotne, w życie kulturalne miasta silnie zaangażowani są również przedstawiciele III sektora, co wskazuje na to, że w mieście istnieją oddolne, obywatelskie inicjatywy kulturalne. Ich społeczny potencjał może być wykorzystany w procesach rewitalizacyjnych. Organizacje III sektora skupiają osoby chętne do pracy społecznej, które są aktywnie zaangażowane w budowanie społeczności, są dobrze rozeznanie w potrzebach mieszkańców na poziomie oddolnym (*grassroots*). Są blisko mieszkańców, a jednocześnie poprzez samą przynależność do organizacji III sektora dają wyraz temu, że ważny jest dla nich rozwój kulturowy i społeczny Pabianic.

⁴ *Diagnoza problemów zdrowotnych mieszkańców miasta Pabianic w 2016 roku, Instytut Badawczy IPC Sp. z o.o.*

Tabela 7 - MIASTO PABIANICE – miejskie placówki kultury w 2016 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach)

	liczba zarejestrowanych użytkowników	liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych	liczba uczestników zorganizowanych wydarzeń kulturalnych
Biblioteka	55 444	3 369	27 827
Miejski Ośrodek Kultury	2 500	150	2 800
Muzeum	33 069	632	14 053

W związku z tym, że w Pabianicach wiele podmiotów podejmuje działania kulturalne, kalendarz tego rodzaju wydarzeń jest zróżnicowany. Dominują wydarzenia muzyczne i te nawiązujące do historii Polski, regionu i miasta. Corocznie organizowany jest miejski jednodniowy Dzień Dziecka, w którym uczestniczy około 3 000 osób. Od 2014 roku organizowana jest Pabianicka Senioriada – impreza kulturalno-rozrywkowa skierowana do pabianiczian w wieku 60+. Towarzystwo Przyjaciół Pabianic jest współorganizatorem hucznie obchodzonych Dni Pabianic, podczas których pabianiczanie mogą podziwiać występy gwiazd polskiej sceny muzycznej oraz kabaretowej. Ważną imprezą miejską, oprócz wspomnianych już Dni Pabianic, cieszącą się równie wielkim zainteresowaniem jest Jarmark Świąteczny, na którym organizowane są gry, zabawy i konkursy. W wydarzeniu tym biorą udział pabianickie firmy, szkoły, organizacje i inne jednostki. Jest to przedświąteczne spotkanie wielu mieszkańców Pabianic.

Kolejną cykliczną pabianicką imprezą, która na trwałe wpisała się w miejski kalendarz wydarzeń jest Międzynarodowy Festiwal „Muzyka Świata”. Dużym zainteresowaniem cieszą się koncerty organizowane przez Państwową Szkołę Muzyczną I i II Stopnia w Pabianicach oraz Towarzystwo Muzyczne im. K. Nicze i Miejski Ośrodek Kultury propagujące muzykę klasyczną. W społeczny ruch kulturalny silnie angażują się także indywidualni twórcy kultury, m.in. literaci, plastycy, fotograficy, regionaliści tworzący w mieście lub na stałe z nim związani. Z Pabianic pochodzą tacy muzycy jak Karol M. Prosnak, Karol Nicze, Henryk Debich, Olga Hans. Znane są zespoły bluesowe – Topsy Drivers, Blue Haze, Bluestemper, rockowe – Proletaryat, Pignation. Spektakularne sukcesy odnosi Dominika Rydz, laureatka międzynarodowych festiwali piosenki. W miejską aktywność kulturalną wpisuje się także działalność rozrywkowa - w tym kluby, puby, kino oraz pozostałe instytucje, mające potencjał do gromadzenia mieszkańców wokół różnego rodzaju wydarzeń.

Do czasu funkcjonowania placówki duże znaczenie miały działania prowadzone przez centrum „Tkalnia”. Miejsce służyło organizacji coraz bardziej prestiżowych wernisaży, wystaw i koncertów. Wydarzenia organizowane w „Tkalni” swoim zasięgiem oddziaływały poza granice Pabianic. Dziś obiekt zmienił formę działalności a mieście pozostała „luka”, która wymaga wypełnienia.

Sfera kultury w Pabianicach wydaje się być dobrze zorganizowana i przyciąga wielu użytkowników – liczby opisujące działalność biblioteki i muzeum są wysokie. Można pokusić się o stwierdzenie, że właśnie na bazie tej działalności można by zbudować atrakcyjność miasta w oczach jego mieszkańców, a także zaangażować pabianiczian w aktywności prospołeczne i kulturalne właśnie wychodząc od istniejących już cyklicznych imprez, które cieszą się tak dużym zainteresowaniem.

Aby to uczynić, należy rozwiązać trudności, które stoją na drodze jeszcze prężniejszemu rozwojowi pabianickiej kultury. Problemem jest zły stan techniczny obiektów uniemożliwiający ich funkcjonowanie zgodnie z potrzebami i możliwościami organizacyjnymi. Podjęcia prac remontowych (w tym konserwatorskich) wymagają obiekty Miejskiego Domu Kultury (niewystarczające zaplecze obiektu) i Muzeum Miasta Pabianic (więcej w Rozdziale 2.3 Diagnoza sfery technicznej). Obydwa obiekty zlokalizowane są w centralnej części Pabianic, co powoduje, że są one atrakcyjne pod względem dostępności mieszkańców z różnych rejonów miasta i mogłyby pełnić funkcje integrujące pabianicką społeczność.

2.1.8 SPORT I REKREACJA

Za rozwój i upowszechnianie sportu odpowiada Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Pabianicach, dysponujący zespołem obiektów sportowo-rekreacyjnych przy ul. „Grotą” Roweckiego 3, w skład którego wchodzi boiska piłkarskie, kryta hala tenisowa, pływalnia i hotel Włókniarz oraz ośrodek rekreacyjny Lewityn przy ulicy Bugaj 110. MOSIR zarządza też Ośrodkiem Rekreacyjno-Żeglarskim w Nowym Duninowie. Szczególne znaczenie dla rozwoju i uprawiania sportu, ze względu na tradycje, ma pływanie. Obłożenie obiektu jest tak duże, że przy jego obecnym stanie technicznym i infrastrukturze towarzyszącej, nie jest on w stanie przyjąć wszystkich osób zainteresowanych uprawianiem sportów wodnych. Obiekt basenu w obecnym stanie nie jest atrakcyjny, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży. Do zadań ośrodka należy nie tylko propagowanie wychowania fizycznego, sportu i rekreacji, ale także współpraca ze szkołami oraz klubami sportowymi.

Wszystkie szkoły podstawowe i gimnazja posiadają hale sportowe, a część także nowe, wielofunkcyjne boiska sportowe. Każda szkoła oferuje także pozalekcyjne zajęcia sportowe w dyscyplinach: piłka nożna, piłka ręczna, siatkówka, koszykówka, tenis i pływanie. W mieście przy 4 placówkach (szkoły podstawowe przy ul. Pułaskiego 22/24, Mokra 28,34, Ostatnia 15a oraz gimnazjum przy ul. 20-go Stycznia) realizowany jest program Animator Sportu, w ramach którego organizowany jest czas wolny dzieciom i młodzieży oraz prowadzone są liczne turnieje sportowe.

W Pabianicach funkcjonuje 20 klubów i stowarzyszeń sportowych, które korzystają z miejskiej infrastruktury sportowej i wsparcia w ramach realizacji zadań własnych miasta z zakresu sportu i kultury fizycznej. Są to:

- Pabianickie Towarzystwo Cyklistów, prowadzące obok sekcji kolarskiej także zajęcia obejmujące zapasy, sumo, szachy i brydż,
- Klub Sportowy Zjednoczeni,
- Pabianicki Klub Sportów Wodnych – jeden z najbardziej zasłużonych klubów w mieście z bogatymi tradycjami i osiągnięciami sportowymi,
- Pabianickie Towarzystwo Koszykówki,
- Pabianicki Klub Tenisowy,
- Pabianicki Klub Koszykówki,
- Stowarzyszenie Piłki Ręcznej Pubiks,
- Pabianicki Klub Sztuk Walki Azja,
- Klub Sportowy Fabrykanci Rugby Club,
- MUKS i UKS, m.in.: Azymut, Włókniarz, 8, Korona czy Animator.

Pabianice aktywnie wspierają sport, a organizowane tu wydarzenia oraz sportowcy wywodzący się z miasta, swoim oddziaływaniem znacznie wykraczają poza jego granice. Stałe miejsce w kalendarzu

impresz sportowych województwa łódzkiego ma Pabianicki Półmaraton, a coraz większe znaczenie zdobywają mitingi lekkoatletyczne im. Jadwigi Wajsówny, a Pabianickie Towarzystwo Cyklistów zorganizowało Mistrzostwa Polski Juniorów w Zapasach. Do najbardziej znanych sportowców pochodzących z Pabianic zaliczyć należy piłkarzy i trenerów: Pawła Janasa – byłego selekcjonera narodowej reprezentacji oraz Piotra Nowaka - byłego trenera Lechii Gdańsk, mistrzynię Polski w kolarstwie szosowym Bogumiłą Matusiak czy mistrzynię Polski w szabli Aleksandrę Sochę. Rokrocznie miasto dziękuje swoim sportowcom, organizując Galę Sportu.

2.1.9 AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Aktywność obywatelska wyraża się dobrowolnym udziałem mieszkańców Pabianic w życiu miasta. Mają oni możliwość działania w organizacjach pozarządowych oraz grupach nieformalnych i oddziaływania na różne obszary miasta.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Wg danych Lokalnego Ośrodka Partycypacji Społecznej Wydziału Spraw Społecznych i Gospodarczych Urzędu Miejskiego w Pabianicach na koniec 2016 roku zarejestrowanych było 87 organizacji pozarządowych, które działały w następujących obszarach:

- usługi socjalne i pomoc społeczna (15 podmiotów),
- sport i rekreacja (30 podmiotów),
- edukacja i wychowanie, w tym edukacja historyczna (21 podmiotów),
- kultura i sztuka (10 podmiotów),
- prawo i polityka, w tym prawa człowieka i mniejszości (4 podmioty),
- rozwój lokalny (2 podmioty),
- ochrona środowiska i opieka nad zwierzętami (2 podmioty),
- ochrona zdrowia (6 podmiotów).
- ratownictwo, bezpieczeństwo i obronność (4 podmioty)
- inne (2 podmioty).

Większość z tych organizacji działa w więcej niż jednym obszarze, zatrudnia na stałe nie więcej niż 10 osób i korzysta z pomocy nie więcej niż 10 wolontariuszy, a roczny budżet nie przekracza 20 tys. złotych. Na terenie Pabianic działa też kilka organizacji, które deklarują ponad 100 aktywnych członków i wolontariuszy oraz budżet roczny przekraczający 100 tys. złotych.

Status Organizacji Pożytku Publicznego, czyli organizacji prospołecznej, która prowadzi działalność w sposób w pełni transparentny i osiągnięte przychody przeznacza w całości na działalność statutową, posiadają w Pabianicach 24 podmioty. 9 z nich to podmioty działające wyłącznie na terenie Pabianic, a 15 to koła działające w ramach organizacji ogólnopolskich lub wojewódzkich.

Organizacje pozarządowe zawiązały Pabianickie Forum Organizacji i Inicjatyw Pozarządowych, do którego przynależność deklaruje 45 lokalnych podmiotów.

UDZIAŁ W WYBORACH

Jedną z miar aktywności obywatelskiej jest udział w wyborach. W ostatnich wyborach do Sejmu i Senatu w 2015 roku uprawnionych do głosowania było 53 884 osoby z których głosowało 54,4%. W Pabianicach utworzono 49 lokali wyborczych (w tym 3 w zamkniętych palcówkach), w których najniższą frekwencję (poniżej 45% uprawnionych) zanotowano w lokalach na ul. Partyzanckiej, Pułaskiego, Św. Jana, Kościuszki, Kilińskiego, Skargi i Jana Pawła II, a największą (powyżej 60% uprawnionych) na ulicach: Torowa, Wiejska, Tkacka, Warszawska, Wileńska, Orla i 20-stycznia).

Zdecydowanie niższa była frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 roku, gdzie na 55 409 osób uprawnionych do głosowania, zdecydowało się wziąć udział w głosowaniu 40,47% uprawnionych. Najniższa frekwencja (poniżej 30% uprawnionych) była w lokalach na ulicach: Partyzancka, Kościuszki, Jana Pawła II, a najwyższa (powyżej 45%) w lokalach na ulicach: Torowa, Wiejska, Ostatnia, Wileńska i Mokra.

Nie można jednoznacznie wskazać obszarów miasta, na których frekwencja wyborcza była niższa lub wyższa od pozostałych obszarów, np. przywoływane powyżej ul. Kościuszki z jedną z najniższych frekwencji w wyborach parlamentarnych leży w bezpośrednim sąsiedztwie ulicy Orlej z jedną z najwyższych frekwencji.

BUDŻET OBYWATELSKI

Jedną z miar aktywności obywatelskiej, rozumianej jako dobrowolny udział obywateli w działalności na rzecz lokalnych społeczności, jest liczba zgłaszanych projektów i oddanych głosów w ramach budżetu obywatelskiego. Pabianice organizowały głosowanie w ramach budżetu obywatelskiego dwukrotnie, a edycja 2017 jest już trzecią.

W roku 2015 mieszkańcy zgłosili 52 projekty, z których zrealizowano 10. Jest to na tle innych miast województwa całkiem zadowalający wynik. Łącznie w głosowaniu wzięło udział 16 995 osób, z czego 16 510 poprzez formularze papierowe i 485 elektronicznie. Dostyc duża liczba głosów, bo aż 3 922 była nieważna, w tym zdecydowanie przeważały głosy oddane w formie papierowej. Mogło być to spowodowane brakiem wiedzy wśród mieszkańców, odnoszącej się do sposobu głosowania. Sytuacja powinna ulec poprawie w przyszłości, gdy mieszkańcy miasta oswoją się z zasadami wyboru projektów.

Z kolei w roku 2016 zgłoszono 39 projektów, z których zrealizowano 10. Głosowały na nie łącznie zaledwie 2 882 osoby, w tym 319 wypełniło ankiety papierowe, a 2 563 oddało głos elektronicznie. 244 głosy były głosami nieważnymi, w zdecydowanej większości oddanymi w formie elektronicznej. Spadek zainteresowania aktywnym udziałem w głosowaniu można tłumaczyć po pierwsze tym, że zmiana uległa formuła głosowania, ale także i tym, że przy drugim głosowaniu zniknął „efekt świeżości”, a część pabianiczanki mogła nie być usatysfakcjonowana tym, że w poprzedniej edycji wybrano projekty, na które oni osobiście nie głosowali. Wskazuje to, że należałoby podjąć działania edukacyjne i promocyjne propagujące ideę budżetu obywatelskiego. Jest on bowiem dobrym narzędziem angażującym obywateli do dbałości o swoją dzielnicę czy miasto, podnoszącym zaangażowanie obywateli i poczucie odpowiedzialności za miejsce w którym żyją. Jest to także dobry sposób budowania wspólnoty obywateli danej dzielnicy czy osiedla, którzy wspólnie przygotowują projekt lub działania na rzecz jego promocji wśród znajomych zachęcając ich do głosowania.

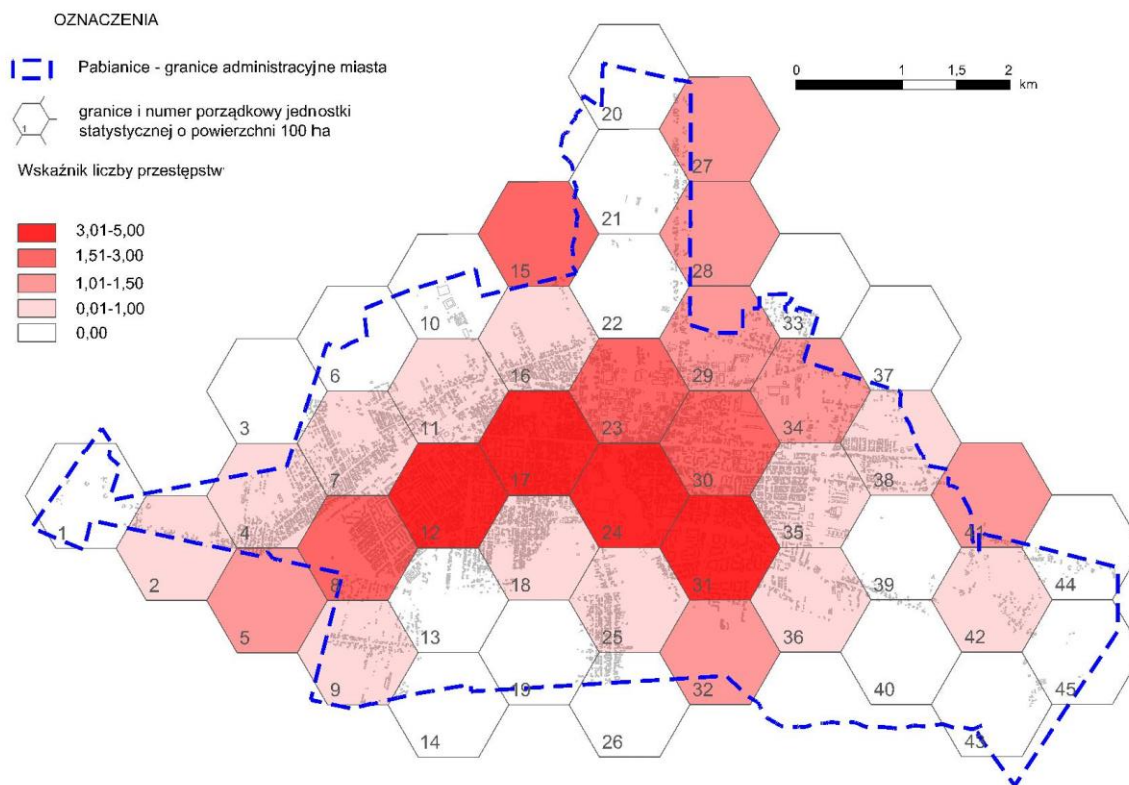
Dosyć ciekawy jest rozkład obszarów miasta, które najwięcej zyskały w związku z projektami realizowanymi w ramach budżetu obywatelskiego. Biorąc pod uwagę liczbę zrealizowanych projektów, najwięcej uzyskały ulice: Stary Rynek – heksagon 30 (3 projekty) oraz Jadwigi Sempołowskiej – heksagon 31 i Łaska – heksagon 12 (po 2 projekty). Natomiast patrząc na lokalizację projektów, najwięcej zyskały rejony ulic w ramach heksagonów 17, 23 i 30, w którym zrealizowano ponad połowę wszystkich projektów w dwóch edycjach budżetu obywatelskiego. Najprawdopodobniej pabianiczanie uznali, że są to miejsca, które wymagają inwestycji i większej uwagi władz miasta, co jest sygnałem dotyczącym koncentracji dalszych wysiłków rewitalizacyjnych. Może być również tak, że to w tych miejscach funkcjonują najprężniejsze społeczności sąsiedzkie, które wspólną inicjatywą wprowadziły projekt do konkursu, a następnie promowały głosowanie na jego realizację.

2.1.10 BEZPIECZEŃSTWO

Bezpieczeństwo jest jednym z najważniejszych czynników, jakie mieszkańcy biorą pod uwagę dokonując oceny swojego miejsca zamieszkania. Zapewnienie poczucia subiektywnego bezpieczeństwa jest istotnym działaniem „bazowym”, pozwalającym na kształtowanie dobrej opinii o mieście i powodującym większe zaangażowanie mieszkańców w różnego rodzaju inicjatywy kulturalne czy społeczne.

Zarówno dane Powiatowej Komendy Policji w Pabianicach jak i Straży Miejskiej w Pabianicach, dotyczące najczęściej popełnianych przestępstw – tych, które mieszkańcy uważają za najbardziej uciążliwe i najbardziej wpływających na szeroko rozumiane poczucie bezpieczeństwa – wskazują, że Pabianice stają się coraz bezpieczniejsze. W kategoriach przestępstw obejmujących: bójki i pobicia, kradzieże z włamaniem, kradzieże, rozboje, powodujące uszczerbek na zdrowiu oraz uszkodzenia mienia. Liczba tego rodzaju zdarzeń na koniec roku 2016 (390) spadła w porównaniu do roku 2015 (447) o 57 przestępstw.

Na podstawie danych Policji wskazać można najbardziej niebezpieczne rejony miasta – heksagony 12 (rejon ulic: Wileńska, Łaska, Wiejska), 17 (rejon ulic: Wiejska, Łaska, Zamkowa Konopnickiej, Wileńska), 24 (rejon ulic: „Grota” Roweckiego, Nawrockiego, płk. Świetlickiego i Bugaj) i 31 (rejon ulic: „Grota” Roweckiego, 20 stycznia, Waltera - Janke, płk. Henryka Świetlickiego i Bugaj) wykazują zdecydowane przekroczenie wartości liczby popełnionych w stosunku do ogółu przestępstw, a wyraźne przekroczenia tego wskaźnika występują w rejonach 8 (rejon ulic: Łaska, Wiejska, 15 Pułku Piechoty „Wilków”), 23 (rejon ulic: Partyzancka, Nawrockiego, „Grota” Roweckiego, Kilińskiego) i 30 (Warszawska, Myśliwska, 20 stycznia, Nawrockiego). Rejony te pokrywają się z obszarami występowania problemów wspomniane już w podrozdziałach dotyczących korzystania z pomocy społecznej oraz trudności edukacyjnych. Odnosząc się do poziomu ulic można wskazać: 20 stycznia, Bugaj, „Grota” Roweckiego, Łaską, Stanisława Moniuszki, ks. Piotra Skargi, Wiejska, Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz Zamkowa. Biorąc pod uwagę, iż część negatywnych zjawisk opisanych w tym i wcześniejszych rozdziałach występuje na tych samych heksagonach i ulicach, można wysnuć wniosek, że są to miejsca o szczególnej koncentracji problemów.

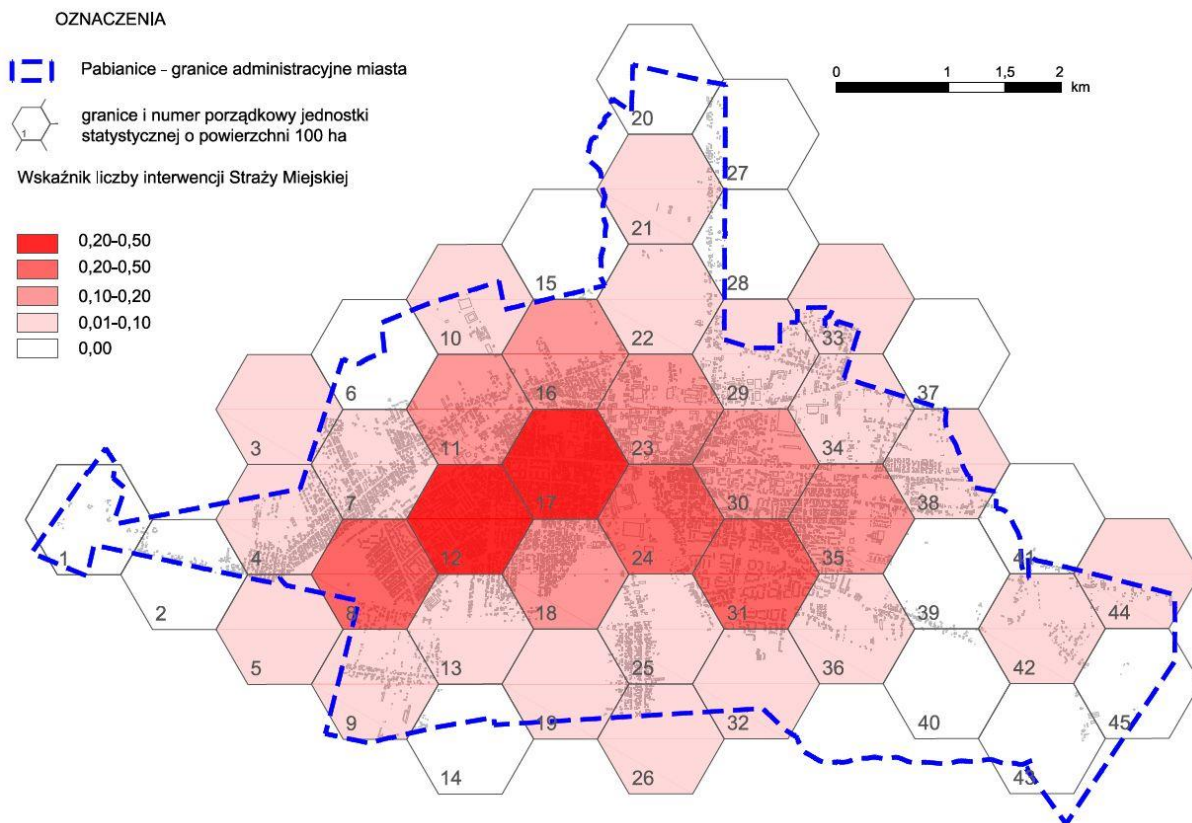

Ryc 21 - MIASTO PABIANICE – miejsca dokonywanych przestępstw, wg danych dla 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych Powiatowej Komendy Policji w Pabianicach)

W tym samym okresie, czyli w latach 2015-2016 liczba interwencji Straży Miejskiej także znacząco zmalała, z 3 434 przypadków do 2 643. Co ważne, zmniejszenie ilości interwencji dotyczyło wspomnianych ulic, a zatem nasuwa się wniosek, że pomimo występowania wielu negatywnych zjawisk wspomnianych wcześniej, bezpieczeństwo na tych obszarach poprawia się.

Na grafice poniżej wskazano rozkład liczby interwencji Straży Miejskiej w roku 2016. Dane uzyskane zostały bezpośrednio od tej instytucji. Na 100 mieszkańców Pabianic przypadało w tym okresie 18 interwencji.

Analiza miejsc najczęstszych interwencji Straży Miejskiej wskazuje na centrum Pabianic – heksagony 12 (rejon ulic: Wileńska, Łaska, Wiejska) i 17 (rejon ulic: Wiejska, Łaska, Zamkowa Konopnickiej, Wileńska). Podobnie wskaźnik liczby interwencji przekroczony jest także w heksagonach 8 (rejon ulic: Łaska, Wiejska, 15 Pułku Piechoty „Wilków”), 24 (rejon ulic: „Grota” Roweckiego, Nawrockiego, płk. Świetlickiego i Bugaj) i 31 (rejon ulic: „Grota” Roweckiego, 20 stycznia, Waltera-Janke, płk. Henryka Świetlickiego i Bugaj). Liczba interwencji wyższa od średniej dla całego miasta dotyczy ulic: Cicha, Dąbrowskiego, Jana Pawła II, Karniszewicka, Konopnickiej, Lutomiarska, Łaska, Matejki, Moniuszki, Niecała, Odrodzenia, Orla, Ostatnia, Robotnicza, Wileńska, Zamkowa.

Ryc 22 - MIASTO PABIANICE – miejsca interwencji Straży Miejskiej w 2016 r (opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Pabianicach)

2.1.11 DIAGNOZA SPOŁECZNA MIASTA – POTRZEBY REWITALIZACYJNE ZGŁOSZONE W PROCESIE PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

Celem badania ankietowego przeprowadzonego na potrzeby prac diagnostycznych było zbadanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców miasta dotyczących zdefiniowanych przez nich problemów. Badanie przeprowadzono na grupie 306 mieszkańców i użytkowników przestrzeni Pabianic. Do najliczniej zgłaszanych przez respondentów potrzeby rewitalizacyjne w sferze społecznej można zaliczyć uruchamianie działań wspierających przywrócenie na rynek pracy osób bezrobotnych. Prawie 25% respondentów wypełniło opisy dotyczące powyższego w ankiecie. Często zdarzały się wskazania zlecenia prac interwencyjnych w oparciu o zarejestrowanych bezrobotnych, zaproponowane przez prawie 15% wypełniających odpowiedzi na to pytanie. Wspieranie działań z dziedziny ekonomii społecznej zmierzających do uruchamiania spółdzielni w tym spółdzielni pracy zaproponowało prawie 11% osób. Pozostała część ankietowanych zwracała uwagę na wysoką trudność rozwiązania problemu z poziomu magistratu wskazując na potrzebę działań rządowych. Na podstawie przeprowadzonych badań w oparciu o narzędzie ankiety społecznej łatwo zauważyć, że respondenci wiążą stan kryzysowy w tej sferze z ich zdaniem wysokim poziomem bezrobocia w Pabianicach. Dostrzegane są również problemy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także korzystające z pomocy społecznej.

Podczas spotkań w ramach konsultacji społecznych Programu Rewitalizacji w sferze społecznej uczestnicy zwracali uwagę na uruchamianie miejsc spotkań dedykowanych różnym grupom społecznym tj.: kluby dziecięce, domy pobytu dziennego dla seniorów, miejsca dla integracji i spotkań mieszkańców. Wśród zgłaszanych postulatów było również przekazanie w dzierżawę organizacjom pozarządowym jednego budynku z zasobu komunalnego do wspólnego użytkowania. Pomysł był gorąco dyskutowany również przez przedstawicieli Pabianickiej Rady Działalności Pożytku Publicznego

obecnych podczas spotkania. Zostały również zapisane potrzeby zbieżne z zapisami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Pabianic na lata 2014-2020 takimi jak: potrzeby z zakresu działań ekonomii społecznej, potrzeby nastawione na integrację mieszkańców z różnych środowisk np.: z różnych części miasta, zróżnicowanych wiekowo. Zwracano uwagę na brak przestrzeni publicznych dla takich interakcji.

2.1.12 DIAGNOZA SFERY SPOŁECZNEJ MIASTA – PODSUMOWANIE ZJAWISK KRYZYSOWYCH

Podsumowując opisane wyżej dziedziny życia społecznego, takie jak zjawiska demograficzne, pomoc społeczną, edukację, działalność kulturalną, partycypację obywatelską czy przestępczość można wysnuć istotne wnioski dotyczące tkanki społecznej.

Analizując gęstość zamieszkania w Pabianicach, można wskazać obszary charakteryzujące się ponadprzeciętną koncentracją mieszkańców. Zdecydowanie dominuje heksagon 31 (rejon ulic: „Grotą” Roweckiego, 20 stycznia, Waltera-Janke, Płk. Henryka Świetlickiego i Bugaj), w którym zamieszkuje ponad 12 tys. osób, a za nim heksagony 12 (rejon ulic: 15 Pułku Piechoty „Wilków”, Łaska, Wiejska) i 17 (rejon ulic: Wiejska, Łaska, Zamkowa Konopnickiej, Wileńska) odpowiednio z ponad 7 i 9 tysiącami mieszkańców. Pomiędzy tymi heksagonami można wskazać pasmo zagęszczonego zamieszkania, obejmujące heksagony 24 (rejon ulic: „Grotą” Roweckiego, Nawrockiego, Płk. Świetlickiego i Bugaj), i 30 (Warszawska, Myśliwska, 20 stycznia, Nawrockiego). Sumując, obszary te zamieszkuje łącznie 40 964 mieszkańców, tj. 65,7 % wszystkich mieszkańców Pabianic.

Pod względem występowania problemów społecznych zdecydowanie najgorsze wskaźniki osiąga heksagon 30 (Warszawska, Myśliwska, 20 stycznia, Nawrockiego). Przekroczenia wartości średnich dla całego miasta są tu zdecydowanie najwyższe – nie ma wskaźnika negatywnego zjawiska społecznego, którego wartość nie była by co najmniej dwukrotnie przekroczona. Wartości te dotyczą wszystkich badanych sfer społecznych – ogólnej liczby osób korzystających z pomocy społecznej, osób ubogich i bezrobotnych, osób niepełnosprawnych lub dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą, osób zmagających się z bezradnością w sprawach wychowawczych, w tym wielodzietnością i osób dotkniętych występowaniem zjawiska przemocy w rodzinie oraz bezdomności. Mniejsza, choć również powyżej średniej dla Pabianic, koncentracja problemów społecznych występuje w heksagonach 17 (rejon ulic: Wiejska, Łaska, Zamkowa Konopnickiej, Wileńska), 18 (Wileńska, Orla, Jutrzkowicka), 24 (rejon ulic: „Grotą” Roweckiego, Nawrockiego, płk. Świetlickiego i Bugaj) i 31 (rejon ulic: „Grotą” Roweckiego, 20 stycznia, Waltera- Janke, płk. Henryka Świetlickiego i Bugaj).

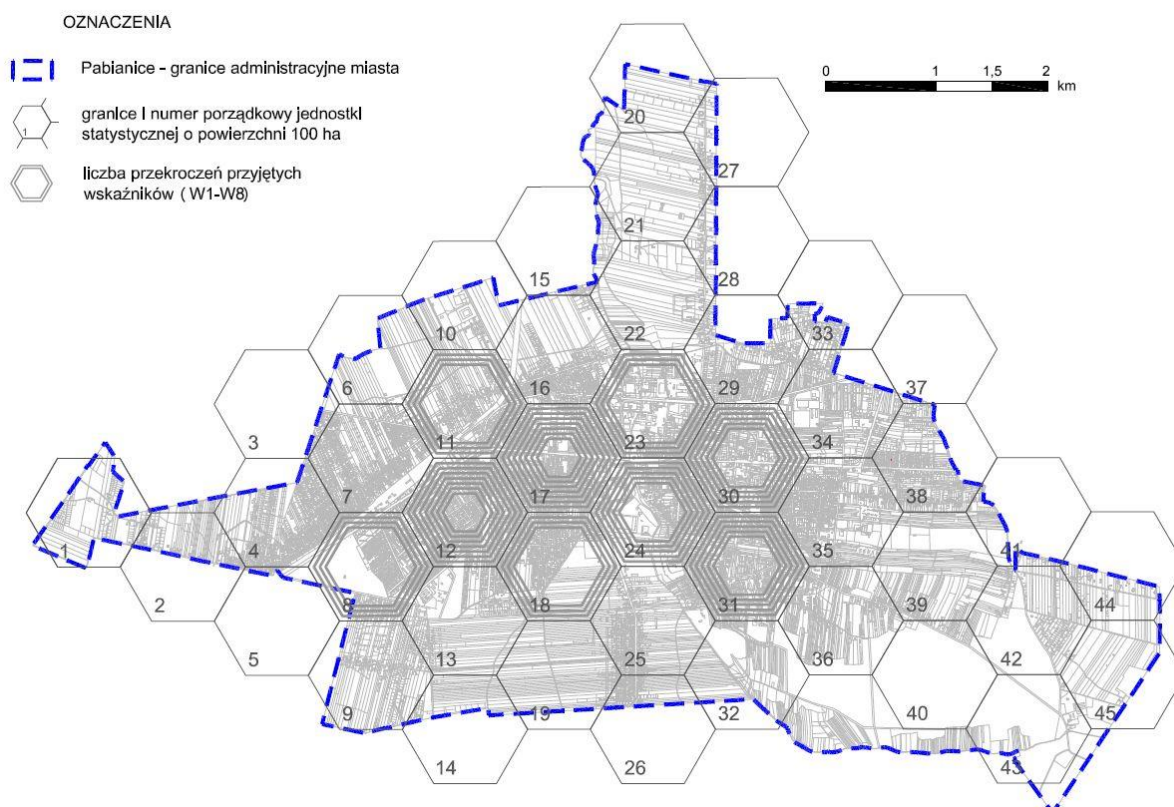
Podobnie kształtuje się obszar koncentracji problemów społecznych związanych z liczbą zarejestrowanych bezrobotnych, których najwięcej zamieszkuje heksagony 12 (rejon ulic: 15 Pułku Piechoty „Wilków”, Łaska, Wiejska), 17 (rejon ulic: Wiejska, Łaska, Zamkowa Konopnickiej, Wileńska), 24 (rejon ulic: „Grotą” Roweckiego, Nawrockiego, płk. Świetlickiego i Bugaj) i 30 (Warszawska, Myśliwska, 20 stycznia, Nawrockiego). Mniejsza liczba osób bezrobotnych, choć wyższa od średniej dla Pabianic, jest także w heksagonach 11 (rejon ulic: 15 Pułku Piechoty „Wilków”, Łaska, Wiejska), 18 (Wileńska, Orla, Jutrzkowicka) i 23 (rejon ulic: Partyzancka, Nawrockiego, „Grotą” Roweckiego, Kilińskiego).

Problemy związane z edukacją dzieci i młodzieży (szkoły podstawowe i średnie) koncentrują się w heksagonach 12 (rejon ulic: 15 Pułku Piechoty „Wilków”, Łaska, Wiejska), 17 (rejon ulic: Wiejska, Łaska, Zamkowa Konopnickiej, Wileńska), 24 (rejon ulic: „Grotą” Roweckiego, Nawrockiego,

Płk. Świetlickiego i Bugaj) i 31 (rejon ulic: „Grota” Roweckiego, 20. Stycznia, Waltera-Janke, płk. Henryka Świetlickiego i Bugaj), a wyższe od średniej wskaźniki notowane są także w heksagonach 23 (rejon ulic: Partyzancka, Nawrockiego, „Grota” Roweckiego, Kilińskiego) i 30 (Warszawska, Myśliwska, 20. Stycznia, Nawrockiego).

Pod względem liczby przestępstw należy wskazać heksagony 12 (rejon ulic: 15 Pułku Piechoty „Wilków”, Łaska, Wiejska), 17 (rejon ulic: Wiejska, Łaska, Zamkowa Konopnickiej, Wileńska), 18 (Wileńska, Orla, Jutrzkowicka), 23 (rejon ulic: Partyzancka, Nawrockiego, „Grota” Roweckiego, Kilińskiego), 24 (rejon ulic: „Grota” Roweckiego, Nawrockiego, płk. Świetlickiego i Bugaj), , 30 (Warszawska, Myśliwska, 20 stycznia, Nawrockiego) i 31 (rejon ulic: „Grota” Roweckiego, 20. Stycznia, Waltera-Janke, płk. Henryka Świetlickiego i Bugaj) – to obszary, w których notowano największą liczbę przestępstw.

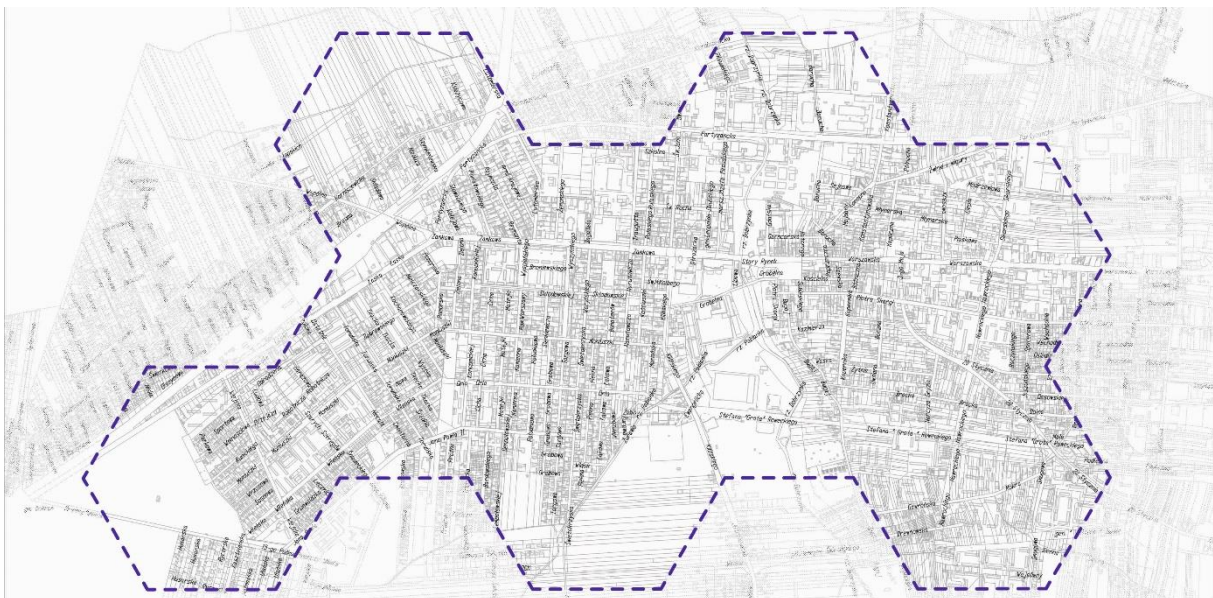
Na podstawie tych wskaźników można wskazać obszar szczególnej koncentracji występowania problemów społecznych, obejmujący heksagony 12 (rejon ulic: 15 Pułku Piechoty „Wilków”, Łaska, Wiejska), 17 (rejon ulic: Wiejska, Łaska, Zamkowa Konopnickiej, Wileńska), 23 (rejon ulic: Partyzancka, Nawrockiego, „Grota” Roweckiego, Kilińskiego), 24 (rejon ulic: „Grota” Roweckiego, Nawrockiego, płk. Świetlickiego i Bugaj), , 30 (Warszawska, Myśliwska, 20. Stycznia, Nawrockiego) i 31 (rejon ulic: „Grota” Roweckiego, 20. Stycznia, Waltera-Janke, płk. Henryka Świetlickiego i Bugaj), zamieszkały przez 41 205 osób, tj. 61,8 % mieszkańców Miasta. Dla tego obszaru przeprowadzona zostanie pogłębiona analiza problemów społecznych.

Ryc 23 - MIASTO PABIANICE – wskazanie jednostek statystycznych, w których zdiagnozowano przekroczenie wskaźników dotyczących sfery społecznej obrazujących stan kryzysowy zdiagnozowany w sferze społecznej (opracowanie własne)

jednostka statystyczna [HEKSAGON]	liczba mieszkańców	wskaźniki dot zobrazenia stanu kryzysowego								zobrazowanie graficzne ilości przekroczonych wskaźników dot zjawisk kryzysowych w sferze społecznej
		W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8	
25	1251									
26	217									
27	88									
28	88									
29	495	×								■
30	3023	×		×	×			×		■ ■ ■ ■ ■
31	12011		×	×	×			×	×	■ ■ ■ ■ ■
32	455									
33	148									■
34	487	×								■ ■
35	3318									
36	1340									
37	21									
38	956									
39	146									
40	293									
41	79									
42	254									■
43	146									
44	64									
45	6									

Jak wspomniano wcześniej, obszary na których koncentruje się najwięcej negatywnych zjawisk społecznych zamieszkuje ponad połowa pabianiczan. Jest to bardzo duża liczba mieszkańców, a biorąc pod uwagę, że są to zjawiska różnorodne, można wysnuć wniosek, że są one ze sobą powiązane, czy wręcz wynikają z siebie.

Ryc 24 - MIASTO PABIANICE – wskazanie obszaru miasta w ramach przestrzennych jednostek statystycznych, dla których zdiagnozowano stan kryzysowy w sferze społecznej (opracowanie własne)

Można tu wskazać takie zjawiska jak bezrobocie czy długotrwała choroba i wynikające z niej ubóstwo, czy bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i przemoc w rodzinie powiązana z trudnościami edukacyjnymi dzieci i młodzieży.

Wydaje się, że te obszary miasta powinny zostać objęte szczególnie nasilonymi działaniami rewitalizacyjnymi o charakterze społecznym choćby po to, aby wspomniane już problemy społeczne (bezrobocie, przestępczość, bezradność wychowawcza) nie reprodukowały się w kolejnych pokoleniach. Drugim wynikającym z koncentracji tych zagrożeń zjawiskiem jest ryzyko pogłębiania się stanu kryzysowego w ramach istniejących „enklaw” problemów społecznych, które z uwagi na specyfikę stylu życia ich mieszkańców będą zamknięte na oddziaływania z zewnątrz, takie jak wydarzenia kulturalne czy promujące postawy obywatelskie.

2.2 DIAGNOZA SFERY PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ MIASTA

Celem badania sfery funkcjonalno-przestrzennej miasta była diagnoza w zakresie rozwiązań urbanistycznych w mieście, poziomu obsługi komunikacyjnej a także dostępu do przestrzeni publicznych miasta.

Diagnozę przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z następujących źródeł:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- dane Urzędu Miejskiego w Pabianicach,
- dane Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach,
- dane z Gminnej Ewidencji Zabytków,
- dane z Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków,
- dokumenty planistyczne miasta,
- dane pozyskane podczas wizji terenowej,
- dane pozyskane podczas prowadzonego procesu partycypacji społecznej,
- materiały warsztatowe,
- materiały inne.

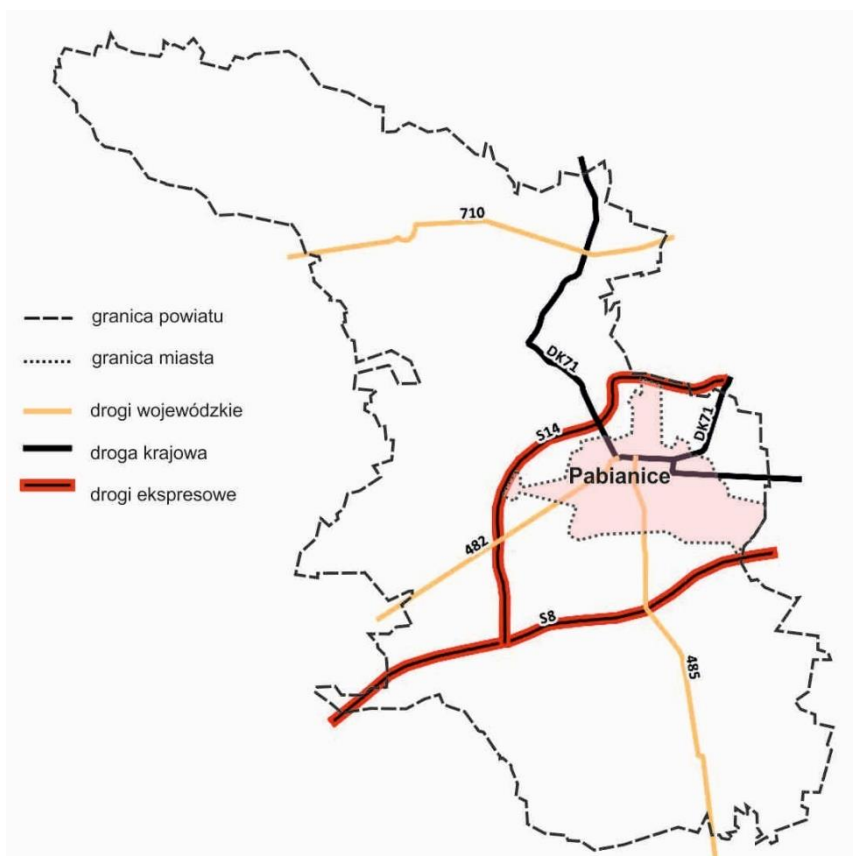
2.2.1 POŁOŻENIE GMINY MIEJSKIEJ PABIANICE

Gmina miejska Pabianice leży w środkowej części województwa łódzkiego, powiecie pabianickim. Obszar miasta sąsiaduje z następującymi gminami: od zachodu z gminą Dobroń, od północy i południa z gminą Pabianice, od wschodu z gminą Ksawerów oraz Rzgów.

Ryc 25 – MIASTO PABIANICE - położenie w powiecie pabianickim (opracowanie własne)

Miasto cechuje dogodne położenie - w łódzkim ringu drogowym. Ograniczone jest od południa drogą ekspresową S8 (relacji Łódź – Wrocław), od zachodu drogą S14 (wybudowany fragment od S8 do Pabianic, docelowo do autostrady A2 jako Zachodnia Obwodnica Łodzi), od północy autostradą A2 (odcinek relacji Świecko – Warszawa), od wschodu autostradą A1 (Gdańsk – Łódź, docelowo dalej na południe). Przez Pabianice przebiega droga krajowa nr 71 (Stryków – Rzgów). Dodatkową zaletą jest bliskość Międzynarodowego Portu Lotniczego Łódź im. Władysława Reymonta, zlokalizowanego na obrzeżach Łodzi, w odległości jedynie ok. 10 km od Pabianic. Przez Pabianice przebiega linia kolejowa nr 14 – z Łodzi Kaliskiej do Forst – ze stacją kolejową, obsługującą przewozy pasażerskie i towarowe. Linia kolejowa obsługująca Pabianice jest włączona do transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T⁵. W „Planie zrównoważonego rozwoju transportu zbiorowego (...)” Pabianice scharakteryzowano jako kolejowy punkt handlowy, w którym występują powiązania transportu kolejowego z innymi formami transportu, i który może w związku z tym pełnić funkcje zintegrowanego węzła przesiadkowego⁶. W planie tym wskazano jedno połączenie międzywojewódzkie do realizacji w ramach publicznego transportu kolejowego: Warszawa Centralna – Wrocław Główny.

Ryc 26 – MIASTO PABIANICE – położenie na tle układu komunikacyjnego o znaczeniu ponadlokalnym (opracowanie własne)

⁵Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Gminy Miejskiej Pabianice na lata 2013-2020

⁶Plan zrównoważonego rozwoju transportu zbiorowego – międzywojewódzkie i międzynarodowe przewozy pasażerskie w transporcie kolejowym, Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej

Historia miasta Pabianice rozpoczęła się w okresie średniowiecza, choć znalezione na tym terenie ślady dowodzą o istnieniu ludzkich osad już w VI – V w p.n.e. Osada leżała na terenach zwanych Opolem Chropskim (nazwa prawdopodobnie określa ziemię bagnistą, porośłą krzakami, która zamarzając zimą tworzyła nierówności terenowe - „chropy”) i była jedną z pierwotnych form wspólnoty terytorialnej. Prawa miejskie Pabianice uzyskały w połowie XIV w. W 1555 r. miasto uzyskało od Zygmunta Augusta przywilej tworzenia cechów rzemieślniczych. Na przełomie XVI i XVII w., w okresie największego rozkwitu Pabianice, Rzgów oraz 48 wsi tworzyło rozległe dobra zwane „państwem pabiańskim”, natomiast siedziba zarządu całością latyfundią znajdowała się w Pabianicach. Dalszy szybki rozwój zatrzymały jednak pożary, zarazy oraz przemarsze wojsk. W 1794 r. Pabianice liczyły tylko 482 mieszkańców, a ich charakter był rzemieślniczo-rolniczy. Wraz z końcem XVIII w. zakończył się 700-letni „krakowski”, okres historii miasta. Przemysłowe oblicze miasta ukształtowało się w wieku XIX, kiedy to przybywali do miasta fachowcy z Czech, Śląska i Saksonii. 11 września 1825 r. przybył do miasta Bogumił Krusche, założyciel rodu pabianickich przemysłowców i finansistów. Działalność rozpoczął od manufaktury skupiającej sześć warsztatów tkackich, a w połowie XIX w. Pabianice były już miastem przemysłowym, o profilu włókienniczym. W okresie tym miasto liczyło 4 128 mieszkańców, z czego 26 % utrzymywało się z włókiennictwa. Wtedy też Pabianice zajmowały drugie miejsce po Łodzi pod względem produkcji tkanin bawełnianych, wełnianych i mieszanych i stały się istotną częścią Ziemi Obiecanej, czyli miejsca, gdzie można prowadzić dobre interesy, pracować i godziwie zarabiać. Przez sto lat Pabianice wchodziły w skład Cesarstwa Rosyjskiego. Prężny rozwój Pabianic zahamował wielki kryzys gospodarczy i wybuch II wojny światowej. Po wojnie miasto podnosiło się ze zniszczeń, i powiększało się terytorialnie. Do największych przedsiębiorstw w województwie łódzkim należały Pabianickie Zakłady Tkanin Technicznych i Pabianickie Zakłady Przemysłu Bawełnianego „Pamotex” zatrudniający w najlepszym okresie prawie 10 tysięcy ludzi. Pabianice były uznawane za wzorcowe miasto socjalistyczne. Po transformacji ustrojowej i rewolucji informatycznej w 1989 r., dokonał się proces prywatyzacji. Powstało wiele drobnych i średnich firm. Pojawił się kapitał zagraniczny, m.in. Philips Lighting Poland SA (obecnie Lumileds Poland SA), sieci handlowe i banki. W 1999 r. miasto stało się siedzibą nowo powstałego powiatu pabianickiego.

2.2.3 STRUKTURA I FUNKCJE MIASTA

Pabianice to – obok Zgierza – jedno z dwóch największych miast Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego. Miasto opiera swe funkcje głównie na rozwoju przemysłu farmaceutycznego, odzieżowego, spożywczego. Jego potencjał oparty jest o XIX wieczny układ funkcjonalno-przestrzenny oparty o dawna świetność przemysłową. W diagnozie przeprowadzonej na potrzeby Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 Pabianice wskazane zostały jako jedno z miast powiatowych województwa łódzkiego o słabych potencjałach rozwojowych. Dodatkowo – obok Zgierza, Tomaszowa Mazowieckiego, Zduńskiej Woli, Łasku i Wieruszowa – znalazły się w grupie miast tracących w ostatnich latach funkcje gospodarczo-społeczne. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być niewytworzenie usług komplementarnych w stosunku do funkcji metropolitalnych Łodzi, zanik usług publicznych – zwłaszcza wyspecjalizowanych. Jako barierę rozwoju autorzy wskazują przede wszystkim słabo rozwinięte usługi dla przedsiębiorstw a także słaby rozwój przemysłów wysokiej i średnio - wysokiej techniki.

Mało konkurencyjna, podatna na impulsy kryzysowe struktura gospodarcza miasta stanowi w opinii ekspertów czynnik znacznie utrudniający miastu – położonemu w bezpośrednim sąsiedztwie Łodzi – pełnienie funkcji jednego z biegunów wzrostu w skali regionalnej.

Miasto jest istotnym w regionie ośrodkiem administracyjnym. Funkcjonują tu urzędy i instytucje ważne z punktu widzenia funkcjonowania obszaru takie jak: Urząd Miejski w Pabianicach, Urząd Gminy Pabianice, Urząd Skarbowy, Powiatowy Urząd Pracy, Starostwo Powiatowe, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Sąd Rejonowy, Komenda Powiatowa Policji, Straż Miejska, Komenda Powiatowa Straży Pożarnej, Miejskie Centrum Pomocy Społecznej, Muzeum Miasta Pabianic, Miejski Ośrodek Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Zarząd Dróg i Zieleni Miejskiej, Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, Miejski Zakład Komunikacyjny Sp. z o.o., Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o., Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o., Urzędy Pocztove, parafie, szkoły, przedszkola, Żłobek Miejski oraz Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o.o.

STRUKTURA FUNKCJONALNA MIASTA

W strukturze przestrzenno-funkcjonalnej Pabianic wyraźnie czytelne jest historyczne centrum miasta (wzdłuż ciągu ulic: Zamkowej – Warszawskiej). Stanowi ono część miasta skupiającego jego główne funkcje – przede wszystkim administracyjne. Obszar centralny stanowi o charakterze miasta. Dominuje tu zabudowa XIX wieczna, wyraźnie czytelne w krajobrazie są obiekty i zespoły zabudowy świadczące o przemysłowej historii Pabianic. Na poniższym rysunku centralne jednostka urbanistyczna oznaczona jest literą A.

Ryc 27 - MIASTO PABIANICE – struktura przestrzenna (źródło: obowiązujące suikzp)

Charakterystyczną cechą kompozycji urbanistycznej obszaru centralnego jest jego położenie na skrzyżowaniu dwóch osi kompozycyjnych miasta: osi o układzie wschód-zachód wyznaczonej przebiegiem ulic Łaska – Zamkowa - Warszawska, wzdłuż których zlokalizowane są główne obiekty administracyjne, sakralne – w tym zabytkowe oraz wytyczonej fragmentem doliny rzeki Dobrzyńki o układzie północ-południe.

Uzupełnieniem części centralnej jest zespół zabudowy wzdłuż ulicy Łaskiej (oznaczony lit C) – w części południowej. Obszar ten stanowi głównie zabudowa mieszkaniowa, a w południowej części uzupełniają ją obiekty usługowe istotne w skali całego miasta (np. szpital). Również w ramach jednostki na południe od ulicy Orlej (oznaczona lit. B) – tworzonej przez zespoły zabudowy mieszkaniowej funkcjonują: kompleks sportowy i obiekty sakralne.

Obszar położony na północny – wschód od centrum miasta (oznaczony lit. H i I) to obszar potocznie zwany „dzielnicą przemysłową”. Skupia on funkcje przemysłowe, produkcyjne, rzemieślnicze i usługowe oraz związane z infrastrukturą miasta. Częściowo wykorzystuje istniejące zespoły zabudowy przemysłowej. Dopelnieniem jest funkcja mieszkaniowa – głównie na jego obrzeżach – wzdłuż ulic Widzewskiej i Warszawskiej.

Tereny oddzielone od centrum miasta linią kolejową to tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (oznaczone lit. D) częściowo odzwierciedlającej dawne układy siedliskowe, uzupełnione w północnej części terenami lokalizacji obiektów związanych z obsługą infrastruktury technicznej miasta (oznaczone lit. E). Podobne procesy dotyczą obszar zlokalizowanego wzdłuż ulicy Rypułtowskiej, który w wyniku przekształceń i uzupełniania zabudowy, doskonale skomunikowany staje się pożądanym miejscem lokalizacji inwestycji mieszkalnych.

Obszary wyznaczone w ramach jednostek oznaczonych na rysunku J, K i L pełnią głównie rolę zaplecza mieszkalnego Pabianic. Zespoły istniejącej zabudowy uzupełniane są nowymi inwestycjami o charakterze mieszkaniowym a także obiektami usługowymi realizowanymi na potrzeby mieszkańców osiedli. Obszary na południu miasta (oznaczone lit. M i N) obejmują głównie tereny rozwojowe miasta i stanowią atrakcyjne rejony lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej w otoczeniu zieleni.

Głównym problemem struktury przestrzenno-funkcjonalnej Pabianic jest niewystarczające znaczenie centrum miasta dla jego funkcjonowania w układzie całościowym. Historyczne elementy układu urbanistycznego nie do końca są wykorzystywane do budowania atrakcyjnych w formie i funkcji struktur miejskich. To właśnie działania rewitalizacyjne w centrum Pabianic powinny zostać nakierowane na poprawę jakości przestrzeni, zapewnienie funkcji centralnych a przede wszystkim wykorzystanie unikalnych walorów tej części miasta, aby w dalszej kolejności na nich móc opierać procesy rozwojowe. Centrum Pabianic należy przywrócić rolę najważniejszego obszaru miasta – nie tylko z uwagi na lokalizację, ale przede wszystkim na pełnione funkcje.

Z uwagi na doskonałe przygotowanie planistyczne (zasadniczo cały obszar miasta objęty jest ustaleniami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego) oraz względy ekonomiczne – inwestorzy często pomijają zdegradowane tereny centralne miasta, na miejsce inwestycji wybierając tereny na jego obrzeżach. Działanie takie – pozornie korzystne ekonomicznie

z punktu widzenia tychże inwestorów – przyczyni się do jeszcze bardziej odczuwalnego zmniejszania roli centrum i tworzenia rozproszonych punktów ciężkości do centrów nowo tworzonych osiedli. Skala zjawiska nie jest na tyle groźna, aby mówić o suburbanizacji, nie pomaga jednak w budowaniu silnego centrum. Wydaje się zatem, że jedną z ważniejszych potrzeb rewitalizacyjnych, jest stworzenie takich warunków inwestowania w obszarze centralnym, aby to on stał się obszarem zainteresowania inwestorów.

Po analizie układu funkcjonalno-przestrzennego miasta należy w pierwszej kolejności należy stwierdzić potrzebę znalezienia „złotego środka” pomiędzy lokowaniem inwestycji poza centrum miasta a wykorzystaniem potencjału już istniejących struktur w rejonie ulic Zamkowej i Warszawskiej (np. zespołów zabudowy pofabrycznej). Działania polegające na dążeniu do wypełniania zabudową już rozpoczętych struktur przy ograniczaniu anektowania na cele inwestycyjne nowych terenów oraz wypełnienie potrzeb inwestycyjnych miasta przez wykorzystanie istniejących struktur dzielnicy przemysłowej oraz przekształcanie terenów dla nowych założeń gospodarczych – w tym o charakterze usługowym a także poprawa poziomu warunków zamieszkania, estetyki i ładu przestrzennego to ważne kierunki rozwoju przestrzennego Pabianic zapisane w najważniejszym dokumencie warunkującym rozwój przestrzenny miasta jakim jest obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.⁷

2.2.4 STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW NA OBSZARZE MIASTA

Obszar gminy miejskiej Pabianice zajmuje powierzchnię 3299 ha. Użytki rolne stanowią blisko połowę powierzchni miasta (49,41%). Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione stanowią 8,82% powierzchni miasta natomiast grunty pod wodami – 19 ha co daje 0,58% powierzchni Pabianic w jego granicach administracyjnych. Tereny zabudowane i zurbanizowane wg stanu na rok 2014 zajmowały powierzchnię 1296 ha, co stanowi 39,28 powierzchni miasta.

Tabela 8 – MIASTO PABIANICE – powierzchnia gruntów wg kierunków wykorzystania, stan na 2014 rok (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

kategoria	powierzchnia [ha]	udział w powierzchni miasta
powierzchnia miasta ogółem	3299	100,00 %
powierzchnia lądowa ogółem, w tym:	3280	99,42 %
- użytki rolne	1630	49,41 %
- grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	291	8,82 %
- grunty zabudowane i zurbanizowane razem	1296	39,28 %
- użytki ekologiczne	0	0,00 %
- nieużytki	31	0,94 %
- tereny różne	32	0,97 %
- grunty pod wodami	19	0,58 %

⁷ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Pabianic, PZMiO „Terem” Sp. z o.o., 2012

Wśród terenów zabudowanych i zurbanizowanych (1296 ha) dominują tereny mieszkaniowe zajmując 42,98 % powierzchni zurbanizowanej miasta, tereny przemysłowe zajmują 13,58 % a inne tereny zabudowane niewiele mniej bo 12,35 % tej powierzchni. Aż 268 ha zajmują drogi co stanowi 20,68 % powierzchni zurbanizowanej Pabianic.

Tabela 9 - MIASTO PABIANICE – struktura użytkowania gruntów zurbanizowanych i zabudowanych, stan na rok 2014 (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

kategoria	powierzchnia [ha]	udział w powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych
powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych razem	1296	100,00 %
tereny mieszkaniowe	557	42,98
tereny przemysłowe	176	13,58
tereny inne zabudowane	160	12,35
tereny zurbanizowane niezabudowane	43	3,32
tereny rekreacji i wypoczynku	76	5,86
tereny komunikacyjne - drogi	268	20,68
tereny komunikacyjne - kolejowe	15	1,16
tereny komunikacyjne - inne	1	0,08
tereny komunikacyjne – użytki kopalne	0	0,00

Analizując zmiany w powierzchni terenów miasta o różnych formach użytkowania można stwierdzić nieznaczny wzrost udziału terenów zabudowanych i zurbanizowanych na przestrzeni ostatnich lat. W 2012 roku tereny te stanowiły 39,16% powierzchni całkowitej miasta, w kolejnym roku zanotowano wzrost o 0,03%, w roku 2014 stanowiły 39,28% powierzchni Pabianic w granicach administracyjnych. Zmiany te spowodowane były głównie zwiększeniem powierzchni terenów mieszkaniowych oraz innych terenów zabudowanych. W tym samym czasie zanotowano spadek liczby ludności zamieszkującej miasto (w 2012 roku Pabianice zamieszkiwały 68321 osoby, w 2014 wartość ta zmalała do 67207). Niezmienna była w tym okresie powierzchnia terenów rekreacji i wypoczynku na obszarze miasta.

Tabela 10 - MIASTO PABIANICE – zmiany powierzchni terenów zurbanizowanych w latach 2012-2014 (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

kategoria	2012 [ha]	2013 [ha]	2014 [ha]
tereny zabudowane i zurbanizowane razem	1292	1293	1296
udział w powierzchni całkowitej miasta	39,16	39,19	39,28
tereny mieszkaniowe	553	554	557
tereny przemysłowe	176	176	176
tereny inne zabudowane	158	159	160
tereny rekreacji i wypoczynku	76	76	76

Analizy dokumentów planistycznych Pabianic wykazują, iż prowadzona tu polityka przestrzenna w sposób zdecydowany dąży do zabezpieczenia obszaru miasta przed rozwojem niekorzystnych zjawisk przestrzennej degradacji miasta. Założenia kierunków rozwoju przestrzennego miasta za cel nadrzędny obierają wzmocnienie strefy zainwestowania miejskiego (wzrost powierzchni obszaru zainwestowania miejskiego jedynie o 26%, co w większości wynika z potrzeby porządkowania układu przestrzennego) przy jednoczesnym wzmocnieniu znaczenia obszarów zielonych w mieście (ponad dwukrotne zwiększenie powierzchni obszarów zieleni urządzonej). Biorąc pod uwagę sytuację planistyczną miasta (prowadzenie bieżących rejestrów wniosków dotyczących zmian, zgodna z potrzebami aktualizacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, stopień pokrycia miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz wzrost znaczenia partycypacji społecznej w tworzeniu dokumentów planistycznych) należy stwierdzić, iż Pabianice są miastem dobrze przygotowanym do prowadzenia działań rewitalizacyjnych.

2.2.5 UKŁAD DROGOWY MIASTA

Tereny dróg stanowią w sumie ok 20% powierzchni Pabianic. Ponadlokalne połączenia komunikacyjne miasta zapewniają:

- drogi krajowe:
 - S 8 – droga ekspresowa, wchodząca w skład międzynarodowej trasy E67, która łączy Pragę, przez Warszawę i kraje bałtyckie z Helsinkami; na odcinku między Warszawą i Ostrowią Mazowiecką jest fragmentem trasy Via Baltica, która ma połączyć Warszawę z Tallinem; droga ta biegnie przez miejscowości: Magnice - Wrocław - Oleśnica - Syców - Kępno - Wieruszów - Wieluń - Złoczew - Sieradz - Zduńska Wola - Łask - Pabianice - Rzgów - Łódź - Piotrków Trybunalski - Tomaszów Mazowiecki - Rawa Mazowiecka - Mszczonów - Nadarzyn - Janki Małe - Warszawa - Marki - Radzymin - Wyszaków - Trzcianka - Ostrów Mazowiecka - Zambrów - Stare Jezewo – Białystok;
 - S 14 - droga ta pełnić będzie docelowo funkcję zachodniej obwodnicy Łodzi - połączy autostradę A2 z drogą ekspresową S8;
 - Nr 71 - droga o długości ok. 53 km pełniąca funkcje obwodnicy Łodzi, biegnąca od autostrady A2, węzeł Stryków, do Rzgowa (województwo łódzkie); droga ta przebiega przez miejscowości: Zgierz, Aleksandrów Łódzki, Konstantynów Łódzki oraz Pabianice;
- drogi wojewódzkie:
 - Nr 485 - Droga o długości ok. 34 km łącząca Pabianice i Bełchatów (województwo łódzkie); droga ta biegnie przez miejscowości: Pawłówek, Huta Dłutowska, Dłutów, Wadlew, Drużbice i Kałduny;
 - droga wojewódzka (bez numeru), która na terenie Pabianic przebiega ulicami – Partyzancką, od granicy z Gminą Ksawerów do ul. Sikorskiego oraz od ul. Lutomińskiej do skrzyżowania z ulicami Łaską, Wspólną, Zamkową i ul. Łaską do zachodniej granicy miasta;
- sieć dróg powiatowych;
- drogi gminne.

Sieć dróg gminnych stanowi układ uzupełniający, zapewniający bezpośrednią obsługę komunikacyjną terenów zurbanizowanych. Pabianice cechuje rozbudowana sieć dróg gminnych – około 300 ulic.

Niskie parametry ulic, a przede wszystkim skrzyżowań nie pozwalają na zapewnienie bezpieczeństwa komunikacyjnego – nawet w sytuacji, kiedy natężenie ruchu na obszarze miasta nie jest wysokie. W szczególności dotyczy to skrzyżowań w ciągu drogi krajowej DK71 (skrzyżowanie ulic Warszawska / Nawrockiego / Sikorskiego) oraz niektórych skrzyżowań w ciągu drogi DK14.

Ryc 28 - MIASTO PABIANICE – istniejący układ komunikacyjny – ważniejsze drogi kategorii gminnej i wyższych (źródło: obowiązujące suikzp)

Sieć dróg gminnych na obszarze miasta – mimo, iż rozbudowana - wymaga przeprowadzenia działań usprawniających jej funkcjonowanie. Głównymi problemami (co potwierdzają wyniki prac diagnostycznych prowadzonych na etapie sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta) są:

- niewystarczające parametry techniczne niektórych dróg,
- rozwiązania skrzyżowań wymagające poprawy bezpieczeństwa ruchu,
- konieczność poprawy hierarchizacji ulic,
- uwarunkowania przestrzenne ograniczające możliwości rozbudowy ulic (np. zabudowa przejrzewa w centrum miasta),
- odcinki dróg krajowych i wojewódzkiej niespełniające warunków technicznych w zakresie odległości między skrzyżowaniami i zasad obsługi przyległego terenu,

- odcinek drogi wojewódzkiej (Św. Jana) nie spełniający warunków technicznych w zakresie szerokości pasa drogowego,
- znaczna uciążliwość komunikacyjna wynikająca z przebiegu przez miasto odcinków dróg: krajowych i wojewódzkiej o wysokiej uciążliwości ruchu (w tym – pojazdów ciężarowych),
- jednopoziomowe skrzyżowania linii kolejowych z ciągami ruchu samochodowego,
- odcinki kolizyjne trasy tramwajowej w jezdni z ruchem samochodowym.

2.2.6 ZASPOKOJENIE POTRZEB KOMUNIKACYJNYCH W MIEŚCIE

W Pabianicach działa komunikacja miejska: autobusy i tramwaje. Autobusy (łącznie 17 linii) kursują na liniach miejskich, nocnych i podmiejskich. W ramach komunikacji tramwajowej istnieje jedna linia, łącząca Pabianice z Ksawerowem i Łodzią. Komunikacja nocna funkcjonuje w ramach jednej linii.

Znacznym problemem jest pogarszający się stan techniczny infrastruktury tramwajowej na linii z Łodzi do Pabianic. Zgodnie z informacjami Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego w Łodzi stan infrastruktury tramwajowej już od wielu miesięcy całkowicie wyklucza jej eksploatację. W dniu 14. maja 2017 r (do odwołania) linia została wyłączona z użytkowania a w miejsce tramwaju wprowadzona zastępcza komunikacja autobusowa. Jako największy problem wskazuje się zużycie elementów sieci trakcyjnej. Z punktu widzenia obsługi komunikacyjnej centrum Pabianic jako działanie priorytetowe wskazywana jest modernizacja odcinka linii tramwajowej w ciągu ul. Zamkowej – Stary Rynek - Warszawska na odcinku od ul. 3 Maja do ul. Lutomierskiej.

Transport zbiorowy w skali regionalnej i krajowej realizowany jest w oparciu o kolej oraz komunikację PKS i BUS.

Dostępne są połączenia kolejowe z następującymi miastami: Białystok, Wrocław, Kalisz, Poznań, Łódź, Sieradz, Warszawa, Lublin, Koluszki, Ostrów Wielkopolski, Skierniewice, Tłuszcz, Żyrardów.

Połączenia autobusowe obsługują: PKS Łódź, PKS Zduńska Wola, PKS Sieradz, PKS Wieluń, PKS Bełchatów, PKS Radomsko, PKS Częstochowa oraz PKS Mława. Autobusy PKS komunikacji regionalnej i dalekobieżnej odjeżdżają z przystanków zlokalizowanych w centrum miasta oraz w sąsiedztwie dworca kolejowego.

Uzupełnieniem jest oferta połączeń BUS realizowanych przez PKS Łódź oraz przewoźników prywatnych. Zapewniają transport osobowy z Pabianic do Łodzi, Konstantynowa Łódzkiego, Rydzyn oraz Bełchatowa.

Poprawa infrastruktury transportowej miasta była jednym z głównych wskazań respondentów badania ankietowego przeprowadzonego na potrzeby tworzenia Strategii Rozwoju Miasta Pabianice na lata 2016 – 2022 przyjętej w listopadzie 2016 roku.

Według stanu na koniec 2015 roku na terenie miasta Pabianice było 2,3 km ścieżek rowerowych. Jest to wartość utrzymująca się od roku 2012, kiedy to wzrosła względem poprzedniego o 1,5 km. Wszystkie ścieżki rowerowe są ścieżkami będącymi w zarządzie gminy miejskiej Pabianice.

Sieć dróg rowerowych w Pabianicach nie należy do dobrze rozwiniętych. Wskaźnik ich długości na 10 tys km² w roku 2015 wyniósł 697,2 km co stanowi wprawdzie wartość większą niż dla miasta Zgierza (nieco większego od Pabianic pod względem powierzchni) gdzie w roku 2015 osiągnął ona wartość 472,5 (tylko 2 km ścieżek rowerowych). Dla porównania – w Łodzi, gdzie działania mające na celu zwiększenie udziału komunikacji rowerowej w komunikacji ogółem są jednym z priorytetów rozwojowych miasta – wskaźnik ten wyniósł w 2015 roku 4262,60 km czyli był ponad dziewięciokrotnie większy niż w Pabianicach.

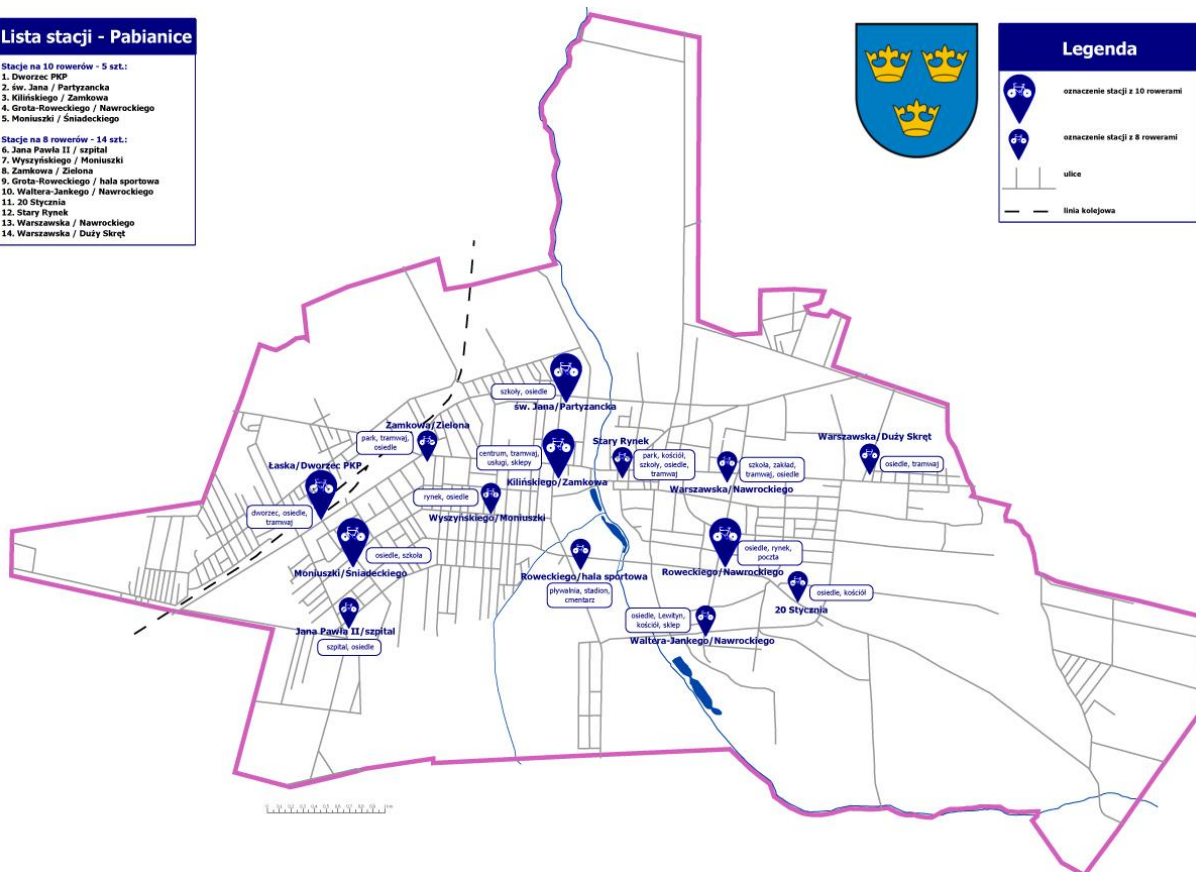
Analiza potrzeb zgłaszanych w procesie partycypacji społecznej potwierdza dużą potrzebę społeczną dotyczącą przekształcenia Pabianic w „miasto rowerowe”. Mieszkańcy uczestniczący w konsultacjach społecznych niejednokrotnie wskazywali na potrzebę rozbudowy sieci dróg rowerowych. Działania władz miasta potwierdzają gotowość podjęcia kroków mających na celu zwiększenie udziału tej coraz bardziej popularnej formy transportu.

Decyzją władz Pabianice aplikują o przyłączenie do projektu Łódzki Rower Aglomeracyjny. Zgodnie z nim w 14 lokalizacjach na terenie miasta mają stanąć wypożyczalnie rowerów i stojaki. Rowery byłyby dostępne dla użytkowników aż przez 8 miesięcy w roku (od początku marca do końca października). Na potrzeby użytkowników uruchomiony ma być system do wypożyczania rowerów, aplikacja mobilna, strona internetowa i infolinia.

Lista stacji - Pabianice	
Stacje na 10 rowerów - 5 szt.:	
1.	Dworzec PKP
2.	św. Jana / Partyzancka
3.	Kilińskiego / Zamkowa
4.	Grota-Roweckiego / Nawrockiego
5.	Moniuszki / Śniadeckiego
Stacje na 8 rowerów - 14 szt.:	
6.	Jana Pawła II / szpital
7.	Wyszyńskiego / Moniuszki
8.	Zamkowa / Zielona
9.	Grota-Roweckiego / hala sportowa
10.	Waltera-Jankego / Nawrockiego
11.	20 Stycznia
12.	Stary Rynek
13.	Warszawska / Nawrockiego
14.	Warszawska / Duży Skręt

Legenda	
	oznaczenie stacji z 10 rowerami
	oznaczenie stacji z 8 rowerami
	ulice
	linia kolejowa

Ryc 29 – MIASTO PABIANICE – planowa infrastruktura roweru miejskiego (źródło: zyciepabianic.pl)

Przystępna cena za wypożyczenie roweru ma zachęcić pabianiczanie do wyboru tego środka transportu, co – wg przewidywań - wprost przyczyni się do poprawy stanu funkcjonowania miasta.

2.2.8 PRZESTRZENIE PUBLICZNE MIASTA

Jako „obszar przestrzeni publicznej” – należy (...) rozumieć obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.⁸

W Pabianicach przestrzenie, w których w sposób wyróżniający się koncentruje się życie publiczne miasta wskazano:

- centrum miasta Pabianice, gdzie skupia się życie miasta – rejon Starego Rynku oraz placu targowego przy ul. Orła / Moniuszki,
- tereny zieleni miejskiej, parki, skwery – Park im. Juliusza Słowackiego, Park Wolności,
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji Businka oraz Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (ul. „Grota” Roweckiego),
- tereny wokół dużych centrów handlowych: Echo (ul. Zamkowa), Carrefour (ul. Waltera-Janke)

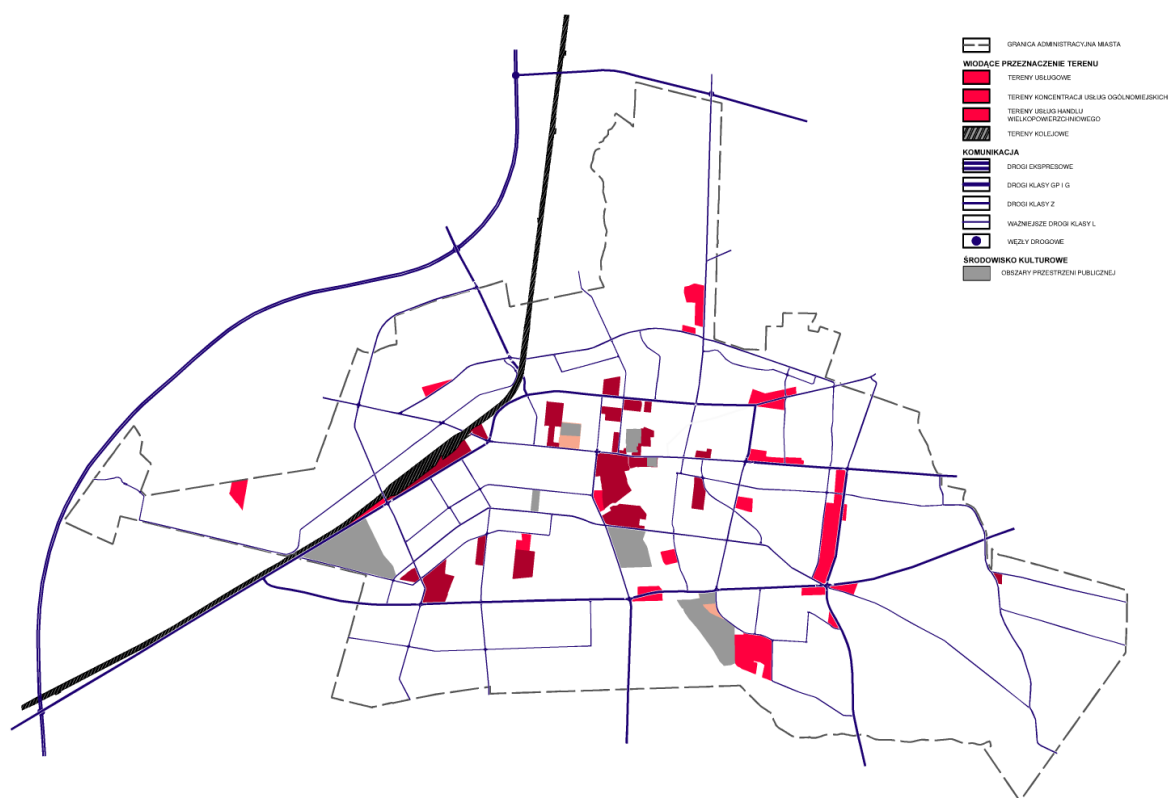
⁸ Definicja w rozumieniu Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

- tereny wokół obiektów użyteczności publicznej (szkół, klubów sportowych, świetlic, domów kultury itp.) oraz centralne miejsca wypoczynku dla mieszkańców i zabaw dla dzieci w osiedlach mieszkaniowych.⁹

Poniższy schemat stanowi ukazanie układu przestrzeni publicznych miasta w relacji z terenami koncentracji usług ogólnomiejskich. Z analiz wynika, iż obszary wskazane jako główne przestrzenie publiczne miasta historycznie zlokalizowane są wzdłuż dwóch osi rozwoju miasta:

- oś pierwszą (zach-wsch) stanowi ciąg ulic Warszawska – Zamkowa – Łaska – główna oś komunikacyjna miasta skupiająca niegdyś obiekty i funkcje związane z rozwojem miasta (Park Wolności, przestrzenie przy obiektach usługowych wzdłuż ul. Zamkowej, Stary Rynek),
- oś drugą (pn – pd) stanowi przebieg doliny rzeki Dobrzynki – główny korytarz zielony miasta (terenu nadrzeczne w północnej części miasta, Park im. Juliusza Słowackiego, bulwary nadrzeczne w centralnej części miasta, pole golfowe, Lewityn).

Z uwagi na fakt osłabienia roli tych przestrzeni w rozwoju miasta (utrata funkcji, jakość przestrzeni, niewystarczająca do nich dostępność) działania rewitalizacyjne powinny zostać skierowane na przywrócenie ich znaczenia. Miejsce skrzyżowania osi kompozycyjnych – rejon Parku Słowackiego i Starego Rynku – winno stać się naturalnie przywróconym „sercem miasta” organizującym życie jego centralnej części z wykorzystaniem naturalnych walorów kompozycyjnych gwarantując harmonijne funkcjonowanie.

Ryc 30 – MIASTO PABIANICE – układ przestrzeni publicznych miasta (opracowanie własne)

⁹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Pabianic, PZMiO „Teren” Sp. z o.o., 2012

STARY RYNEK JAKO HISTORYCZNA GŁÓWNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA MIASTA.

Stare Miasto w Pabianicach to zwyczajowa nazwa obszaru w centralnej części miasta – kluczowego z punktu widzenia jego rozwoju. W średniowieczu to Stary Rynek pełnił funkcje centralne miasta. Bazując na informacjach z ksiąg miejskich – w jego północno-wschodniej części znajdował się ratusz. Do czasu przełomu przemysłowego Stary Rynek funkcjonował zasadniczo jako jedyny plac targowy w mieście. Mieścił jatki mięsne, kramy piekarnicze a nawet łaźnię. Kościół (choć oddzielony wówczas od placu kwartałem mieszkalnym) oddalony był o jedynie 200 metrów. Stanowił wtedy główną przestrzeń publiczną miasta – najważniejsze miejsce spotkań lokalnej społeczności.

W późniejszym czasie funkcje centralne Pabianic przeniesione zostały do Dworu położonego na zachodnim krańcu średniowiecznego miasta koncentrującego się wokół Starego Rynku. Dwór istniał tu od średniowiecza, był siedzibą regensów kapituły oraz skarbcza. W 1834 roku – po remoncie – w budynku zamieszkał burmistrz miasta Pabianic. Mieścili się tam: Kancelaria, archiwum miejskie, skarbiec a także areszt.

Budynek Dworu nie jest zlokalizowany bezpośrednio w pierzei Starego Rynku. W czasie, kiedy pełnił funkcje o których mowa powyżej – relacja przestrzenno-funkcjonalna Dworu i Starego Rynku była jednak silnie wyczuwalna a rejon ich lokalizacji stanowił czytelne centrum miasta. Oparte było ono o czworoboczny plan Starego Rynku zamknięty od zachodniej strony bryłą Kościoła (istniejącego do dziś) oraz obiekt Dworu położonego na zachód od niego (dziś miejsce lokalizacji d. Dworu Kapituły Krakowskiej).

NOWY RYNEK I ULICA ZAMKOWA.

Znaczne zmiany w układzie funkcjonalno-przestrzennym miasta wiążą się z wpisaniem Pabianic w XIX wieku na listę miast wyznaczonych do kolonizacji fabrycznej. Wtedy to wytyczono lewobrzeżne Nowe Miasto, które początkowo nie miało własnego placu targowego. W miarę rozwoju funkcję taką przejął wytyczony plac przy zbiegu dzisiejszych ulic: Zamkowej i Kilińskiego zwany Nowym Rynkiem. Na sąsiedniej parceli wybudowano kościół ewangelicki. W tym czasie jako miejsca spotkań pabianiczan chętnie wybierali odcinek dzisiejszej ulicy Zamkowej na odcinku od rzeki do ul. Kilińskiego. Zagospodarowanie tego odcinka ulicy - z udziałem zieleni i ciągów spacerowych (tzw. „Alejek”) - silnie podkreślało rangę tej części miasta, wpływając jednocześnie na osłabienie znaczenia Starego Rynku w strukturze miasta.

Wraz z dynamicznym rozwojem przemysłu dynamicznie wzrastała ranga Nowego Miasta i jego przestrzeni publicznych. Choć budynki przemysłowe lokowano pomiędzy Starym a Nowym Rynkiem (do dziś część pierzei ul. Zamkowej tworzy ciąg zabudowań poprzemysłowych) – Stary Rynek powoli tracił na znaczeniu na rzecz Nowego Rynku. „Alejki” stały się miejscem robotniczych manifestacji, Nowy Rynek – głównym miejscem miejskiego handlu. W okresie międzywojennym, z uwagi na centralną lokalizację pełnił on również rolę „postaju” miejskich dorożek.

Pod koniec XIX wieku ulica Zamkowa stanowiła główny trakt Nowego Miasta. Pierzeję ulicy tworzył ciąg dwu – i trzypiętrowych kamienic z lokalami handlowymi i szeregiem mieszkań. Zlokalizowane tu: Pałac Enderów, fabryka Kindlera, ozdobne parkany, lipy, ukwiecone skwery i ciągi ławek nadawały temu miejscu wielkomiejskiego charakteru. Było to najważniejsze miejsce spotkań pabianiczan. Rangę tej części miasta wzmocniła dodatkowo rozbudowa linii tramwajowej, której to funkcjonowanie znacznie wpłynęło na poprawę dostępu do tej części miasta.

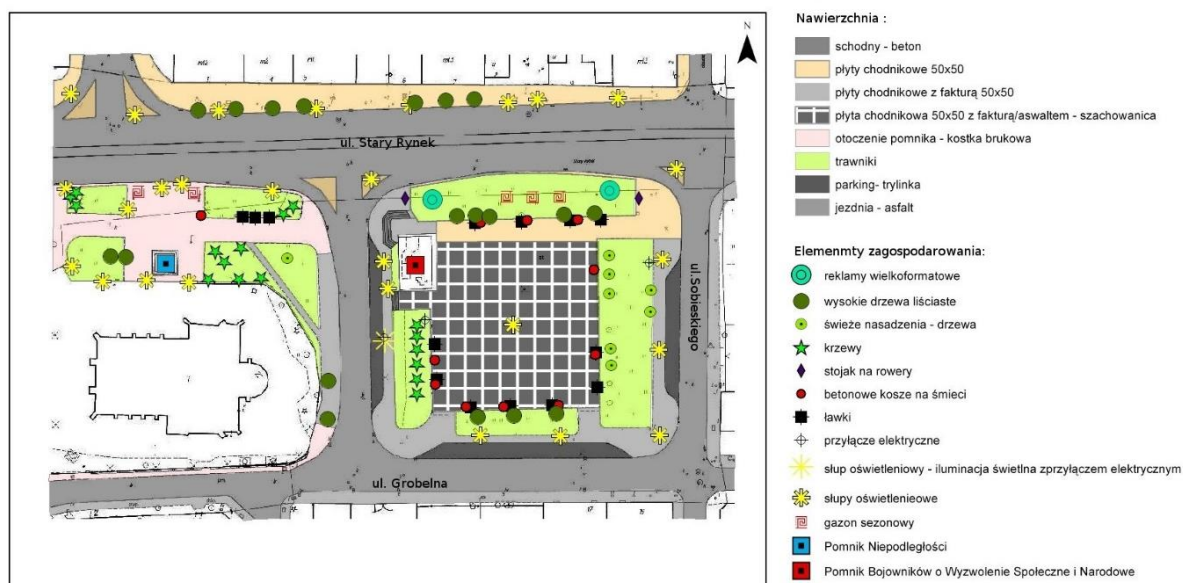
Jednak w miarę rozwoju miasta również Nowy Rynek zaczął tracić na znaczeniu a w czasie okupacji zniknął z planu miasta.

CZynniki DEGRADACJI STAREGO MIASTA

Równoległe z rozkwitem przemysłu i przeniesieniem centrum funkcjonalnego Pabianic do lewobrzeżnej ich części następował spadek znaczenia Starego Miasta. Stopniowo stawało się ono rejonem zamieszkania biedoty miejskiej, miejscem lokalizacji tanich domów czynszowych. Jego przestrzeń ulegała systematycznej degradacji. Umowną „granicą” pomiędzy podupadającym Starym a będącym w fazie rozkwitu Nowym Miastem był rejon dzisiejszych: Parku im. Słowackiego, Dworu oraz Kościoła św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty i św. Wawrzyńca Męczennika.¹⁰

STARY RYNEK DZIŚ

Mimo próby przywrócenia Staremu Rynekowi charakteru przestrzeni miejskiej w czasach powojennych – do dziś stanowi on niewykorzystaną przestrzeń. Próby nadania mu rangi reprezentacyjnej przestrzeni miejskiej – prawdopodobnie głównie z uwagi na ich ideowy, polityczny charakter – nie spotkały się z akceptacją społeczną. Stary Rynek nie stał się miejscem tętniącym życiem, nie zyskał formy ani funkcji, które mogłyby przyczynić się do odzyskania przezeń znaczenia w skali miasta. Plac funkcjonuje niejako „na uboczu” głównej ulicy miejskiej. Według danych UM w Pabianicach obszar płyty rynku ma powierzchnię 1442 m², wraz z otaczającą zielenią zajmuje 3390 m² powierzchni.

Ryc 31 – Stary Rynek w Pabianicach – inwentaryzacja stanu istniejącego
(źródło: zasoby UM w Pabianicach)

Jakość przestrzeni Starego Rynku jest niezadowolająca. Negatywny wpływ na „odbiór przestrzenny” Rynku jako wnętrza urbanistycznego miał proces rozbiórki obiektów tworzących jego pierzeje. Pierzeje

¹⁰ „Analiza rozwoju przestrzennego miasta, istniejące uwarunkowania przestrzenne i kulturowe oraz wnioski konserwatorskie jako podstawa procesu rewitalizacji Starego Rynku w Pabianicach” (mgr inż. arch. Renata Sielczak)

Rynku nie zostały uzupełnione, co stanowić by mogło pierwszy z kroków do wprowadzenia tu unikalnych funkcji. Pierzeje są różnorodne, brak koncepcji urbanistycznej ich remontu i uzupełnienia. Dziś w ofercie lokali użytkowych w pozostałych pierzejach Rynku znajdziemy m.in.: kwiaty, alkohol, kebab i odzież używaną.

Ryc 32 - Stary Rynek w Pabianicach (źródło: zasoby UM w Pabianicach)

W przestrzeni Starego Rynku nie wytworzono funkcji, która zachęcałaby mieszkańców do spędzania tu czasu. Przestrzeń Starego Rynku wykorzystywana jest jedynie sporadycznie – jako scena podczas imprez i festynów miejskich.

Dodatkowo na osłabienie roli miastotwórczej tej części miasta wpływa fakt rozwoju miasta na jego obrzeżach – powstawanie obiektów usługowych przy nowych dzielnicach mieszkaniowych wpływa na ich samowystarczalność przez co potrzeba korzystania z przestrzeni w centrum miasta w celach innych niż administracyjne i komunikacyjne jest stopniowo ograniczana. Na wzmacnianie roli nowych przestrzeni publicznych (głównie ściśle związanych z przestrzeniami centrów handlowych) w nowych dzielnicach zlokalizowanych na obrzeżach miasta mają w szczególności wpływ takie czynniki jak: łatwa dostępność komunikacyjna, estetyka przestrzeni, poczucie bezpieczeństwa (monitoring) i możliwość wygodnego korzystania z oferowanych funkcji (przestrzenie zadaszone, z miejscami parkingowymi, o szerokiej ofercie – najczęściej jednak wyłącznie handlowej).

Fot 2 – „Pierzeja” Starego Rynku w Pabianicach (fot. własna)

Fot 3 - Jedna z ulic centrum Pabianic - Kościelna (fot. własna)

2.2.9 STAN NIERUCHOMOŚCI W CENTRUM MIASTA

W centrum Pabianic znajdują się zarówno nowe powierzchnie użytkowe, jak i odremontowane budynki, które pozostają niezagospodarowane. Problem dotyczy zarówno powierzchni przeznaczonych do prowadzenia działalności usługowej jak i zabudowy mieszkalnej. Przygotowana do użytku powierzchnia jest niewykorzystanym potencjałem miasta, jednak brak spójnej oferty inwestycyjnej nie lokuje Pabianic wśród miast, które przyciągają konkurencyjnych inwestorów. Jednym z takich miast jest natomiast Łódź, znajdująca się w bliskim sąsiedztwie Pabianic i przyciągająca swoją ofertą prywatnych inwestorów, chętnie komercjalizujących przestrzeń.

Istotnym aspektem funkcjonowania miasta są niekiedy nieudane czy przerwane inwestycje, niewykorzystany potencjał istniejącej zabudowy – wynikający z niedostosowania jej formy bądź funkcji do aktualnych potrzeb miasta.

W przypadku Pabianic problem niewystarczająco dobrego stanu zabudowy w centrum miasta jest znaczący. Analiza danych dotyczących niezamieszkałych mieszkań znajdujących się w zasobie gminy (tzw. pustostanów) zbierane są regularnie co dwa lata począwszy od 2013 roku. W roku 2015 widoczny jest znaczny wzrost w ilości obecnych w gminie pustostanów - aż o 89% w porównaniu do roku 2013 (406 w roku 2015 do 215 w roku 2013). Za główny powód takiego stanu rzeczy należy uznać niewystarczające możliwości w zakresie poprawy stanu tej zabudowy - w tym ograniczone dotąd możliwości finansowania działań mających na celu przywracanie świetności dawnych kompleksów zabudowy.

Fot 4 – Zdegradowany zespół zabudowy pofabrycznej w centrum miasta (fot. własna)

Specyfiką Pabianic jest dziedzictwo poprzemysłowe miasta. Zespoły dawnej zabudowy pofabrycznej w głównej mierze tworzą krajobraz centralnej części miasta. Głównymi zespołami są: zespół dawnej fabryki włókienniczej „Krusche i Ender” w rejonie ulicy Grobelnej, częściowo już zrewitalizowany zespół zabudowy dawnego imperium przemysłowego rodziny Baruchów przy ul. Zamkowej / Lipowej, zespoły zabudowy przemysłowej przy ul. Piłsudskiego oraz liczne obiekty na terenie miasta, które niegdyś stanowiły o jego świetności. Wielu z nich nadano już nową funkcję i zapewniono stan techniczny umożliwiający funkcjonowanie, liczne z nich wymagają jednak adaptacji na nowe potrzeby.

W centrum Pabianic znajdują się zarówno nowe powierzchnie użytkowe, jak i odremontowane budynki, które pozostają niezagospodarowane. Przygotowana do użytku powierzchnia jest niewykorzystanym potencjałem powiatu, jednak brak spójnej oferty inwestycyjnej nie lokuje Pabianic wśród miast, które przyciągają konkurencyjnych inwestorów. Jednym z takich miast jest natomiast Łódź, znajdująca się w bliskim sąsiedztwie Pabianic i przyciągająca swoją ofertą prywatnych inwestorów, chętnie komercjalizujących przestrzeń.

Wykaz wolnych lokali użytkowych dostępny na stronie Pabianickiej Spółdzielni Mieszkaniowej przedstawia trzy lokale o różnej powierzchni użytkowej (od 46m² do prawie 290m²). Budynki te znajdują się w porównywalnej odległości od Starego Rynku (2,2km-2,8km), przy czym warto zwrócić uwagę na bliskie sąsiedztwo Nowego Rynku - każdy z budynków znajduje się od niego w odległości mniejszej niż 1,5 km. Z lokalu przy ul. Jana Pawła II droga na Nowy Rynek wynosi zaledwie 750 metrów. W pierwszej połowie XIX wieku Nowy Rynek stanowił urbanistyczne centrum Pabianic - współcześnie znajduje się przy skrzyżowaniu ulicy Zamkowej i ulicy Jana Kilińskiego i pełni głównie rolę handlową (sprzedaż odbywa się w pawilonach). Znajduje się tam także Spółdzielczy Dom Handlowy PSS Społem "Trzy Korony". Odpowiednie zagospodarowanie wolnych lokali użytkowych mogłoby rozwinąć funkcje Nowego Rynku i jego okolic, a także poszerzyć skalę jego działalności - z przeprowadzonej na potrzeby stworzenia Programu Rewitalizacji ankiety wynika, iż mieszkańcom brakuje szerszej gamy lokali oferujących szeroko pojęte usługi, w tym rekreację oraz rozrywkę.

Tabela 11 – MIASTO PABIANICE - Wykaz wolnych lokali użytkowych w mieście Pabianice na dzień 01.06.2017 (źródło: Pabianicka Spółdzielnia Mieszkaniowa, psm-pabianice.pl)

adres wolnego lokalu	powierzchnia użytkowa w m ²	stawka za 1 m ² (netto)	charakterystyka lokalu
ul. Jana Pawła II 36-40	46,40	16,00 zł	lokal w parterze budynku wolnostojącego
ul. Łaska 46-48	286,70	10,50 zł	wolnostojący pawilon handlowo-usługowy, lokal na pierwszym piętrze (po dyskotecę)
ul. Wileńska 47	84,18	16,00 zł	lokal w parterze budynku wolnostojącego

Obecnie jedynym centrum handlowym funkcjonującym w obrębie Pabianic jest Centrum Handlowe ECHO, które przede wszystkim pełni funkcję handlową. Zakres dostępnych usług ogranicza się głównie do salonów dostawców usług telekomunikacyjnych, bankomatów oraz niewielkiej ilości usług gastronomicznych (zaledwie 2 lokale). Centrum Handlowe ECHO kładzie akcent na rozwój funkcji handlowej, nie jest w nim realizowana funkcja kulturowa.

2.2.10 DZIEDZICTWO KULTUROWE MIASTA

Wojewódzki program opieki nad zabytkami (WPOnZ) w województwie łódzkim na lata 2016-2019 jest dokumentem określającym strategiczne cele i zadania w zakresie ochrony dziedzictwa materialnego i niematerialnego województwa łódzkiego. Stanowi podsumowanie oraz kontynuację „Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2012-2015”. Jako priorytet główny przyjęto - rewitalizację układów przestrzennych miast i wsi. To właśnie działania rewitalizacyjne mają zapewnić atrakcyjność kulturową krajobrazu, co poparte jest treścią założeń nowej perspektywy finansowej. Poniżej wykaz obiektów zabytkowych zlokalizowanych na obszarze miasta Pabianice, wskazanych w WPOnZ na lata 2016 – 2019.

Tabela 12 - MIASTO PABIANICE – zabytki znajdujące się w wykazie obiektów reprezentatywnych województwa łódzkiego (źródło: WPOnZ na lata 2016-2019, BPPWŁ 2016)

I.p.	nazwa obiektu	obecna funkcja obiektu	wpływ na działania rewitalizacyjne	stan techniczny obiektu	wymagane prace w obrębie obszarów i obiektów
1	zespół pałacowy Kruschego i Endera ul. Zamkowa 5 / Piłsudskiego 2	ogólnodostępny / funkcja usługowa w rejestrze, położony w obrębie obszarów do rewitalizacji	rejestrze, położony w obrębie obszarów do rewitalizacji	dobry	kompleksowy remont części wewnątrz
2	założenie d. dworu Kapituły Krakowskiej Stary Rynek 1/2	Muzeum Miasta Pabianic	w rejestrze, renesansowy, położony w obrębie obszarów do rewitalizacji	dobry	system SWiP, prace bieżące
3	kościół parafialny pw. św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty i św. Wawrzyńca Męczennika ul. Ks. Piotra Skargi 1	ogólnodostępny / funkcja sakralna	w rejestrze, położony w obrębie obszarów do rewitalizacji	dobry	prace konserwatorskie we wnętrzu
4	kościół ewangelicko-augsburski pw. św. Piotra i Pawła ul. Zamkowa 8/ Kilińskiego	ogólnodostępny / funkcja sakralna	w rejestrze, położony w obrębie obszarów do rewitalizacji	dobry	prace konserwatorskie we wnętrzu

Powyższe obiekty zostały wskazane już w poprzedniej edycji WPOnZ jako wymagające podjęcia interwencji z uwagi na ich szczególną rolę a samo miasto Pabianice uznano za jeden z 70 unikatowych ośrodków historycznych (jeden z 58 o randze lokalnej) o zróżnicowanej randze i potrzebach działań rewitalizacyjnych w ich historycznych obszarach śródmiejskich i zabytkowych zespołach zabudowy.

Analiza przebiegu i efektów dotychczas prowadzonych w Pabianicach działań rewitalizacyjnych – wg autorów WPOnZ do zmiany znaczenia tego ośrodka miejskiego z ośrodka o randze lokalnej na regionalną.

Jako działanie podstawowe dla obszaru miasta Pabianice WPOnZ wskazuje prace w ramach działania rewitalizacja układów przestrzennych miast i wsi, w szczególności: kontynuację działań rewitalizacyjnych w pasie historycznego śródmieścia, realizację projektu pn. „Nowy Rynek Pabianic” polegającego na kontynuacji prac rewitalizacyjnych pofabrycznych budynków pabianickiej Fabryki Wełny Krusche i Endera, dawnych Zakładów „Pawelana”, rewaloryzacja terenów położonych przy budynku Zespołu Szkół nr 1 im. Jana Kilińskiego, opracowanie gminnego programu rewitalizacji.

W ramach działań wspomagających wskazano kreowanie różnorodności kulturowej, w szczególności realizację zadania: ożywienie terenów publicznych oraz będących wyznacznikami tożsamości miasta, poprzez wyeksponowanie historycznej struktury przestrzennej Pabianic – ulic Zamkowej i Warszawskiej jako Traktu Kapituły Krakowskiej oraz połączenie symboliczne i funkcjonalne zielonymi terenami publicznymi, średniowiecznej i przemysłowej części miasta.

W ramach działań uzupełniających natomiast - stworzenie mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym: opracowanie gminnego programu opieki nad zabytkami.

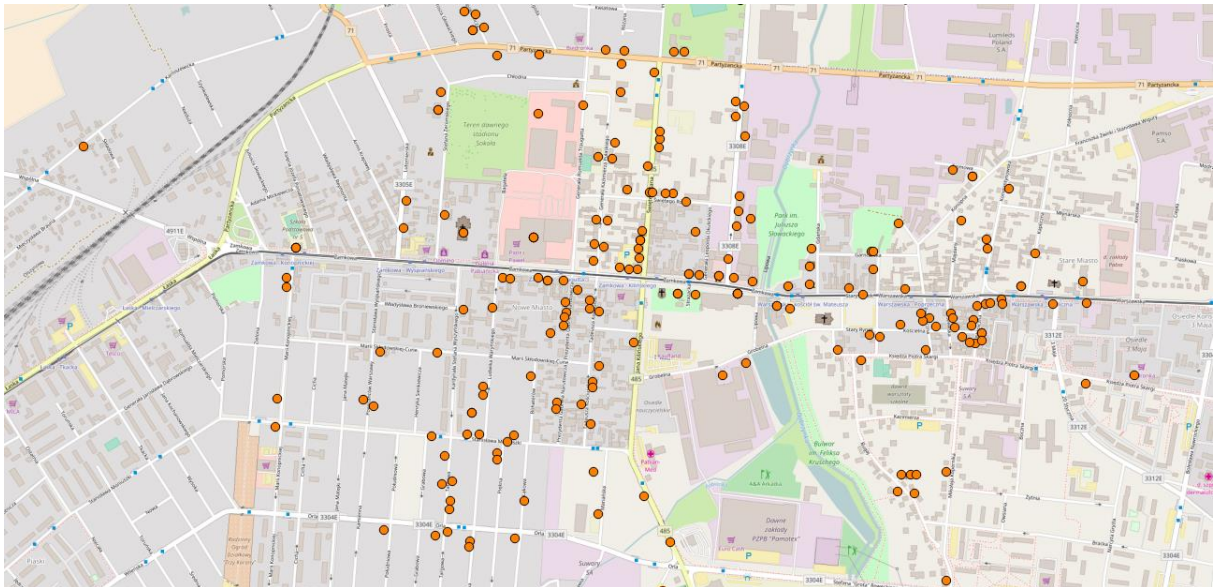
Tabela 13 – MIASTO PABIANICE - Wykaz zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych woj. łódzkiego - stan na 01.09.2016 r. (źródło: dane Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi).

l.p.	nazwa zabytku i adres	data powstania	nr w rejestrze
1	Kościół par. p.w. św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty i św. Wawrzyńca Męczennika	1583-88	nr rej.: 62-IV-10 z 23.03.1948 oraz A/44 z 29.08.1967
2	Kościół ewang.-augsb. p.w. św. Piotra i Pawła, ul. Zamkowa 8	1827-31	nr rej.: 64-IV-12 z 23.03.1948 oraz A/45 z 29.08.1967
3	Kaplica grobowa rodziny Kindlerów na cmentarzu ewangelicko-augsburskim, ul. Ewangelicka 2	1913	nr rej.: A/375 z 16.12.1998
4	Cmentarz żydowski, ul. Karolewska 57,	1 poł. XIX	nr rej.: A/363 z 18.12.1995
5	Dom, ul. św. Jana 20, drewn.	1830	nr rej.: 66-IV-14 z 12.10.1946 oraz A/47 z 29.08.1967
6	Dom Ludwika Schweikerta, ul. Piłsudskiego 12	1893	nr rej.: A/2 z 28.11.2000
7	Willa z ogrodem R. Saengera, ul. Piłsudskiego 14	1905	nr rej.: A/369 z 10.12.1996
R	Dom Bolesława Nawrockiego, ul. P. Skargi 78	1885	nr rej.: A/209 z 15.07.1977 i z 24.11.1986
9	Dwór kapituły krakowskiej, Stary Rynek 1	1565-1571	nr rej.: 65-V-13 z 23.03.1948 oraz A/46 z 20.08.1967
10	Dom B. Krusche, ul. Zamkowa 21	1830	nr rej.: 368-IV-30 z 12.10.1946 oraz A/637 z 29.08.1967
11	Dom, ul. Zamkowa 23	1830	nr rej.: 369-IV- 31 z 12.10.1946 oraz A/638 z 29.08.1967
12	Pałac Rudolfa Kindlera (ob. Urząd Skarbowy), ul. Zamkowa 26	po 1880	nr rej.: A/270 z 16.09.1980
13	Zespół zabudowań przemysłowych firmy „Krusche i Ender”:		nr rej.: A/269 z 16.09.1980
a	Tkalnia, mur., 1887, ul. Zamkowa 4	1887	
b	d. Biuro Główne, mur., ul. Zamkowa 3 / Piłsudskiego 1	1865	
c	Pałac Enderów, ob. Starostwo Powiatowe w Pabianicach, mur, ul. Zamkowa 5 / Piłsudskiego 2	1883	

Ryc 33 - MIASTO PABIANICE – rozmieszczenie obiektów wpisanych do rejestru zabytków (opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego konserwatora Zabytków w Łodzi)

Dodatkowo – na obszarze miasta zlokalizowane są liczne obiekty figurujące w Gminnej Ewidencji Zabytków miasta Pabianice. Ich rozmieszczenie w centralnej części miasta pokazano poniżej.

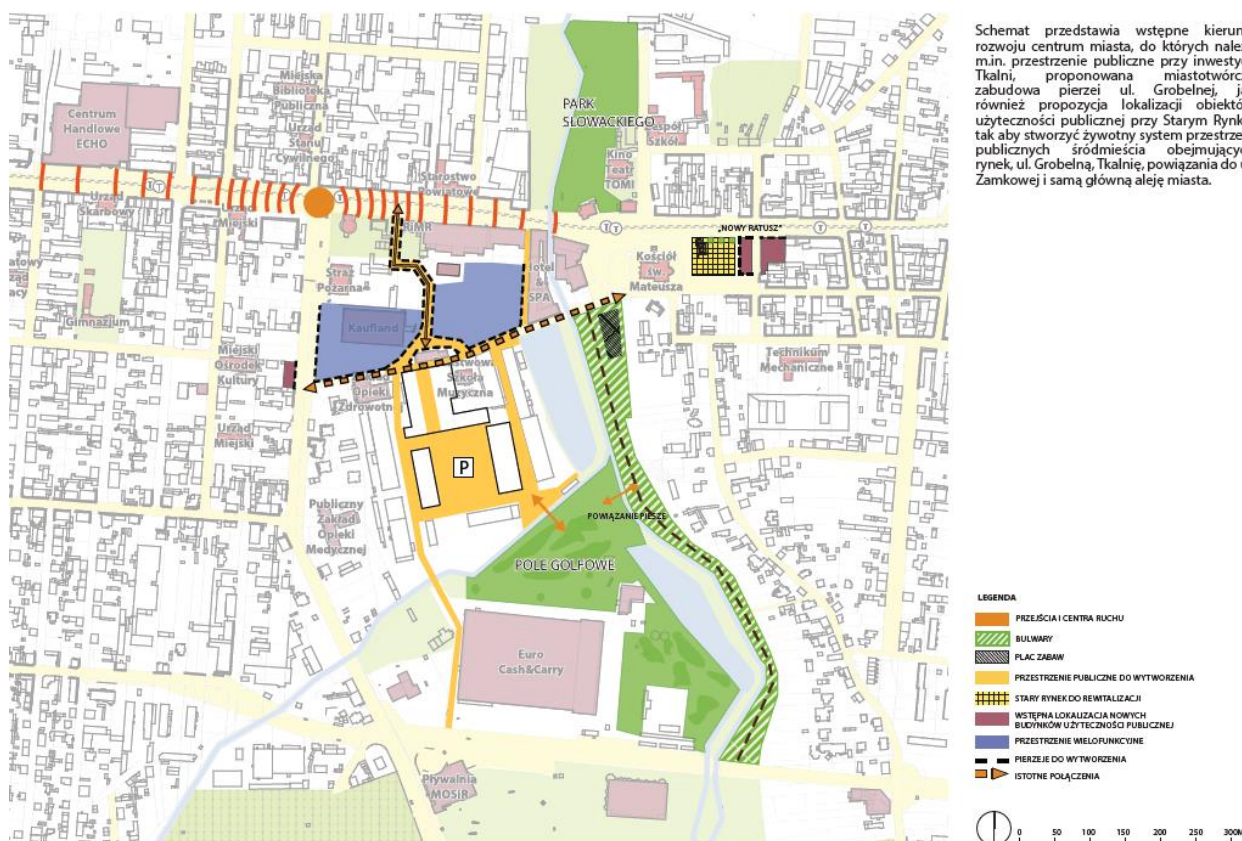
Ryc 34 - MIASTO PABIANICE – rozmieszczenie obiektów w centralnej części miasta wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków (opracowanie własne na podstawie GEZ)

Od kilku lat władze miasta – dostrzegając problem tego miejsca – przygotowują proces mający na celu ożywienie tej części miasta i przywrócenie jej ważnej roli, jaką odgrywała w przeszłości. Prowadzone są analizy i prace studialne.

Przestrzeń Starego Rynku w Pabianicach wielokrotnie jest między innymi przedmiotem prac analitycznych i koncepcyjnych prowadzonych w czasie zajęć dydaktycznych na uczelniach wyższych – m. in. Uniwersytecie Łódzkim i Politechnice Łódzkiej. W czasie zajęć studenci analizują uwarunkowania rozwoju przestrzeni Rynku i wypracowują własne wizje rozwoju tego miejsca.

Podczas jednych z warsztatów przeprowadzonych z udziałem studentów kierunku gospodarka przestrzenna UŁ Wydziału Nauk Geograficznych, pod kierownictwem dr Edyty Masierek studenci przedstawili swoją wizję takich zmian do przeprowadzenia w przestrzeni Starego Rynku, które w ich opinii przyczyniłyby się do poprawy jakości jego funkcjonowania i wzmocniły jego znaczenie w skali miasta. Jako docelową funkcję przestrzeni wskazali „reprezentacyjną”, „handlowo-usługową” i „rozrywkową”. Położyli nacisk na bezpieczeństwo miejsca, jego estetykę oraz istotne znaczenie zieleni miejskiej. Młodzi planiści widzą przyszłość Starego Rynku jako miejsca spotkań, organizacji miejskich imprez i innych wydarzeń kulturalnych. Warunkiem sukcesu miejsca jest wg nich zapewnienie użytkownikom przestrzeni dostępu do sieci wi-fi, możliwości wygodnego dotarcia tu pieszo i rowerem, a nade wszystko nowoczesny charakter miejsca.

Centrum Pabianic to również temat rozważań prowadzonych z udziałem profesjonalistów zajmujących się rozwojem i rewitalizacją miast. W czerwcu 2017 roku w mieście przeprowadzone zostały warsztaty urbanistyczne dotyczące określenia możliwości wykorzystania planowanych inwestycji mających na celu adaptację terenów pofabrycznych w całościowym procesie rewitalizacji miasta. Warsztaty prowadzone przez specjalistę do spraw zrównoważonego rozwoju – mgr inż. arch. Macieja Mycielskiego (z warszawskiej pracowni MAU) zgromadziły lokalnych ekspertów do spraw planowania przestrzennego i rozwoju miast. Przy stołach dyskusyjnych analizowano kształt planowanej inwestycji, formę zagospodarowania terenu zespołu dawnej zabudowy pofabrycznej przy ul. Grobelnej i znaczenie inwestycji dla społecznego rozwoju miasta. W wyniku dyskusji wypracowano szereg wytycznych dotyczących zagospodarowania centrum Pabianic. Poniższy schemat, będący wynikiem prac warsztatowych, przedstawia wstępne kierunki rozwoju centrum miasta, do których należą m.in. przestrzenie publiczne przy inwestycji, proponowana miastotwórcza zabudowa pierzei ul. Grobelnej, jak również propozycja lokalizacji obiektów użyteczności publicznej przy Starym Rynku, tak aby stworzyć żywotny system przestrzeni publicznych śródmieścia obejmujących Rynek, ul. Grobelną, teren nowej inwestycji, powiązania do ul. Zamkowej i samą główną aleję miasta.

Schemat przedstawia wstępne kierunki rozwoju centrum miasta, do których należą m.in. przestrzenie publiczne przy inwestycji Tkalinia, proponowana miastotwórcza zabudowa pierzei ul. Grobelnej, jak również propozycja lokalizacji obiektów użyteczności publicznej przy Starym Rynku, tak aby stworzyć żywy system przestrzeni publicznych śródmieścia obejmujących rynek, ul. Grobelną, Tkalinie, powiązania do ul. Zamkowej i samą główną aleję miasta.

Ryc 35 – CENTRUM PABIANIC - wstępne wytyczne warsztatowe (raport: Tkalinia: przestrzeń społeczna? Podsumowanie warsztatu urbanistycznego 27.06.2017, MAU Mycielski Architecture & Urbanism)

Jak widać rozważania dotyczące sposobu zagospodarowania centrum Pabianic, nadania mu nowych funkcji, wzajemnego powiązania mogących tam zaistnieć inwestycji a przede wszystkim ich powiązania z obszarem miasta są przedmiotem nie tylko rozważań, ale i realnie prowadzonych w Pabianicach działań. Fakt ten świadczy o dużych możliwościach zagospodarowania tego miejsca, jego ogromnym znaczeniu i potwierdza jednocześnie silne oczekiwania społeczne dotyczące nadania mu nowych funkcji i znaczenia w strukturze funkcjonalnej miasta.

2.2.12 DIAGNOZA SFERY FUNKCYJALNO-PRZESTRZENNEJ MIASTA – POTRZEBY REWITALIZACYJNE ZGŁOSZONE W PROCESIE PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

Wśród problemów funkcjonalno-przestrzennych wskazywanych przez mieszkańców główne uwagi dotyczyły przywrócenia znaczenia centrum miasta – w szczególności Starego Rynku. Ponad 70% respondentów wskazywało potrzebę przywrócenia mu funkcji miejskiej. W opinii respondentów ważne jest, aby pełnił „jakąkolwiek” funkcję, problemem jest bowiem istnienie tak dużej niewykorzystanej (!) przestrzeni w centrum miasta.

Kolejnym ze wskazywanych problemów jest brak dostępności centrum miasta – jako problem pytani wskazywali zły stan techniczny tramwaju (przyczyna wyłączenia go z funkcjonowania), brak ścieżek rowerowych oraz zły stan dróg w Pabianicach – w tym w centrum.

Dodatkowe problemy zgłaszane przez pytanych to: wymagający poprawy dostęp do obiektów kulturalnych (poprawa jakości tych obiektów – głównie remont Muzeum Miasta), oświatowych (poprawa jakości obiektów, poprawa jakości ich otoczenia).

Osobną grupę stanowili respondenci, którzy jako główne wyzwanie rewitalizacji wskazywali przywrócenie walorów przyrodniczych miasta – wykorzystanie położenia miasta nad rzeką poprzez zagospodarowanie terenów nadrzecznych, poprawę sieci zielonych przestrzeni publicznych miasta – np. poprzez „przywrócenie do życia” ważnego kiedyś dla pabianiczian Parku Wolności, czy podjęcie prac mających na celu rozwój obszaru zwanego Lewitynem.

2.2.13 DIAGNOZA SFERY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ MIASTA – WERYFIKACJA OBSZARU KRYZYSOWEGO

Powyższa diagnoza przeprowadzona w skali całego miasta potwierdza – oprócz koncentracji problemów społecznych – występowanie w centralnym obszarze Pabianic również problemów w sferze funkcjonalno – przestrzennej.

To tu właśnie – mimo koncentracji obiektów o istotnym znaczeniu stwierdza się największy udział przestrzeni publicznych nie pełniących w sposób oczekiwany swoich funkcji – nie tylko ze względu na ich stan techniczny, ale głównie na rolę jaką pełnią. Poprawy wymagają rozwiązania komunikacyjne, parametry dróg i rozwiązania sprzyjające rozwojowi transportu publicznego. Istnieje silna potrzeba poprawy jakości zabudowy – w tym nadanie nowych funkcji dawnym zespołom zabudowy fabrycznej świadczącym o historii miasta i budującym niegdyś jego świetność. Kluczowe wydaje się wykorzystanie przy tworzeniu nowej wizji Pabianic walorów przyrodniczych miasta – głównie zaniedbanych dziś bulwarów nadrzecznych.

Silną stroną badanego obszaru jest dobra i prowadzona w sposób „otwarty” polityka przestrzenna – rosnący udział partycypacji społecznej w wypracowywaniu kierunków rozwojowych i otwartość na dyskusje eksperckie dotyczące pomysłów na zagospodarowanie Pabianic. Racjonalne gospodarowanie gruntami, położenie miasta i dobra dostępność komunikacyjna jego części centralnej winny stanowić zachętę do inwestowania w tym rejonie.

Działania w sferze funkcjonalno-przestrzennej, w wyniku których wzmocnione zostanie centrum Pabianic staną się ważną podstawą do minimalizowania zdiagnozowanych problemów społecznych. Dopiero „uzdrowienie” funkcjonalne obszaru - zapewnienie mu prawidłowego funkcjonowania zgodnego z jego lokalizacją i rolą w mieście, zapewniającego dostęp do wysokiej jakości oferty usługowej, odpowiednio skomunikowanego, z odpowiednio zagospodarowanymi przestrzeniami publicznymi – może stać się skuteczną podstawą prowadzenia działań rewitalizacyjnych, których celem jest przeciwdziałanie problemom społecznym.

2.3 DIAGNOZA SFERY TECHNICZNEJ MIASTA

Diagnoza sfery społecznej miasta Pabianic obejmowała badanie stanu technicznego miasta pod kątem jego sprawnego funkcjonowania. W szczególności badano stan obiektów budowlanych na terenie miasta, istnienie rozwiązań technicznych pozwalających na efektywne korzystanie z obiektów budowlanych – w tym pod kątem energooszczędności i ochrony środowiska.

Diagnozę przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z następujących źródeł:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- dane Urzędu Miejskiego w Pabianicach,
- dane Miejskiego Zakładu Komunikacyjnego Sp z o.o.,
- dane Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach,
- Opinii Technicznej Komisji powołanej do oceny stanu technicznego linii tramwajowej do Pabianic opracowanej na zlecenie Urzędu Miejskiego w Pabianicach 05 maja 2017 roku.
- dokumenty planistyczne miasta,
- dane pozyskane podczas wizji terenowej,
- dane pozyskane podczas prowadzonego procesu partycypacji społecznej,
- materiały warsztatowe,
- materiały inne.

2.3.1 MIESZKALNICTWO

Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych realizowane jest na obszarze Pabianic poprzez dostęp do zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (zarówno śródmiejskiej jak i dominującej w peryferyjnych częściach miasta zabudowy zgrupowanej w osiedla mieszkaniowe – Os. Bugaj, Os. Piaski, Os. Marii Konopnickiej) jak i jednorodzinnej.

Pod koniec roku 2015 na obszarze miasta było 31007 mieszkań, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 0,3%. Nastąpił nieznaczny wzrost przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań – z 55,5 m² w roku 2014 do 55,7 m² w roku kolejnym.

Rejonami miasta, w których lokalizowane są nowe inwestycje mieszkaniowe to przede wszystkim: Jutrzkowice, Karniszewice, Klimkowizna, Rypułtowice. Pabianice – z uwagi na niezwykle atrakcyjną lokalizację (krótki czas dojazdu do Łodzi oraz łatwe połączenie z drogami o znaczeniu krajowym) połączoną z konkurencyjnymi cenami nieruchomości są coraz częściej brane pod uwagę jako miejsce osiedlania się przez mieszkańców aglomeracji łódzkiej. Dodatkowym atutem są walory krajobrazowe miasta – tereny leśne na południu Pabianic pozwalające tworzyć osiedla w otoczeniu zieleni, z dala od miejskiego zgiełku.

Można stwierdzić rozwijającą się „modę” na mieszkanie w Pabianicach (przy czym dotyczy ona głównie nowych osiedli mieszkaniowych) i potwierdza potrzebę rozszerzania oferty usługowej miasta – w odpowiedzi na potrzeby mieszkańców wymagających coraz lepszych standardów życia. W roku 2015 niemal dwukrotnie wzrosła na terenie Pabianic liczba mieszkań oddanych do użytkowania – w roku 2015 wynosiła 101, kiedy w roku 2014 oddano tylko 54 mieszkania. Zjawisko to przebiegało

równocześnie ze spadkiem liczby ludności – w roku 2014 w Pabianicach zameldowanych było 67207 osób natomiast w roku 2015 liczba ta wynosiła 66 895 co oznacza spadek o 312 osób.

Tabela 14 – MIASTO PABIANICE – zasoby mieszkaniowe wg danych dla roku 2015 w porównaniu z rokiem poprzednim (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	2014	2015
Mieszkania	30936 szt	31007 szt
Mieszkania oddane do użytkowania ogółem	54 szt	101 szt
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	55,5 m ²	55,7 m ²
Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	7965 zł	6857 zł
Zaległości w opłatach za mieszkanie w zasobach gminnych	b.d.	1504,1 zł
Liczba lokali socjalnych	52 szt	67 szt

Jednocześnie liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych w roku 2015 r była mniejsza niż w roku poprzednim (w roku 2014 wartość ta wynosiła 7965 natomiast rok później 6857). Oznacza to coraz bardziej sprawne zarządzanie miastem – w tym poprzez wdrażanie działań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obowiązującej dla Pabianic.

Znacznie wzrosła liczba lokali socjalnych na terenie miasta – w roku 2015 odnotowano wzrost o prawie 29 % w stosunku do roku poprzedniego, kiedy ilość lokali wynosiła 52.

2.3.2 DOSTĘP DO INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Prowadzone w mieście inwestycje z zakresu infrastruktury technicznej przyczyniają się do wzrostu liczby ludności korzystającej z dostępu do sieci.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej rośnie, w 2012 roku na terenie miasta było 148,4 km sieci, w roku 2016 długość sieci wyniosła ponad 150 km. Wzrasta udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej: w roku 2012 udział ten wynosił 80,5% ogółu mieszkańców, według danych dla 2015 roku z sieci korzystało już 81,8% ludności. Udział ludności korzystającej z wodociągu w roku 2015 wyniósł 92,5%, co oznacza niewielki wzrost w stosunku do roku 2012, kiedy wartość ta wynosiła 92,3%. Wartość ta wzrosła tylko o 0,1% w stosunku do roku poprzedniego i obrazować może wzrost liczby nowych mieszkań oddanych do użytkowania. Udział ludności miasta mającej dostęp do sieci wodociągowej był w roku 2015 niższy od wartości zjawiska na terenie powiatu, gdzie dostęp do sieci wodociągowej miało 93,3 % mieszkańców. Na przestrzeni ostatnich lat wyraźnemu zmniejszeniu ulega w Pabianicach różnica między udziałem mieszkańców miasta korzystających z wodociągu i kanalizacji – w roku 2012 różnica ta wynosiła 11,8%, w 2013 11,4%, w 2014 11,0% natomiast w roku 2015 różnica ta wynosiła już 10,7% co jest dobrym wynikiem.

Nieznacznie zwiększa się udział mieszkańców korzystających z sieci gazowej: w 2012 roku z gazu korzystało 67,9% mieszkańców miasta, w roku 2015 udział ten wyniósł już 68%. Maleje jednocześnie zużycie gazu do ogrzewania mieszkań: w 2012 roku zużyto 3596,4 tys m³, tyle samo w roku kolejnym, natomiast według danych za rok 2014 wartość ta uległa znacznemu obniżeniu i wynosiła 1665,2 tys m³. W kolejnym – 2015 roku nieco tylko wzrosła i wyniosła 1694,4 tys m³.

Na niemalże niezmiennym poziomie jest w Pabianicach stosunek udziału mieszkań wyposażonych w instalacje w ogólnej liczbie mieszkań. W ciągu ostatnich lat wzrósł udział mieszkań wyposażonych

w wodociąg (z 94,1% w roku 2012 do 94,3% w 2015), od 2014 roku obserwuje się niezmienny udział mieszkań wyposażonych w łazienkę (86,6% w roku 2015), notuje się też nieznaczny wzrost udziału mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie (78,8% w roku 2012 do 79,1% w 2015).

Tabela 15 – MIASTO PABIANICE – udział mieszkań wyposażonych w instalacje w ogólnej liczbie mieszkań (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

rodzaj instalacji	2012	2013	2014	2015
wodociąg	94,1 %	94,2 %	94,3 %	94,3 %
łazienka	86,4 %	86,5 %	86,6 %	86,6 %
centralne ogrzewanie	78,8 %	78,9 %	79,0 %	79,1 %

Braki w dostępie do powyższych instalacji dotyczą przede wszystkim zabudowy zlokalizowanej w centralnej części miasta. Prowadzone działania rewitalizacyjne powinny zatem zostać skoncentrowane między innymi na likwidacji tego problemu.

Zaopatrzenie w ciepło gminy miejskiej Pabianice zapewnia Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Pabianicach, który posiada ciepłownię miejską oraz kotłownię Piaski. Systematycznie prowadzone są działania mające na celu dostosowanie systemu produkcji i dystrybucji energii ciepłej do obowiązujących standardów¹¹.

Dostawy energii elektrycznej zapewnione są przez PGE Polska Grupa Energetyczna Dystrybucja S.A. Oddział Łódź Miasto. Na północnych obrzeżach miasta Pabianice mieści się stacja elektroenergetyczna o napięciu 220/110 kV i powierzchni ok. 2,5 ha. Stacja eksploatowana jest przez dwie firmy: Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. oraz wspomnianą wcześniej PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź Miasto. Stacja elektroenergetyczna jest częścią systemu elektroenergetycznego i umożliwia rozdział doptywającej z elektrowni energii elektrycznej pomiędzy linie napowietrzne, wyprowadzane z niej w różnych kierunkach. Sieć funkcjonuje prawidłowo.

2.3.3 GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Miasto Pabianice wykorzystuje wodę podziemną z dwóch ujęć wodociągowych wielootworowych, wykorzystujących zasoby wód z górnej kredy:

- ujęcie Hermanów-Jutrzkowice o zasobach w wysokości Q= 1150 m³/l
- ujęcie Chechło-Dobroń o zasobach wynoszących Q=1100 m³/l.

Ponadto woda dostarczana jest przez dwie stacje wodociągowe, odbierających wodę z 10 studni:

- stacja wodociągowa przy ul. Wodnej
- stacja wodociągowa przy ul 15 Pułku Wilków.

Długość linii wodociągowej na terenie miasta Pabianice wynosi 140,6 km. Na długości tej występuje ponad 5,4 tysiąca przyłączy co pozwala 92,5% mieszkańcom m. Pabianice korzystać z sieci wodociągowej. Jak wynika z danych GUS, w okresie od 2012 do 2015 odnotowano spadek zużycia wody przez gospodarstwa domowe. Zużycie wody na potrzeby przemysłu stanowi ok.13% całkowitego zużycia wody na terenie miasta.

¹¹źródło danych: Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Pabianicach. (www.zec.pabianice.pl)

Tabela 16 – MIASTO PABIANICE - charakterystyka gospodarki wodociągowej (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

I.p.	Parametr	Jednostka	2012	2013	2014	2015
1	Długość linii wodociągowej	km	138,6	139,5	140,0	140,6
2	Liczba przyłączy wodociągowych	szt.	5 281	5 333	5 371	5 421
3	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	63 056	62 519	62 109	61 865
4	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	%	92,3	92,4	92,4	92,5
5	Woda dostarczona gospodarstwom domowym	tys. m ³	2 138,8	2 037,5	2 209,2	1 983,5
6	Zużycie wody na potrzeby przemysłu	tys. m ³	324	314	311	301

Pomimo zbliżonej długości sieci kanalizacyjnej (149,3 km) od sieci wodociągowej (140,6), liczba przyłączy jest niższa o 2 256, co może świadczyć o potencjale do wzrostu liczby podłączeń wraz z podnoszeniem świadomości ekologicznej mieszkańców. W 2015 roku z sieci kanalizacyjnej korzystało 81,8% (Tab.2). Pozostali mieszkańcy korzystają z bezodpływowych zbiorników, których w 2015 roku na terenie miasta zewidencjonowano 349 szt. Należy podkreślić pozytywną redukcję liczby zbiorników bezodpływowych z 3669 w 2012 roku, co wiązało się z rozbudową sieci kanalizacyjnej. Na terenie miasta działają także przydomowe oczyszczalnie ścieków, których liczba wg GUS wynosi 10 sztuk.

Tabela 17- MIASTO PABIANICE - charakterystyka sieci kanalizacyjnej w m. Pabianice (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

I.p.	Parametr	Jednostka	2012	2013	2014	2015
1	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	148,4	148,5	149,2	149,3
2	Ilość przyłączy kanalizacyjnych	szt.	2 922	3 003	3 083	3 165
3	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	55 019	54 799	54 687	54 710
4	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	%	80,5	81,0	81,4	81,8

Tabela 18 – MIASTO PABIANICE - elementy kanalizacji indywidualnej (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

I.p.	Parametr	Jednostka	2012	2013	2014	2015
1	zbiorniki bezodpływowe	szt.	3 669	3 669	345	349
2	oczyszczalnie przydomowe	szt.	3	7	8	10

Miasto Pabianice korzysta z Grupowej Oczyszczalni Ścieków (GOŚ) w Łodzi, gdzie od 2003/2004 roku kolektorem odprowadzane są ścieki. Jest to nowoczesna oczyszczalnia z podwyższonym usuwaniem biogenów. Dane GUS wskazują, że 94,2% mieszkańców m. Pabianice korzysta z oczyszczalni ścieków. Liczba ta obejmuje zarówno mieszkańców podłączonych do kanalizacji jak i korzystających z wywozu nieczystości za pomocą wozów asenizacyjnych.

Ścieki pochodzenia komunalnego to główne ścieki odprowadzane z terenu miasta, stanowią one 89,5% wszystkich ścieków odprowadzanych na oczyszczalnię. Ścieki przemysłowe stanowiące 10,5% ścieków głównie odprowadzane są również do GOŚ w Łodzi.

Tabela 19 – MIASTO PABIANICE - charakterystyka gospodarki ściekowej (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

I.p.	Parametr	Jednostka	2012	2013	2014	2015
1	Ludność korzystająca z oczyszczalni	osoba	64 500	63 600	58 138	63 000
2	Ludność korzystająca z oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ludności	osoba	64 500	63 600	58 138	63 000
3	Ludność korzystająca z oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ludności	%	94,4	94,0	86,5	94,2
4	Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku	tys. m ³	3 197,0	3 164,0	2 676,0	2 986,0
5	Ścieki przemysłowe ścieki odprowadzone ogółem	tys. m ³	328	324	319	313
6	Ścieki przemysłowe ścieki odprowadzone do sieci kanalizacyjnej	tys. m ³	311	306	306	303
7	Ścieki przemysłowe ścieki odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi	tys. m ³	17	18	13	10
8	Ścieki oczyszczane w ciągu roku	tys. m ³	3 180,0	3 146,0	2 663,0	2 976,0

Ponadto na terenie miasta zlokalizowanych jest 6 punktów zrzutu ścieków. Są to 3 punkty zrzutu ścieków sanitarnych z przelewu burzowego komunalnej kanalizacji ogólnospławnej w Pabianicach należące do Zakładów Wodociągów i Kanalizacja Sp. Z. o.o.. Odbiornikiem ścieków w przypadku ww. zrzutów są:

- Dobrzyńka w km 4+180
- Pabianka w km 1+016
- Pabianka w km 0+571.

Kolejny zrzut ścieków sanitarnych z przelewu burzowego zlokalizowany jest na Dobrzyńce w km 6+488. Jego zarządzającym jest Gmina Miejska Pabianice.

Właścicielem kolejnych dwóch punktów zrzutów są Pabianickie Zakłady Farmaceutyczne Polfa S.A., które zrzucają ścieki przemysłowe do Dobrzyńki w km 6+03 oraz ścieki technologiczne ze stacji uzdatniania wody do Dobrzyńki w km 5+92.

2.3.4 STAN TECHNICZNY OBIEKTÓW BUDOWLANYCH W ZARZĄDZIE ZGM W PABIANICACH

Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach został powołany przez Radę Miejską w Pabianicach w dniu 21. listopada 2013 roku Uchwałą Nr XLVIII/607/13. Przedmiotem działania Zakładu jest gospodarowanie w imieniu Gminy Miejskiej Pabianice, gminnym zasobem mieszkaniowym, lokalami użytkowymi, nieruchomościami zabudowanymi budynkami innymi niż mieszkalne oraz nabytym własnościowym spółdzielczym prawem do lokali mieszkalnych. Niniejsze działania w szczególności polegają na: podejmowaniu wszelkich decyzji i dokonywaniu wszelkich czynności zmierzających do utrzymania nieruchomości w stanie niepogorszonym, zgodnie z ich przeznaczeniem oraz do uzasadnionego inwestowania w nieruchomości, prowadzeniu ewidencji budynków, obiektów oraz

lokali, prowadzeniu ewidencji najemców oraz właścicieli lokali mieszkaniowych i użytkowych, zawieraniu i rozwiązywaniu umów lokali, dzierżawy gruntów, dostawy mediów, robót budowlanych, konserwacji i przeglądów technicznych, reprezentacji Miasta w procesach prawnych, prowadzeniu spraw dotyczących modernizacji, remontów, konserwacji oraz rewitalizacji powierzonego zasobu oraz inicjowanie wszelkich rozwiązań związanych z polityką mieszkaniową.

Na koniec 2016 roku na obszarze miasta zlokalizowanych było łącznie 358 budynków komunalnych będących w zarządzie Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach. Zarząd Gospodarki Mieszkaniowej zarządza nieruchomościami wg podziału na 3 Rejony Obsługi Mieszkańców (ROM). Liczba funkcjonujących budynków odnotowuje spadek – w roku 2014 była większa w stosunku do roku 2016 i wynosiła w skali miasta 374 szt.

Tabela 20 – MIASTO PABIANICE – budynki komunalne w zarządzie ZGM w Pabianicach w latach 2014 – 2016 (źródło: dane ZGM w Pabianicach)

	2014	2015	2016
ROM 1	113	139	142
ROM 2	205	141	132
ROM 3	56	79	84
łącznie:	374	359	358

Stan techniczny budynków komunalnych należy określić ogólnie jako niezadowolający. Liczba budynków pozostających w dobrym stanie technicznym na przestrzeni lat 2014 – 2016 była stała (5 budynków), lecz w 2016 roku stanowiła jedynie 1,4% wszystkich budynków komunalnych w zarządzie ZGM w Pabianicach. Budynki w dobrym stanie technicznym zlokalizowane są w następujących punktach miasta: Stary Rynek 6, Sienkiewicza 1/5, Sienkiewicza 4, Grabowa 26/28, Traugutta 16.

Tabela 21 – MIASTO PABIANICE – budynki komunalne w zarządzie ZGM w Pabianicach w dobrym stanie technicznym w latach 2014 – 2016 (źródło: dane ZGM w Pabianicach)

	2014	2015	2016
ROM 1	1	1	1
ROM 2	4	4	4
ROM 3	0	0	0
łącznie:	5	5	5

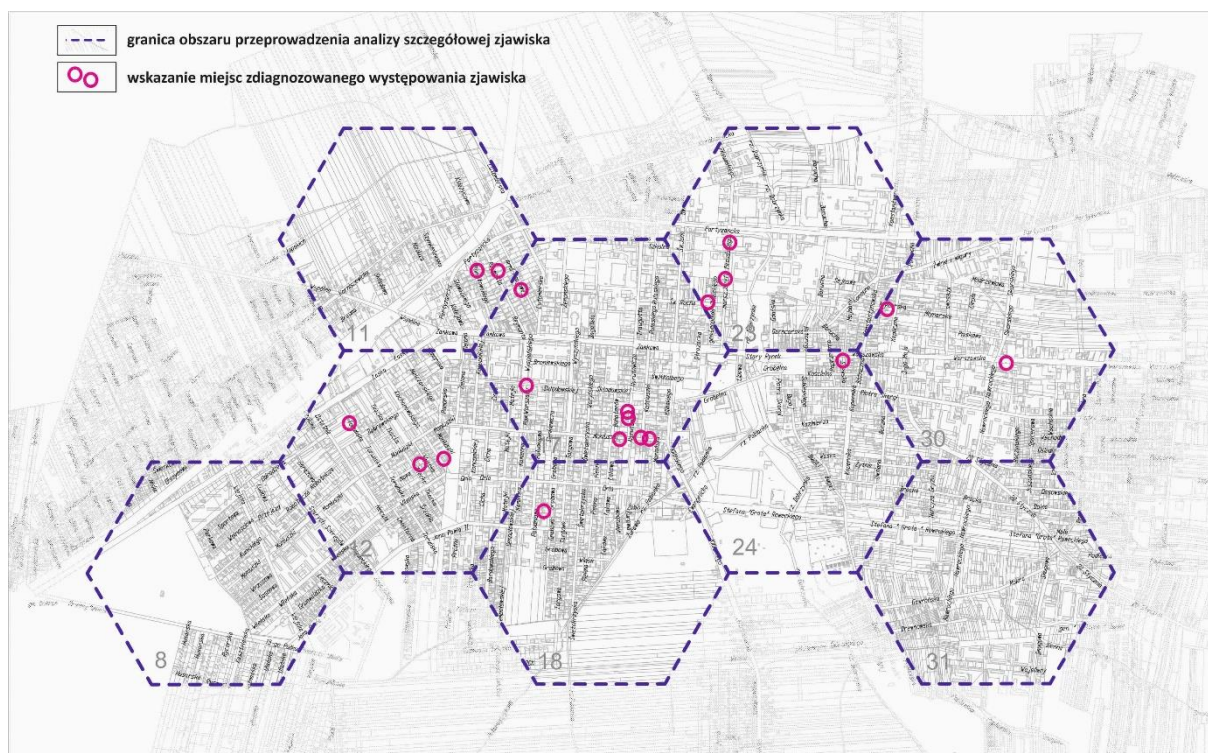
Niepokojąco rośnie liczba budynków w zarządzie ZGM w Pabianicach wyłączonych z użytkowania. W roku 2014 było to 14 budynków, w roku 2016 liczba ta została niemalże podwojona i wynosiła 26 budynków.

Tabela 22 – MIASTO PABIANICE – budynki komunalne w zarządzie ZGM w Pabianicach wyłączone z użytkowania w latach 2014 – 2016 (źródło: dane ZGM w Pabianicach)

	2014	2015	2016
ROM 1	3	4	6
ROM 2	9	9	9
ROM 3	2	5	11
łącznie:	14	18	26

Budynki wyłączone z użytkowania zlokalizowane są w centralnej części miasta, w szczególności przy ulicach: Warszawskiej, Zamkowej, Piłsudskiego, Konstantynowskiej, Moniuszki, Narutowicza.

Występowanie budynków wyłączonych z użytkowania w zdiagnozowanym obszarze występowania zjawisk kryzysowych przedstawiono na kartogramie.

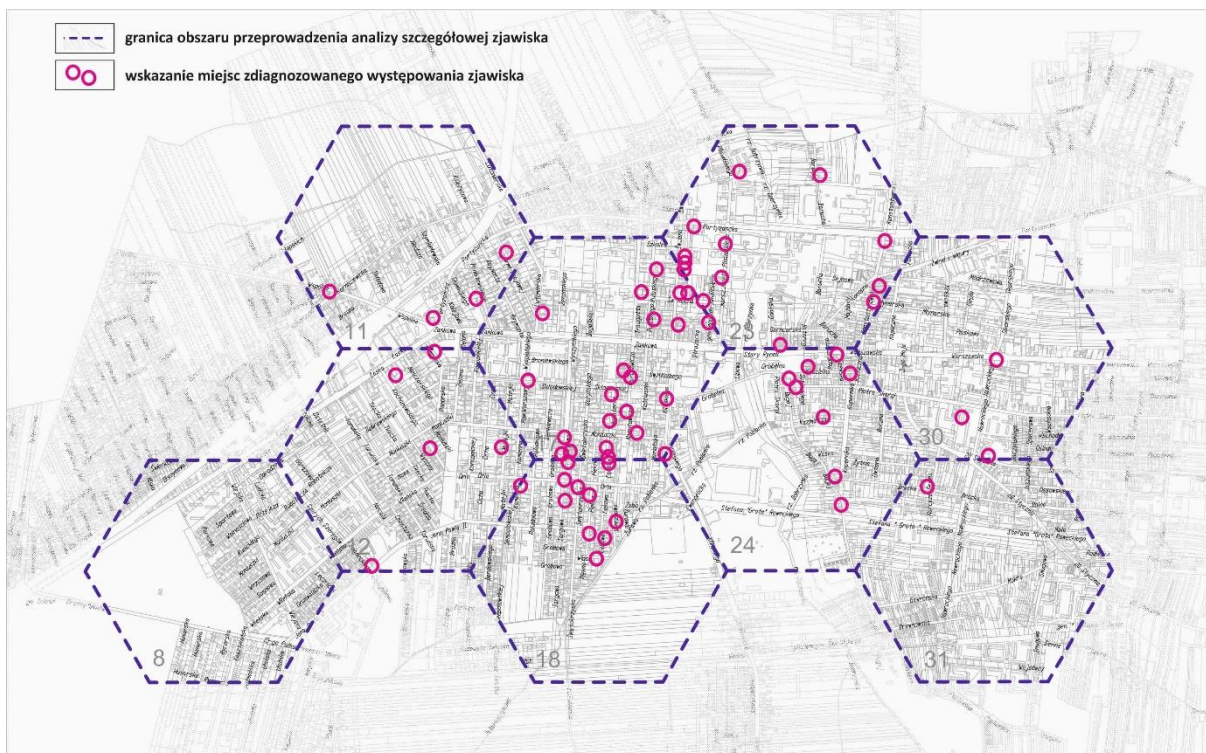
Ryc 36 – OBSZAR KRYZYSOWY – budynki komunalne wyłączone z użytkowania (opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach)

Na podstawie danych przygotowanych przez ZGM w Pabianicach na potrzeby niniejszego Programu stwierdzić można, iż największa grupa budynków pozostaje w dostatecznym stanie technicznym. Nie jest to wskazanie kwalifikujące już budynki do wyłączenia z użytkowania, stanowi natomiast sygnał, iż nieruchomości wymagają podjęcia natychmiastowych działań naprawczych, w przeciwnym wypadku w najbliższym czasie nastąpi ich znacząca degradacja zupełnie uniemożliwiająca funkcjonowanie.

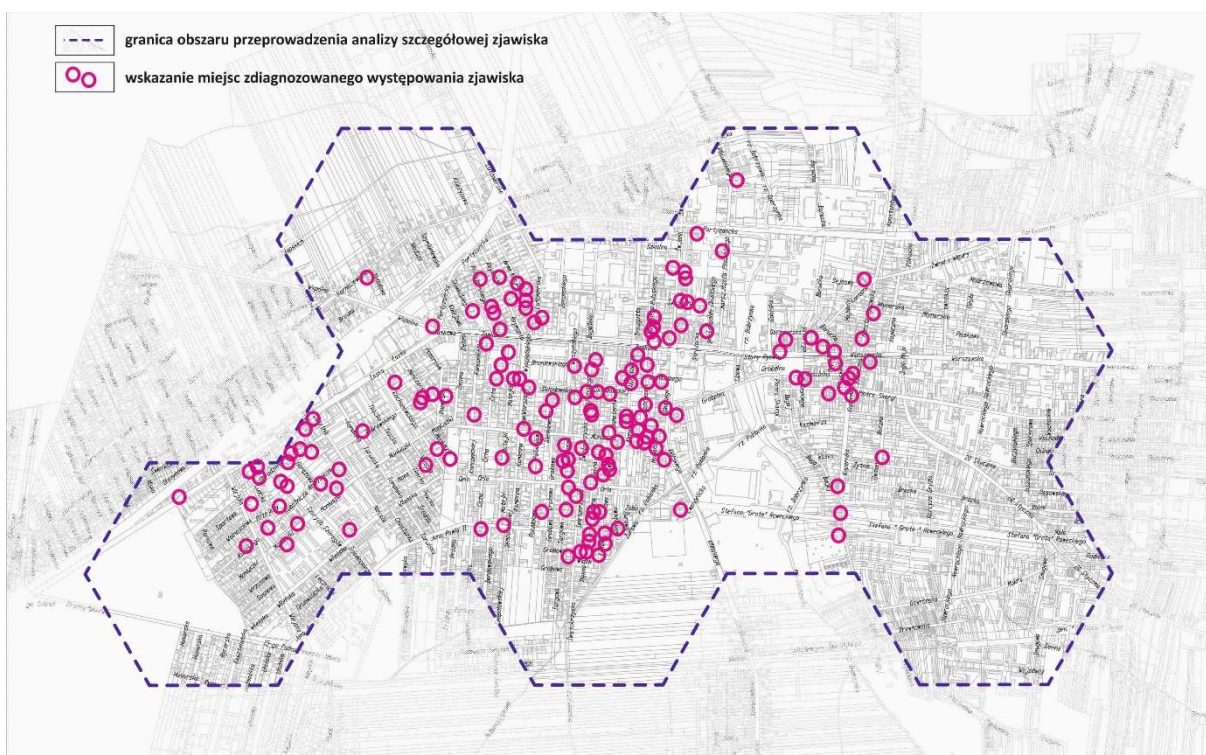
Tabela 23 – MIASTO PABIANICE – budynki komunalne w zarządzie ZGM w Pabianicach w dostatecznym stanie technicznym w latach 2014 – 2016 (źródło: dane ZGM w Pabianicach)

	2016
ROM 1	65
ROM 2	34
ROM 3	10
łącznie:	109

Budynki komunalne, o których mowa powyżej zlokalizowane są w centralnej części miasta, w większości w rejonie ulic: Konstantynowskiej, Piłsudskiego, Św. Jana, Św. Rocha, Warszawskiej, Narutowicza, Łąkowej, Targowej, Kilińskiego. Szczegółowo lokalizację budynków w dostatecznym stanie technicznym przedstawiono na mapie poniżej.

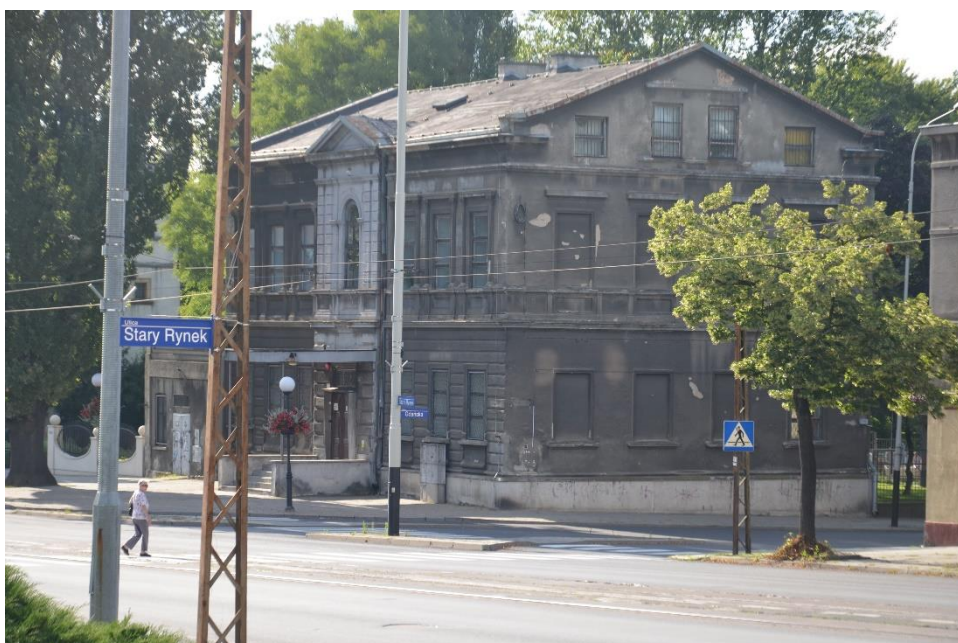
Ryc 37 – OBSZAR KRYZYSOWY – budynki komunalne mieszkalne w dostatecznym stanie technicznym (opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach)

Ryc 38 - OBSZAR KRYZYSOWY – lokale do rewitalizacji (opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach)

Stan techniczny budynków zlokalizowanych w Pabianicach o istotnym znaczeniu kulturalnym dla miasta oraz regionu jest niepokojący. Bazując na materiałach zebranych podczas prowadzenia diagnozy oraz spaceru badawczego wyraźnie zagrożony jest budynek przy ulicy Stary Rynek 2, zbudowana w XIX wieku szkoła w której funkcjonują dzisiaj sale wystawiennicze Muzeum Miasta Pabianic. W przesłanych przez Dyрекcję Muzeum przeglądach technicznych z października 2008 roku, października 2012 oraz z września 2016 roku wykazują pogarszający się stan obydwu obiektów.

W zakresie dworu renesansowego w 2016 stwierdzono niewykonanie zaleceń w tym: wykonania nowej izolacji fundamentów z uwagi na zawilgocenia, odtworzenia tynków elewacji obiektu oraz przeprowadzenia naprawy attyki dachu. W zaleceniach pokontrolnych została wskazana natychmiastowe działania remontowe, gdyż – wg danych zawartych w raporcie - stan zagraża bezpieczeństwu użytkowników.

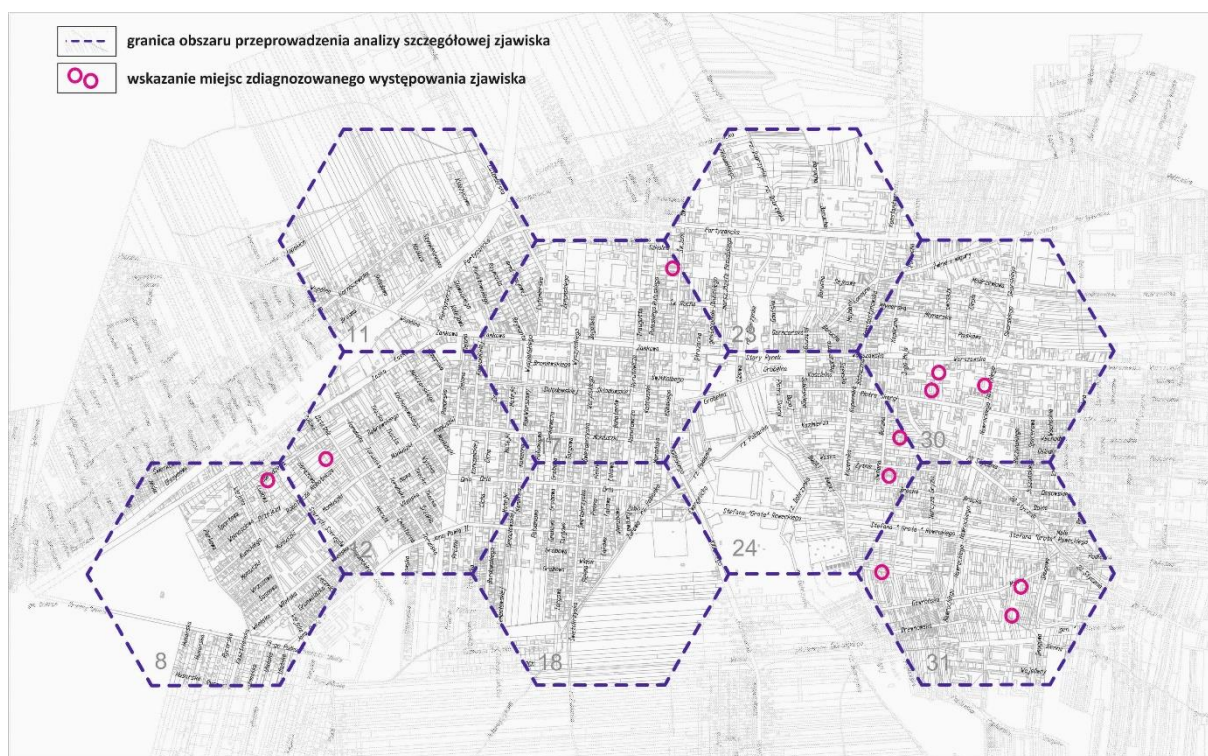
Fot 5 - Wymagający podjęcia natychmiastowych prac naprawczych Muzeum Miasta Pabianic (fot własna)

W budynku poszkolnym lista niewykonanych prac naprawczych jest dłuższa i obejmuje m. in.: kompleksowy remont pokrycia dachu oraz wymiana obróbek blacharskich, remont istniejącej stolarki okiennej. Dodatkowo wskazane jest odwodnienie części budynku podpiwniczonego wraz z wykonaniem izolacji przeciwwodnej piwnicy, a także termomodernizacja budynku. Stan budynku zagraża życiu pracowników oraz osób zwiedzających Muzeum. W obydwu przypadkach powiadomiono Państwowego Inspektora Nadzoru Budowlanego. Prace nad dokładną inwentaryzacją obydwu budynków zostały zlecone.

Niedostateczny stan obiektów stanowi poważny problem – uniemożliwia ich bezpieczne użytkowanie, ogranicza możliwości prowadzenia działalności kulturalnej miasta.

Wśród budynków oświatowych zlokalizowanych na terenie miasta wytypowano grupę tych, w stosunku do których niezbędne jest podjęcie prac mających na celu poprawę jakości funkcjonowania. Po analizie stanu budynków, wydajności działających w nich systemów grzewczych oraz kosztów utrzymania budynków stwierdzono potrzebę poprawy efektywności energetycznej budynków – obniżenie rocznego zapotrzebowania na ciepło, zmniejszenie kosztów ogrzewania budynków a także minimalizowanie skali niskiej emisji na obszarze centrum miasta.

Jako obiekty wymagające przeprowadzenia prac wskazano budynek żłobka, 6 budynków przedszkolnych oraz 4 budynki szkolne. W sumie budynki użytkowane są przez 3923 osoby osób i wszystkie z nich zlokalizowane są w zdiagnozowanym obszarze występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej. Lokalizację obiektów przedstawia kartogram.

Ryc 39 - OBSZAR KRYZYSOWY – budynki oświatowe wymagające przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach)

Poniżej przedstawiono informacje na temat obiektów do objęcia pracami termomodernizacyjnymi uzyskane z Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Pabianicach.¹²

¹² Audyty energetyczne opracowali: mgr inż. Łukasz Brózda, styczeń 2017, mgr inż. Tomasz Wojtkiewicz (styczeń 2017).

Tabela 24 – MIASTO PABIANICE – informacje na temat obiektów wskazanych do objęcia pracami termomodernizacyjnymi w pierwszej kolejności (źródło: dane Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Pabianicach)

	przed termomodernizacją	po termomodernizacji
BUDYNEK ŻŁOBKA / Pabianice, ul. Piotra Skargi 70		
konstrukcja budynku	tradycyjna	tradycyjna
liczba kondygnacji	2	2
kubatura części ogrzewanej [m ³]	2643,69	2643,69
liczba osób użytkujących budynek	100	100
wskaźnik rocznego zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania budynku (z uwzględnieniem sprawności systemu grzewczego i przerw w ogrzewaniu) [kWh/(m ² rok)]	231,30	82,71
BUDYNEK SZKOLNY / Pabianice, ul. 20 Stycznia 9/13		
konstrukcja budynku	tradycyjna	tradycyjna
liczba kondygnacji	5	5
kubatura części ogrzewanej [m ³]	30768,00	30768,00
liczba osób użytkujących budynek	565	565
wskaźnik rocznego zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania budynku (z uwzględnieniem sprawności systemu grzewczego i przerw w ogrzewaniu) [kWh/(m ² rok)]	173,77	35,32
BUDYNEK PRZEDSZKOLNY / Pabianice, ul. Żytnia 13/17		
konstrukcja budynku	tradycyjna	tradycyjna
liczba kondygnacji	3	3
kubatura części ogrzewanej [m ³]	6964,72	6964,72
liczba osób użytkujących budynek	316	316
wskaźnik rocznego zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania budynku (z uwzględnieniem sprawności systemu grzewczego i przerw w ogrzewaniu) [kWh/(m ² rok)]	211,12	76,57
BUDYNEK PRZEDSZKOLNY / Pabianice, ul. Warszawska 53		
konstrukcja budynku	tradycyjna	tradycyjna
liczba kondygnacji	3	3
kubatura części ogrzewanej [m ³]	1613,41	1613,41
liczba osób użytkujących budynek	117	117
wskaźnik rocznego zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania budynku (z uwzględnieniem sprawności systemu grzewczego i przerw w ogrzewaniu) [kWh/(m ² rok)]	224,36	52,36
BUDYNEK PRZEDSZKOLNY / Pabianice, ul. Św. Jana 28		
konstrukcja budynku	tradycyjna	tradycyjna
liczba kondygnacji	4	4
kubatura części ogrzewanej [m ³]	4496,28	4496,28
liczba osób użytkujących budynek	120	120
wskaźnik rocznego zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania budynku (z uwzględnieniem sprawności systemu grzewczego i przerw w ogrzewaniu) [kWh/(m ² rok)]	220,78	87,53
BUDYNEK PRZEDSZKOLNY / Pabianice, ul. Mokra 19-23		
konstrukcja budynku	tradycyjna	tradycyjna
liczba kondygnacji	3	3
kubatura części ogrzewanej [m ³]	7611,74	7611,74
liczba osób użytkujących budynek	265	265
wskaźnik rocznego zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania budynku (z uwzględnieniem sprawności systemu grzewczego i przerw w ogrzewaniu) [kWh/(m ² rok)]	161,29	67,68
BUDYNEK PRZEDSZKOLNY / Pabianice, ul. Odrodzenia 10		
konstrukcja budynku	tradycyjna	tradycyjna
liczba kondygnacji	3	3
kubatura części ogrzewanej [m ³]	2216,05	2216,05
liczba osób użytkujących budynek	240	240
wskaźnik rocznego zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania budynku (z uwzględnieniem sprawności systemu grzewczego i przerw w ogrzewaniu) [kWh/(m ² rok)]	262,62	92,81

	przed termomodernizacją	po termomodernizacji
BUDYNEK PRZEDSZKOLNY / Pabianice, ul. Bugaj 58		
konstrukcja budynku	tradycyjna	tradycyjna
liczba kondygnacji	3	3
kubatura części ogrzewanej [m ³]	5453,27	5453,27
liczba osób użytkujących budynek	390	390
wskaźnik rocznego zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania budynku (z uwzględnieniem sprawności systemu grzewczego i przerw w ogrzewaniu) [kWh/(m ² rok)]	225,14	74,35
BUDYNEK SZKOLNY/ Pabianice, ul. Mokra 28/34		
konstrukcja budynku	tradycyjna	tradycyjna
liczba kondygnacji	5	5
kubatura części ogrzewanej [m ³]	28280,01	28280,01
liczba osób użytkujących budynek	1050	1050
wskaźnik rocznego zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania budynku (z uwzględnieniem sprawności systemu grzewczego i przerw w ogrzewaniu) [kWh/(m ² rok)]	125,88	42,77
BUDYNEK SZKOLNY/ Pabianice, ul. Ostatnia 15a		
konstrukcja budynku	tradycyjna	tradycyjna
liczba kondygnacji	1	1
kubatura części ogrzewanej [m ³]	7644,45	7644,45
liczba osób użytkujących budynek	506	506
wskaźnik rocznego zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania budynku (z uwzględnieniem sprawności systemu grzewczego i przerw w ogrzewaniu) [kWh/(m ² rok)]	227,47	47,86
BUDYNEK SZKOLNY/ Pabianice, ul. Warszawska 65		
konstrukcja budynku	tradycyjna	tradycyjna
liczba kondygnacji	5	5
kubatura części ogrzewanej [m ³]	9181,70	9181,70
liczba osób użytkujących budynek	254	254
wskaźnik rocznego zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania budynku (z uwzględnieniem sprawności systemu grzewczego i przerw w ogrzewaniu) [kWh/(m ² rok)]	152,43	58,99

2.3.7 STAN TECHNICZNY INFRASTRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ W MIEŚCIE

DROGI

Na podstawie informacji uzyskanych podczas wizji terenowej a także danych pozyskanych od Zarządu Dróg Miejskich w Pabianicach stwierdzić można, iż jednym z głównych problemów infrastrukturalnych w mieście jest stan dróg. Problem ten dotyczy zarówno ciągów komunikacyjnych w peryferyjnych częściach miasta jak i samego centrum Pabianic. Według informacji ZDM w Pabianicach na obszarze miasta istnieje co najmniej ok 160 odcinków dróg nieutwardzonych (na podstawie: *Obmiaru ulic gruntowych przeznaczonych do mechanicznego profilowania wraz z wałowaniem i uzupełnieniem ubytków dróg gruntowych na terenie miasta Pabianice - stan na 16.03.2017*).

W obszarze centralnym Pabianic problem dotyczy m.in. odcinków ulic: Mickiewicza (129 m), Słowackiego (139 m), Wąska (70 m), Żabia (125 m), Żurawia (184 m), Wierzbowa (192 m), Piękna (123 m), Garażowa (112 m), Moniuszki (72 m).

W poniższej tabeli zawarto wykaz tych odcinków dróg w badanym obszarze, które ze względu na stan techniczny zagrażający bezpieczeństwu użytkowników winny zostać zmodernizowane w pierwszej kolejności.

Tabela 25 - OBSZAR KRYZYSOWY - wskazanie odcinków dróg wymagających podjęcia działań modernizacyjnych w pierwszej kolejności (opracowanie własne na podstawie danych od Zarządu Dróg Miejskich w Pabianicach)

nazwa ulicy	zakres niezbędnych prac
Sienna	wykonanie nowej nawierzchni jezdni wraz z chodnikami i odwodnieniem
Zielona	wykonanie nowej nawierzchni jezdni wraz z chodnikami i odwodnieniem
Hetmańska	wykonanie nowej nawierzchni jezdni wraz z chodnikami i odwodnieniem
Moniuszki (plac do zawracania)	wykonanie nowej nawierzchni jezdni wraz z chodnikiem
Bracka	wykonanie nowej nakładki nawierzchni jezdni wraz z chodnikami
Smugowa	wykonanie nowej nakładki nawierzchni jezdni
Smugowa	ul.Smugowa – zdjęcie płyt betonowych i wykonanie nowej nawierzchni jezdni

Dodatkowo konieczna jest poprawa w zakresie remontu chodników i wjazdów (wymiana krawężników, obrzeży, wymiana płyt chodnikowych na kostkę betonową), co dotyczy odcinków następujących ulic:

- ul. Chłodna – strona północna,
- ul. Dąbrowskiego – strona północna (od ul. Kochanowskiego do ul. Tkackiej),
- ul. Dolna – strona północna (od ul. 20Stycznia do nr.36A),
- ul. Dolna – strona południowa – parking przy bl.284,
- ul. Prosnaka – strona wschodnia,
- ul. Niecała – strona zachodnia,
- ul. Tkacka – strona wschodnia (od ul. Dąbrowskiego do Łaskiej),
- ul. Wajsówny 8 – strona północna.

Na poniższym kartogramie wskazano te odcinki dróg w obszarze, dla którego zdiagnozowano występowanie zjawisk kryzysowych, których stan określono jako niedostateczny i wymagają podjęcia prac naprawczych w pierwszej kolejności.

Ryc 40 – OBSZAR KRYZYSOWY – wskazanie odcinków dróg wymagających podjęcia natychmiastowych prac naprawczych (opracowanie własne na podstawie danych ZDM w Pabianicach)

ODCINEK WARSZAWSKA – ZAMKOWA

Wśród problemów dotyczących infrastruktury drogowej na obszarze miasta istotny jest problem stanu najważniejszego ciągu komunikacyjnego centralnej części miasta – ciągu ulic Warszawska – Zamkowa. Droga ta - już od początków rozwoju miasta stanowiła jego oś rozwojową. Oprócz zapewnienia dostępu do centrum Pabianic stanowi ważną przestrzeń publiczną Pabianic. To wzdłuż niej lokowane były najważniejsze obiekty tworzące centrum miasta.

Dzisiaj ciąg ulic Warszawska – Zamkowa wymaga podjęcia działań mających na celu poprawę bezpieczeństwa komunikacyjnego centrum miasta, a także jakości jego przestrzeni publicznych. Dodatkowo niezbędna jest interwencja w zakresie przywrócenia funkcjonującego do niedawna tramwaju zapewniającego połączenie z Łodzią.

Poniżej przedstawiono informacje dotyczące charakterystyki wybranych problemów dotyczących ulic: Warszawska i Zamkowa (na podstawie Kart Przeglądu Ulic – dane ZDM w Pabianicach).

ul. Warszawska	ul. Zamkowa
kategoria drogi: gminna	kategoria drogi: gminna
klasa drogi: L (lokalna)	klasa drogi: L (lokalna)
1 jezdnia / 2 pasy ruchu	1 jezdnia / 2 pasy ruchu
przebieg torowiska	przebieg torowiska
nawierzchnia bitumiczna	nawierzchnia bitumiczna nawierzchnia z kostki granitowej
informacje o budowie, przebudowie, remontach: brak	informacje o budowie, przebudowie, remontach: brak
stan nawierzchni: <ul style="list-style-type: none">— miejscowe spękania w połączeniach technologicznych w miejscach łączeń torowiska z jezdnią,— miejscowe ubytki ziaren,— garby i przemieszczenia w miejscach parkowania samochodów (strona północna),— garby i przemieszczenia w miejscach parkowania samochodów (strona południowa)	stan nawierzchni: <ul style="list-style-type: none">— miejscowo występują zapadnięte studzienki sieci ciepłowniczej,— miejscowe spękania w połączeniach technologicznych w miejscach łączeń torowiska z jezdnią,— miejscowe ubytki ziaren;

Poprawa jakości funkcjonowania tego centralnego ciągu komunikacyjnego miasta jest niezwykle ważne z punktu widzenia rozwoju centrum miasta. Zapewnienie bezpiecznego dojazdu do posesji, zagwarantowanie miejsc parkingowych, stworzenie warunków do komunikacji pieszej w przyjaznej przestrzeni to wybrane warunki poprawy jakości funkcjonowania centralnej części Pabianic.

Fot 6 – ULICA WARSZAWSKA – stan chodnika (źródło: materiały ZDM w Pabianicach)

Fot 7 - ULICA WARSZAWSKA – stan chodnika (źródło: materiały ZDM w Pabianicach)

Fot 8 - ULICA WARSZAWSKA – stan jezdni (źródło: materiały ZDM w Pabianicach)

LINIA TRAMWAJOWA

Pierwszy tramwaj z Łodzi do Pabianic dotarł w 1901 roku w ramach przedsiębiorstwa Łódzkiej Elektrycznej Wąskotorowej Kolei Podjazdowej. Od tego czasu połączenie pełniło bardzo ważną rolę w rozwoju gospodarczym, społecznym Pabianic oraz całej aglomeracji wokół Łodzi, stanowiąc o dynamice rozwoju tego obszaru.

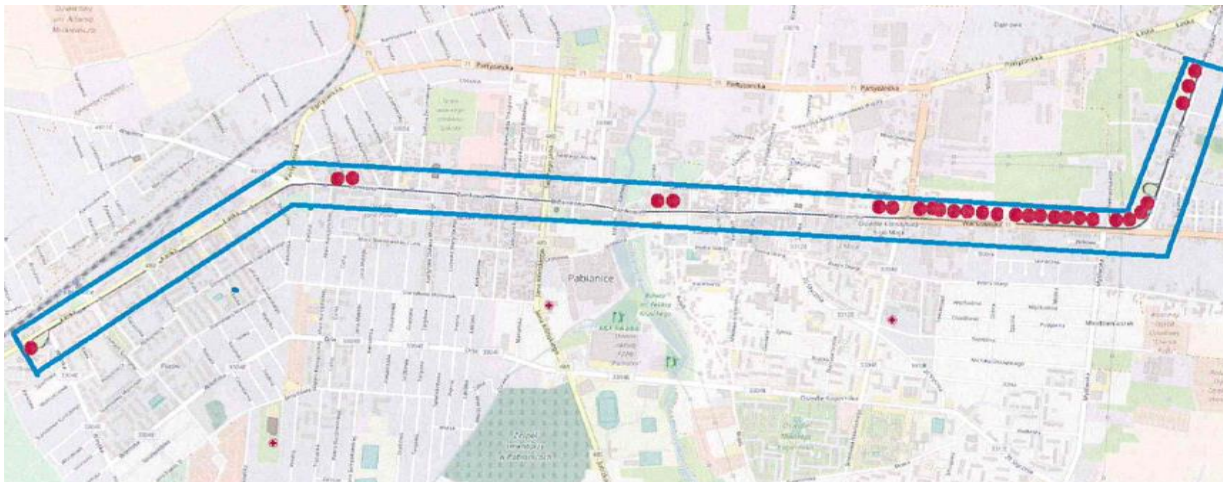
W związku z pogarszającym się stanem technicznym linii podmiejskich, zwiększającą się rolę komunikacji publicznej w zarządzaniu europejskimi miastami oraz nową perspektywą w 2014 roku władze zainteresowanych gmin podpisały list intencyjny na rzecz modernizacji sieci połączeń. Podjęcie nowego planowania rozwoju z wykorzystaniem metodologii Zintegrowanych Obszarów Funkcjonalnych dało w efekcie projekt Łódzkiego Tramwaju Metropolitalnego. Stworzenie Strategii Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego oraz uwzględnienie w narzędziu Kontraktu Terytorialnego ww. inwestycji umożliwiła na częściowe finansowanie przedsięwzięcia.

Stan techniczny infrastruktury tramwajowej linii nr 41 łączącej Łódź i Pabianice na trasie przebiegającej przez Gminę Ksawerów można określić jako zły na podstawie dokumentu Opinii Technicznej Komisji powołanej do oceny stanu technicznego linii tramwajowej do Pabianic opracowanej na zlecenie Urzędu Miejskiego w Pabianicach z dnia 5. maja 2017 roku.

Opinia bazuje na uwagach w zakresie eksploatacji sieci trakcyjnej Operatora Transportu Publicznego – MPK Łódź Sp. z o.o., wizji lokalnej w terenie, oględzinach infrastruktury sieciowej, pomiarach, uzgodnieniach z właścicielem infrastruktury oraz normach branżowych. Podsumowaniem prac jest stwierdzenie członków Komisji o natychmiastowej konieczności wymiany przewodu jezdnego wraz z niezbędnym osprzętem oraz wymianą wskazanych konstrukcji wsporczych.

Poniżej przedstawiono mapę lokalizacji słupów trakcyjnych wyselekcjonowanych do natychmiastowej wymiany na podstawie przeprowadzonej wizji lokalnej i dokumentacji fotograficznej oceny stanu technicznego linii tramwajowej do Pabianic.¹³

¹³ *Opracowano na podstawie danych MZK w Pabianicach i Opinii Technicznej Komisji powołanej do oceny stanu technicznego linii tramwajowej do Pabianic opracowanej na zlecenie Urzędu Miejskiego w Pabianicach 05 maja 2017 roku.*

Ryc 41 – MIASTO PABIANICE – lokalizacja infrastruktury tramwajowej wymagającej natychmiastowej wymiany – słupy trakcyjne (źródło: Opinia Techniczna Komisji powołanej do oceny stanu technicznego linii tramwajowej do Pabianic)

2.3.8 ZAŁOŻENIA PLANU MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ

Założenia Planu Mobilności Miejskiej dla Miasta Pabianice opracowane zostały w ramach Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Pabianice przyjętego Uchwałą Nr XXVIII/371/16 Rady Miejskiej w Pabianicach z dnia 15 września 2016 roku. Zgodnie z zapisami dokumentu - głównym celem planów mobilności zachowujących zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju jest „zwiększenie dostępności obszarów miejskich oraz zapewnienie wysokiej jakości mobilności i transportu zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju, obejmujących dojazd do obszaru miejskiego, przejazd przez ten obszar, jak również przemieszczanie się w jego obrębie. Dotyczy to bardziej potrzeb „funkcjonującego Miasta” i jego obrzeży niż obszaru miejskiego jako jednostki podziału administracyjnego.”

Analizując stan transportu miasta, celem do osiągnięcia którego powinno się dążyć jest zapewnienie wszystkim grupom interesariuszy opcji transportowych, które będą umożliwiały dotarcie do podstawowych usług i celów podróży w powiązaniu z poprawą stanu bezpieczeństwa na szlakach komunikacyjnych i związanego z podróżowaniem. Ważne jest też osiągnięcie redukcji zanieczyszczeń powietrza i hałasu, gazów cieplarnianych, zapotrzebowania na energię finalną i paliwa, poprawa stanu środowiska, poprawa wydajności i efektywności kosztowej transportu osób i towarów. Osiągnięcie powyższych celów pozwoli na zwiększenie atrakcyjności Pabianic.

Jako ważne kierunki działań należy wskazać:

1. w zakresie transportu publicznego:
 - podwyższenie jakości usług,
 - zwiększenie bezpieczeństwa na drogach w wyniku zmniejszenia intensywności ruchu samochodowego,
 - zwiększenie dostępności usług transportu publicznego,
 - integracja elementów transportu publicznego z pozostałymi elementami infrastruktury transportowej (infrastruktura, tabor, usługi komplementarne);
2. w zakresie transportu niezmotoryzowanego:
 - zwiększenie atrakcyjności i bezpieczeństwa poruszania się pieszo i rowerem,
 - oddzielenie ruchu pieszego i rowerowego od intensywnego ruchu zmotoryzowanego,

- optymalizacja długości tras dla ruchu niezmotoryzowanego (zmniejszenie pokonywanych odległości),
 - uzupełnienie infrastruktury w celu integracji transportu niezmotoryzowanego z pozostałymi elementami infrastruktury transportowej (infrastruktura, usługi komplementarne),
 - realizacja inicjatyw miękkich w celu promocji zwiększenia ruchu niezmotoryzowanego;
3. w zakresie intermodalności:
 - integracja różnych rodzajów transportu,
 - ułatwienie mobilności i transportu, które cechuje sprawność i multimodalność
 - realizacja inicjatyw miękkich w celu promocji integracji elementów transportowych (infrastruktura, usługi komplementarne, współpraca z przedsiębiorstwami i przewoźnikami na terenie miasta),
 4. w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego:
 - zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego,
 - realizacja inicjatyw miękkich w celu zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego (np. kampanie informacyjno-promocyjne skierowane do mieszkańców),
 5. w zakresie transportu drogowego:
 - zoptymalizowanie użytkowania istniejącej infrastruktury drogowej,
 - uzupełnienie infrastruktury w celu integracji transportu drogowego z pozostałymi elementami infrastruktury transportowej (infrastruktura, usługi komplementarne,
 6. w zakresie zarządzania mobilnością:
 - działania sprzyjające przechodzeniu na bardziej zrównoważone wzorce mobilności (np. bezpłatne parkowanie dla samochodów hybrydowych).¹⁴

2.3.9 DIAGNOZA SFERY TECHNICZNEJ MIASTA – POTRZEBY REWITALIZACYJNE ZGŁOSZONE W PROCESIE PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

Osoby zamieszkujące Pabianice najbardziej odczuwają pewne braki w codziennym życiu, których nie zapewnia im miasto. Z tego powodu część mieszkańców zaangażowała się w proces tworzenia Programu Rewitalizacji dla Pabianic i wzięła udział w ankiecie. Spośród pytań otwarty dotyczących 5 sfer rewitalizacji właśnie poświęcone sferze technicznej uzyskało najwięcej odpowiedzi. Wskazuje to na silne oczekiwania poprawy infrastruktury miejskiej. Wczytując się w propozycje składane w ankietach wyraźnie na pierwszy plan (ponad 39% wskazań) wybijają się oczekiwania związane z funkcjonowaniem połączenia komunikacji publicznej z Łodzią ze szczególnym naciskiem na przywrócenie tramwaju. Zważywszy na ponad stuletnią tradycję tramwaju w Pabianicach oraz swego rodzaju dumę wśród mieszkańców z posiadania linii komunikacji tramwajowej należy podkreślić tę potrzebę w ramach diagnozy. Wielu respondentów zwróciło uwagę na potrzebę wprowadzania komunikacji rowerowej oraz poprawę stanu technicznego chodników. Często wskazania te sąsiadowały ze sobą w ankietach respondentów uzupełniając się niejako (33% ankietowanych). Dopiero na trzecim miejscu możemy sklasyfikować konieczność remontu dróg wraz z oświetleniem, na które zwróciło uwagę 26% ankietowanych. W równej mierze mieszkańcy liczą na szybką poprawę stanu technicznego budynków zarządzanych przez różne instytucje miasta, w tym budynków

¹⁴ na podstawie Planu Mobilności Miejskiej dla Miasta Pabianice

socjalnych i komunalnych, lokali użytkowych, obiektów kultury w tym Muzeum oraz Miejskiego Ośrodka Kultury, a także budynków będących własnością prywatną. Takie potrzeby były wskazywane wśród 20% ankietowanych. Osobną kategorią jest problem Traktu Kapituły Krakowskiej wraz z przebudową rynku. Oczekiwania mieszkańców w tym zakresie raczej dotyczą przywrócenia blasku na wskazanych terenach, na co wskazało ponad 15% respondentów.

Powyższą listę z badania ankietowego potwierdzają wnioski ze spotkań z mieszkańcami. Dodatkowo warto uzupełnić potrzeby o następujące postulaty: poprawa stanu technicznego parków w Pabianicach, ze szczególnym uwzględnieniem Parku Wolności, uruchomienie Regionalnego Centrum Sportów Wodnych na Lewitynie, remont budynków szkolnych z uwzględnieniem obniżenia kosztów ich utrzymania poprzez termomodernizację. Zgłoszone zostały również oczekiwania związane z poprawą płynności komunikacji samochodowej w mieście oraz poprawę jakości stanu technicznego przestrzeni publicznych.

2.3.10 DIAGNOZA SFERY TECHNICZNEJ MIASTA - WERYFIKACJA OBSZARU KRYZYSOWEGO

Powyższa diagnoza przeprowadzona w skali całego miasta potwierdza – oprócz koncentracji problemów społecznych – występowanie w centralnym obszarze Pabianic również problemów w sferze technicznej.

Silna koncentracja obiektów w niedostatecznym stanie technicznym (w tym obiektów mieszkaniowych oraz usługowych) wpływa wprost na jakość zamieszkania na obszarze i dość bezpośrednio wpływa na narastanie problemów społecznych. Działania rewitalizacyjne powinny zostać więc zaplanowane tak, aby poprawiając warunki życia w centrum miasta (zapewnienie możliwości zamieszkania w obiektach o dobrym standardzie, z dostępem do podstawowych mediów) tworzyły warunki do godnego życia w przyjaznym otoczeniu, co skutkować może zmianą postaw społecznych pabianiczian.

Pilnie należy rozwiązać problem budynków w centrum miasta, które z uwagi na swój stan zostały wyłączone z użytkowania. Fakt istnienia takich obiektów w centralnej części miasta (przy ulicach: Warszawskiej, Zamkowej, Piłsudskiego, Konstytucyjnej, Moniuszki, Narutowicza), która powinna stanowić część reprezentacyjną sprawia, że „serce miasta” zamiast bić – straszy. Wyzwaniem jest również zapewnienie wysokiej jakości budynków usługowych i użyteczności publicznej – wraz z ich otoczeniem. Ich możliwości funkcjonowania i tworzenia oferty dla pabianiczian są dziś mocno ograniczone z uwagi na możliwości techniczne i ograniczenia wynikające z bezpieczeństwa funkcjonowania tych obiektów.

W planowaniu prac w sferze technicznej każdorazowo należy brać pod uwagę zapewnienie możliwości bezpiecznej komunikacji na obszarze – niezadowolający, stanowiący zagrożenie dla użytkowników stan dróg w centrum Pabianic jest problemem do rozwiązania w pierwszej kolejności.

Działania w sferze technicznej, w wyniku których „naprawione” zostanie centrum Pabianic staną się ważną podstawą do tworzenia bezpiecznej przestrzeni życia, co pozwoli na planowanie i prowadzenie działań o charakterze społecznym.

2.4 DIAGNOZA SFERY GOSPODARCZEJ MIASTA

Diagnoza gospodarcza Pabianic obejmuje szereg kryteriów związanych z podmiotami gospodarczymi, sytuacją finansową ludności czy kondycją mieszkalną. W celu zobrazowania zmian, jakie dokonały się w wyznaczonej jednostce terytorialnej, analiza została ukazana w ujęciu dynamicznym, tj. na przestrzeni ostatnich kilku lat. By wyróżnić specyfikę gospodarczą Pabianic, niektóre wskaźniki i dane zostały przedstawione w odniesieniu do materiałów dotyczących województwa łódzkiego.

Diagnozę przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z następujących źródeł:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- dane Urzędu Miejskiego w Pabianicach,
- dane Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach,
- dane Powiatowego Urzędu Pracy w Pabianicach
- dokumenty planistyczne i strategiczne miasta,
- dane pozyskane podczas wizji terenowej,
- dane pozyskane podczas prowadzonego procesu partycypacji społecznej,
- materiały warsztatowe,
- materiały inne.

2.4.1 CHARAKTERYSTYKA GOSPODARKI MIASTA

Pabianice to miasto liczące ok 66 tys. mieszkańców i obejmujące obszar ok 33 km². Znajduje się ono w aglomeracji łódzkiej, a więc w komunikacyjnym centrum Polski. Sąsiedztwo autostrad, linii kolejowych oraz portu lotniczego „Łódź Lublinek” lokuje Pabianice w dogodnym terytorium do podejmowania inwestycji gospodarczych.

Możliwości gospodarcze Pabianic zostały dostrzeżone w XIX wieku - już wtedy Pabianice uzyskały miano miasta przemysłowego o profilu włókienniczym. Zgodnie z danymi z 1848 roku, z włókiennictwa utrzymywało się wówczas 26% mieszkańców Pabianic, a napływ konkurencji rozwijał potencjał miasta. U schyłku wieku Pabianice znajdowały się na podium pod względem włókiennictwa - zajmowały drugie miejsce, tuż za pobliską Łodzią.

Współcześnie Pabianice jako miasto powiatowe w centralnej Polsce posiadają szerokie perspektywy gospodarcze. Odpowiednio podjęte inwestycje i działania wspierające mocne strony miasta, takie jak na przykład:

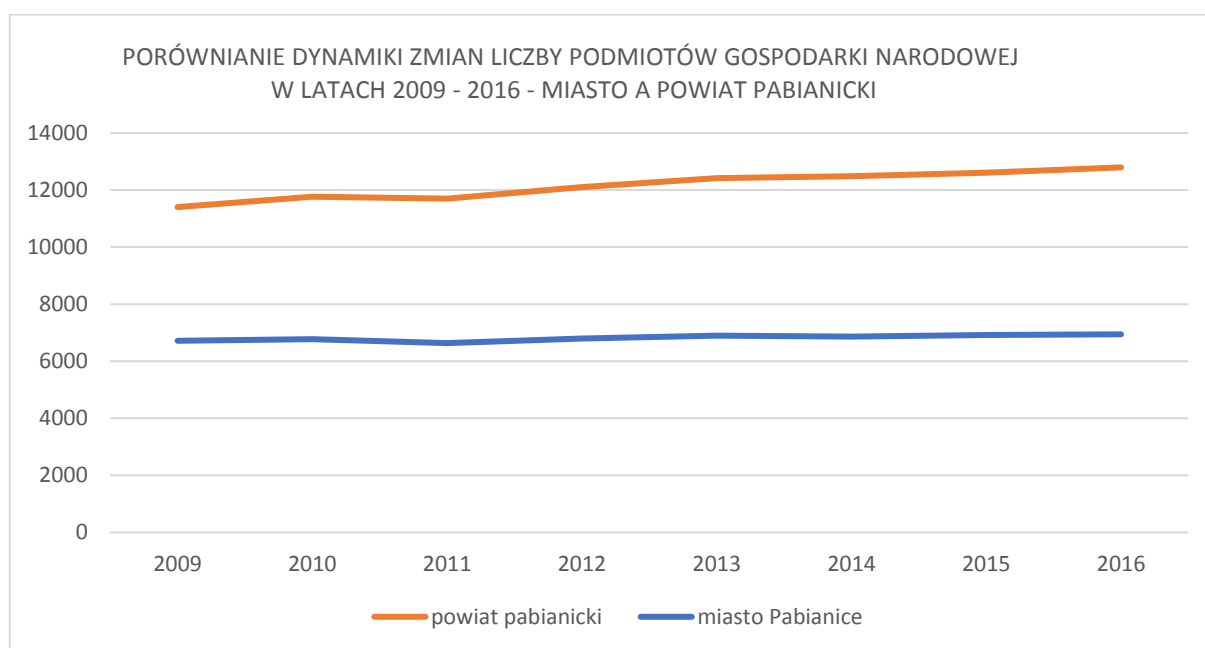
- dobra lokalizacja pod względem komunikacyjnym,
- obecność kluczowych branż rozwojowych, takich jak farmaceutyka czy medycyna.

Potencjał inwestycyjny oparty na wykorzystaniu niezamieszkałych powierzchni użytkowych na pewno przyczyniłyby się do zahamowania zagrożeń, których postępowanie można zauważyć poprzez analizę danych z ostatnich lat, a są to przede wszystkim:

- migracja młodych ludzi i starzenie się społeczności,

- "wchłonięcie" potencjału Pabianic przez sąsiadujące, większe miasta (poprzez dostarczanie terenów inwestycyjnych prywatnym inwestorom oraz spełnianie funkcji usługowo-handlowej dla mieszkańców),
- powolna degradacja potencjału miasta powiatowego.

Analiza porównawcza miasta Pabianice i powiatu pabianickiego pod względem dynamiki zmian liczby podmiotów gospodarki narodowej w latach 2009-2016 przede wszystkim zwraca uwagę na stagnację miasta. O ile w powiecie pabianickim dostrzegalna jest tendencja wzrostowa (niewielki spadek jedynie w roku 2011), o tyle w samych Pabianicach nie występuje żadna dynamika - wręcz przeciwnie, liczba podmiotów gospodarki narodowej na przestrzeni analizowanych siedmiu lat, utrzymuje się w zasadzie na tym samym poziomie.

Ryc 42 - MIASTO PABIANICE – dynamika zmian liczby podmiotów gospodarki narodowej w latach 2009-2016 na tle powiatu pabianickiego (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Szczegółowy rozkład danych przedstawia dokładną ilość podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON. Analiza poszerzona o dostępne z lat 2007-2008 dane (brak rozróżnienia na kategorie podmiotów gospodarki) ukazuje nie tylko trwającą od 2009 roku stagnację gospodarczą miasta Pabianic, ale także wyraźny spadek zarejestrowanych podmiotów, który nastąpił po 2008 roku (8500 podmiotów w stosunku do 6721 podmiotów w roku kolejnym). Uwagę zwraca dokładna analiza porównawcza przebiegu zmian w ilości podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w prezentowanych danych - otóż powiat pabianicki przyjmuje dokładnie taki sam kierunek zmian, co województwo łódzkie, a przeciwny do zmian zachodzących w mieście Pabianice. W jednostkach terytorialnych, które zostały wymienione jako dwie pierwsze, w latach 2007-2010 obserwowalny jest wzrost na zmianę ze spadkiem. Po ostatnim spadku odnotowanym na przełomie lat 2010-2011, następuje spokojny, lecz nieprzerwany wzrost. Zupełnie inaczej sytuacja wygląda w mieście Pabianice - gdy w powiecie oraz województwie następuje wzrost, w mieście tym dostrzegalny jest spadek. Ciągłość wzrostu liczby podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON również nie jest zachowana - w 2014 roku następuje spadek, jest on jednak bardzo niewielki na tle innych zmian (z 6893 podmiotów do 6865 podmiotów).

W roku 2016 liczba analizowanych podmiotów w mieście Pabianice wynosiła 6944 i jest to największy wynik od roku 2008. Przyrost podmiotów gospodarki narodowej względem roku 2009 wynosi 3,3% (223 podmioty gospodarcze więcej). W skali powiatu przyrost ten wynosi 12%, natomiast w skali województwa 10%. Miasto Pabianice charakteryzuje się więc najniższym wzrostem liczby podmiotów gospodarki narodowej w latach 2009-2016, biorąc pod uwagę, iż jest to miasto powiatowe, zaskakujący jest przyrost trzykrotnie niższy niż całego powiatu - oznacza to, iż Pabianice nie wzmocniają gospodarczo powiatu pabianickiego, a wręcz spowalniają jego rozwój w tym względzie.

Tabela 26 – MIASTO PABIANICE – struktura gospodarki na tle gospodarki powiatu – podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w latach 2009-2016 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Miasto Pabianice ogółem	8518	8500	6 721	6 771	6 635	6 795	6 893	6 865	6 914	6 944
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	bd	bd	46	53	56	53	49	40	44	50
udział % w kwocie ogólnej	-	-	0,68	0,78	0,84	0,78	0,71	0,58	0,64	0,72
przemysł i budownictwo	bd	bd	1 826	1 809	1 758	1 772	1 761	1 740	1 731	1 722
udział % w kwocie ogólnej	-	-	27,17	26,72	26,50	26,08	25,55	25,35	25,04	24,80
pozostała działalność	bd	bd	4 849	4 909	4 821	4 970	5 083	5 085	5 139	5 172
udział % w kwocie ogólnej	-	-	72,15	72,50	72,66	73,14	73,74	74,07	74,33	74,48
Powiat Pabianicki ogółem	13639	13742	11404	11769	11705	12104	12421	12485	12605	12795
Województwo łódzkie ogółem	240 862	242 264	220 706	230 908	228 537	234 079	237 915	239 578	241 462	243 280

W roku 2016 w Pabianicach funkcjonowało w sumie 6944 podmiotów gospodarczych, z czego 0,72% stanowiły podmioty o charakterze rolniczym, leśniczym, łowieckim i rybackim. Na przestrzeni lat 2009-2016 dostrzec można wyraźną dynamikę zmian w tej kategorii podmiotów - wartość ta na zmianę wzrastała (do maksymalnej wartości 0,84% w 2011 roku) i malała (do minimalnej wartości 0,58% w 2014 roku). W porównaniu jednak do roku 2009, nastąpił wzrost o 0,04 punktu procentowego. Natomiast podmioty zajmujące się działalnością przemysłową i budowlaną utrzymywały się przez ten okres na względnie stałym poziomie, przy czym w 2016 roku stanowiły 24,8% wszystkich podmiotów gospodarczych w mieście Pabianice. Brak wyraźnego wzrostu w tej kategorii podmiotów gospodarczych oznacza, iż przemysł oraz budownictwo w Pabianicach nie rozwijają się znacznie w analizowanym okresie, tj. od roku 2009 do roku 2016. Może to być bezpośredni efekt braku inwestycji w pabianicki przemysł, który przyczynił się do stagnacji miasta w różnych sferach, takich jak sfera gospodarcza czy demograficzna.

Niepokoić może niewielki wzrost w ostatniej wyróżnionej kategorii podmiotów gospodarczych, tj. w pozostałej działalności. W 2016 roku udziałowy procent tej grupy podmiotów w mieście Pabianice wynosił 74,48%, co w porównaniu do 2009 roku (72,15%) daje wzrost jedynie o 2,33 punktu procentowego. Nieznaczny przyrost w tej kategorii podmiotów może świadczyć o zbyt małych nakładach na rozwój sektora usługowego ze strony finansów publicznych, ale także o braku inwestycji zewnętrznych w tej dziedzinie.

Pabianice charakteryzują się stałym wzrostem liczby podmiotów działających w sektorze publicznym - trwa on nieprzerwanie od 2007 roku. Mimo to znaczną przewagę stanowią podmioty działające

w sektorze prywatnym - w 2016 roku stanowiło one 97,4% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych w mieście. W porównaniu do roku poprzedniego, ilość podmiotów prywatnych wzrosła o 0,4%, natomiast w porównaniu do ilości podmiotów sprzed dwóch lat, wartość ta wzrosła o 1,1%. Oznacza to, iż prywatni przedsiębiorcy podejmują w mieście działania prowadzące do zatrudnienia poza sektorem publicznym.

Tabela 27 – MIASTO PABIANICE - Struktura podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2007-2016 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
podmioty działające w sektorze publicznym	115	134	148	148	153	163	164	169	171	173
podmioty działające w sektorze prywatnym	8 403	8 366	6 573	6 623	6 482	6 632	6 729	6 696	6 734	6 763
miasto Pabianice ogółem	8 518	8 500	6 721	6 771	6 635	6 795	6 893	6 865	6 914	6 944

W ilości podmiotów działających w sektorze publicznym w Pabianicach dostrzec można stały wzrost w latach 2007-2016, natomiast większą dynamiką zmian w analizowanym okresie charakteryzuje się ilość podmiotów działających w sektorze prywatnym – w początkowych latach (2007-2009) obserwowany jest spadek tejże kategorii podmiotów, który przerwany został chwilowym wzrostem w 2010 roku (o 0,76%) i następującym po nim, wyraźnym spadkiem już rok później (o 2,13% w porównaniu do roku poprzedniego). W roku 2013 ilość podmiotów działających w sektorze prywatnym osiągnęła liczbę 6 729 i jest to ilość zbliżona do liczby podmiotów w roku 2016 (6 763).

2.4.2 STRUKTURA GOSPODARKI WG SEKCJI PKD 2007

Dalsza analiza oparta jest na sekcjach PKD 2007 wyszczególnionych w gospodarce - przedstawione poniżej dane dotyczą miasta Pabianic oraz województwa łódzkiego w latach 2012-2016.

W roku 2016 w Pabianicach wyraźnie przodowały podmioty gospodarcze z sekcji G - handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (27,29% spośród wszystkich podmiotów), oraz z sekcji C - przetwórstwo przemysłowe (15,08%). Za nimi znalazły się sekcja F - budownictwo (9,26%) oraz sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (8,53%).

Widoczny wzrost w udziale podmiotów gospodarczych nastąpił w sekcji J - informacja i komunikacja - ze 148 podmiotów w roku bazowym (2012) liczba wzrosła do 182 podmiotów w roku 2016. Oznacza to wzrost o 0,44 punktu procentowego udziału tej sekcji w ogólnym udziale procentowym. Pomimo wzrostu ważnej sekcji, związanej z telekomunikacją, oraz szeroko rozumianym wytwarzaniem i przekazywaniem informacji, nastąpił spadek w sekcjach związanych z gastronomią, zakwaterowaniem oraz działalnością kulturalno-rozrywkową. Najbardziej jest on widoczny w sekcji I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi - spadek w okresie 4 lat (2012-2016) wynosi 0,2 punktu procentowego w udziale wszystkich podmiotów gospodarczych w Pabianicach. W sekcji R - działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją - odnotowuje się spadek o 0,09 punktu procentowego w odniesieniu do roku 2012.

Brak odpowiednio rozwiniętego sektora usług z lokalami gastronomicznymi lub zapewniającymi rozrywkę i relaks, działa na niekorzyść miasta. Analiza spadku udziału procentowego w tych sekcjach może wynikać z niewłaściwych inwestycji czy niedopasowania oferty lokali do potrzeb mieszkańców. Jest to wyraźny sygnał do pojęcia działań w kierunku poprawy tej sfery, zwłaszcza w sytuacji, gdy rynek nieruchomości w Pabianicach niezmiennie ulega poprawie począwszy od 2012 roku. Liczba podmiotów w sekcji L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości - zwiększyła się z 231 w roku 2012 do 293 w roku 2016. Oznacza to wzrost o niespełna 27% w ciągu 4 lat, a także zwiększenie udziału procentowego o 0,82 punktu procentowego.

Analiza podmiotów według sekcji PKD 2007 wskazuje na potencjalne możliwości, jakie ma przed sobą miasto Pabianice - przy dalszym pomyślnym rozwoju sekcji dotyczących rynku nieruchomości oraz komunikacji, odpowiednie inwestycje w sekcje związane z kulturą, rozrywką oraz gastronomią, są w stanie przełożyć się na wzrost gospodarczy miasta poprzez bezpośrednie oddziaływanie w sposób pozytywny na jego budżet. Sekcje dominujące w ogólnym udziale procentowym podmiotów gospodarczych w województwie łódzkim tworzą taką samą hierarchię jak w przypadku miasta Pabianic - w roku 2016 w województwie przodowały podmioty gospodarcze z sekcji G - handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (27,20%). Sekcja C - przetwórstwo przemysłowe (11,63%), tuż za nią znalazły się sekcja F - budownictwo (10,16%) oraz sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (8,93%). Między sekcją G a sekcją C widać więc większe zróżnicowanie na skali wojewódzkiej niż na poziomie miasta Pabianic (różnica 15,57 punktów procentowych na poziomie wojewódzkim i 12,21 punktów procentowych na poziomie miasta). Pabianice nie wyróżniają się również na tle województwa pod względem rozwoju rynku nieruchomości - sekcja L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości - na poziomie wojewódzkim także sukcesywnie rosła od 2012 roku, osiągając po 4 latach wartość 3,95% udziału (w stosunku do bazowych 3,57%).

W przeciwieństwie jednak do Pabianic, ogólnym trendem w województwie łódzkim dotyczący sekcji R - działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją - jest powolny wzrost. W okresie 2012-2016 osiągnął on poziom 1,76%, co oznacza przyrost o 283 nowe podmioty gospodarcze w tej dziedzinie. Przypuszczać można, iż wzrost ten napędza miasto Łódź, które znajduje się w pobliżu Pabianic i chętnie przyciąga inwestorów. Jednocześnie władze miasta starają się dopasować publiczne podmioty pod wymagania mieszkańców, chcąc tym samym zapobiec kurczeniu się społeczności, która migruje w inne części Polski.

Tabela 28 - MIASTO PABIANICE – podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 – dane dla lat 2012-2016 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Sekcje i działy		2012	2013	2014	2015	2016
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Liczba podmiotów	53	49	40	44	50
	Udział procentowy %	0,78	0,71	0,58	0,64	0,72
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	Liczba podmiotów	1	2	2	3	2
	Udział procentowy %	0,01	0,03	0,03	0,04	0,03
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	Liczba podmiotów	1079	1073	1060	1055	1047
	Udział procentowy %	15,88	15,57	15,44	15,26	15,08
	Liczba podmiotów	10	11	13	13	12

Sekcje i działy		2012	2013	2014	2015	2016
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimat.	Udział procentowy %	0,15	0,16	0,19	0,19	0,17
	Liczba podmiotów	16	15	18	16	18
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	Udział procentowy %	0,24	0,22	0,26	0,23	0,26
	Liczba podmiotów	666	660	647	644	643
Sekcja F – Budownictwo	Udział procentowy %	9,80	9,57	9,42	9,31	9,26
	Liczba podmiotów	1921	1935	1923	1920	1895
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	Udział procentowy %	28,27	28,07	28,01	27,77	27,29
	Liczba podmiotów	431	421	422	416	412
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	Udział procentowy %	6,34	6,11	6,15	6,02	5,93
	Liczba podmiotów	169	172	172	168	159
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	Udział procentowy %	2,49	2,50	2,51	2,43	2,29
	Liczba podmiotów	148	165	171	180	182
Sekcja J – Informacja i komunikacja	Udział procentowy %	2,18	2,39	2,49	2,60	2,62
	Liczba podmiotów	266	255	243	239	220
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	Udział procentowy %	3,91	3,70	3,54	3,46	3,17
	Liczba podmiotów	231	250	257	272	293
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	Udział procentowy %	3,40	3,63	3,74	3,93	4,22
	Liczba podmiotów	523	552	559	569	592
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	Udział procentowy %	7,70	8,01	8,14	8,23	8,53
	Liczba podmiotów	150	165	172	177	182
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	Udział procentowy %	2,21	2,39	2,51	2,56	2,62
	Liczba podmiotów	18	17	17	17	16
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	Udział procentowy %	0,26	0,25	0,25	0,25	0,23
	Liczba podmiotów	229	242	234	244	242
Sekcja P – Edukacja	Udział procentowy %	3,37	3,51	3,41	3,53	3,49
	Liczba podmiotów	380	401	397	389	404
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Udział procentowy %	5,59	5,82	5,78	5,63	5,82
	Liczba podmiotów	102	97	97	97	98
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	Udział procentowy %	1,50	1,41	1,41	1,40	1,41
	Liczba podmiotów	402	411	421	451	476
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa, Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	Udział procentowy %	5,92	5,96	6,13	6,52	6,85
	Liczba podmiotów	0	0	1	0	0
Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne	Udział procentowy %	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00
	OGÓŁEM:	6795	6893	6865	6914	6944

Tabela 29 – WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE – Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007– dane dla lat 2012-2016 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Sekcje i działy		2012	2013	2014	2015	2016
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Liczba podmiotów	4738	4676	4066	4040	4051
	Udział procentowy %	2,02	1,97	1,70	1,67	1,67
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	Liczba podmiotów	284	300	312	290	280
	Udział procentowy %	0,12	0,13	0,13	0,12	0,12
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	Liczba podmiotów	28373	28396	28479	28422	28292
	Udział procentowy %	12,12	11,94	11,89	11,77	11,63
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimat.	Liczba podmiotów	358	445	455	453	464
	Udział procentowy %	0,15	0,19	0,19	0,19	0,19
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	Liczba podmiotów	757	785	800	821	812
	Udział procentowy %	0,32	0,33	0,33	0,34	0,33
Sekcja F – Budownictwo	Liczba podmiotów	24354	24489	24277	24442	24723
	Udział procentowy %	10,40	10,29	10,13	10,12	10,16
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	Liczba podmiotów	68481	68918	68556	67548	66172
	Udział procentowy %	29,26	28,97	28,62	27,97	27,20
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	Liczba podmiotów	14588	14607	14644	14930	15174
	Udział procentowy %	6,23	6,14	6,11	6,18	6,24
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	Liczba podmiotów	5813	5836	5861	5869	5918
	Udział procentowy %	2,48	2,45	2,45	2,43	2,43
Sekcja J – Informacja i komunikacja	Liczba podmiotów	5391	5736	5966	6224	6540
	Udział procentowy %	2,30	2,41	2,49	2,58	2,69
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	Liczba podmiotów	7507	7556	7352	7216	6936
	Udział procentowy %	3,21	3,18	3,07	2,99	2,85
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	Liczba podmiotów	8348	8548	8857	9238	9613
	Udział procentowy %	3,57	3,59	3,70	3,83	3,95
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	Liczba podmiotów	18499	19468	20149	21027	21722
	Udział procentowy %	7,90	8,18	8,41	8,71	8,93
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	Liczba podmiotów	5218	5526	5765	5999	6204

Sekcje i działy		2012	2013	2014	2015	2016
	Udział procentowy %	2,23	2,32	2,41	2,48	2,55
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	Liczba podmiotów	2150	2156	2154	2147	2166
	Udział procentowy %	0,92	0,91	0,90	0,89	0,89
Sekcja P – Edukacja	Liczba podmiotów	8357	8518	8503	8540	8745
	Udział procentowy %	3,57	3,58	3,55	3,54	3,59
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Liczba podmiotów	11870	12526	13138	13678	14308
	Udział procentowy %	5,07	5,26	5,48	5,66	5,88
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	Liczba podmiotów	4002	4096	4134	4197	4285
	Udział procentowy %	1,71	1,72	1,73	1,74	1,76
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa, Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	Liczba podmiotów	14990	15332	16109	16379	16864
	Udział procentowy %	6,40	6,44	6,72	6,78	6,93
Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne	Liczba podmiotów	1	1	1	1	2
	Udział procentowy %	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
OGÓŁEM:		234079	237915	239578	241462	243280

Tendencje wzrostowe dostrzegalne głównie w sekcji J (informacja i komunikacja) oraz sekcji L (związanej z obsługą rynku nieruchomości) pozostają charakterystyczne nie tylko dla miasta Pabianice, ale także i dla całego województwa łódzkiego. Sekcja J dotyczy działalności wydawniczej, radiowo-telewizyjnej, telekomunikacyjnej oraz informatycznej, a także rozpowszechniania dóbr kultury i informacji. Jest to sekcja, której wzrost w Pabianicach w okresie 2012-2016 wyniósł 23% (w woj. łódzkim 21,3%). Wzrost ten może być spowodowany rozwojem firm mających swoje siedziby na terenie miasta, w których technologie odgrywają ważną rolę, ale także i zwiększającą się liczbą dzieci poniżej 18 roku życia, które uczęszczają do szkoły – uczniowie pabianickich szkół to często także uczniowie z okolicznych, mniejszych miejscowości, przy czym poziom kształcenia szkół podstawowych jest na dobrym poziomie (inaczej sytuacja przedstawia się w przypadku gimnazjów). W szkołach rozpowszechniane są często informacje związane na przykład z wydarzeniami kulturalno-rozrywkowymi w regionie, ale także rozwijane są kompetencje dzieci dotyczące korzystania z mediów komunikacyjnych. Sekcja L dotycząca obsługi rynku nieruchomości zawiera w sobie takie działania, jak np. sprzedaż gruntów czy nieruchomości (zarówno mieszkalnych, jak i handlowych). W Pabianicach wzrost w tej sekcji w okresie 2012-2016 wyniósł niespełna 27% (w województwie łódzkim zaledwie 15%). Przyczyną tego wzrostu jest przede wszystkim wzrost liczby mieszkań na terenie Pabianic (o 0,3% w 2015 roku w porównaniu do roku poprzedniego) oraz podwojona liczba mieszkań oddanych do użytkowania w tym samym okresie analizy (wzrost z 54 oddanych mieszkań do 101 w ciągu roku). Poprzez dane te można zauważyć, że Pabianice stają się coraz częściej miejscem osiadania ludzi, przy czym zazwyczaj są to nowo powstałe osiedla, ponieważ jakość życia ludzi, przyjmując ogólną tendencję, nieustannie się podnosi.

Dominującym rodzajem przedsiębiorstw w Pabianicach są mikroprzedsiębiorstwa, które zatrudniają maksymalnie do 9 osób. W roku 2016 funkcjonowało ich w obrębie miasta 6 593, co stanowi wzrost o 4,7% w stosunku do roku bazowego (2009). Jednocześnie stanowią one 93,7% wszystkich firm w mieście. W przeciągu analizowanych siedmiu lat, tylko raz nastąpił spadek ilości mikroprzedsiębiorstw - w roku 2011 ich liczba wynosiła 6227, czyli o 5,6% mniej niż w roku 2016.

Największy spadek w analizowanym okresie dostrzec można w przypadku przedsiębiorstw małych, tj. zatrudniających od 10 do 49 osób. Ich liczba spadła z 351 (2009) do 285 (2016), co oznacza spadek o 18,8% w ciągu analizowanych siedmiu lat. Prawdopodobnie nie są to firmy, które się zamknęły, lecz które z różnych powodów (np. ekonomicznych czy też w efekcie zmian zaistniałych na rynku) ograniczyły liczbę zatrudnionych osób i w ten sposób przeszły z poziomu małych przedsiębiorstw do poziomu przedsiębiorstw mikro.

Podobne przyczyny mogą dotyczyć także spadku przedsiębiorstw średnich (50-249), tutaj ilość firm w okresie 2009-2016 zmniejszyła się o 10,6%. Na stałym poziomie utrzymują się przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 250 osób (do 999) - w Pabianicach od 2010 roku znajduje się pięć takich firm. Interesujący jest wzrost ilości przedsiębiorstw zatrudniających ponad 1000 osób - w 2015 roku pojawiła się w mieście druga taka firma. Oznacza to, iż Pabianice posiadają potencjał inwestycyjny, a także zasoby ludzkie, które gotowe są podjąć pracę. Nie dostrzegając w roku 2015 wyraźnego spadku osób zatrudnionych w innych firmach, można też przypuszczać iż nowopowstała firma pozyskiwała także pracowników spoza Pabianic - rewitalizacja centrum miasta oraz wzbogacenie oferty usługowej mogłoby zachęcić ludzi do stałego osiedlenia się w mieście, to z kolei wpłynęłoby pozytywnie na jego sytuację gospodarczą, a także na postrzeganie go jako terytorium konkurencyjnego i wartościowego.

Tabela 30 – MIASTO PABIANICE - Struktura podmiotów gospodarczych na terenie Pabianic w podziale na liczbę osób zatrudnionych w latach 2009-2016 (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Liczba zatrudnionych osób	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
0-9	6 297	6 355	6 227	6 437	6 540	6 509	6 564	6 593
10-49	351	344	334	292	288	292	284	285
50-249	66	66	68	60	59	58	59	59
250-999	6	5	5	5	5	5	5	5
1000 i więcej	1	1	1	1	1	1	2	2
ogółem	6 721	6 771	6 635	6 795	6 893	6 865	6 914	6 944

Główna tendencja zmian w ilości wyrejestrowanych podmiotów w sektorze prywatnym (ogółem, w latach 2009-2016) była taka sama w Pabianicach, jak i w województwie łódzkim. Oznacza to naprzemienny spadek i wzrost przez pierwsze cztery spośród analizowanych lat oraz dwuletni okres wzrostu wyrejestrowanych podmiotów, przypadający na lata 2013-2014. W 2016 roku liczba wyrejestrowanych podmiotów ogółem w sektorze prywatnym w Pabianicach wynosiła 546, czyli o 77,7% mniej niż w roku 2009. W przypadku województwa łódzkiego spadek ten wynosi zdecydowanie mniej, tj. 57,3%.

W analizowanym okresie wzrost liczby wyrejestrowań w mieście Pabianice dotyczył jedynie spółek handlowych (16 wyrejestrowań w roku 2016 w stosunku do 7 wyrejestrowań w roku 2009) oraz stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (wyrejestrowany 1 podmiot tego rodzaju w roku 2016 w stosunku do braku wyrejestrowania podmiotu tego typu w roku 2009).

Tabela 31 – MIASTO PABIANICE A WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE - liczba wyrejestrowanych podmiotów z rejestru REGON w latach 2009-2016 (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE								
wyrejestrowane podmioty w sektorze prywatnym – ogółem	42 195	15 169	23 077	15 801	17 266	19 226	17 842	18 034
wyrejestrowane osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	38 325	14 283	22 350	15 351	16 638	18 456	16 898	17 198
wyrejestrowane spółki handlowe	211	160	210	163	188	193	192	360
wyrejestrowane spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	44	23	37	24	30	32	18	62
wyrejestrowane spółdzielnie	21	15	9	13	14	11	11	8
wyrejestrowane fundacje	6	4	11	0	7	12	5	12
wyrejestrowane stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne	49	32	46	12	30	36	49	44
MIASTO PABIANICE								
wyrejestrowane podmioty w sektorze prywatnym – ogółem	2 451	645	739	475	553	605	554	546
wyrejestrowane osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2 248	633	723	470	533	588	523	511
wyrejestrowane spółki handlowe	7	6	5	1	7	6	9	16
wyrejestrowane spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	3	0	0	0	0	0	0
wyrejestrowane spółdzielnie	1	0	0	0	0	0	1	0
wyrejestrowane fundacje	1	1	0	0	0	0	0	0
wyrejestrowane stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne	0	0	1	0	4	0	2	1

2.4.4 LOKALE UŻYTKOWE W ZASOBIE GMINNYM

Liczba komunalnych lokali użytkowych przeznaczonych na prowadzenie działalności z zaległościami poniżej 12 miesięcy wzrosła w Pabianicach o niespełna 26% w okresie zaledwie dwóch lat (58 lokali w 2014 roku w stosunku do 73 lokali w roku 2016). Najwięcej zadłużonych lokali znajduje się w obrębie Rejonu Obsługi Mieszkańców nr 2 - 32 lokale w 2016 roku, co oznacza wzrost o 45,5% w porównaniu do roku poprzedniego. W porównaniu do lat poprzednich spadła ilość lokali zadłużonych w ramach Rejonu Obsługi Mieszkańców nr 1 (obecnie 17 lokali, w stosunku do 27 w roku poprzednim). W roku 2016, 24 zadłużone lokale znajdowały się w granicach Rejonu Obsługi Mieszkańców nr 3. Ilość zadłużonych lokali użytkowych najwyższa jest w centrum miasta, które przestało spełniać funkcję

głównego obszaru rozrywkowo-kulturalnego, a także usługowego - układ takich lokali nie koncentruje się już w jednym miejscu, lecz staje się rozproszony po osiedlach miasta.

Ryc 43 – MIASTO PABIANICE – rozmieszczenie użytkowych lokali komunalnych zadłużonych dłużej niż 6 miesięcy (opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach)

Wykaz wolnych lokali użytkowych przedstawionych jako oferta Pabianickiej Spółdzielni Mieszkaniowej (wykaz na stronie internetowej PSM) przedstawia trzy lokale o różnej powierzchni użytkowej (od 46 m² do prawie 290 m²). Budynki te znajdują się w porównywalnej odległości od Starego Rynku (2,2 km-2,8km), przy czym warto zwrócić uwagę na bliskie sąsiedztwo Nowego Rynku - każdy z budynków znajduje się od niego w odległości mniejszej niż 1,5 km. Z lokalu przy ul. Jana Pawła II droga na Nowy Rynek wynosi zaledwie 750 metrów. W pierwszej połowie XIX wieku Nowy Rynek stanowił urbanistyczne centrum Pabianic - współcześnie znajduje się przy skrzyżowaniu ulicy Zamkowej i ulicy Jana Kilińskiego i pełni głównie rolę handlową (sprzedaż odbywa się w pawilonach). Znajduje się tam także Spółdzielczy Dom Handlowy PSS Społem "Trzy Korony". Odpowiednie zagospodarowanie wolnych lokali użytkowych mogłoby rozwinąć funkcje Nowego Rynku i jego okolic, a także poszerzyć skalę jego działalności - z przeprowadzonej na potrzeby stworzenia Programu Rewitalizacji ankiety wynika, iż mieszkańcom brakuje szerszej gamy lokali oferujących szeroko pojęte usługi, w tym rekreację oraz rozrywkę.

Tabela 32 – MIASTO PABIANICE - Wykaz wolnych lokali użytkowych w mieście Pabianice na dzień 01.06.2017 (źródło: Pabianicka Spółdzielnia Mieszkaniowa, www.psm-pabianice.pl)

adres wolnego lokalu	powierzchnia użytkowa w m ²	stawka za 1 m ² (netto)	charakterystyka lokalu
ul. Jana Pawła II 36-40	46,40	16,00 zł	lokal w parterze budynku wolnostojącego
ul. Łaska 46-48	286,70	10,50 zł	wolnostojący pawilon handlowo-usługowy, lokal na pierwszym piętrze (po dyskotecę)
ul. Wileńska 47	84,18	16,00 zł	lokal w parterze budynku wolnostojącego

Zgodnie z raportami realizowanymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Pabianicach, stopa bezrobocia w mieście charakteryzuje się dużą dynamiką w latach 2008-2015. Liczba bezrobotnych sukcesywnie rosła do 2012 roku, następnie tendencja ta zupełnie się odwróciła prowadząc do spadku trwającego od 2013 roku. W trakcie 3 lat liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Pabianicach zmniejszyła się o 35,5% (z liczby 8020 w roku 2012 do liczby 5169 w roku 2015). Wg raportu Powiatowego Urzędu Pracy w Pabianicach - w grudniu 2015 roku zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Pabianic było 2641 osób.

Stopa bezrobocia w powiecie pabianickim zmieniała się zgodnie z tendencjami w województwie łódzkim. Wzrost bezrobocia w powiecie postępował do 2012 roku - największą różnicę odnotowano na przełomie 2008 i 2009 roku (z 10,0 do 14,1). W województwie łódzkim wzrost ten trwał o rok dłużej, osiągając ostatecznie wartość 14,1. Po 2012 roku nastąpił spadek stopy w powiecie pabianickim, przy czym spadek ten nastąpił dynamicznie - w 2015 roku stopa bezrobocia osiągnęła wartość 11,6 (spadek o 5,8). Podobnie spadek stopy bezrobocia nastąpił w województwie łódzkim, osiągając ostatecznie wartość 10,3 (spadek o 2,7). Powiat pabianicki nie wyróżnia się na tle województwa łódzkiego pod względem stopy bezrobocia. Warto zauważyć, że proces dynamicznych zmian w obu analizowanych jednostkach terytorialnych przebiegał podobnie, ostatecznie jednak Pabianice mają nieco wyższą stopę bezrobocia niż województwo, w którym są położone (11,6 w stosunku do 10,3). Bezrobocie w powiecie pabianickim zmienia się wewnętrznie - coraz liczniejsza staje się kategoria osób po 45 roku życia, co wynika przede wszystkim z redukcji etatów z powodów ekonomicznych, a także niechęci lokalnych pracodawców do zatrudniania osób w tym wieku.

Tabela 33 – POWIAT PABIANICKI A WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE – stopa bezrobocia w latach 2008-2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Pabianicach)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Powiat pabianicki	10,0	14,1	14,4	16,5	17,4	16,6	14,0	11,6
Woj. łódzkie	9,2	11,9	12,2	12,9	14,0	14,1	11,9	10,3

Według raportów Powiatowego Urzędu Pracy w Pabianicach, oferty pracy proponowane przez lokalnych przedsiębiorców często nie spełniają oczekiwań mieszkańców powiatu. Największym problemem jest rodzaj umowy oraz sugerowane wynagrodzenie, które zazwyczaj wynosi najniższą stawkę krajową. Przeciętne wynagrodzenie brutto na przestrzeni lat 2012-2016 wzrosło w powiecie pabianickim o 16,4%, co jest wzrostem o 3% większym niż w powiecie miasta Łódź (stosunek 16,4% do 13,4%). Wciąż jednak wynagrodzenie w Pabianicach jest o 16% niższe niż w oddalonej o 30 kilometrów Łodzi, co prawdopodobnie jest związane z niższymi kosztami utrzymania, ale także z mniejszą konkurencyjnością rynku pracy.

Tabela 34 - POWIAT PABIANICKI A POWIAT M. ŁÓDŹ NA TLE KRAJU – przeciętne wynagrodzenie brutto – dane dla lat 2012-2016 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	2012	2013	2014	2015	2016
Powiat pabianicki [PLN]	2920	3094	3189	3402	bd
Powiat m. Łódź [PLN]	3568	3710	3837	4047	bd
Polska [PLN]	3522	3650	3783	3900	4047

2.4.6 GŁÓWNI PRACODAWCY

W Pabianicach znacznie rozwinęły się firmy z branż farmaceutycznej, medycznej i kosmetycznej. Zatrudniając dużą część mieszkańców nie tylko miasta, ale i całego powiatu, pełnią kluczową rolę w rozwoju powiatowej gospodarki. Szczegółowy rozkład głównych pracodawców w Pabianicach wraz z charakterystyką sfery ich działalności przedstawia tabela poniżej.

Tabela 35 – MIASTO PABIANICE – największe przedsiębiorstwa (źródło: Strategia Rozwoju Miasta Pabianice na lata 2016-2022)

ZM Pamso SA	Produkcja asortymentów mięsno-wędliniarskich
Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o.o.	Opieka medyczna
PFN PaFaNa SA	Produkcja narzędzi do obróbki metali
Pawo Sp. z o.o.	Produkcja garniturów
PPHU Victory	Produkcja kolekcji sportowych (firma ubiera w stroje sportowe reprezentacje kilku państw)
Grupa ADAMED (Polfa Pabianice SA/Adamed Consumer Healthcare SA)	Produkcja produktów leczniczych
Aflofarm Farmacja Polska Sp. z o.o.	Produkcja produktów leczniczych
Suwary SA	Producent opakowań, kanistrów, konewek, butelek, trójkątów ostrzegawczych itp.
Lumileds Poland SA	Produkcja i eksport źródeł światła

2.4.7 DIAGNOZA SFERY GOSPODARCZEJ MIASTA – POTRZEBY REWITALIZACYJNE ZGŁOSZONE W PROCESIE PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

W badaniu ankietowym przeprowadzonym na potrzeby diagnozy respondentom zadano pytanie dotyczące problemów w sferze gospodarczej miasta. Odpowiedzi w tym zakresie udzieliło 122 respondentów. Najwięcej wskazań dotyczyło uruchomienia specjalnej strefy ekonomicznej na co wskazało ponad 53% odpowiedzi. Kolejną znaczącą grupą były wpisy powiązane z potrzebami wspierania mikroprzedsiębiorstw, szczególnie lokalnych. Respondenci zwracali uwagę zarówno na oczekiwania dotyczące uruchomienia inkubatora przedsiębiorczości, wspierania start-upów, mikrobiur (co-working), wspierania już istniejących firm w szczególności przy wykorzystywaniu środków unijnych oraz potrzeby rewitalizacji szczególnych obszarów dla funkcjonowania takich firm. Miejscami odpowiednimi dla prowadzenia tego typu działalności są według respondentów: Stary Rynek oraz ulica Zamkowa, bulwary nad rzeką Dobrzyńką.

Podczas konsultacji społecznych również pojawiały się bezpośrednie potrzeby związane ze sferą gospodarczą. Podkreślano istotność czynników stwarzających przyjazne warunki do zakładania i prowadzenia firm, wsparcie zawodowe młodzieży (zgłaszano oczekiwania ciągłego dopasowywania oferty kształcenia do wymogów rynku pracy) oraz przywrócenie centrum miasta w kontekście reaktywowania sektora usług.

Sytuacja gospodarcza Pabianic nie wyróżnia się pozytywnie na tle sytuacji województwa, a nawet powiatu. Warto jednak zauważyć, iż miasto nie przechodzi drastycznego kryzysu, a występujące tendencje spadkowe nie są krytyczne - dokonujące się spadki zazwyczaj mają charakter powolny, można więc przyjąć założenie, iż wdrażanie odpowiednich działań, takich jak np.: sporządzenie spójnej oferty inwestycyjnej, aktywne zagospodarowanie pustostanów znajdujących się w centrum miasta, skupienie się na edukacji zawodowej czy też wreszcie rozwój sektora usług, mogą wpłynąć pozytywnie na ostateczną sytuację gospodarczą Pabianic poprzez przyciągnięcie innych ludzi, lecz przede wszystkim, poprzez zachęcenie lokalnych mieszkańców do pozostania w rodzinnych stronach wbrew trendowi migracyjnemu.

Współcześnie centrum Pabianic to część miasta, której kondycja techniczna budynków jest zaniedbana oraz nieprzyjazna środowisku, przez co życie społeczno-kulturowe przeniosło się na obrzeża miasta – w otoczenie powstających, nowych osiedli mieszkaniowych. To w ich pobliżu powstają sklepy oraz lokale gastronomiczne. Z analizy powyższego zjawiska wyłania się silna potrzeba przywrócenia centrum Pabianic pozycji najważniejszego obszaru miasta. Oznacza to wzmocnienie funkcji centralnych, które centrum powinno pełnić. Analiza ukazała potrzebę poprawienia przede wszystkim funkcji usługowej oraz kulturalno-rozrywkowej, której można dokonać w oparciu o historię miasta, będącego w przeszłości włókienniczą Ziemią Obiecaną. Należy zadbać o poprawę stanu zabudowy centrum – np. poprzez wykorzystanie i „odczarowanie” przestrzeni dawnej fabryki Krusche’go – adaptacji zdegradowanej przestrzeni na potrzeby miasta i zorganizowanie w niej oferty dla mieszkańców. Kolejną propozycją byłoby wsparcie mieszkańców w działalności gospodarczej np. poprzez renowację budynków czy bezzwrotne dopłaty do remontów lokali, które stałyby się lokalami gastronomicznymi (a których liczba w Pabianicach obecnie spada). Działania te zapewniłyby przestrzeniom publicznym centrum powrót do czasów dawnej świetności, a jednocześnie umocniłyby wspólnotowość lokalnej społeczności.

Historia miasta ukazuje, iż posiada ono możliwości rozwoju a nawet stania się gospodarczym napędem dla powiatu. Przeszłość włókiennicza Pabianic jest dowodem na to, że odpowiednie inwestycje mogą do tego sukcesywnie prowadzić. Rewitalizacja centralnej, historycznej części miasta i wyprowadzenie jej ze stanu kryzysowego winny być pierwszym z ważnych kroków do poprawy sytuacji w mieście.

2.5 DIAGNOZA SFERY ŚRODOWISKOWEJ MIASTA

Diagnoza sfery środowiskowej Pabianic obejmuje analizę aspektów funkcjonowania środowiska miasta – istotnych zarówno z punktu widzenia tworzenia zdrowego środowiska życia człowieka jak i dbałości o stan środowiska przyrodniczego miasta. Przeanalizowano stan środowiska miasta biorąc pod uwagę przede wszystkim następujące aspekty funkcjonowania środowiska: stan środowiska przyrodniczego miasta, zasoby wodne obszaru, gospodarkę wodno-ściekową, jakość powietrza, hałas oraz opis prowadzonych działań z zakresu edukacji ekologicznej. W szczególności badano obszar miasta pod kątem przekroczenia standardów jakości środowiska.

Diagnozę przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z następujących źródeł:

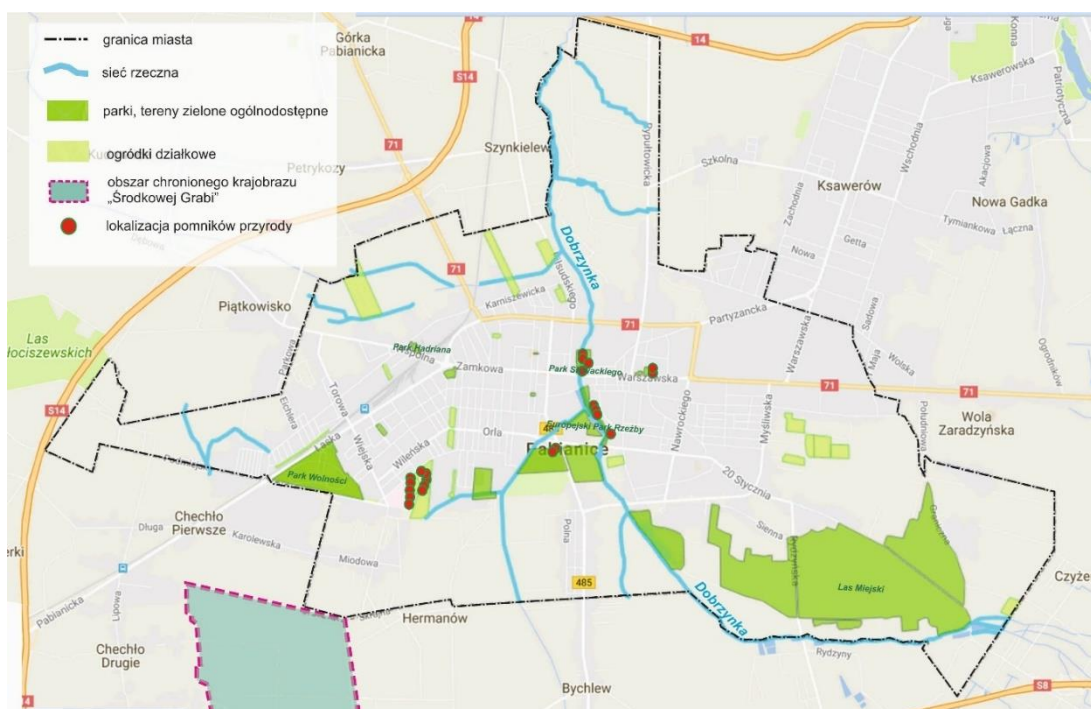
- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- dane Urzędu Miejskiego w Pabianicach (Wydziału Ochrony Środowiska),
- dane zawarte w Prognozie oddziaływania na środowisko Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Pabianice,
- dane zawarte w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Pabianickiego na lata 2016-2019 z perspektywą do 2024 roku,
- dane z kart JCWPD i JCW zawartych w aktualizacji Planów Gospodarowania Wodami;
- dane z „Rocznej oceny stanu powietrza w województwie łódzkim w roku 2016” opracowanym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi,
- dokumenty planistyczne miasta,
- dane pozyskane podczas wizji terenowej,
- dane pozyskane podczas prowadzonego procesu partycypacji społecznej,
- materiały warsztatowe,
- materiały inne.

2.5.1 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Na terenie miasta Pabianice udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem miasta wynosi 4,1%. Ich łączna powierzchnia wynosi 136,6 ha. Miasto cechuje czytelny układ terenów zielonych – w głównej mierze oparty o przebieg doliny rzeki Dobrzyńki i jej dopływu. Dolina rzeczna stanowi ogromny potencjał przyrodniczy i funkcjonalny miasta, jednak trudno powiedzieć o wykorzystaniu tego potencjału w zagospodarowaniu przestrzeni Pabianic. Działania rewitalizacyjne powinny zostać nakierowane na zagospodarowaniu terenów zielonych, udostępnienie ich pabianiczanom z zachowaniem najwyższego stopnia dbałości o walory przyrodnicze. Tereny zielone powinny zostać włączone w tworzony system przestrzeni publicznych miasta.

Największą powierzchnię mają parki spacerowo – wypoczynkowe. Łączna powierzchnia 7 parków pozostających w gestii samorządów wynosi 54,1 ha. Wśród najważniejszych parków należy wymienić:

- Park im. Juliusza Słowackiego pochodzący z okresu pierwszej dekady XX wieku,
- Park Wolności,
- Europejski Park Rzeźby,
- Las miejski.

Ryc 44 – MIASTO PABIANICE - lokalizacja obiektów przyrodniczych (opracowanie własne)

Na terenie miasta brak obszarów podlegających ochronie prawnej jak np. rezerваты, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe czy użytki ekologiczne. Jedyną formą ochrony przyrody występującą na obszarze miasta jest indywidualna ochrona – w postaci pomników przyrody.

Fot 9 - Niezagospodarowanie tereny zielone w centrum miasta (fot. własna)

Tabela 36 – MIASTO PABIANICE - pomniki przyrody (źródło: Program Ochrony Środowiska Powiatu Pabianickiego na lata 2016-2019 z perspektywą do 2024 roku)

I.p.	przedmiot ochrony	obwód [cm]	lokalizacja
1	Klon zwyczajny	258	Cmentarz ewangelicko- augsburski ul. A. Czerwonej
2	Dąb szypułkowy	333	Cmentarz ewangelicko- augsburski ul. A. Czerwonej
3	Lipa drobnolistna	426	Cmentarz ewangelicko- augsburski ul. A. Czerwonej
4	Modrzew	285	Cmentarz ewangelicko- augsburski ul. A. Czerwonej
5	Lipa drobnolistna	320	Parafia rzymsko-katolicka Św. Floriana, ul. Warszawska 34
6	Lipa drobnolistna	283	Parafia rzymsko-katolicka Św. Floriana, ul. Warszawska 34
7	Modrzew europejski	251	Parafia rzymsko-katolicka Św. Floriana, ul. Warszawska 34
8	Wierzba biała	385	Bulwary nad rzeką Dobrzyńką
9	Wierzba biała	445	Bulwary nad rzeką Dobrzyńką
10	Wierzba biała	440	Bulwary nad rzeką Dobrzyńką
11	Jesion wyniosły	346	Park im. J. Słowackiego
12	Olcha czarna	290	park im. J. Słowackiego
13	Kasztanowiec zwyczajny	378	park im. J. Słowackiego
14	Platan klonolistny	296	park im. J. Słowackiego
15	Szpaler 47 Dębów szypułkowych	175-332	ul. Zagajnikowa począwszy od ul. Jana Pawła II do zabudowań gospodarczych Szpitala Miejskiego
16	Aleja dębowa obecnie składająca się z 63 szt. drzew - 52 szt. dębów szypułkowych, 11 szt. dębów czerwonych, wcześniej Aleja dębowa składała się z 64 drzew z czego 52 szt.- dąb szypułkowy, 12 szt.- dąb błotny	146-277	Pabianickie Centrum Medyczne ul. Jana Pawła II 68 Pabianice

2.5.2 ZASOBY WODNE I ICH WYKORZYSTANIE

Zgodnie z podziałem fizyko-geograficznym wg. Kondrackiego obszar miasta Pabianice należy do mezoregionu Wysoczyzny łaskiej, stanowiącego południowo-wschodnią część Niziny Południowowielkopolskiej (makroregion). Wysoczyzna łaska jest denudacyjną równiną morenową o wysokości do 213 m n.p.m.

Analizowany obszar leży w obrębie jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) o numerze 72 i identyfikatorze PLGW600072. W obszarze tym występują dwa piętra wodonośne: piętro czwartorzędowe i piętro kredowe. Zasilanie piętra czwartorzędowego następuje głównie poprzez intensywną infiltrację na tarasach wysokich bezpośrednio do utworów piaszczysto-żwirowych lub przez słabo przepuszczalne osady glin zwałowych, a także, w przypadkach wysokich stanów, przez wody powierzchniowe. Zasilanie poziomu kredy górnej odbywa się przez drenaż nadległego czwartorzędowego piętra wodonośnego i przesączanie przez utwory słabo przepuszczalne oraz dopływ lateralny, a części NW także przez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych. W rejonie Pabianic naturalny układ hydrodynamiczny został zaburzony eksploatacją wód podziemnych, co doprowadziło do powstania leju depresyjnego w poziomach kredy górnej i dolnej.

Ocena stanu JCWPd wykonana w 2012 roku wskazuje na dobry stan ilościowy oraz dobry stan chemiczny, jak również na brak wystąpienia ryzyka zagrożenia niespełnienia celów środowiskowych. Miasto Pabianice leży w dorzeczu Odry głównie w zlewni Neru, choć niewielka zachodnia część miasta należy do zlewni Grabi (zlewnia Pałusznicy). Przez miasto przepływają dwie rzeki Dobrzyńka i Pabianka.

Ponadto od północy przepływa Rów Piątkowisko (dopływ Dobrzyńki), zaś na granicy m. Pabianic i gminy Ksawerów zlokalizowany jest odcinek źródłowy Gadki.

Dobrzyńka – rzeka IV rzędu, przepływa przez Pabianice. Długość 25,4 km, lewy dopływ Neru. Źródła rzeki znajdują się na wysokości 250 m n.p.m. we wsi Górki Duże niedaleko Tuszyna. Ujście rzeki znajduje się w granicach administracyjnych Łodzi przy południowo-zachodniej granicy miasta, powyżej ulicy Łaskowice. W górnym biegu – do miejscowości Zofiówka, rzeka charakteryzuje się bardzo czystą wodą. Jednakże już kilka kilometrów od źródeł woda zanieczyszczona jest zanieczyszczeniami pochodzącymi głównie z terenu rolniczych. W dolnym biegu rzeki Dobrzyńka była silnie zanieczyszczona, lecz jej stan od 2003 roku znacznie poprawił się, po włączeniu ścieków z Pabianic do GOŚ w Łodzi.

Pabianka – stanowi lewy dopływ rzeki Dobrzyńki w zlewni rzeki Ner. Wypływa z obszaru leśnego na zachód od wsi Dąbrowa (gm. Dłutów) i na kilometrze 7+650 przekracza granice gminy Pabianice. Na kilometrze 2+630 wpływa do Pabianic i na odcinku poniżej kilometra 1+350 płynie przez tereny zabudowane, uchodząc do rzeki Dobrzyńki na wysokości bulwarów miejskich. Zlewnia rzeki Pabianki wynosi 21,7 km². Koryto rzeki na terenie Pabianic jest uregulowane.

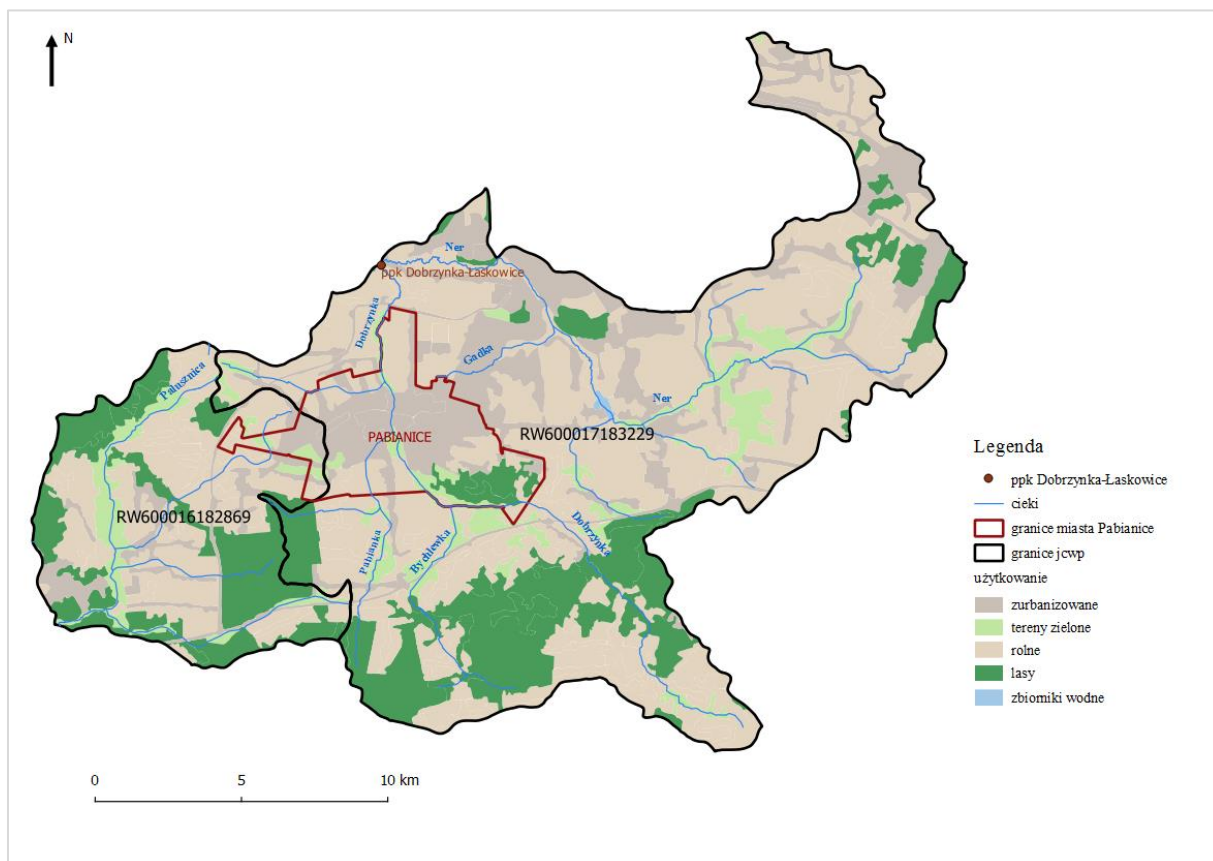
W sumie przez obszar miasta Pabianice przepływają ciekły naturalne o łącznej długości 9,135 km, w tym długość odcinków uregulowanych wynosi 6,042 km. Ponadto na terenie miasta Pabianice znajduje się 384 ha obszarów zmeliorowanych urządzeniami melioracji wodnych szczegółowych, z czego 312 ha to grunty orne oraz 72,32 ha trwałe użytki zielone. Na obszarze tym znajdują się rowy o łącznej długości 18,86 km, bruzdy w nawodnieniach stokowych (5km), rurociągi (1,6 km) oraz groble na obszarach nawadnianych (2,2 km).

W granicach administracyjnych miasta znajduje się również 10 stawów i zbiorników wodnych, z czego do najważniejszych należą:

- trzy stawy na terenie MOSiR Pabianice (Lewityn) przy ul. Bugaj 110 o powierzchni 1.03 ha, 1,78 ha, oraz 0.27 ha (wg. geomelio);
- dwa stawy zlokalizowane na rzece Dobrzyńce przy ul Granicznej 50 o powierzchni 1,37 ha i 1,82 ha;
- dwa stawy zlokalizowane w dolinie Dobrzyńki, w obszarze ulic Bugaj - „Grota” Roweckiego - Grobelna o powierzchni 0,49 ha i 0,71 ha.

Zgodnie w podziałem wprowadzonym na potrzeby realizacji ramowej Dyrektywy Wodnej obszar miasta Pabianice leży w obrębie dwóch jednolitych części wód powierzchniowych (JCW):

- o kodzie RW600017183229 i nazwie Ner do Dobrzyńki, powierzchnia JCW wynosi 275,92 km² a swoim zasięgiem obejmuje gminy Andrespol, Brójce, Rzgów Tuszyn, Pabianice, m. Pabianice, Dłutów, Dobroń, Ksawerów i Łódź; JCW została zakwalifikowana jako część silnie zmieniona;
- o kodzie RW600016182869 i nazwie Pałusznicza. To naturalna jednolita część wód leżąca w obrębie gmin: Łask, Wodzierady, m. Pabianice, Pabianice, Dłutów, Dobroń.

Ryc 45 - MIASTO PABIANICE na tle jednolitych części wód

Jakość wód jest monitorowana w ramach państwowego monitoringu środowiska, który ma na celu ocenę stanu jednolitych części wód rzek na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm dla substancji priorytetowych z uwzględnieniem przepisów projektu tegoż rozporządzenia.

Zgodnie z wynikami oceny przeprowadzonej na potrzeby aktualizacji Planów Gospodarowania Wodami (aPGW) w 2012 roku, stan wód w JCW „Ner do Dobrzyńki” na podstawie pomiarów w punkcie pomiarowo-kontrolnym Dobrzyńka-Łaskowice został sklasyfikowany jako stan zły. O wyniku klasyfikacji zdecydował słaby potencjał ekologiczny wód, który determinowały wskaźniki takie jak: azot Kjeldahla, fosforany, fosfor ogólny, fitobentos, makrobezkręgowce. Również stan chemiczny został określony jako poniżej dobrego.

Zgodnie z zapisami aPGW dla JCW „Ner do Dobrzyńki” zostały ustalone derogacje, tzn. przesunięto termin osiągnięcia celów środowiskowych jakim jest osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego wód na rok 2027. Uzasadnieniem odstępstwa był brak możliwości technicznych. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych w tym podejmowanie działań dla poprawy parametrów hydromorfologicznych, w tym renaturyzacji rzek.

Podobnie jak w przypadku JCW „ner do Dobrzyńki” również stan wód JCW „ Pałusznicza” został zaklasyfikowany jako zły. Pomimo dobrego stanu ekologicznego wód, zły stan chemiczny zdecydował

o ostatecznej ocenie jakości wód. Również w przypadku JCW „Pałusznicza” aPGW przewiduje derogację w osiągnięciu celu środowiskowego (tj. dobrego stanu wód) do 2027 roku.

2.5.3 JAKOŚĆ POWIETRZA

Ocenę jakości powietrza dokonuje się uwzględniając substancje wskazane w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu, w tym pył drobny PM_{2,5}. Lista zanieczyszczeń ze względu na ochrony zdrowia ludzi obejmuje: benzen C₆H₆, dwutlenek azotu NO₂, dwutlenek siarki SO₂, tlenek węgla CO, ozon O₃, pył PM_{2,5}, pył PM₁₀, ołów Pb w pył PM₁₀, arsen As w pył PM₁₀, kadm Cd w pył PM₁₀, nikiel Ni w pył PM₁₀, oraz benzo(a)piren w pył PM₁₀. W systemie państwowego monitoringu środowiska w zakresie jakości powietrza obszar miasta Pabianice należy do strefy ochrony o nazwie „Aglomeracja łódzka”, do której należą również Łódź Zgierz, Aleksandrów Łódzki i Konstantynów Łódzki. Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza w Aglomeracji Łódzkiej jest emisja niska z indywidualnego ogrzewania lokali mieszkalnych (spalanie węgla kamiennego). Drugą co do znaczenia dla jakości powietrza grupą emisji jest emisja komunikacyjna z transportu kołowego. Największa emisja komunikacyjna zlokalizowana jest wzdłuż głównych arterii komunikacyjnych miast Aglomeracji. Związana jest ona zarówno z ruchem lokalnym (pomiędzy Łodzią oraz miastami satelickimi), jak również z tranzytem (skrzyżowanie głównych krajowych szlaków drogowych północ-południe oraz wschód-zachód).

W roku 2016, jakość powietrza w strefie „Aglomeracja Łódzka” została zakwalifikowana do klasy A tzn. nie przekraczający poziomu docelowego ze względu na ochronę zdrowia ludzi w zakresie takich zanieczyszczeń jak:

- SO₂,
- NO₂,
- benzen,
- CO,
- Ozon (ale powyżej poziomu celu długoterminowego),
- As w pył PM₁₀,
- Cd w pył PM₁₀,
- Ni w pył PM₁₀,
- Pb w pył PM₁₀.

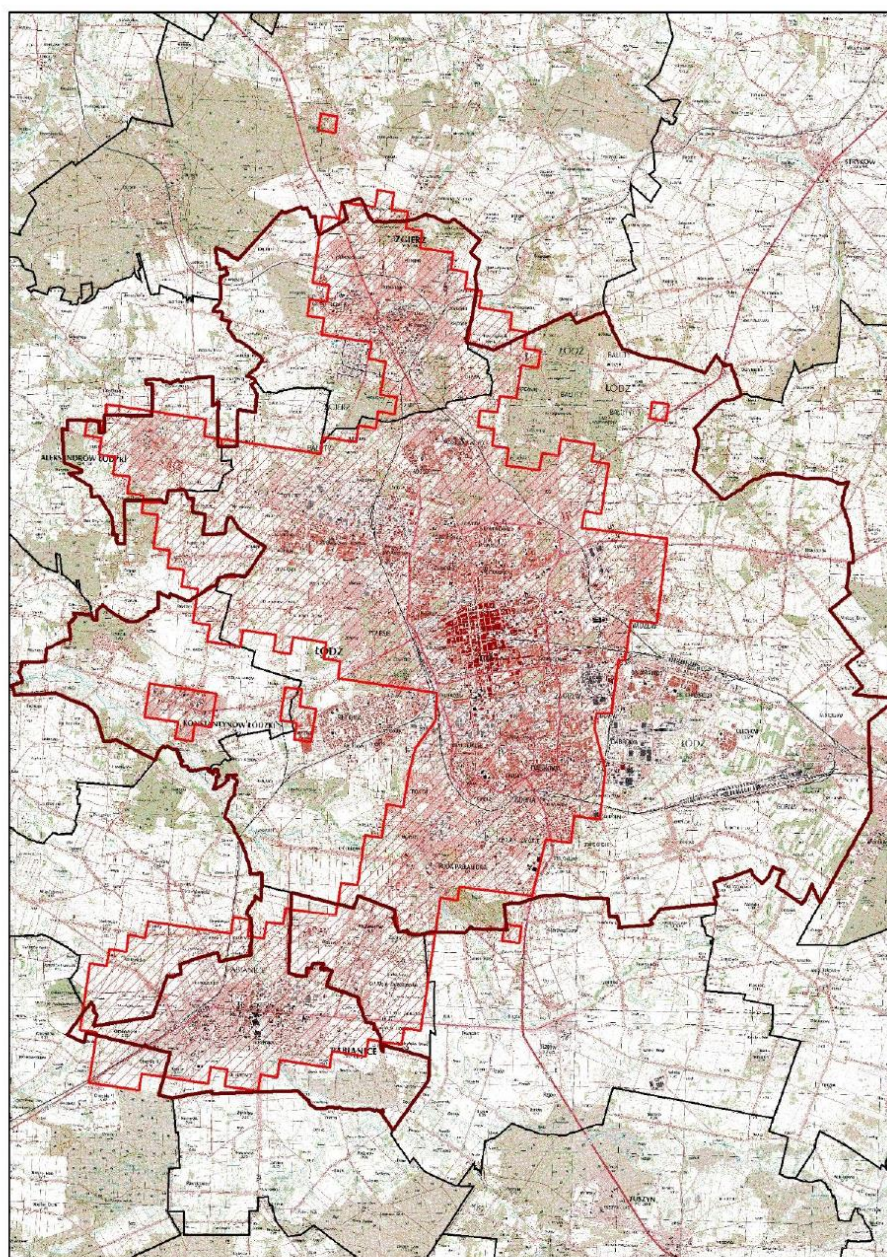
Przekroczenia poziomu docelowego (klasa C) odnotowano na terenie „Aglomeracji Łódzkiej” w tym w m. Pabianice w zakresie:

- pyłu drobnego PM_{2,5},
- pyłu zawieszonego PM₁₀,
- benzo(a)pirenu B(a)P w pył PM₁₀¹⁵

Według informacji uzyskanych z Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Pabianicach – do wydziału nie wpłynęły bezpośrednio żadne informacje o przekroczeniach poziomu pyłu PM₁₀. Na terenie Miasta Pabianice zlokalizowana jest jedna stacja pomiarowa przy ul. Konstantynowskiej (na terenie Polfa S.A.). Pracownicy Wydziału śledzą bieżące wskazania stanowiska pomiarowego za pomocą powszechnie dostępnej aplikacji "Zanieczyszczenie powietrza" oraz na stronie Głównego

¹⁵ Opracowano na podstawie „Rocznej oceny stanu powietrza w województwie łódzkim w roku 2016” opracowanym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi.

Inspektoratu Ochrony Środowiska oraz ogłoszenia o przekroczeniach poziomu pyłu PM 10 zamieszczane na stronie Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Łodzi.

Obszar przekroczeń PM10 24h (2016 r.)
granice gmin

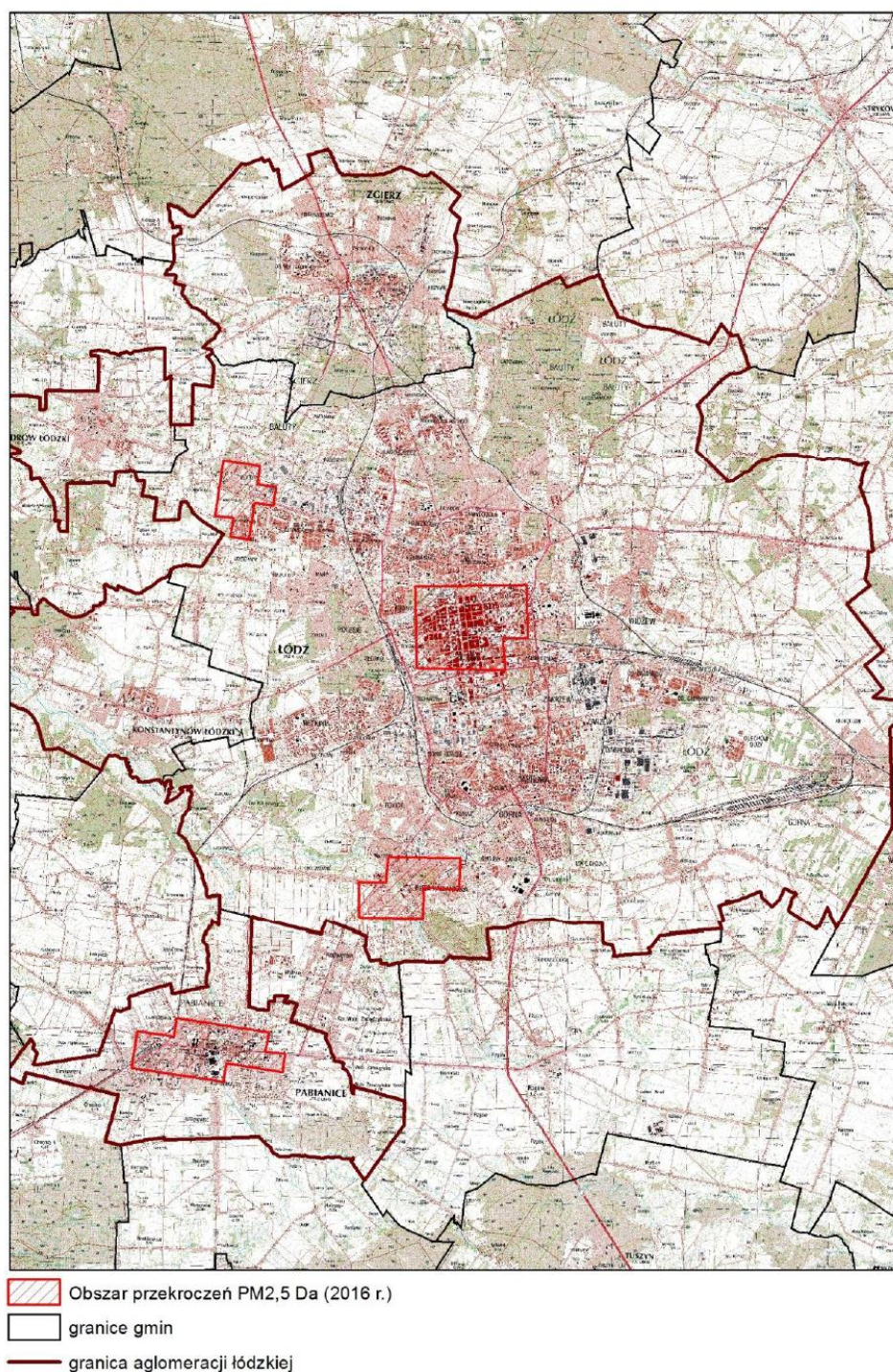
Ryc 46 - Obszar przekroczeń dobowej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu PM10 w Aglomeracji Łódzkiej i gminach ościennych w 2016 (źródło dane WIOS 2017)

Na stanowisku pomiarowym przy ul. Konstytucyjnej odnotowano przekroczenia poziomu informowania społeczeństwa o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego dla pyłu zawieszonego PM 10, określonego jako wartość średniodobowego wynoszącego $200 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Ze względu na przekroczenie 24 godzinnej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 miasto Pabianice zostało zakwalifikowane do grupy 28 miast w województwie łódzkim, w których WIOŚ w Łodzi wskazał za konieczne przeprowadzenie działań naprawczych

w obszarach przekroczeń. Potrzeba realizacji programów ochrony powietrza konieczne jest również ze względu na:

- przekroczenie poziomu docelowego bezno(a)pirenu w pyłe PM₁₀,
- przekroczenie rocznej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5}.

Ryc 47 - Obszar przekroczeń średniej rocznej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu PM_{2,5} w Aglomeracji Łódzkiej w 2016 (źródło: dane WIOS 2017)

Głównym źródłem hałasu w Pabianicach są funkcjonujące ciągi komunikacji kołowej. Pomiar hałasu przeprowadzony został w 2010 roku przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi. Pomiar prowadzone były w następujących punktach miasta:

- ul. Stefana „Grotą” Roweckiego – pomiar całoroczny – na drodze miejskiej przenoszącej ruch lokalny wewnątrzsiedlowy z zabudową wielorodzinną i usługową wokół,
- ul. Karniszewicka – pomiar jednodobowy - na miejskiej drodze równoległej do drogi krajowej nr 14 wzdłuż zabudowy jednorodzinnej,
- ul. Jutrzkowicka (droga wojewódzka nr 485) – pomiar jednodobowy – będąca fragmentem drogi wojewódzkiej nr 485 Bełchatów – Pabianice wzdłuż której znajduje się luźna zabudowa jednorodzinna przemieszana z punktami usługowymi.

Przeprowadzone pomiary wykazały, iż we wszystkich punktach występują przekroczenia dopuszczalnego poziomu dźwięku, z czego najwyższe odnotowano w porze nocnej na ul. Jutrzkowickiej (przekroczenie o 10,1 dB), a najniższe na ul. Karniszewickiej (przekroczenie o 0,2 dB w porze dziennej i brak przekroczenia w porze nocnej).¹⁶

2.5.5 GOSPODARKA ODPADAMI

Celem analizy sporządzonej w ramach raportu jest weryfikacja możliwości technicznych i organizacyjnych Miasta w zakresie przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania, a także potrzeb inwestycyjnych, kosztów systemu gospodarki odpadami komunalnymi.

Obowiązki dotyczące odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli i użytkowników nieruchomości na terenie miasta Pabianice, na zlecenie Miasta Pabianice realizuje firma zewnętrzna, wybrana w ramach przeprowadzonego postępowania przetargowego.

W okresie objętym analizowanym raportem (22.01.2015 – 30.12.2016) odebrane od właścicieli nieruchomości zamieszkałych z terenu miasta Pabianic zmieszane odpady komunalne, odpady zielone oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania, są transportowane do instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (instalacja w Dylowie A – do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów, instalacja w Woli Kruszyńskiej – do kompostowania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów). Ponadto, odpady zielone, z powodu braku mocy przerobowych RIPOK w Dylowie A, w części zostały przekazane do instalacji RIPOK w Julkowie, gdzie zostały poddane procesowi kompostowania.

W roku 2016 nie stwierdzono potrzeb inwestycyjnych związanych z gospodarowaniem odpadami komunalnymi. Koszty związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi w roku 2016 wyniosły:

¹⁶ *Opracowano na podstawie treści Prognozy oddziaływania na środowisko Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Pabianice (2016)*

7 949 822,98 zł. Są to środki na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych (w tym utrzymanie PSZOK) ale również organizowane w ciągu roku akcje edukacyjno - informacyjne dla mieszkańców miasta.

Opisana w raporcie przeprowadzona analiza systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na obszarze miasta Pabianic w roku 2016 pozwala na stwierdzenie, iż miasto w prawidłowy sposób prowadzi system gospodarowania odpadami komunalnymi, zgodny z przepisami ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 250 ze zm.). W 2016 roku w ramach funkcjonującego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi zebrano łącznie 23 156,8 Mg odpadów komunalnych, co w stosunku do 21 843,9 Mg odpadów komunalnych zebranych w 2015 r. stanowi 6 % wzrost ilości odebranych odpadów.¹⁷

Tabela 37 - Ilość odebranych w roku 2016 odpadów komunalnych z terenu miasta Pabianic z podziałem na rodzaje odpadów (źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie miasta Pabianice za rok 2016)

I.p.	rodzaj odebranych odpadów komunalnych	masa odebranych odpadów	udział procentowy poszczególnych frakcji w odniesieniu do ilości odebranych odpadów komunalnych
1	Zmieszane (niesegregowane) odpady komunalne	16 295,71 Mg	70,40 %
2	Zmieszane odpady opakowaniowe	1 769,96 Mg	7,64 %
3	Odpady wielkogabarytowe	738,76 Mg	3,19 %
4	i inne odpady zawierające rtęć	24,28 Mg	0,10 %
5	Opakowania z tworzyw sztucznych	190,01 Mg	0,82 %
6	Opakowania ze szkła	901,93 Mg	3,89 %
7	Zużyte opony	5,46 Mg	0,02 %
8	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu (...)	116,88 Mg	0,51 %
9	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia (...)	685,42 Mg	2,96 %
10	Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć	0,23 Mg	~0,00 %
11	Urządzenia zawierające freony	1,25 Mg	~0,00 %
12	Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice zawierające substancje niebezpieczne	1,82 Mg	~0,00 %
13	Leki (...)	3,60 Mg	0,02 %
14	Baterie i akumulatory (...)	1,05 Mg	~0,00 %
15	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne (...) zawierające niebezpieczne składniki	2,77 Mg	0,01 %
16	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne (...)	2,46 Mg	0,01 %
17	Odpady ulegające biodegradacji	2 415,20 Mg	10,43 %
Suma:		23 156,79 Mg	100,00 %

Właściciele nieruchomości wnoszą opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi do miasta na podstawie złożonych deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Zgodnie treścią Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji

¹⁷ Opracowano na podstawie treści raportu: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie miasta Pabianice za rok 2016 (opracował: Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Pabianicach)

odpadów komunalnych wymagane do osiągnięcia w kolejnych latach poziomy recyklingu są następujące (wg Załącznika do w/w rozporządzenia):

Tabela 38 - Wymagany przepisami minimalny poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia do osiągnięcia do roku 2020 (opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 w sprawie poziomów recyklingu (...))

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia [%]							
	2014 r	2015 r	2016 r	2017 r	2018 r	2019 r	2020 r
papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło	14	16	18	20	30	40	50

Tabela 39 - Wymagany przepisami minimalny poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami do osiągnięcia do roku 2020 (opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 w sprawie poziomów recyklingu (...))

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami [%]							
	2014 r	2015 r	2016 r	2017 r	2018 r	2019 r	2020 r
papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło	38	40	42	45	50	60	70

Według treści raportu analizowanym roku miasto osiągnęło wymagane przepisami ustawy poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów selektywnie zebranych (odpadów „surowcowych” oraz budowlanych i rozbiórkowych) a także ograniczyło do ilości wymaganej ustawowo masę odpadów biodegradowalnych przekazanych do składowania.

Priorytetowym zadaniem dla Miasta na lata następne jest dalsze uświadamianie swoich mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w celu ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych oraz racjonalnego prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w celu osiągnięcia określonych przez Unię Europejską poziomów odzysku i recyklingu odpadów.

2.5.6 NIELEGALNE SKŁADOWISKA ODPADÓW

Mimo prawidłowo realizowanej gospodarki odpadami w mieście, problemem jest funkcjonowanie w granicach administracyjnych miasta nielegalnych składowisk odpadów. Na podstawie przeprowadzonej wizji terenowej oraz danych otrzymanych z Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Pabianicach najbardziej problemowymi miejscami nielegalnego gromadzenia odpadów są:

- obszar zlokalizowanego w zachodniej części miasta (przy ul. Łaskiej) Parku Wolności,
- rejon ul. Bugaj (postępowania w sprawie nakazania usunięcia odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania i magazynowania są w toku),
- tereny położone nad rzeką Dobrzyńką (tzw. Bulwary).

Dwa pierwsze przypadki wynikają z celowej działalności człowieka – próby uniknięcia opłaty za odbiór odpadów. Problem zaśmiecenia terenów nadrzecznych związanych jest z faktem braku zagospodarowania terenów nadrzecznych, wkomponowania ich w system ogólnodostępnych przestrzeni zielonych miasta. Bulwary traktowane są niejednokrotnie jako zaplecze funkcjonującej zabudowy co sprzyja traktowania ich jako obszaru gromadzenia odpadów będących efektem funkcjonowania miasta.

Problem nielegalnego gromadzenia odpadów odzwierciedlają dane Straży Miejskiej w Pabianicach. Na podstawie danych przekazanych przez Komendanta Straży Miejskiej w latach 2014-2016 prawie 17% zostało skategoryzowanych jako dotyczące ochrony środowiska i gospodarki odpadami.

2.5.7 DIAGNOZA SFERY ŚRODOWISKOWEJ MIASTA – POTRZEBY REWITALIZACYJNE ZGŁOSZONE W PROCESIE PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

Respondenci pytani w badaniu ankietowym o najważniejsze do rozwiązania problemy w sferze środowiskowej wskazywali w większości konieczność poprawy stanu jakości powietrza. Mieszkańcy widzą potrzebę realizacji działań od wymiany pieców węglowych w prywatnych domach, podłączania do sieci miejskiej, po specjalne zapisy umożliwiające kontrolowanie prywatnych mieszkań w zakresie spalania zanieczyszczeń. Wskazało na to prawie 48% respondentów.

Drugą co do ilości odpowiedzi wskazywaną koniecznością jest dbanie o tereny zielone takie jak: parki miejskie, tereny przy korytach rzek, skwery, ścieżki rowerowe oraz nasadzenia zieleni ze szczególnym wskazaniem tzw.: Traktu Kapituły Krakowskiej. Takich odpowiedzi udzieliło ponad 41% respondentów.

Sfera środowiskowa cieszyła się dużym zainteresowaniem uczestników spotkań konsultacyjnych. Wskazywane były koniecznie do rewitalizacji działania nad terenami rzek (Dobrzyńki i Pabianki), rewitalizacja Parku Wolności, Parku Hadriana na Zatorzu oraz połączenie terenów zielonych w Pabianicach w korytarze komunikacji pieszo-rowerowej.

2.5.8 DIAGNOZA SFERY ŚRODOWISKOWEJ MIASTA – WERYFIKACJA OBSZARU KRYZYSOWEGO

Powyższa diagnoza przeprowadzona w skali całego miasta potwierdza – oprócz koncentracji problemów społecznych – występowanie w centralnym obszarze Pabianic również problemów w sferze środowiskowej.

Problem niezagospodarowanych terenów zielonych w centrum miasta i wynikające z tego niekontrolowane ich „eksplorowanie” (w tym nielegalne wysypiska odpadów) to problem główny. W pierwszej kolejności należy zadbać o stan obszarów zielonych a następnie nadać im istotne znaczenie w kształtowanym systemie przestrzeni publicznych centrum miasta, aby nie ulegając dalszej degradacji mogły służyć mieszkańcom same będąc chronionymi. W działania rewitalizacyjne należy wkomponować uświadamianie mieszkańców Pabianic w jaki sposób mogą wpływać na stan środowiska, w którym żyją, jak postępować z wytwarzanymi odpadami, jak kształtować i propagować postawy proekologiczne.

Poprzez działania na poziomie zarządzania miastem oraz wyższym należy zapewnić zmiany skutkujące ograniczeniem uciążliwości funkcjonowania miasta – ograniczenie skutków ruchu komunikacyjnego w centrum miasta – głównie hałasu i poziomu zanieczyszczeń powietrza. Działania w sferze środowiskowej należy kształtować tak, aby wykorzystując unikalne bogactwo przyrodnicze miasta, ograniczając negatywne oddziaływanie na jakość życia skutków metabolizmu miasta tworzyć przyjazne środowisko zamieszkania. W pierwszej kolejności działaniami należy objąć centrum miasta. Z uwagi na specyfikę układu miasta oraz jego strukturę – skutki przemian będą w krótkim czasie odczuwalne również w pozostałych częściach miasta.

3 POGŁĘBIONA DIAGNOZA SPOŁECZNA OBSZARU WYSTĘPOWANIA ZJAWISK KRYZYSOWYCH

Jednym ze zdiagnozowanych na obszarze Pabianic problemów społecznych, wymagających niezwłocznej interwencji i mających duży wpływ na inne sfery życia jest ubóstwo. Ma ono wpływ zarówno na zdrowie mieszkańców jak i ich aktywność zawodową, występowanie problemów edukacyjnych i in. Jedną z miar ubóstwa jest zakres dożywiania osób pozostających w trudnej sytuacji życiowej.

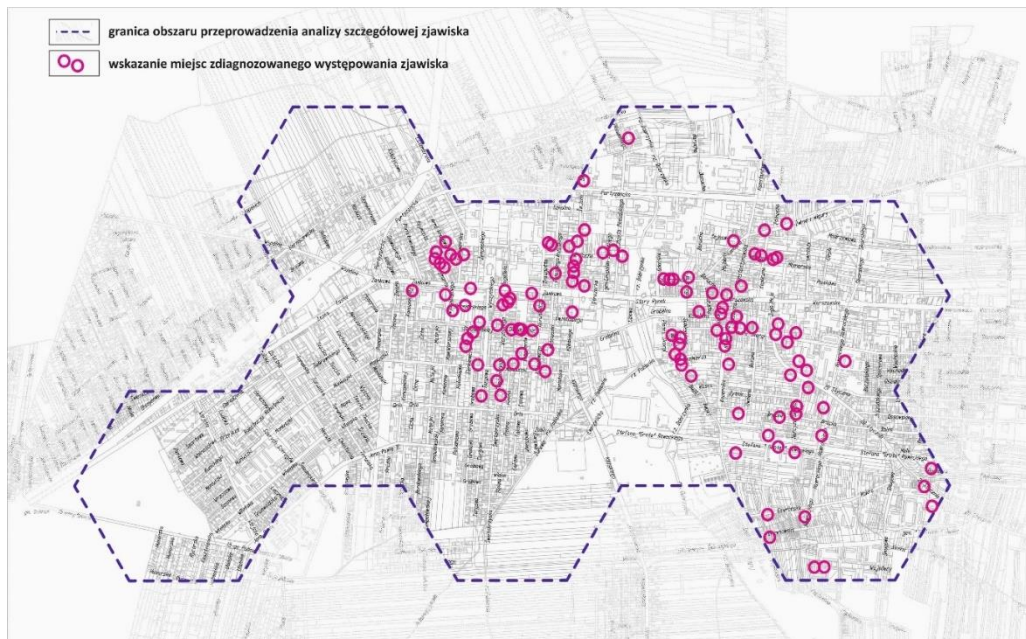
W Pabianicach, wg danych Urzędu Miejskiego, w roku 2016 dożywianiem objętych było 796 osób, w tym 184 dorosłych, korzystających z posiłków przygotowywanych przez Towarzystwo Pomocy Św. Brata Alberta Koło Pabianickie. Na przestrzeni ostatnich lat liczba ta ulegała niewielkim wahaniom. W 2015 dożywianiem objęto 930 osoby (w tym 189 dorosłych), a w roku 2014 – 886 osób (w tym 181 dorosłych). Oznacza to, że niezależnie od analizowanego roku, zdecydowaną większość osób dożywianych stanowią dzieci i młodzież. Są to dane alarmujące, biorąc pod uwagę iż ubóstwo wśród dzieci jest bezpośrednio związane z problemami wychowawczymi oraz edukacyjnymi. Z analizy danych wynika, iż najwięcej dzieci i młodzieży objętych dożywianiem zamieszkuje obszar centralnej części miasta. Problem niewystarczających środków do życia można także zobrazować poprzez analizę liczby podmiotów gospodarczych udzielających pożyczek gotówkowych tzw. chwilówek lub pożyczek pod zastaw – lombardów. W Pabianicach na koniec 2016 roku działało 59 takich podmiotów gospodarczych. Poniżej graficzna prezentacja tego problemu na obszarze miasta.

Ryc 48 - OBSZAR KRYZYSOWY – podmioty gospodarcze udzielające pożyczek pod zastaw , dane za rok 2016 (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach)

W trzech heksagonach 17, 24 i 31 położonych w centrum Pabianic, zlokalizowane są praktycznie wszystkie podmioty gospodarcze, udzielające pożyczek pod zastaw oraz tzw. chwilówek. Obszary te pokrywają się z opisanymi wcześniej miejscami największej koncentracji takich zjawisk negatywnych jak przestępczość, ubóstwo, bezradność opiekuńczo-wychowawcza czy przemoc w rodzinie. Powiązany z tymi zjawiskami problem nadużywania alkoholu można zobrazować w oparciu o dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie liczby osób objętych pomocą oraz dane Powiatowej Komendy Policji o liczbie założonych Niebieskich Kart. Poniżej w formie graficznej zaprezentowano rozkład osób objętych pomocą w związku z występowaniem problemów z nadużywaniem alkoholu. Dane pochodzą z Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pabianicach na koniec roku 2016.

MKRPA zanotowała znaczący wzrost liczby osób z problemem alkoholowym, którym udzielono pomocy. W 2016 roku było to 159 osób, w porównaniu do 79 w roku 2015. Przekroczenie wskaźnika zanotowano w heksagonach 17, 24 i 31. Można wskazać ulice, na których problem występuje częściej niż w innych obszarach – 20 stycznia, Bracka, Bugaj, Garscarska, Łaska, Stanisława Moniuszki, Władysława Reymonta, ks. Piotra Skargi, Marii Skłodowskiej-Curie, św. Jana i Ludwika Waryńskiego. Jak widać, po raz kolejny negatywne zjawiska społeczne koncentrują się na obszarze centrum miasta, na terenie tych samych ulic.

Ryc 49 – OBSZAR KRYZYSOWY – miejsca zamieszkania osób objętych pomocą przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach)

Jak wspomniano, z problemem alkoholowym związane są często przestępstwa polegające na stosowaniu przemocy w rodzinie. O nasileniu tego zjawiska świadczyć może liczba osób, którym przyznano w mieście Niebieską Kartę. Poniżej, na podstawie danych z Powiatowej Komendy Policji w Pabianicach na koniec roku 2016, wskazano rozkład osób, których dotyczył ten problem.

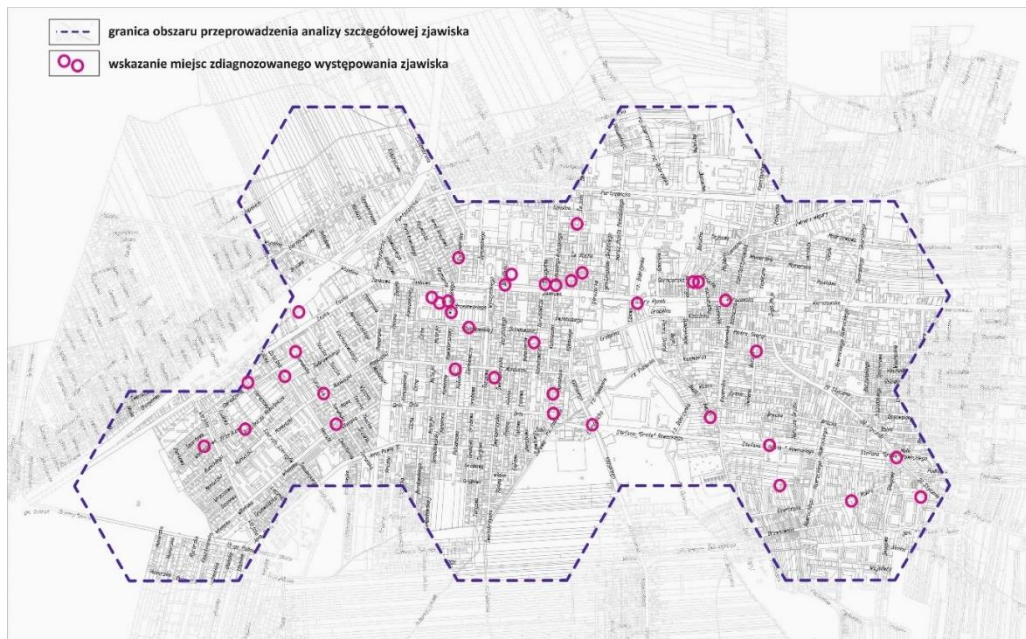

Ryc 50 - OBSZAR KRYZYSOWY – liczba osób objętych procedurą niebieskiej karty, dane za rok 2016 (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach)

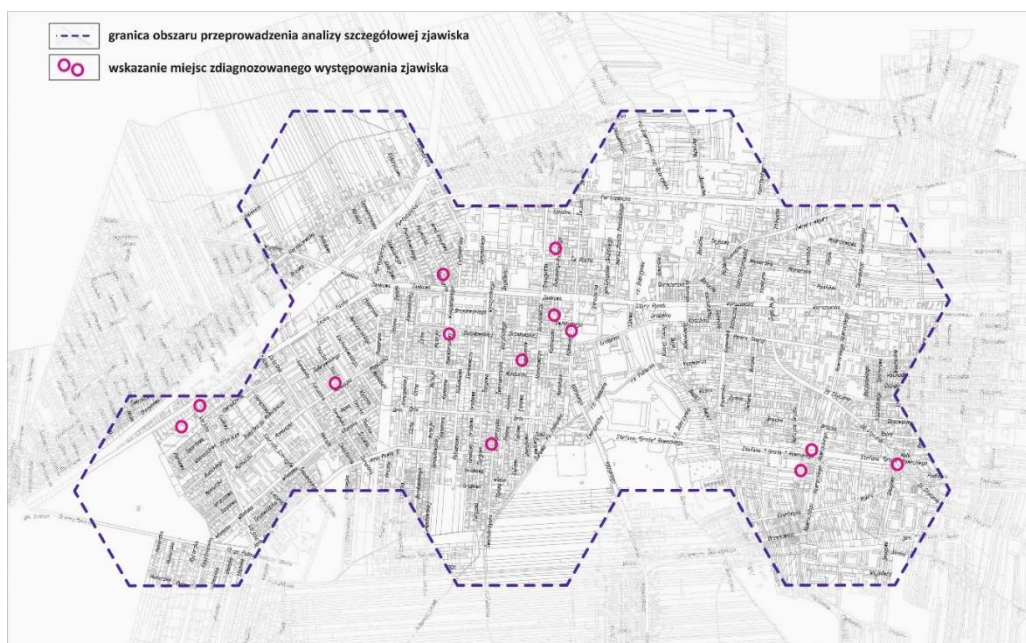
Dane Policji pokazują niewielki spadek liczby rodzin, w stosunku do których założono Niebieskiej Karty (ze 125 w roku 2015 do 114 w roku 2016). Nadal jednak wskazać można ulice Pabianic, gdzie problem ten występuje ze szczególną intensywnością. Są to ulice Bracka, Bóżniczna, Bugaj, „Grota” Roweckiego, Łaska, Podleśna, Podmiejska, Władysława Reymonta, ks. Piotra Skargi, Marii Skłodowskiej-Curie, Wajsówny, Warszawska i Wileńska.

W oparciu o dane z Powiatowej Komendy Policji w Pabianicach dokonano graficznego przedstawienia występowania przestępstw, które w opinii społecznej budują obraz „niebezpiecznej okolicy”.

Jednym z najbardziej dokuczliwych przestępstw, wpływających na poczucie bezpieczeństwa jest uszkodzenie mienia – akty wandalizmu. Analizując ilość tych zdarzeń w przestrzeni Pabianic w 2016 roku można wskazać obszary w których dochodzi do uszkodzenia mienia częściej niż na innych ulicach miasta – Łaska – Wileńska, Moniuszki – Skłodowskiej-Curie – Zamkowa oraz „Grota” Roweckiego – 20 stycznia.

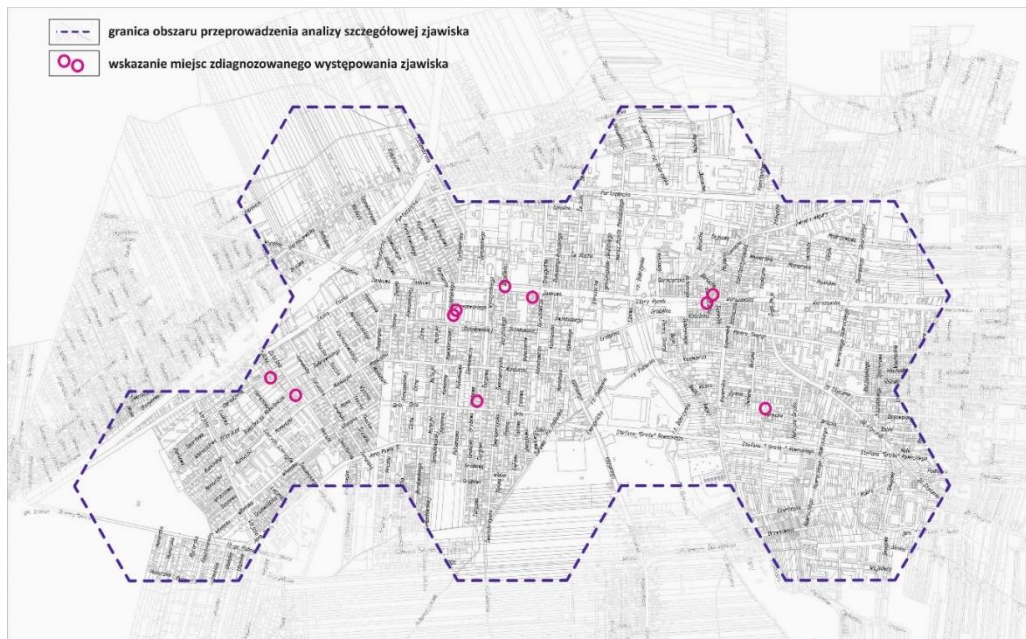

Ryc 51 – OBSZAR KRYZYSOWY– uszkodzenia mienia – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach)

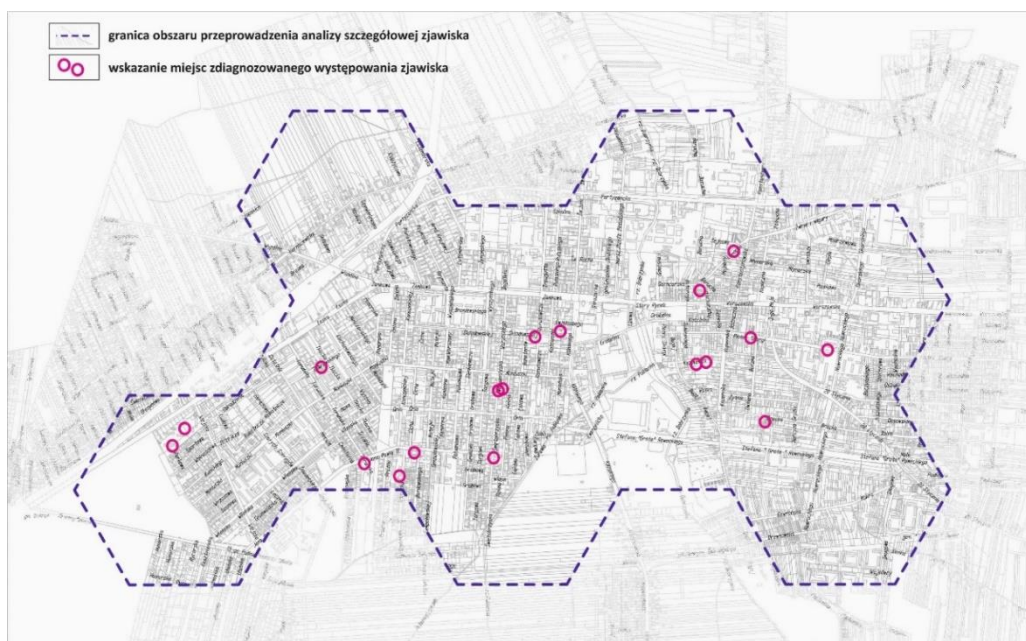
Ryc 52 – OBSZAR KRYZYSOWY– uszczerbek na zdrowiu – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach)

Przestępstwa związane z uszczerbkiem na zdrowiu miały incydentalny charakter i nie można wskazać ulic, na których występowała by ich nadmierna koncentracja. Można wskazać natomiast ulice, w pobliżu których przestępstw tych występuje więcej niż w innych obszarach Pabianic – Łaska, Moniuszki – Skłodowskiej-Curie – Zamkowa oraz „Grota” Roweckiego – 20 stycznia.

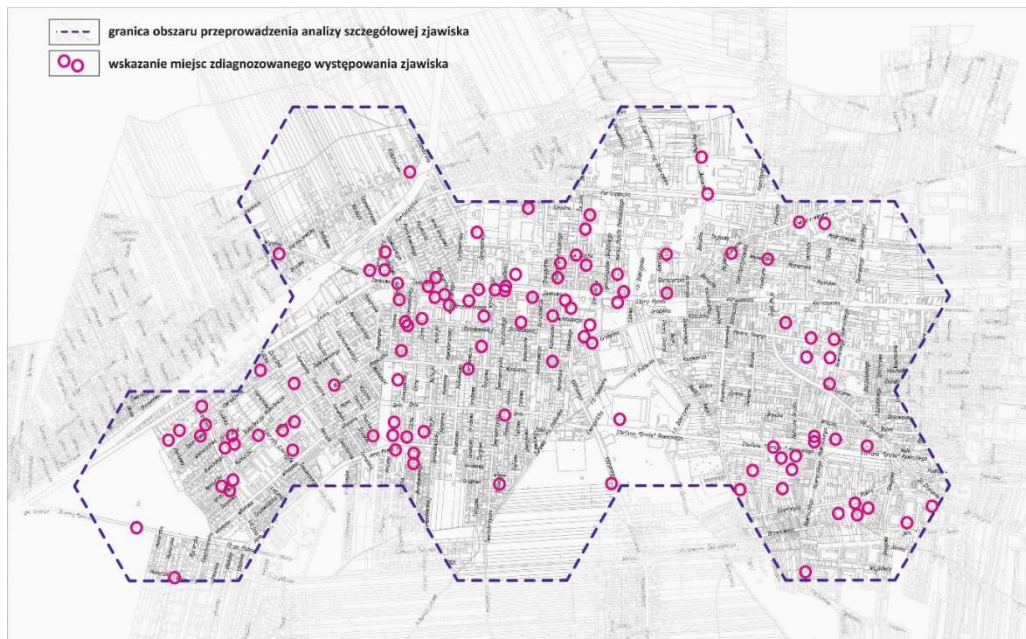
Ryc 53 - OBSZAR KRYZYSOWY – rozboje – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach)

Rozboje, podobnie jak wcześniej przestępstwa związane z uszczerbkiem na zdrowiu, także mają incydentalny charakter, niemniej można wskazać ulice, przy których występują one częściej niż na pozostałym obszarze miasta – Odrodzenia i Robotnicza oraz Skłodowskiej-Curie i Zamkowa.

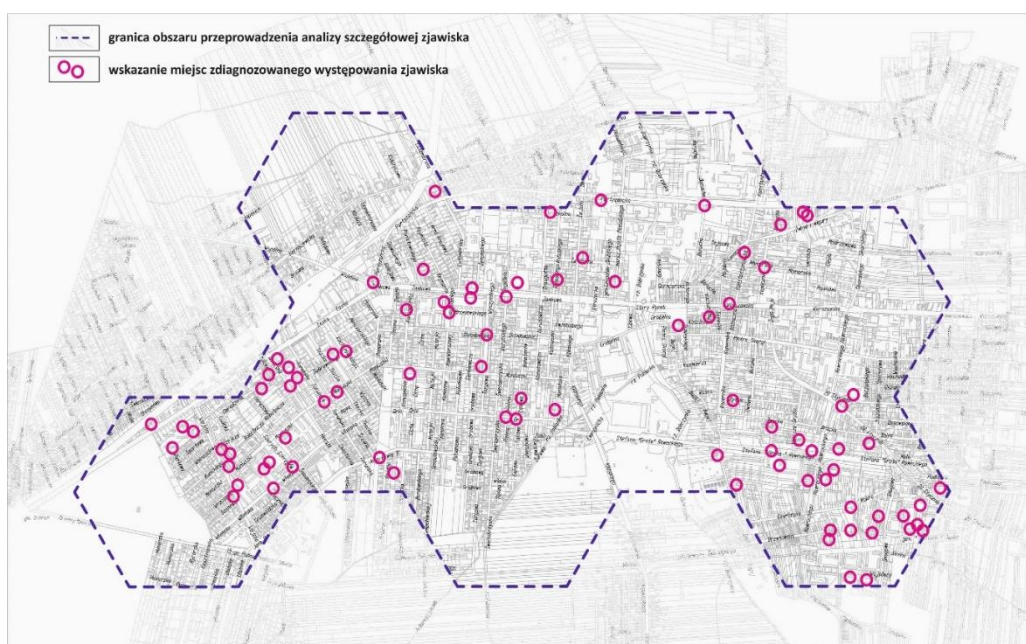
Ryc 54 - OBSZAR KRYZYSOWY – przestępstwa związane z posiadaniem narkotyków – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach)

Liczba przestępstw związanych z posiadaniem narkotyków nie jest szczególnie niepokojąca, ale w odczuciu społecznym jest to przestępstwo negatywnie oddziałujące na postrzeganie danego obszaru. Przestępstwa te notowano na terenie Pabianic w okolicach ulic: Łaska, Jana Pawła II, Konopna, Kazimierza i Skargi.

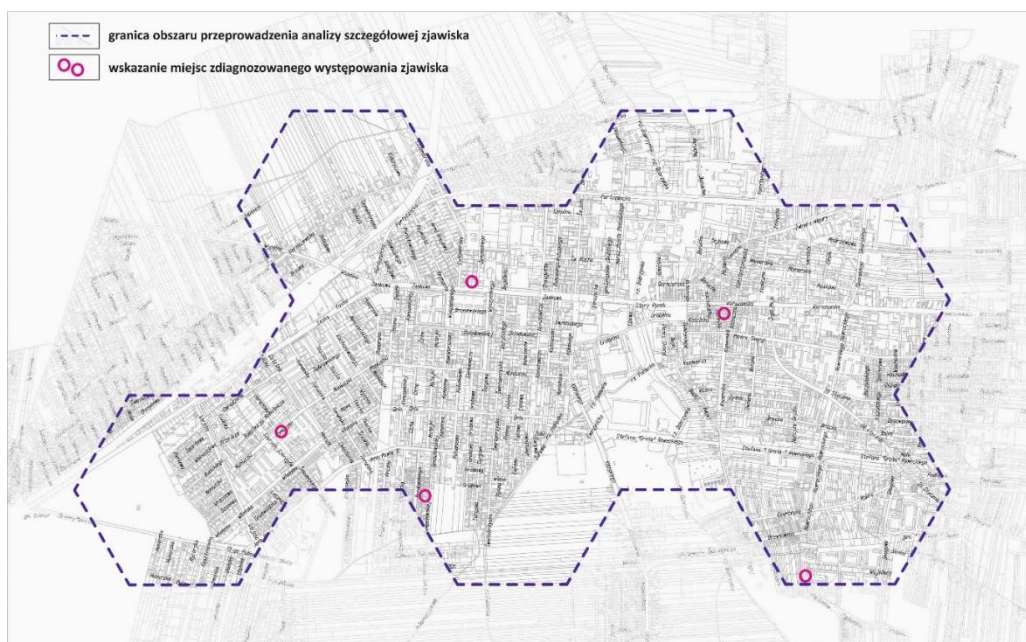
Ryc 55 - OBSZAR KRYZYSOWY – kradzież cudzej rzeczy – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach)

Przestępstwem najbardziej oddziałującym na wyobrażenie mieszkańców o bezpieczeństwie są kradzieże mienia, których najwięcej przypadków ma miejsce w centrum Pabianic, w obszarze ulic: Wileńska – Łaska, Moniuszki – Skłodowskiej-Curie - Zamkowa oraz „Grota” Roweckiego. Obok tych ulic, zwiększona liczba kradzieży mienia miała miejsce na ulicach: 20 stycznia, Bugaj, „Grota” Roweckiego, Konopnickiej, Łaska, Nawrockiego, Rzgowska i Św. Jana.

Ryc 56 - OBSZAR KRYZYSOWYCH – kradzież z włamaniem – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach)

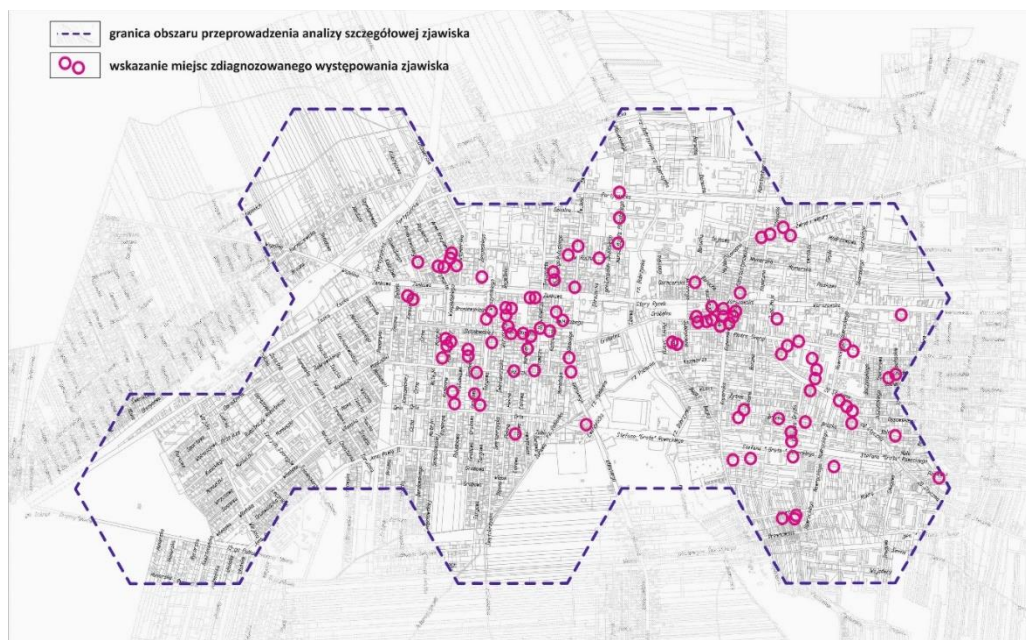
Podobnie jak kradzież mienia, dla mieszkańców uciążliwe są także kradzieże z włamaniem. Ulicą o zdecydowanie największej liczbie tego rodzaju przestępstw jest Zamkowa, a za nią można wskazać ulice: 20. Stycznia, Bugaj, „Grota” Roweckiego, Łaska, Partyzancką, Skargi i Wyszyńskiego.

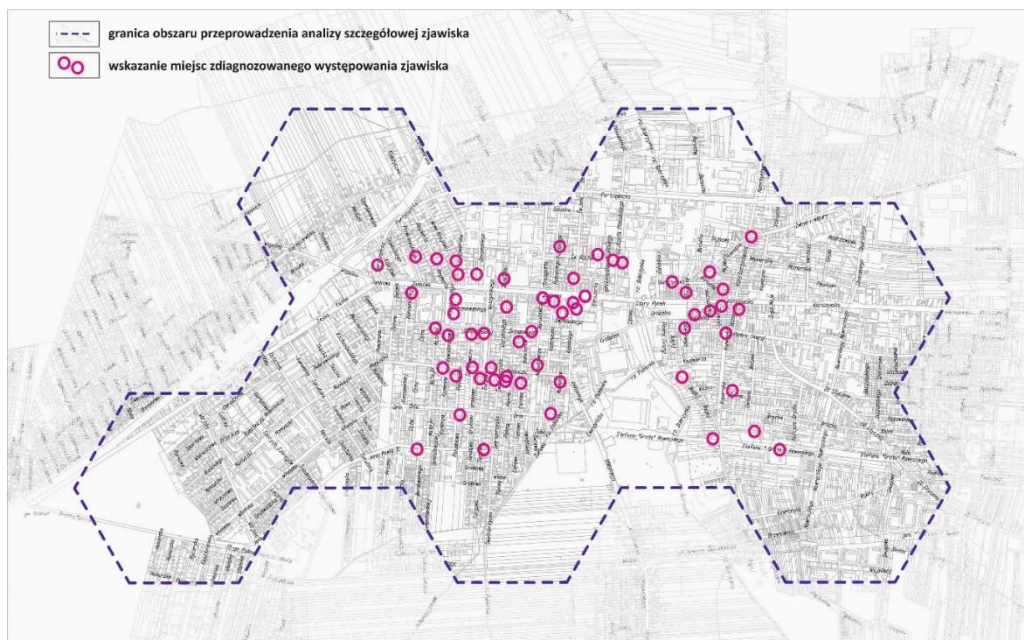
Ryc 57 - OBSZAR KRYZYSOWY – bójki i pobicia – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach)

W Pabianicach występuje niewielka i incydentalna liczba bójek i pobic – nie można wskazać ulic, na których występowało by natężenie tego zjawiska. Notowane przypadki dotyczyły ulic: Zamkowej, Szewskiej, Sempołowskiej i Moniuszki.

Na kolejnych kartogramach wskazano miejsca zamieszkania uczniów z problemami w nauce.

Ryc 58 – OBSZAR KRYZYSOWY – uczniowie szkół gimnazjalnych mający problemy w nauce – wg miejsca zamieszkania – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych w Pabianicach)

Ryc 59 - OBSZAR KRYZYSOWY – uczniowie szkół podstawowych mający problemy w nauce – wg miejsca zamieszkania – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych w Pabianicach)

W przypadku uczniów szkół gimnazjalnych jak i podstawowych – są to głównie rejony centralne i wschodnie badanego obszaru.

4 SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

Powyżej dokonano szczegółowego opisu zjawisk, zarówno negatywnych, jak i pozytywnych występujących w mieście. Co ważne, negatywne zjawiska społeczne skoncentrowane są w centralnej części miasta, a co za tym idzie wzajemnie się nasilają. Alkoholizm, przemoc domowa, bezradność opiekuńczo-wychowawcza, przestępczość, ubóstwo czy bezrobocie to problemy wynikające z siebie nawzajem. Bardzo niepokojące jest to, że ich konsekwencje dotyczą najmłodszych pabianiczian, którzy zarówno na poziomie podstawowym, jak i gimnazjalnym mają problemy wychowawczo-edukacyjne, oraz stanowią większość osób objętych dożywianiem. Jest to duży problem dla miasta, gdyż może on skutkować reprodukcją problemów społecznych, gdy ci młodzi ludzie wejdą w dorosłość i będą borykać się z podobnymi problemami co ich rodzice i dziadkowie. Może to stanowić barierę rozwoju miasta, zarówno pod względem ekonomicznym (brak wykwalifikowanych pracowników mogących pracować w nowopowstających przedsiębiorstwach), jak i społecznych (zagrożeniem jest podział miasta i jego mieszkańców na dwie kategorie różniące się stylem życia). Z pewnością to właśnie w centrum miasta powinny zostać podjęte najsilniejsze działania rewitalizujące, aby ten obszar nie stał się głównym problemem stojącym na drodze rozwoju miasta. Z uwagi na koncentrację problemów społecznych we wszystkich objętych analizą należy podjąć działania zahamowania ich rozwoju – w szczególności w ścisłym centrum miasta.

4.1 SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH – SFERA SPOŁECZNA

1. Liczną grupę zamieszkującą centrum Pabianic stanowią dzieci i młodzież borykający się z problemami w nauce. W przypadku uczniów szkół podstawowych, średnia z ich wyników ogólnopolskich sprawdzianów szóstoklasistów jest wyższa niż ich rówieśników w skali kraju, ale od roku – podobnie jak w całym kraju – wyraźnie spada (o 3pp w skali roku). W gimnazjach natomiast średnia z egzaminów jest wyraźnie niższa (o 18pp w skali roku). Problem został zauważony i dzieci oraz młodzież zostały objęte zajęciami wyrównawczymi, ale nie dają one wyraźnych rezultatów. Grupę tę uzupełniają młode osoby sprawiające problemy wychowawcze, co przekłada się na wyraźnie wyższą w centrum Pabianic liczbę uczniów szkół podstawowych i gimnazjów opuszczających zajęcia lekcyjne i mających niższe oceny z zachowania. Działania rewitalizacyjne powinny zostać skierowane na zmianę podejścia osób młodych do zdobywania wiedzy. Należy prowadzić działania uświadamiające im, że edukacja może być oparta na ich realnych zainteresowaniach i rozwijaniu talentów a nauka to raczej szansa na ciekawe życie niż przykry obowiązek.
2. Mieszkańcy centrum Pabianic borykają się z biedą, związaną zarówno ze stanem ubóstwa i bezrobocia, jak i problemów zdrowotnych (ciężką lub długotrwałą chorobą oraz niepełnosprawnością). Bez względu na przyczynę znalezienia się w trudnej sytuacji życiowej, można wysnuć wniosek, że główną przyczyną jest brak pracy i możliwości utrzymania rodziny.

Istnieje silna potrzeba przeciwdziałania problemom wynikającym z biedy, powiązanych z ograniczonymi możliwościami utrzymania rodziny.

3. Wyniki prac diagnostycznych wskazują na występowanie poważnego problemu związanego z funkcjonowaniem rodzin zamieszkujących centrum Pabianic. Główne powody dysfunkcji to zarówno bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w tym także powiązanych z wielkością rodziny (wielodzietnością), jak i nadużywanie alkoholu oraz silnie powiązany z tym problemem zjawiskiem przemocy w rodzinie. Istotą planowanych działań powinno być tworzenie wszelkich form wsparcia tych rodzin - oprócz udzielania pomocy nakierowanej na minimalizowanie problemu alkoholowego, również edukowania i inspirowania do podejmowania życiowych wyzwań i budowania poczucia własnej wartości.
4. Analiza danych społecznych uzyskanych od MCPS w Pabianicach, dotyczących 2016 roku wskazuje na istotny problem bezdomności oraz zagrożenia bezdomnością w wyniku złych warunków bytowych. Centrum Pabianic to miejsce, gdzie następuje kumulacja tego zjawiska i istnieje poważana obawa, że wkrótce mogą powstać „getta” osób bezdomnych, szczególnie w obszarze ulicy Kościuszki, gdzie stwierdzono ponad 1/3 przypadków bezdomności. Potrzebne są działania nakierowane na poznanie genezy bezdomności w zakresie poszczególnych przypadków jej występowania a następnie podejmowanie celowych działań – w tym mające na celu niwelację jej przyczyn.
5. Niezbędnym warunkiem rozwoju każdej grupy społecznej jest zapewnienie jej poczucia bezpieczeństwa. Analiza danych dotyczących przestępczości na obszarze Pabianic wskazuje na koncentrację problemu w centrum miasta, na co wskazują dane zarówno Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach, jak i Straży Miejskiej. Najbardziej dotkliwa jest skala zjawisk takich jak kradzieże mienia i kradzieże z włamaniem. Działania należy nakierować przede wszystkim na niwelowanie przyczyn przestępczości, która może być powodowana dotykającymi centrum Pabianic problemami wynikającymi z ubóstwa.
6. Biorąc pod uwagę lokalizację, powiązania funkcjonalne a nade wszystko znaczenie obszaru w całościowej strukturze miasta wynikające z pełnionej funkcji (centrum administracyjne) należy zapobiegać rozprzestrzenianiu się negatywnych zjawisk społecznych na pozostałe obszary miasta – analizując rozkład przestrzenny występowania negatywnych zjawisk społecznych można już bowiem zauważyć zjawisko „rozlewania” się problemów z centrum na przylegające obszary. Działania rewitalizacyjne należy zaprojektować tak, aby ich efekty były nie tylko realnie skuteczne, ale też odczuwalne w krótkim czasie, co uwiarygodni proces rewitalizacji w oczach mieszkańców obszaru.
7. Mimo listy organizacji pozarządowych w Pabianicach stwierdzono stosunkowo niskie faktyczne zaangażowanie mieszkańców w życie miasta, wzajemną współpracę. Poprawa tego podejścia – stworzenie warunków rozwoju społeczeństwa obywatelskiego – zaangażowanego i odpowiedzialnego za własne miasto jest ważnym wyzwaniem w obliczu prowadzonych działań. Niski poziom współpracy mieszkańców świadczy o niskiej integracji społecznej co niekorzystnie potęguje procesy wykluczenia grup społecznych.

4.2 SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH – SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

1. Z uwagi na fakt, iż w wyniku przemian funkcjonalnych i gospodarczych Pabianic centrum miasta straciło swoją funkcję i znaczenie – główna potrzeba dotyczy stworzenia nowej oferty w centrum Pabianic, aby stało się ono ponownie atrakcyjnym, dostępnym dla mieszkańców, bijącym przez cały rok „sercem miasta”. W pierwszej kolejności należy uzupełnić jego ofertę usługową, aby mogło sprostać wyzwaniom konkurencji jakie stawia przed nim fakt powstawania centrów handlowych na nowych osiedlach miasta lub w niedaleko położonej Łodzi. Warto zadbać o stan ważnych obiektów - zabytkowych czy mieszczących usługi o charakterze centrotwórczym (np. usług kultury) oraz o zagospodarowanie i udostępnienie mieszkańcom otoczenia tych obiektów. W myślenie o nowym centrum Pabianic warto zaangażować jego mieszkańców i użytkowników, aby poznać ich potrzeby, skorzystać z ich wiedzy i obudzić poczucie dumy i jednocześnie odpowiedzialności za miasto.
2. Należy podjąć wszelkie działania, aby centrum Pabianic znów stało się atrakcyjnym miejscem nie tylko do „przebywania” lub korzystania z oferty usługowej, ale także do zamieszkania. Problemem jest zły stan zabudowy mieszkaniowej w tym rejonie. Wyzwaniem jest podjęcie działań poprawiających stan zabudowy mieszkaniowej w obszarze rewitalizacji (wraz z otoczeniem) aby mieszkanie w zrewitalizowanym centrum Pabianic oznaczało prestiż oraz stanowiło powód do dumy. Powstającą „modę na mieszkanie w Pabianicach” dotyczącą głównie osiedli na obrzeżach miasta należy rozszerzyć również o rejon centralny miasta.
3. Centralna część Pabianic – miasta niegdyś przemysłowego - to obszar, w którym nie brakuje zdegradowanych obszarów pofabrycznych. Ich stan techniczny stanowi zagrożenie bezpieczeństwa użytkowników, głównym problemem jest jednak niewykorzystany potencjał zajmowanych przez nie nieruchomości w centrum miasta. Należy podjąć działania zmierzające do adaptacji tych kompleksów zgodnie z potrzebami funkcjonalnymi miasta (usługi, mieszkalnictwo, wewnętrzne przestrzenie o charakterze przestrzeni publicznych) i na nich budować unikalną jakość Pabianic – w szczególności na potrzeby ich mieszkańców.
4. Problemem jest stan przestrzeni publicznych miasta. Ważne kiedyś - historyczne miejsce – Stary Rynek – to dziś pusty, pozbawiony zorganizowanej funkcji plac przy głównej ulicy Pabianic. Ciąg ulic Zamkowa – Warszawska – kiedyś reprezentacyjny w skali miasta – mimo skupiania głównych funkcji administracyjnych – nie stanowi przestrzeni, w której mieszkańcy chcieliby spędzać czas, nie jest też prestiżowym miejscem, o którym myślą inwestorzy. Należy podjąć działania zmierzające do przywrócenia znaczenia tych obszarów, powiązania ich funkcjonalnie z pozostałymi obszarami miasta, aby stały się one prestiżowym miejscem spotkań mieszkańców Pabianic.

5. Pabianice to miasto o niezwykłych walorach przyrodniczych. Mieszkańcy nie czerpią jednak wielkich korzyści z faktu przebiegu przez centrum miasta korytarza rzeczno. Wprost przeciwnie – tereny nadrzeczne są zdegradowane i użytkowane w sposób „dziki”. Należy mądrze wykorzystać ten fakt i podjąć działania mające na celu włączenie zielonych przestrzeni nad Dobrzyńką do systemu rekonstruowanych przestrzeni publicznych miasta. Działania w tym zakresie należy prowadzić mając na uwadze jak najwyższy stopień dbałości o zachowanie walorów przyrodniczych korytarza rzeczno. Rzekę należy przywrócić miastu.
6. Wyzwaniem jest prowadzenie działań rewitalizacyjnych mających na celu rozwój centrum miasta z uwzględnieniem poprawy stanu komunikacji w tym obszarze. Należy minimalizować nie tylko problem złego stanu technicznego dróg w centrum Pabianic ale także zadbać o likwidację kolizji (np. trasy tramwajowej z ruchem samochodowym) oraz zapewnienie parkingów, wysokiej jakości komunikacji publicznej, dróg rowerowych oraz dostępności obszaru za pomocą systemu ciągów pieszych. Z uwagi na istniejące uwarunkowania (np. gęsta zabudowa pierzejowa w centrum miasta uniemożliwiająca poszerzenie ulic – przykład skrzyżowania ulic Warszawska / Nawrockiego / Sikorskiego) pierwszym z działań rewitalizacyjnych powinna być analiza możliwości zmian komunikacyjnych w centrum.

4.3 SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH – SFERA TECHNICZNA

1. Problemem jest zły stan techniczny zabudowy w centrum miasta. Z roku na rok rośnie liczba budynków w zarządzie ZGM w Pabianicach wyłączonych z użytkowania. Należy skumulować działania mające na celu eliminację budynków w złym stanie technicznym w centrum Pabianic. Nagromadzenie tam pustostanów, które „straszą” to czynnik silnie wpływający na degradację centrum Pabianic i zniechęcający potencjalnych inwestorów do podjęcia działań inwestycyjnych w tym obszarze.
2. Rewitalizacja ma szansę powodzenia w przypadku dobrze funkcjonujących obiektów użyteczności publicznej. Warunkiem ich sprawnego funkcjonowania jest dobry stan techniczny, dostępność, rozwiązania techniczne pozwalające na minimalizowanie kosztów utrzymania obiektów. Celem rewitalizacji powinno być doprowadzenie w miarę istniejących możliwości do dobrego stanu funkcjonowania obiektów publicznych w obszarze rewitalizacji (budynków kultury, oświaty i in) z zapewnieniem komfortu a przede wszystkim bezpieczeństwa użytkowników. Są to warunki niezbędne, aby obiekty te mogły spełniać i rozwijać swoje funkcje.
3. Analiza stanu infrastruktury drogowej Pabianic wskazała na problem stanu technicznego dróg – w tym w obszarze centrum miasta. Problem ten dotyczy zarówno ich zmotoryzowanych użytkowników (stan jezdni) jak i pieszych (stan chodników). Co najmniej ok 160 odcinków dróg na obszarze Pabianic jest nieutwardzonych. W centrum Pabianic do naprawy są liczne wjazdy na terenie posesji, co wprost znacznie poprawiłoby dostępność nieruchomości. Istotny jest problem stanu najważniejszego ciągu komunikacyjnego centralnej części miasta – ciągu ulic

Warszawska – Zamkowa. Odcinek stwarza zagrożenie bezpieczeństwa ze względu na stan jezdni, poprawy wymaga stan chodników. Dodatkowo niezbędna jest interwencja w zakresie stanu infrastruktury tramwajowej w ciągu tych ulic.

4.4 SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH – SFERA GOSPODARCZA

1. Problemem jaki dotyczy centrum miasta jest mała podaż usług spełniających oczekiwania mieszkańców, którzy w poszukiwaniu oferty usługowej spełniających ich potrzeby często wyjeżdżają nie tylko poza centrum, ale i poza granice miasta. Jednym z celów rewitalizacji winno być zwiększenie wsparcia, w tym programów bezpośredniego finansowania sektora usług a także uruchomienie działań związanych z bezpośrednim pobudzeniem sektora usług gastronomicznych, zakwaterowania oraz kultury, rozrywki i rekreacji co pozwolić może na aktywizowanie centrum miasta.
2. Część pabianiczanie znajduje zatrudnienie poza miejscem zamieszkania. Rewitalizacja centrum miasta oraz wzbogacenie oferty usługowej może zachęcić lepiej wykwalifikowanych pracowników do pracy na lokalnym, pabianickim rynku pracy, a także – pod warunkiem stworzenia dogodnych warunków mieszkaniowych - wesprzeć procesy napływu nowych mieszkańców do centrum Pabianic.

4.5 SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH – SFERA ŚRODOWISKOWA

1. Biorąc pod uwagę potencjał przyrodniczy centrum miasta (parki i korytarz rzeki) – należy podjąć wysiłek ograniczenia czynników degradacji przestrzeni zielonych oraz rzek na terenie miasta a prace rewitalizacyjne dotyczyć powinny włączenia sieci atrakcyjnych przyrodniczo przestrzeni w rozwijającą się sieć przestrzeni publicznych miasta.
2. Niebezpiecznym zjawiskiem jest zlokalizowanie na obszarze miasta nielegalnych składowisk odpadów w trzech lokalizacjach: przy ul. Łaskiej niedaleko Parku Wolności, przy ulicy Bugaj oraz nad rzeką Dobrzyńką (tzw. Bulwary). Działania rewitalizacyjne powinny dotyczyć likwidacji tego problemu a także podniesienia świadomości mieszkańców na temat roli przestrzeni cennych przyrodniczo w poprawie jakości życia w mieście.
3. Z uwagi na problem zanieczyszczenia środowiska oraz emisji hałasu w obrębie centrum Pabianic, co wynika z przebiegu przez miasto odcinków dróg o wysokiej uciążliwości ruchu istnieje potrzeba minimalizowania tego zjawiska. Prace rewitalizacyjne powinny objąć analizę możliwości reorganizacji układu komunikacyjnego i wprowadzanie rozwiązań ograniczających uciążliwość dla środowiska wynikające z funkcjonowania miasta. Wyzwaniem rewitalizacji jest nie tylko poprawa jakości dróg, zwiększenie roli komunikacji zbiorowej ale też stworzenie warunków dla wygodnej komunikacji pieszej i rowerowej.

5 DELIMITACJA OBSZARU REWITALIZACJI

OBSZAR WYSTĘPOWANIA ZJAWISK KRYZYSOWYCH

Analizy zdiagnozowanego obszaru występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej potwierdziły kumulację problemów – również w zakresie pozostałych sfer funkcjonowania miasta. Celem diagnozy była szczegółowa analiza przestrzenna tych zjawisk. Obszar rewitalizacji wskazano po analizie czynników kryzysowych wpływających na rozwój sfery społecznej miasta w połączeniu z uwarunkowaniami w zakresie sfer: gospodarczej oraz przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Wskazanie obszaru rewitalizacji w ramach obszaru występowania zjawisk kryzysowych zostało dokonane z uwzględnieniem danych statystycznych (w tym odniesieniu do wartości referencyjnych wskaźników w skali gminy) i analiz przedstawionych w poprzednich rozdziałach.

CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZACJI

Na podstawie pogłębionej analizy danych społecznych wskazać można obszary ulic o szczególnej koncentracji występowania zjawisk kryzysowych. Obszary te w diagnozie ogólnej wykazują ponadprzeciętną koncentrację problemów społecznych, co zostało potwierdzone w diagnozie pogłębionej.

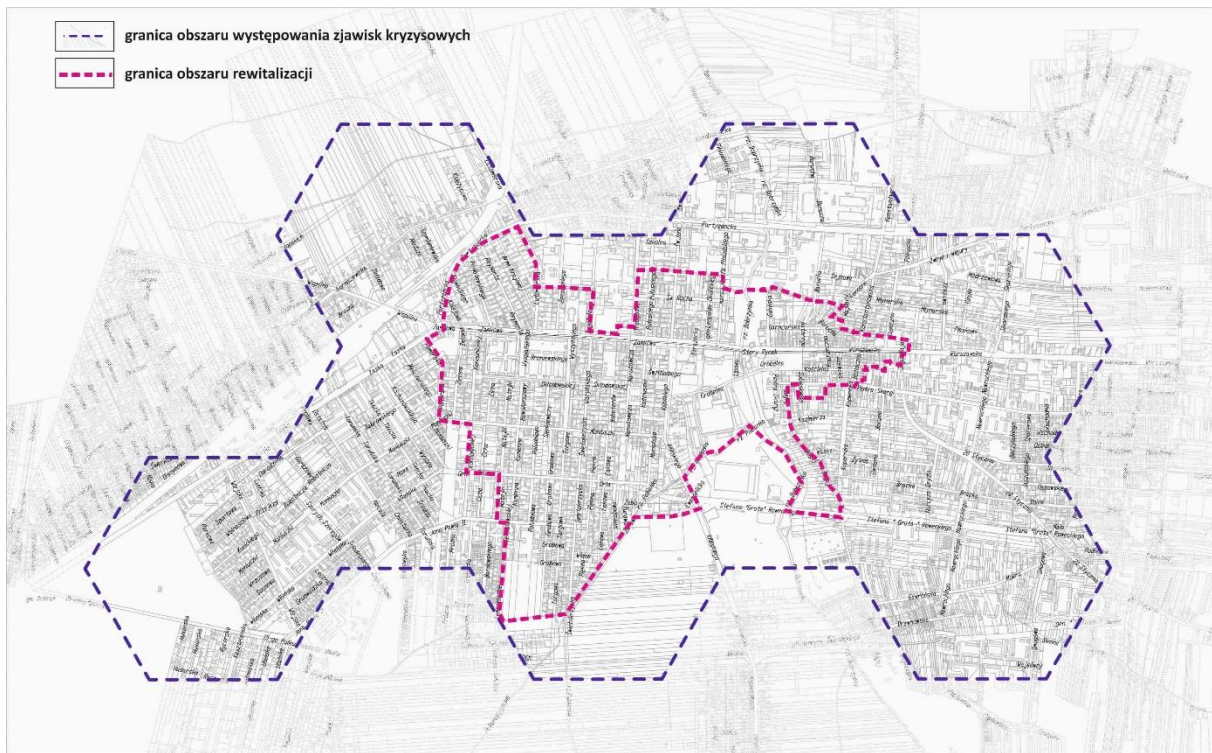
Obszar rewitalizacji wyznaczono biorąc pod uwagę:

- zdiagnozowane potrzeby rewitalizacyjne wynikające z koncentracji negatywnych zjawisk,
- potencjał obszaru pozwalający na prowadzenie działań, które pozwolą na zahamowanie bądź ograniczenie rozwoju niekorzystnych zjawisk.

Wskazany obszar rewitalizacji obejmuje obszar w centralnej części miasta (rejony ulic: Łaska, Pomorska, Moniuszki, Konopnickiej, Orla, odcinek rzeki Pabianki, odcinek rzeki Dobrzyńki do ulicy „Grotta” Roweckiego, Bugaj, ks. Piotra Skargi, 3-go Maja, Warszawska, Kapliczna, Barucha, północne części Parku im. J. Słowackiego, Sejmowa, teren Zespołu Szkół Nr 2 im. Prof. Janusza Groszkowskiego, teren II Liceum Ogólnokształcącego im. Królowej Jadwigi, Pułaskiego, Romualda Traugutta, Zamkowa, Bagatela, teren Kościoła pw. Najświętszej Maryi Panny Różańcowej, Stefana Żeromskiego, Lutomińska, Partyzancka).

Interesujący jest przypadek ulicy 20. Stycznia, której okolice są najliczniej zamieszkałym obszarem Pabianic. Na tym obszarze notuje się przekroczenia niekorzystnych wskaźników społecznych.

Zarówno w diagnozie ogólnej, jak i pogłębionej obszar ten wykazuje występowanie negatywnych zjawisk społecznych, ale nie przyjmują one wartości znacząco odbiegających od wartości średnich dla całego miasta. Mając jednak na uwadze, że proces rewitalizacji ma w przyszłości nie tylko przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom społecznym, ale i zapobiegać ich rozprzestrzenianiu się na kolejne obszary, to okolice ul. 20 stycznia powinny być objęte monitoringiem.

Ryc 60 – MIASTO PABIANICE – zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji na tle obszaru występowania zjawisk kryzysowych (opracowanie własne)

Wskazany obszar charakteryzuje największa koncentracja negatywnych zjawisk, w tym zjawisk powiązanych ze sobą, takich jak alkoholizm, przestępczość, ubóstwo i bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

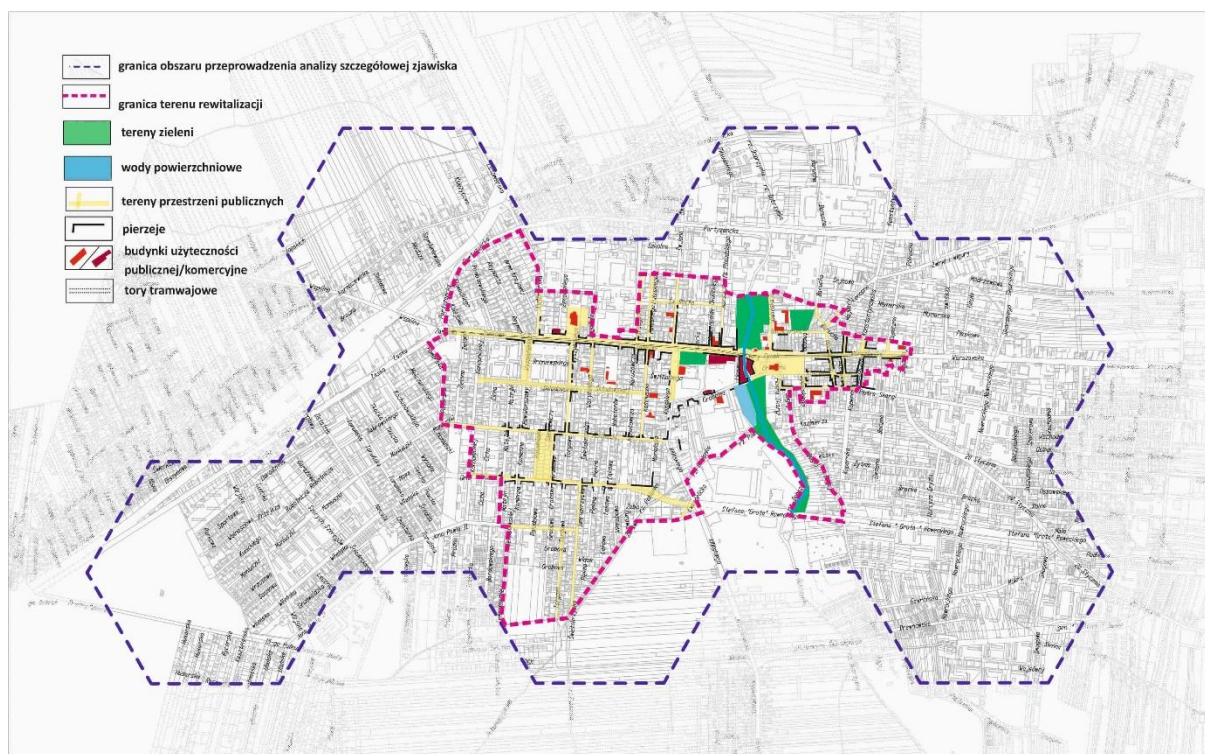
Obszar rewitalizacji cechuje się największym nagromadzeniem liczby osób korzystających z pomocy społecznej – wskaźnik dla całych Pabianic wynoszący 6,98 korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców jest w tym obszarze prawie dwukrotnie przekroczony, a wśród tych osób zdecydowanie najwięcej jest także w skali całych Pabianic osób bezrobotnych – przy wskaźniku dla całego miasta na poziomie 3,16 osoby na 100 mieszkańców, w centrum jest on trzykrotnie przekroczony. Podobnie ma się sytuacja w przypadku rodzin i osób wykazujących bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, gdzie przy wskaźniku na poziomie 2,06 osoby na 100 mieszkańców w centrum Pabianic notowane jest ponad czterokrotne jego przekroczenie.

Uderzają także w najmłodszych pabianiczanki, co widać w liczbie dzieci dożywianych, mających problemy edukacyjne i wychowawcze. Wskaźniki pokazują koncentrację w/w problemów właśnie w centrum Pabianic - najwięcej uczniów szkół podstawowych i gimnazjów zamieszkujących ten obszar korzysta z zajęć wyrównawczych, jednocześnie jest tu największy odsetek uczniów sprawiających kłopoty wychowawcze. Miarą problemu jest także liczba dzieci i młodzieży objętych dożywianiem – poza centrum praktycznie nie ma uczniów korzystających z tej formy pomocy społecznej.

Należy także pamiętać, że na obszarach największej koncentracji problemów społecznych mieszka ponad połowa pabianiczanki, co stanowi liczbę niebagatelną, ale jest to jednocześnie największy potencjał Pabianic, pozwalający na skoncentrowanie działań na stosunkowo niewielkim obszarze przy dotarciu do jak największej liczby osób. Informacja o zmniejszającej się stopie bezrobocia, przy

zahamowaniu tendencji do migracji, też jest pozytywna i może wskazywać na pozytywne zmiany na lokalnym rynku pracy. Jeśli trend ten się utrzyma, to jest to dobry prognostyk dla wszystkich osób poszukujących pracy na przewyższenie problemów z utrzymaniem siebie i swojej rodziny. W konsekwencji można mieć nadzieję na spadek liczby osób ubogich i bezrobotnych. Kolejnym potencjalnym czynnikiem pozytywnym jest liczba dzieci i młodzieży korzystających z zajęć wyrównawczych, co pokazuje, że szkoła potrafi odpowiednio zareagować na pojawiające się problemy i może z powodzeniem realizować funkcje edukacyjne, które teraz należy rozbudować o nową jakość w zakresie wychowania. Patrząc na rozmieszczenie szkół oraz instytucji kultury w centrum Pabianic lub wokół niego, można myśleć o stworzeniu swoistego „pierścienia” wokół obszaru rewitalizacji, który będzie koncentrował działania na rzecz dzieci i młodzieży z tego obszaru, jednocześnie przeciwdziałać rozprzestrzenianiu się niekorzystnych zjawisk na pozostałe obszary miasta. Brak problemów w sferze kultury – poza lokalowymi – wskazuje na duży i niewykorzystany potencjał tego obszaru. Należy też wykorzystać potencjał, jaki drzemie w budżecie obywatelskim, bo jego pierwsza edycja pokazała, że mieszkańcy Pabianic potrafią być aktywni i chcą być współodpowiedzialni za rozwój swojego miasta.

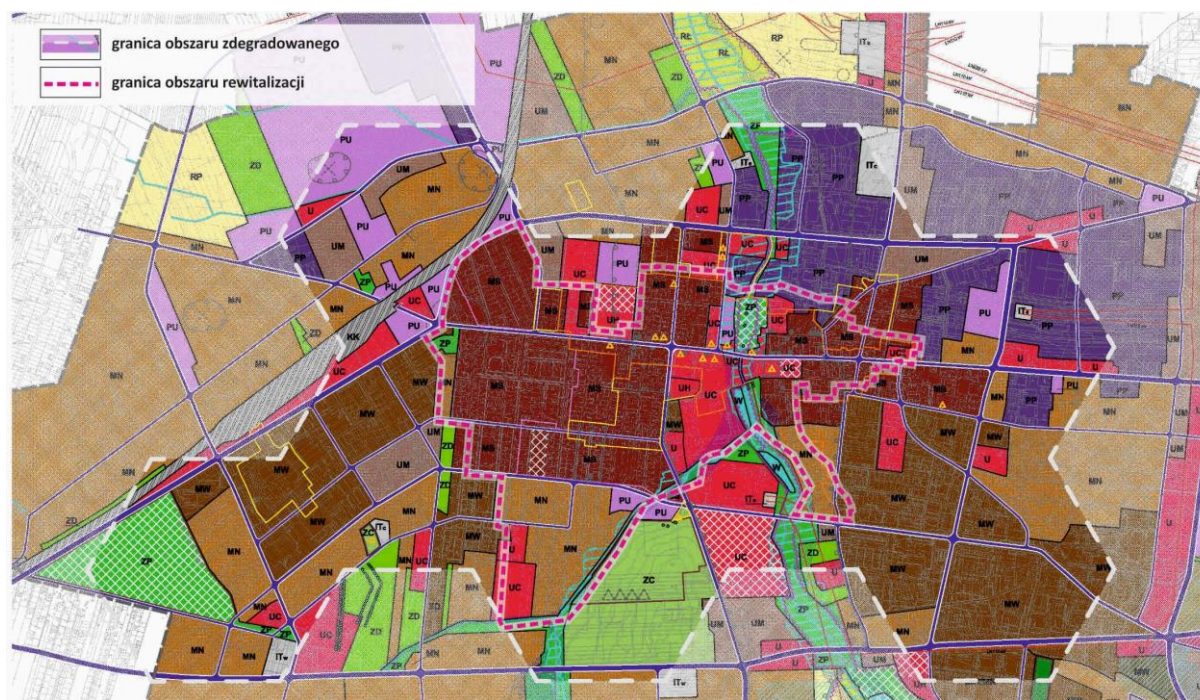
Wskazany obszar to w większości starsza, zwarta zabudowa miejska, której stan techniczny powoduje utrudnienia w realizowaniu codziennych życiowych zadań. Jest to kolejny problem, z którym borykają się mieszkańcy tych okolic, i to od wielu lat, a zapewne i pokoleń. Aby umożliwić właściwy rozwój miastu, należałoby skoncentrować wysiłki rewitalizacyjne na wspomnianych obszarach, aby nie tylko zahamować negatywne zjawiska społeczne, ale także zapobiec ich rozprzestrzenianiu się na kolejne ulice i nowe pokolenia pabianiczian.

Ryc 61 – OBSZAR REWITALIZACJI – potencjał funkcjonalno-przestrzenny (opracowanie własne)

Z uwagi na historyczne i przestrzenne uwarunkowania – obszar ma kluczowe znaczenie w rozwoju miasta. Jego lokalizacja zapewniać mu może doskonałą dostępność komunikacyjną – wygodne połączenie z pozostałymi dzielnicami Pabianic a także z innymi ośrodkami miejskimi w regionie.

Tu zlokalizowane są główne funkcje Pabianic, tu funkcjonowały główne przestrzenie miasta. To centrum miasta, w zabudowie industrialnej i kamienicznej, ale także zabytkowej. Na tym terenie znajdują się także unikatowe zabytki, tereny przy rzece Dobrzynce, które właściwie zagospodarowane mogą stać się centrum życia towarzysko-rozrywkowego Pabianic, o ile zahamowana zostanie przestępczość i mieszkańcy zmienią wyobrażenie np. dotyczące bezpieczeństwa w tych rejonach miasta. Obszar posiada idealne warunki do stworzenia oferty dla mieszkańców obszaru zdegradowanego, ale atrakcyjnej również dla mieszkańców innych części miasta. Wskazany obszar, jako że położony jest w centrum miasta i na atrakcyjnych pod względem turystycznym terenach, wart jest działań rewitalizacyjnych także z powodu jego potencjału do „ściągnięcia” mieszkańców okolicznych miejscowości, czy dalej położonych miast takich jak Łódź, Sieradz, Zduńska Wola, Bełchatów (co już obecnie udaje się w przypadku zrewitalizowanego obiektu Fabryka Wełny). Rewitalizacja położonych centralnie na planie miasta obszarów ma zatem wymiar nie tylko miejski, ale również może mieć znaczenia dla rozpoznawalności i atrakcyjności miasta na poziomie wojewódzkim.

Ryc 62 - OBSZAR REWITALIZACJI – na tle mapy kierunków rozwoju miasta
(opracowanie własne na podstawie dokumentu suikzp)

Niezaprzeczalnym atutem obszaru rewitalizacji jest jego pełna gotowość planistyczna. Obszar w całości pokryty jest obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co pozwala na prowadzenie inwestycji w sposób w pełni skoordynowany, zgodny z założeniami spójnej polityki rozwojowej miasta. Wszelkie planowane w ramach niniejszego Programu inwestycje zgodne są z kierunkami rozwoju określonymi w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta.

POWIERZCHNIA I LUDNOŚĆ OBSZARU REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji obejmuje łącznie powierzchnię 213 ha, co stanowi ok 6,5% powierzchni całego miasta wynoszącej 32,99 km² i zamieszkiwany jest przez 8740 osób co stanowi ok 13 % ludności Pabianic.

6 WIZJA I CHARAKTERYSTYKA OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU PROCESU REWITALIZACJI

Mając świadomość przekroczenia niniejszym założeniem perspektyw zakładanych w obowiązującej Strategii Rozwoju Miasta Pabianice na lata 2016-2022 jak również w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020, z uwagi na specyfikę i złożoność dokumentu poniżej przedstawiamy wizję obszaru rewitalizacji Pabianic do roku 2027.

WIZJA OBSZARU REWITALIZACJI MIASTA PABIANIC 2017-2027

W roku 2027 na obszarze rewitalizacji panuje powszechne poczucie trwających przemian i odradzania się centrum Pabianic, które - uzyskując nowe funkcje - staje się przestrzenią istotną dla funkcjonowania całego miasta jak również przyjazną dla jego mieszkańców.

Działania skierowane na wsparcie grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem zapewniły realne wsparcie w procesach włączania tych mieszkańców w funkcjonujące struktury społeczne, odbudowując relacje międzyludzkie: rodzinne, sąsiedzkie i lokalne. Znacząco zmniejszyła się ilość zgłaszanych problemów wychowawczych oraz poprawiły się wyniki w nauce dzieci zamieszkujących i uczących się na terenie obszaru rewitalizacji.

Mieszkańcy centrum Pabianic uwierzyli w siłę i potencjał Pabianic odbudowując dumę i patriotyzm lokalny, co przekłada się na wzrastającą ilość zgłaszanych inicjatyw obywatelskich w ramach programów współpracy urzędu miasta z mieszkańcami.

Projekty nakierowane na zatrzymanie degradacji terenów zielonych zmieniły faktyczne postrzeganie Pabianic z miasta zdegradowanego na miasto z ciekawą przemysłową historią, pełne zielni, skwerów, parków, przyjazne komunikacji pieszej i rowerowej oraz atrakcji sprzyjających wygodnemu i zdrowemu życiu w mieście.

Poprawa jakości funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej rozpoczęła procesy remontów, a dokonywane zmiany funkcji budynków prywatnych (w tym szczególnie ważnych dla krajobrazu miasta obiektów pofabrycznych) stawiają Pabianice wysoko w rankingach miast dogodnych do prowadzenia działalności gospodarczej. Coraz modniejsze staje się mieszkanie w Pabianicach – mieście z bogatą historią, klimatem o unikalnych walorach przyrodniczych i poszerzanej z miesiąca na miesiąc ofercie usługowej.

Rewitalizacja Starego Rynku oraz Traktu Kapituły Krakowskiej stała się procesem ważnym nie tylko w skali miasta ale i województwa. Powstała unikalna przestrzeń publiczna, której jakość budzi podziw przyjezdnych i jest powodem do dumy mieszkańców miasta. Pojawiło się wiele inicjatyw (w tym prywatnych) aktywowania użytecznych, przyjaznych i nowoczesnych przestrzeni publicznych i innych ogólnie dostępnych, inwestycji handlowo-usługowych w centrum Pabianic. Powstały nowe obiekty zabudowy mieszkaniowej – często wykorzystujące istniejącą infrastrukturę.

Zwiększyła się ilość projektów realizowanych w modelu partnerstwa publiczno-prywatnego poprawiających infrastrukturę techniczną miasta, obiekty rekreacji i sportu oraz spędzania czasu wolnego przez pabianiczanki. Mieszkańcy chętnie angażują się w organizowane procesy partycypacji społecznej – sami mogą mieć wpływ na przemiany dokonywane w mieście. Czują się tu gospodarzami.

Pabianice pojawiają się na mapach miast wartych odwiedzenia, prowadzenia biznesu oraz zamieszkania. Proces rewitalizacji stał się przyczynkiem wielu pozytywnych zmian we wszystkich obszarach wymagając równocześnie czujności władz miasta, dalszej ewaluacji oraz rozwijania kolejnych inicjatyw w odpowiedzi na pojawiające się nowe potrzeby.

7 CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe tj. integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej a także lokalnych: gospodarki, przestrzeni, środowiska i infrastruktury.

Cele Programu Rewitalizacji Pabianic wynikają z diagnozy przedstawionej w pierwszej części dokumentu. Niejednokrotnie wyznaczone cele wykraczają poza rozwiązanie wskazanych problemów, ale – bazując na zdiagnozowanym potencjale – zakładają prowadzenie działań zapobiegających pojawianiu się kolejnych zagrożeń oraz wychodzą naprzeciw przyszłym wyzwaniom.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy oraz zdefiniowania potrzeb rewitalizacyjnych sformułowano cel główny Programu Rewitalizacji Pabianic:

Wzmocnienie roli centrum Pabianic poprzez aktywną rewitalizację obszarów zdegradowanych i stymulowanie procesów rozwojowych z wykorzystaniem potencjału miejsca.

W ramach celu głównego wyodrębniono cele strategiczne, są to:

CEL STRATEGICZNY 1

Zahamowanie procesów degradacji i odbudowanie silnej społeczności obszaru rewitalizacji,

dla którego sformułowano kierunki działania:

1a	Działania wsparcia bezpośredniego dla osób zagrożonych wykluczeniem
1b	Uruchomienie mechanizmów wzajemnej integracji mieszkańców centrum Pabianic
1c	Wsparcie wszelkich form aktywności mieszkańców
1d	Współpraca z mieszkańcami na różnych polach - kulturalnym, sportowym, aktywności prozdrowotnej, rozwijających integrację rodzinną, lokalną oraz miejską

CEL STRATEGICZNY 2

Odbudowanie funkcji centralnej i budowanie wśród mieszkańców pozytywnego wizerunku dobrze funkcjonującego centrum Pabianic – w oparciu o jego walory przestrzenne, przyrodnicze i możliwości rozwoju,

dla którego sformułowano kierunki działania:

2a	Przywrócenie wiodącej funkcji centrum Pabianic – ze Starym Rynkiem oraz Traktem Kapituły Krakowskiej
2b	Odbudowanie funkcjonalnego układu przestrzeni publicznych centrum miasta z włączeniem przestrzeni zielonych miasta
2c	Zaangażowanie w budowanie silnego centrum Pabianic szerokiego grona interesariuszy – w tym przedsiębiorców - wykorzystanie ich zaangażowania i pomysłowości

2d	Stworzenie atrakcyjnych warunków rozwoju gospodarczego w zrewitalizowanym centrum miasta
2e	Wykorzystanie zespołów zabudowy historycznej wraz z ich otoczeniem do tworzenia funkcjonalnego centrum miasta
2f	Uczynienie obszaru rewitalizacji miejscem atrakcyjnym do zamieszkania z wygodnym dostępem do wysokiej jakości usług
2g	Zapewnienie dobrego stanu funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej - istotnych dla życia mieszkańców
2h	Zagwarantowanie dobrej dostępności komunikacyjnej obszaru
2i	Uwzględnienie w ofercie usługowej centrum Pabianic usługi związane z handlem ale również czasem wolnym i rekreacją

CEL STRATEGICZNY 3

Skuteczne inspirowanie mieszkańców do zaangażowania się w procesy dotyczące miasta poprzez korzystanie z narzędzi partycypacji społecznej i promocji,

dla którego sformułowano kierunki działania:

3a	Realne zaangażowanie w proces rewitalizacji mieszkańców jako interesariuszy działań
3b	Zaangażowanie w rewitalizację Pabianic przedstawicieli prestiżowych środowisk ekspertów (w tym międzynarodowych)
3c	Wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego Pabianic
3d	Nawiązanie i prowadzenie regularnej współpracy z partnerami procesu – właścicielami nieruchomości w centrum miasta
3e	Zwiększanie świadomości mieszkańców centrum miasta w zakresie możliwości zaangażowania w kształtowanie zdrowego i przyjaznego środowiska zamieszkania

Poniżej ukazano powiązania powyższych kierunków działań z potrzebami rewitalizacyjnymi zdefiniowanymi we wcześniejszej części dokumentu (p. numeracja potrzeb rewitalizacyjnych wg Rozdziału 4):

POTRZEBY REWITALIZACYJNE W SFERZE SPOŁECZNEJ a kierunki działań

- 1 → 1b, 1c, 1d, 2i, 3a, 3c, 3e
- 2 → 1a, 1c, 1d, 2i, 3a, 3c, 3e
- 3 → 1a, 1c, 1d, 2i, 3a, 3c, 3e
- 4 → 1a, 1b, 1d, 3a
- 5 → 1b, 1d, 2a, 2c, 2d, 2f, 2i, 3a, 3c, 3e
- 6 → 1b, 2a, 2b, 2d, 2e, 2h, 2i, 3a, 3c, 3d, 3e
- 7 → 1b, 1c, 1d, 2c, 2i, 3a, 3b, 3c, 3d, 3e

POTRZEBY REWITALIZACYJNE W SFERZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ a kierunki działań

- 1 → 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2f, 2g, 2h, 2i, 3a, 3b, 3d, 3e
- 2 → 2a, 2c, 2d, 2e, 2f, 2g, 2h, 2i, 3d, 3e
- 3 → 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2g, 2h, 2i, 3b, 3d, 3e
- 4 → 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2g, 2h, 2i, 3a, 3b, 3d, 3e
- 5 → 2b, 2d, 2e, 2f, 2i, 3b, 3d, 3e
- 6 → 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2g, 2h, 2i, 3b, 3e

POTRZEBY REWITALIZACYJNE W SFERZE TECHNICZNEJ a kierunki działań

1 → 2a, 2c, 2d, 2e, 2g, 3b, 3e

2 → 2a, 2c, 2d, 2e, 2g, 3b, 3e

3 → 2a, 2b, 2e, 2f, 2g

POTRZEBY REWITALIZACYJNE W SFERZE GOSPODARCZEJ a kierunki działań

1 → 1a, 1c, 1d, 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2f, 2g

2 → 1a, 1c, 1d, 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2f, 2g, 3c, 3d

POTRZEBY REWITALIZACYJNE W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ a kierunki działań

1 → 2b, 2i, 3b, 3d, 3e

2 → 2b, 3b, 3d, 3e

3 → 2a, 2b, 2e, 2f, 2h, 3b, 3e

8 PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

8.1 PROJEKTY REWITALIZACYJNE PODSTAWOWE

Poniżej zamieszczono charakterystykę planowanych projektów podstawowych. Lista projektów podstawowych została wypracowana w trakcie konsultacji społecznych – z uwzględnieniem potrzeb i celów rewitalizacji zdefiniowanych w ramach niniejszego Programu. Paleta projektów została dobrana w taki sposób, aby skutki ich realizacji przyczyniły się do wyjścia ze stanu kryzysowego – zgodnie z diagnozą potrzeb rewitalizacyjnych i oczekiwaniami społecznymi poznanymi na etapie procesu partycypacji społecznej. Szczegółowe ich założenia zostaną zweryfikowane na etapie przygotowywania projektów i mogą ulec modyfikacji np. z uwagi na zmianę uwarunkowań oraz zdiagnozowanie dodatkowych problemów i potrzeb rewitalizacyjnych.

PROJEKT 1	Rewitalizacja Traktu Kapituły Krakowskiej wraz ze Starym Rynkiem w Pabianicach - przywracanie znaczenia przestrzeni publicznej głównej ulicy miasta z rynkiem jako najważniejszego centrum funkcjonalnego i miejsca spotkań w mieście.
PROJEKT 2	„RODZINA, ACH RODZINA ... - pabianicki program usług wspierających”
PROJEKT 3	KIERUNEK PRZEMIANA - aktywizacja społeczna, edukacyjna i zawodowa
PROJEKT 4	Nieodpłatna pomoc prawna w formie porad dla mieszkańców Pabianic obszaru rewitalizacji
PROJEKT 5	Zagospodarowanie bulwaru im. Feliksa Krusche’go nad rzeką Dobrzyńką
PROJEKT 6	Pabianickie Zielone Podwórka
PROJEKT 7	Poprawa efektywności wykorzystania energii w budynkach użyteczności publicznej Gminy Miejskiej Pabianice
PROJEKT 8	Podniesienie standardów obiektu zabytkowego i poprawa dostępu do usług wraz z modernizacją i renowacją budynku Kaplicy Kindlerów przy cmentarzu ewangelickim w Pabianicach
PROJEKT 9	Rewitalizacja Muzeum Miasta Pabianice poprzez remont i poprawę dostępności do zbiorów muzealnych oraz współtworzenie nowej publicznej przestrzeni miejskiej pn.: „Tkalnia spotkań pabianiczan”
PROJEKT 10	Podniesienie standardów i dostępu do edukacji i usług kulturalnych w Miejskim Ośrodku Kultury a także nadanie nowych funkcji instytucji kultury-modernizacja i wyposażenie studia telewizyjnego

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO 1

PROJEKT 1	Rewitalizacja Traktu Kapituły Krakowskiej wraz ze Starym Rynkiem w Pabianicach - przywracanie znaczenia przestrzeni publicznej głównej ulicy miasta z rynkiem jako najważniejszego centrum funkcjonalnego i miejsca spotkań w mieście.
PODMIOT REALIZUJĄCY	Wydział Urbanistyki Urzędu Miejskiego w Pabianicach ul. Kościuszki 22/16, 95-200 Pabianice
PARTNERZY	Zarząd Dróg Miejskich w Pabianicach Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach Miejski Zakład Komunikacji w Pabianicach Zakład Energetyki Ciepłej w Pabianicach Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Pabianicach wspólnoty mieszkaniowe prywatni właściciele lokalni przedsiębiorcy
LOKALIZACJA	projekt realizowany w obszarze rewitalizacji a także w obszarze przyległym (Trakt Kapituły Krakowskiej - przestrzeń publiczna ul. Zamkowej i ul. Warszawskiej - na odcinku od ul. Łaskiej do ul. 3-go Maja, Stary Rynek, nieruchomości bezpośrednio przyległe do w/w ulic i placu)
GRUPA DOCELOWA	bezpośrednio: mieszkańcy i użytkownicy przestrzeni miasta w granicach obszaru rewitalizacji pośrednio: mieszkańcy i użytkownicy przestrzeni miasta poza granicami obszaru rewitalizacji
OPIS PROJEKTU	<p>Centrum miasta utraciło wiodące funkcje miejskie. Stary Rynek z główną ulicą z założenia powinny stanowić „serce miasta” – ośrodek życia społeczno-kulturalnego, tymczasem jest zaniedbany i nie spełnia swej funkcji. Projekt jest odpowiedzią na problemy zdiagnozowane w obszarze centrum Pabianic, tj: odpływ mieszkańców do innych dzielnic, brak aktywności społecznej w centrum miasta, niski udział inicjatyw społecznych tu podejmowanych, wysoki poziom bezrobocia, wysoki poziom przestępczości, brak miejsc integracji dla społeczności centrum. W ramach projektu wypracowane będą wzorcowe rozwiązania, procedury, dokumentacje i modele współpracy publiczno-prywatnej i publiczno-społecznej. Obszar ma duży niewykorzystany potencjał. W jego obrębie znajdują się m. in. obiekty ważne dla tożsamości miasta czy obiekty instytucji miejskich mogących stanowić bazę przyszłych działań rewitalizacyjnych. Na cele animacji działań partycypacyjnych, edukacyjnych i sportowych wykorzystane powinny zostać zasoby placówek oświatowych. W pierwszej kolejności proponuje się przede wszystkim „ożywienie” Starego Rynku – przekształcenie go w miejsce spotkań, lokalnych wydarzeń i atrakcyjnych imprez. Następnie przebudowana główna ulica miasta – Zamkowa stałaby się atrakcyjną przestrzenią publiczną (przy zachowaniu historycznego układu) dostosowaną do ruchu pieszego, z nowym torowiskiem, zielenią, odnowioną zabudową oraz miejscem koncentracji funkcji usługowych miasta. Tereny zieleni śródmiejskiej zapewniłyby bogatą ofertę aktywnego spędzania wolnego czasu. Ponadto obecnie niezagospodarowana przestrzeń na rogu ul. Zamkowej i ul. Kilińskiego – główny węzeł komunikacyjno-przesiadkowy mogłaby nabrać nowego charakteru przez dostosowanie go do nowych funkcji i wzbogacenie o nowe elementy, które bez wątpienia wpłyną pozytywnie na atrakcyjność całego centralnego obszaru.</p> <p>Przywrócenie znaczenia przestrzeni publicznej głównej ulicy miasta wymaga wymiany i modernizacji zużytej technicznie i funkcjonalnie infrastruktury drogowej. Na odcinku wzdłuż ul. Łaskiej od pętli tramwajowej - ul. Wiejska, ul. Zamkowa, ul. Stary Rynek, ul. Warszawska do ul. Ksawerowskiej i granicy z Gminą Ksawerów planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> — przebudowę infrastruktury publicznego transportu zbiorowego w zakresie przebudowy układu torowego, sieci trakcyjnej, sterowania i ogrzewania zwrotnic, trakcyjnych linii kablowych, — przebudowę / budowę przystanków tramwajowych, peronów i zatok autobusowych oraz zintegrowanych przystanków tramwajowo – autobusowych, w zakresie wynikającym z zakresu przebudowy układu drogowo – torowego oraz ich dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych, — przebudowę 1 pętli tramwajowej (Wiejska), — budowę tram-bus pasa w ul. Zamkowej, ul. Stary Rynek i części ul. Warszawskiej w Pabianicach, — przebudowę / budowę podstacji trakcyjnych, w tym przebudowę niezbędnych instalacji wewnętrznych, technologicznych oraz przyłącza światłowodowego,

PROJEKT 1	Rewitalizacja Traktu Kapituły Krakowskiej wraz ze Starym Rynkiem w Pabianicach - przywracanie znaczenia przestrzeni publicznej głównej ulicy miasta z rynkiem jako najważniejszego centrum funkcjonalnego i miejsca spotkań w mieście.																													
	<ul style="list-style-type: none"> — budowę inteligentnych systemów transportowych, w tym systemu informacji pasażerskiej i monitoringu wizyjnego, — budowę kanalizacji oraz sieci światłowodowej dla obszarowego systemu sterowania i informacji pasażerskiej, — przebudowę skrzyżowań w zakresie wynikającym z przebudowy układu drogowo – torowego, — wprowadzenie priorytetu dla tramwajów w przejeździe przez osygnalizowane skrzyżowania, — budowę i przebudowę sieci uzbrojenia terenu, będących w kolizji z projektowanym układem torowo-drogowym oraz wynikających z zakresu przedmiotowego zadania, w tym m.in.: sieci telekomunikacyjnej, kanalizacji ogólnospławnej, kanalizacji sanitarnej, kanalizacji deszczowej, sieci wodociągowej, sieci gazowej, sieci ciepłowniczej, sieci elektroenergetycznej, oświetlenia drogowego, budowę parkingu rowerowego bike&ride na pętli tramwajowej Duży Skręt, — budowę infrastruktury rowerowej wzdłuż ul. Warszawskiej i ul. Zamkowej w Pabianicach, — zagospodarowanie terenu i zieleni, obszaru objętego inwestycją. <p>Częściowa realizacja projektu poza obszarem rewitalizacji uzasadniona jest jego specyfiką – projekt w znacznej części dotyczy poprawy dostępności komunikacyjnej obszaru, przez co inwestycje liniowe winny być realizowane zgodnie z uwarunkowaniami technicznymi i dotyczącymi zakresu odpowiedzialności gestorów infrastruktury. Ponadto celem projektu jest zapewnienie skutecznych powiązań funkcjonalnych z pozostałymi obszarami miasta – co jest szczególnie ważne z uwagi na charakter rewitalizowanego obszaru i jego znaczenie w skali miasta.</p>																													
ZAKRES DZIAŁAŃ DO REALIZACJI	<p>W ramach realizacji projektu planuje się przeprowadzenie następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przebudowa z modernizacją torowiska, w tym Trakt Kapituły Krakowskiej - ulicy Warszawskiej i Zamkowej i urządzeniem przestrzeni publicznej - aleją spacerową, – poprawa jakości przestrzeni Starego Rynku, – uruchomienie stacji roweru publicznego, – realizacja przystanku Trzy Korony, – zagospodarowanie skweru Zielona Górka, – realizacja programu remontu budynków miejskich położonych przy Trakcie, – programu remontu budynków wspólnot mieszkaniowych i prywatnych położonych przy Trakcie, – program poprawy jakości miejskich lokali użytkowych; 																													
SZACOWANY KOSZT PROJEKTU	151 600 000,- PLN	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20px; text-align: center;">1</td> <td>z funduszy UE łącznie:</td> <td style="text-align: right;">76 200 000,- PLN</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">a</td> <td>RPO WŁ - EFS</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">b</td> <td>RPO WŁ - EFRR</td> <td style="text-align: right;">76 200 000,- PLN</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">c</td> <td>KPO - EFS</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">d</td> <td>KPO - EFRR</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">e</td> <td>KPO - FS</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">2</td> <td>środki budżetu państwa</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3</td> <td>środki własne budżetu gminy</td> <td style="text-align: right;">75 400 000,- PLN</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">4</td> <td>środki prywatne</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> </table>	1	z funduszy UE łącznie:	76 200 000,- PLN	a	RPO WŁ - EFS	-	b	RPO WŁ - EFRR	76 200 000,- PLN	c	KPO - EFS	-	d	KPO - EFRR	-	e	KPO - FS	-	2	środki budżetu państwa	-	3	środki własne budżetu gminy	75 400 000,- PLN	4	środki prywatne	-	
1	z funduszy UE łącznie:	76 200 000,- PLN																												
a	RPO WŁ - EFS	-																												
b	RPO WŁ - EFRR	76 200 000,- PLN																												
c	KPO - EFS	-																												
d	KPO - EFRR	-																												
e	KPO - FS	-																												
2	środki budżetu państwa	-																												
3	środki własne budżetu gminy	75 400 000,- PLN																												
4	środki prywatne	-																												
CELE PROJEKTU	<p>SFERA SPOŁECZNA • Projekt służy przede wszystkim kompleksowemu rozwiązaniu podstawowych problemów m.in. w sferze społecznej. Stworzenie nowych przestrzeni publicznych, w tym poprzez modernizację Traktu Kapituły Krakowskiej poprzez włączenie mieszkańców w proces rewitalizacji w znacznym stopniu zminimalizuje negatywne zjawiska społeczne. W wyniku przygotowania i realizacji projektu nastąpi aktywizacja grup społecznych obecnie zagrożonych wykluczeniem. Powstaną nowe miejsca pracy, które przyczynią się do zmniejszenia skali bezrobocia i ubóstwa w centrum Pabianic. Zaangażowanie lokalnej społeczności w proces zdecydowanie zwiększy jej poczucie odpowiedzialności za otoczenie wśród mieszkańców, co skutkować będzie m.in. zmniejszeniem przestępczości na tym terenie. Współpraca jednostek samorządowych z mieszkańcami wpłynie pozytywnie na poziom edukacji społeczeństwa. Wykorzystanie dorobku kulturowego i walorów</p>																													

PROJEKT 1	Rewitalizacja Traktu Kapituły Krakowskiej wraz ze Starym Rynkiem w Pabianicach - przywracanie znaczenia przestrzeni publicznej głównej ulicy miasta z rynkiem jako najważniejszego centrum funkcjonalnego i miejsca spotkań w mieście.		
	<p>przyrodniczych obszaru stworzy wiele możliwości rozwoju i co za tym idzie wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców obszaru zdegradowanego.</p> <p>SFERA GOSPODARCZA • Z uwagi na utratę funkcji przez obszar centralny Pabianic proces rewitalizacji należy nakierować na ponowne jego uaktywnienie – w tym poprzez stworzenie warunków dla aktywności gospodarczej – głównie usługowej. W pierwszej kolejności wspierane będą małe i średnie przedsiębiorstwa, które mają duży wpływ na rozwój miasta. Wspieranie ich w sposób zorganizowany spowoduje wzmocnienie efektu, wzrośnie potencjał gospodarczy obszaru centrum co wpłynie na poprawę wizerunku całego miasta. Projekt zakłada stworzenie warunków do uruchamiania nowych lokali usługowych służących lokalnej społeczności. Oferowane usługi związane będą z aktywnym spędzaniem wolnego czasu, generować będą nowe miejsca pracy i angażować lokalną społeczność.</p> <p>SFERA ŚRODOWISKOWA • Organizacja przestrzeni z najwyższą dbałością o stan zieleni w centrum, wprowadzenie nowej urządzonej zieleni miejskiej, objęcie ochroną cennych obiektów przyrodniczych będzie zapobiegać degradacji przyrody i pozwoli zadbać o jej walory w centrum miasta. Wyposażenie obszaru w elementy małej architektury m. in. kosze na odpady, kosze na psie odchody czy toalety publiczne służyć będzie poprawie zachowań użytkowników przestrzeni – w tym wypracowania nawyków proekologicznych. Prowadzenie działań przy zachowaniu standardów mających na celu likwidację niskiej emisji związanej z funkcjonowaniem obiektów w centrum oraz zasad segregacji odpadów wpłynie na podniesienie jakości środowiska. Dodatkowym efektem będzie znaczące obniżenie emisji CO₂ do atmosfery poprzez wprowadzenie rozwiązań transportu publicznego oraz komunikacji rowerowej w Pabianicach.</p> <p>SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA • Realizacja projektu wpłynie wprost na poprawę powiązań funkcjonalnych i jakość przestrzeni w centrum Pabianic. Planowana modernizacja układu komunikacyjnego obszaru – dróg kołowych, linii tramwajowej, ciągów pieszych oraz nawierzchni głównych placów miejskich służyć będzie poprawie dostępności do najważniejszych obiektów miejskich oraz zwiększy bezpieczeństwo użytkowników obszaru. Planowane dostosowanie istniejącej infrastruktury dla nowych funkcji uczyni centrum atrakcyjnym dla zamieszkiwania i przebywania. Wszystkie działania będą prowadzone w sposób kompleksowy i harmonijny przy zachowaniu historycznego układu obszaru. Znacznie wzrośnie dostępność centrum Pabianic.</p> <p>SFERA TECHNICZNA • Wszystkie działania prowadzone w ramach projektu mają na celu poprawę obecnej zdegradowanej infrastruktury technicznej centrum Pabianic. Będąca wynikiem realizacji projektu poprawa stanu technicznego budynków – w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym poprawi jakość życia na obszarze. Działania w zakresie infrastruktury w przestrzeniach publicznych miasta znacznie poprawią dostępność do obiektów tam zlokalizowanych. Prace prowadzone będą przy zastosowaniu rozwiązań mających na celu zwiększenie energooszczędności i ochrony środowiska.</p>		
REZULTATY	<ul style="list-style-type: none"> – powierzchnia zrewitalizowanych przestrzeni publicznych w mieście (2,2 ha), – liczba nowych odcinków reprezentacyjnych ciągów spacerowych (1 szt), – długość wybudowanych ciągów rowerowych (1,5 km), – liczba miejsc na lokowanie w zrewitalizowanym obszarze sezonowych obiektów usługowych (10), – liczba uruchomionych w obszarze nowych lokali użytkowych w parterach budynków (10), – liczba wybudowanych obiektów bike&ride (14), – wzrost liczby przewozów na przebudowywanych liniach komunikacji miejskiej (+) 		
MIERZENIE REZULTATÓW PROJEKTU	Ocena dotycząca osiągnięcia rezultatów projektu dokonywana będzie w oparciu o ewaluację w cyklu rocznym (pierwszy rok - 2019) oraz ocenę ex-post (w roku 2021).		
ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	Przedsięwzięcie nie należy do grupy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych (uwaga - p. Rozdział 15)		
CZAS REALIZACJI	2018 - 2020	STOPIEŃ GOTOWOŚCI DO REALIZACJI	konceptje programowe gotowość organizacyjna

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO 2

PROJEKT 2	„RODZINA, ACH RODZINA ... - pabianicki program usług wspierających”			
PODMIOT REALIZUJĄCY	Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach ul. Gdańska 7, 95-200 Pabianice			
PARTNERZY	parafie placówki oświatowe Powiatowy Urząd Pracy w Pabianicach Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach			
LOKALIZACJA	projekt realizowany w obszarze rewitalizacji			
GRUPA DOCELOWA	bezpośrednio: mieszkańcy i użytkownicy przestrzeni miasta w granicach obszaru rewitalizacji			
OPIS PROJEKTU	<p>Głównym celem projektu jest poprawa funkcjonalności 100 rodzin biologicznych (100K 45M) pochodzących z gminy miejskiej Pabianice, obszaru rewitalizacji, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz zwiększenie szans na pozostanie w nich dzieci poprzez objęcie tych rodzin zindywidualizowanym pakietem usług prewencyjno-wspierających oferowanym przez MCPS w Pabianicach w okresie od 01.11.2016 do 30.06.2018.</p> <p>Projekt przyczyni się do realizacji celu głównego RPO WŁ, poprzez organizowanie zdeinstytucjonalizowanych form wsparcia i opracowanie w ten sposób programu służącego przywracaniu osób wykluczonych do społeczeństwa.</p> <p>Wsparcie realizowane będzie m. in. przez Asystentów Rodziny, zespół specjalistów oraz powołanie grupy wsparcia, poprzez kompleksową i skierowaną pracę z osobami zagrożonymi ubóstwem i wykluczeniem społecznym przyczyni się do większego udziału ww. osób w życiu społecznym i poprawniejszego wypełniania przypisanych im ról w rodzinie i społeczeństwie.</p> <p>Projekt przewiduje kompleksowe wsparcie dla 100 rodzin (100K, 45M wraz z 130dziećmi 65ch, 65dz) przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, które ma służyć wzmocnieniu prawidłowych umiejętności, ich odbudowie oraz aktywizacji do uczestniczenia w życiu rodzinnym i lokalnym. Pomoc będzie miała charakter wczesnej prewencji oraz profilaktyki służącej ograniczeniu umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Pakiet działań stanowi odpowiedź na problemy grupy docelowej (uzależnienia, przemoc, brak umiejętności wychowawczych) oraz stworzone bariery równościowe w obszarze interwencji. Zakres wsparcia dostosowany został do oczekiwań uczestników oraz ich możliwości percepcji. Projekt zakłada realizację pięciu zadań szczegółowo opisanych w pkt 4.1, które poprawią dostęp do usług świadczonych przez Asystentów Rodziny oraz specjalistów. Dzięki temu projekt ma podnieść jakość życia uczestników i ich rodzin. Wyjazd diagnostyczno-edukacyjny umożliwi pogłębioną diagnozę rodzin opartą na obserwacji 24h/dobę przez kadrę ekspertów. Utworzona grupa wsparcia da możliwość wymiany doświadczenia i wzajemnej pomocy.</p> <p>Merytorycznie w realizacji poszczególnych zadań uczestniczą: Asystenci Rodziny przy MCPS, Wydział Pomocy Środowiskowej, ośrodki Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach.</p>			
ZAKRES DZIAŁAŃ DO REALIZACJI	<p>W ramach realizacji projektu planuje się przeprowadzenie następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uruchomienie usługi asystenta rodziny, – rozpoczęcie świadczenie usług poradnictwa specjalistycznego, – świadczenie dedykowanych usług socjoterapeutycznych nie będących terapią w rozumieniu zasad NFZ, – organizacja wyjazdu diagnostyczno-terapeutycznego, – organizacja grupy wsparcia; 			
SZACOWANY KOSZT PROJEKTU	983 790,- PLN	1	z funduszy UE łącznie:	833 290,- PLN
		a	RPO WŁ - EFS	-

PROJEKT 2	„RODZINA, ACH RODZINA ... - pabianicki program usług wspierających”		
	b	RPO WŁ - EFRR	833 290,- PLN
	c	KPO - EFS	-
	d	KPO - EFRR	-
	e	KPO - FS	-
	2	środki budżetu państwa	-
	3	środki własne budżetu gminy	150 500,- PLN
	4	środki prywatne	-
CELE PROJEKTU	<p>SFERA SPOŁECZNA • Działania w ramach projektu mają na celu poprawę funkcjonalności 100 rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym zamieszkujących obszar rewitalizacji w Pabianicach. Projekt przyczyni się do zwiększenia szans na pozostanie dzieci w rodzinie poprzez objęcie tych rodzin indywidualnym pakietem usług prewencyjno-wspierających, organizowane będą zdeinstytucjonalizowane formy wsparcia. Celem nadrzędnym jest przywracanie osób wykluczonych do społeczeństwa - reintegracja społeczna – działalność mająca na celu odbudowywać oraz umacniać u osób objętych takimi działaniami, umiejętności uczestniczenia w życiu społecznym oraz pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, życia i pobytu.</p> <p>SFERA GOSPODARCZA • Efektem projektu w zakresie sfery gospodarczej będzie minimalizowanie liczby osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.</p> <p>SFERA ŚRODOWISKOWA • Projekt będzie realizowany w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju np.: drukowanie na papierze ekologicznym, drukowanie dwustronne mat. szkoleniowych lub umieszczanie ich na stronie www, serwowanie cateringu w naczyniach wielorazowych, przygotowanego z wykorzystaniem produktów pochodzących z gospodarstw ekologicznych, promowanie transportu publicznego lub dojazdów rowerem do pracy/ miejsca realizacji wsparcia, świadome używanie klimatyzacji lub otwieranie okien w sytuacjach, gdy pozwoli na to utrzymanie właściwej temperatury w pomieszczeniu, zastosowanie energooszczędnych żarówek lub w miarę możliwości naturalnego oświetlenia, archiwizowanie dokumentów w formie elektronicznej.</p> <p>SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA • Zakładając w projekcie zapewnienie szans i niedyskryminacji oraz dostępności dla osób niepełnosprawnych (ON) organizatorzy odwołują się do zasady uniwersalnego projektowania a w przypadku pojawienia się ON z określonymi potrzebami zastosowane zostaną odpowiednie mechanizmy racjonalnych usprawnień (architektonicznych, transportowych, przygotowane zostaną odpowiednie materiały projektowe, dostosowania posiłków i infrastruktury komputerowej). Przewiduje się także możliwość organizacja specjalistycznego transportu.</p> <p>SFERA TECHNICZNA • Realizacja projektu skutkować będzie wprowadzeniem odpowiednich mechanizmów racjonalnych usprawnień (architektonicznych, transportowych, przygotujemy odpowiednie materiały projektowe, dostosujemy posiłki i infrastrukturę komputerową).</p>		
REZULTATY	<ul style="list-style-type: none"> – stworzenie nowych miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu (2 szt), – zwiększenie liczby osób objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym (275 os), – zwiększenie liczby osób z rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami świadczonymi w projekcie (100 rodzin); 		
MIERZENIE REZULTATÓW PROJEKTU	Ocena dotycząca osiągnięcia rezultatów projektu dokonywana będzie w oparciu o ewaluację w cyklu rocznym (pierwszy rok – 2017) oraz ocenę ex-post (w roku 2019).		
ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	Przedsięwzięcie nie należy do grupy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych.		
CZAS REALIZACJI	2016 – 2018	STOPIEŃ GOTOWOŚCI DO REALIZACJI	kompletna dokumentacja (projekt złożony na konkurs) gotowość organizacyjna

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO 3

PROJEKT 3	KIERUNEK PRZEMIANA - aktywizacja społeczna, edukacyjna i zawodowa			
PODMIOT REALIZUJĄCY	Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach ul. Gdańska 7, 95-200 Pabianice			
PARTNERZY	Powiatowy Urząd Pracy w Pabianicach, Klub Integracji Społecznej Wydział Pomocy Środowiskowej organizacje pozarządowe ośrodki Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach placówki oświatowe miejskie jednostki organizacyjne (podmioty w których organizowane są PSU)			
LOKALIZACJA	projekt realizowany w obszarze rewitalizacji			
GRUPA DOCELOWA	bezpośrednio: mieszkańcy i użytkownicy przestrzeni miasta w granicach obszaru rewitalizacji			
OPIS PROJEKTU	<p>Głównym celem projektu jest podniesienie poziomu aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej 60 mieszkańców (34K,26M) obszaru rewitalizacji miasta Pabianic (woj. łódzkie) - bezrobotnych klientów MCPS, zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w okresie od 01.11.2017 do 30.06.2019 r. Zaplanowane w ramach projektu kompleksowe i zindywidualizowane wsparcie przyczyni się do osiągnięcia efektywności zatrudnieniowej na poziomie minimalnym 22% i efektywności społecznej na poziomie minimalnym 34% w odniesieniu do grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osiągnięcia efektywności zatrudnieniowej na poziomie minimalnym 12% i efektywności społecznej na poziomie minimalnym 34% w odniesieniu do grup osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób z niepełnosprawnością sprzężoną.</p> <p>Projekt skierowany jest do 60 os. (34K i 26M) zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, którzy w pierwszej kolejności wymagają aktywizacji społecznej, zamieszkałych na terenie miasta Pabianice, korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ust. z dn.12.03.2004r.o pomocy społecznej lub kwalifikujących się do objęcia wsparciem tj. spełniających co najmniej jedną z przesłanek określonych w art 7 ww. ust. W projekcie przewidujemy wsparcie dla 60os.: 42 osób bezrobotnych (50/60os.), klientów pomocy społecznej w Pabianicach (zgodnie z ust. z dn. 12.03.2004r.o pom. społ. lub kwalifikujących się do objętych wsparciem tj. spełniających co najmniej jedną z przesł.określ.art.7 ww. ust.), zarejestrowanych w PUP dla których ustalono II profil pomocy. 18 osób bezrobotnych (20os./60os.), klientów pomocy społecznej w Pabianicach zarejestrowanych w PUP dla których ustalono III profil pomocy.</p>			
ZAKRES DZIAŁAŃ DO REALIZACJI	<p>W ramach realizacji projektu planuje się przeprowadzenie następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizacja pracy socjalnej oraz systemu przyznawania zasiłków celowych, - przeprowadzenie programu aktywizacji zawodowej pod nazwą: Program Aktywizacja i Integracja (PAI) zakończonego przeprowadzeniem specjalistycznych szkoleń zawodowych oraz staży, - przeprowadzenie poradnictwa specjalistycznego, - organizacja wyjazdu diagnostyczno-edukacyjnego (aktywizacja społeczna), - organizacja kursów i szkoleń mających na celu podnoszenie kompetencji ogólnych (kurs komputerowy, kurs prawa jazdy). 			
SZACOWANY KOSZT PROJEKTU	770 993,- PLN	1	z funduszy UE łącznie:	655 344,- PLN
		a	RPO WŁ - EFS	655 344,- PLN
		b	RPO WŁ - EFRR	-
		c	KPO - EFS	-
		d	KPO - EFRR	-
		e	KPO - FS	-
		2	środki budżetu państwa	-
		3	środki własne budżetu gminy	115 649,- PLN
		4	środki prywatne	-

PROJEKT 3	KIERUNEK PRZEMIANA - aktywizacja społeczna, edukacyjna i zawodowa		
CELE PROJEKTU	<p>SFERA SPOŁECZNA • Głównym założeniem projektu są : reintegracja zawodowa (działalność nastawiona na odbudowę i podtrzymanie u osoby podlegającej tym działaniom zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy) i społeczna (mająca na celu odbudowywać oraz umacniać u osób objętych takimi działaniami, umiejętności uczestniczenia w życiu społecznym oraz pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, życia i pobytu) osób w obszarze rewitalizacji. Realizacja projektu przyczyni się do minimalizowania skutków bezrobocia, ubóstwa, wzrostu kompetencji społecznych (poprzez wsparcie prawnika, psychologa, terapeuty uzależnień), wzrostu świadomości szkodliwego picia u osób nadużywających alkoholu, wzrostu kompetencji ogólnych (szkolenia ECDL, prawo jazdy), bezpośredniej aktywizacji zawodowej (poprzez udział w PAI, PSU, szkoleniach zawodowych oraz stażach).</p> <p>SFERA GOSPODARCZA • Bezpośrednim skutkiem gospodarczym realizacji projektu będzie minimalizowanie bezrobocia w obszarze rewitalizacji poprzez aktywizację zawodową jego mieszkańców.</p> <p>SFERA ŚRODOWISKOWA • Projekt będzie realizowany w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju np.: drukowanie na papierze ekologicznym , drukowanie dwustronne mat. szkoleniowych lub umieszczanie ich na stronie www, serwowanie cateringu w naczyniach wielorazowych, przygotowanego z wykorzystaniem produktów pochodzących z gospodarstw ekologicznych, promowanie transportu publicznego lub dojazdów rowerem do pracy/ miejsca realizacji wsparcia, świadome używanie klimatyzacji lub otwieranie okien w sytuacjach, gdy pozwoli na to utrzymanie właściwej temperatury w pomieszczeniu, zastosowanie energooszczędnych żarówek lub w miarę możliwości naturalnego oświetlenia , archiwizowanie dokumentów w formie elektronicznej.</p> <p>SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA • Zakładając w projekcie zapewnienie szans i niedyskryminacji oraz dostępności dla osób niepełnosprawnych (ON) organizatorzy odwołują się do zasady uniwersalnego projektowania a w przypadku pojawienia się ON z określonymi potrzebami zastosowane zostaną odpowiednie mechanizmy racjonalnych usprawnień (architektonicznych, transportowych, przygotowane zostaną odpowiednie materiały projektowe, dostosowania posiłków i infrastruktury komputerowej). Przewiduje się także możliwość organizacji specjalistycznego transportu.</p> <p>SFERA TECHNICZNA • Realizacja projektu skutkować będzie wprowadzeniem odpowiednich mechanizmów racjonalnych usprawnień (architektonicznych, transportowych, przygotujemy odpowiednie materiały projektowe, dostosujemy posiłki i infrastrukturę komputerową).</p>		
REZULTATY	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób o zwiększonych kompetencjach społecznych (60 os), – liczba osób, które uzyskały nowe kwalifikacje ogólne (27 os), – liczba osób, które uzyskały odpowiednie kwalifikacje zawodowe - III profil bezrobotnych (10 os), – liczba osób objętych działaniami aktywizacji zawodowej - III profil bezrobotnych (18 os), – liczba osób, które nabyły doświadczenie zawodowe poprzez udział w stażach – III profil bezrobotnych (10 os); 		
MIERZENIE REZULTATÓW PROJEKTU	Ocena dotycząca osiągnięcia rezultatów projektu dokonywana będzie w oparciu o ewaluację w cyklu rocznym (pierwszy rok – 2018) oraz ocenę ex-post (w roku 2020).		
ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	Przedsięwzięcie nie należy do grupy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych.		
CZAS REALIZACJI	2017 - 2019	STOPIEŃ GOTOWOŚCI DO REALIZACJI	kompletna dokumentacja gotowość organizacyjna

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO 4

PROJEKT 4	Nieodpłatna pomoc prawna w formie porad dla mieszkańców Pabianic obszaru rewitalizacji
PODMIOT REALIZUJĄCY	Stowarzyszenie Pax Tecum ul. Pasterska 5, 95-200 Pabianice
PARTNERZY	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach organizacje pozarządowe
LOKALIZACJA	projekt realizowany w obszarze rewitalizacji
GRUPA DOCELOWA	bezpośrednio: mieszkańcy i użytkownicy przestrzeni miasta w granicach obszaru rewitalizacji pośrednio: mieszkańcy i użytkownicy przestrzeni miasta poza granicami obszaru rewitalizacji
OPIS PROJEKTU	<p>Celem projektu jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego mieszkańców obszarów zdegradowanych poprzez podjęcie na rzecz lokalnej społeczności zintegrowanych działań, polegających na umożliwieniu zainteresowanym mieszkańcom uzyskania nieograniczonego dostępu do bezpłatnego poradnictwa prawnego.</p> <p>Projekt realizowany będzie w oparciu o zrewitalizowane przestrzenie w obszarze rewitalizacji – planuje się uruchomić biura porad prawnych w udostępnionych lokalach w centralnej części Pabianic.</p> <p>Ideą projektu jest przeciwdziałanie utrwalaniu i rozwojowi problemów społecznych takich jak wykluczenie bądź marginalizacji. Stan ten odnosi się do sytuacji, kiedy określone jednostki stają się ograniczone w możliwości czynnego uczestniczenia w życiu społecznym. Przyczyn tego wykluczenia może być wiele, jednakże wiodącą jest konieczność przyjęcia, że w nowoczesnym społeczeństwie, pomimo teoretycznego i prawnego-formalnego braku przeszkód, istnieje pewna grupa ludzi rzeczywiście pozbawiona szansy uczestniczenia w wielu dziedzinach życia, także funkcjonowania w rodzinie czy społeczeństwie. Szczególne znaczenie ma tutaj także zwrócenie uwagi na brak umiejętności korzystania z istniejących możliwości i przysługujących uprawnień, brakiem świadomości ich istnienia lub brakiem dostępu do dóbr, które sprawiają, że pełne uczestnictwo w życiu społecznym jest realne.</p> <p>Pomoc na gruncie nieodpłatnego poradnictwa prawnego, osobom zamieszkującym obszary zdegradowane, w pokonaniu ich problemów natury prawnej jest bardzo istotna, ponieważ osoby te nie dysponują siecią wsparcia, która byłaby pomocna w procesie wychodzenia ze skomplikowanej sytuacji prawnej.</p> <p>Pomimo istnienia systemu pomocy prawnej, realizowanego przez powiaty na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej, zachodzi wiele przesłanek, uzasadniających powstanie specjalnego punktu udzielania nieodpłatnych porad prawnych mieszkańcom terenu rewitalizacji podlegających rewitalizacji.</p> <p>Obecnie mamy do czynienia z problemem ograniczeń dotyczącymi osób, które kwalifikują się do otrzymania pomocy prawnej. Są to np. osoby, które w okresie 12 miesięcy poprzedzających zwrócenie się o udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej zostało przyznane świadczenie z pomocy społecznej i wobec której w tym czasie nie wydano decyzji o zwrocie nienależnie pobranego świadczenia, posiadające ważną Kartę Dużej Rodziny, kombatanci i weterani wojenni, które nie ukończyły 26 roku życia, które ukończyły 65 rok życia, które w wyniku wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej, kobiety w ciąży. Celem projektu jest zapewnienie dostępu do pomocy zgodnego z realnymi potrzebami.</p> <p>Kolejna bardzo ważna kwestia związana jest z działaniami edukacyjnymi - nie tylko promującymi nieodpłatną pomoc prawną ale uświadamiającymi potrzebę korzystania z pomocy prawnika. W tym miejscu zasadnym jest przytoczenie przepisów rozdziału 3 ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej zatytułowanego "Edukacja prawna". Jak wskazuje art. 14 ustawy, organy administracji publicznej, realizując pozostające w ich właściwości zadania z zakresu edukacji prawnej, podejmują działania edukacyjne zmierzające do zwiększenia świadomości prawnej społeczeństwa, dotyczące w szczególności upowszechniania wiedzy o: 1) możliwościach dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej; 2) prawach i obowiązkach obywatelskich; 3) działalności krajowych i międzynarodowych organów ochrony prawnej; 4) mediacji oraz sposobach pozasądowego rozwiązywania sporów; 5) możliwościach udziału obywateli w konsultacjach publicznych oraz w procesie stanowienia prawa.</p>

PROJEKT 4	Nieodpłatna pomoc prawna w formie porad dla mieszkańców Pabianic obszaru rewitalizacji			
	<p>Udział pozarządowych organizacji prawnych powinien się skupiać wokół zachęcania społeczeństwa do aktywnej postawy. Podniesieniu wiedzy i świadomości prawnej służy edukacja prawna, polegająca przede wszystkim na dostarczaniu wiedzy o prawach i obowiązkach obywateli, na kształtowaniu umiejętności sporządzania dokumentów wykorzystywanych w procesach sądowych oraz nawyków korzystania z pomocy instytucji świadczących usługi prawne. Podnoszenie wiedzy z zakresu prawa oraz umiejętności korzystania z pomocy prawnej jest jednym z istotnych aspektów w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu.</p> <p>Realizacja projektu wynika z inicjatywy „oddolnej”. Potrzeba wsparcia mieszkańców Pabianic w zakresie zwiększania świadomości z zakresu prawa zdiagnozowana została przez członków Stowarzyszenia Pax Tecum już w ubiegłych latach. Idea świadczenia pomocy prawnej, za którą petenci nic nie płacą powstała w związku z pracą założycieli Stowarzyszenia w Klinice Prawa Uniwersytetu Łódzkiego. Zainteresowanie nieodpłatną pomocą prawną było na tyle duże, że od listopada 2016 r. prowadzone są działania z zakresu poradnictwa prawnego dla mieszkańców miasta i gminy Pabianice w trzech punktach: w Urzędzie Gminy Pabianice w Pabianicach przy ul. Torowej, w parafii Chrystusa Króla Wszechświata w Pabianicach przy ul. Karniszewickiej oraz w parafii św. Marcina w Górcie Pabianickiej. W ten sposób realizowana jest pomoc w szczególności dla tych mieszkańców Pabianic, którzy z przyczyn formalnoprawnych nie mogą rozwiązać swoich problemów korzystając z innych form pomocy prawnej.</p> <p>Planuje się realizację projektu w oparciu o współpracę z lokalnymi organizacjami pozarządowymi skupionych wokół funkcjonującego w mieście Pabianickiego Forum Organizacji i Inicjatyw Pozarządowych (Pabianickiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego, Uniwersytetu Trzeciego Wieku i parafiach). Współpraca z tymi podmiotami zapewni skuteczną promocję projektu wśród mieszkańców rewitalizowanych obszarów – zostaną poinformowani o możliwości uzyskania porad prawnych i uczestnictwa w warsztatach prawnych.</p>			
ZAKRES DZIAŁAŃ DO REALIZACJI	<p>W ramach realizacji projektu planuje się przeprowadzenie następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uruchomienie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej w biurach zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji czynnych przez 5 dni w tygodniu (4 h dziennie), – organizacja otwartych spotkań edukacyjno-warsztatowych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, – promocja projektu wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji; 			
SZACOWANY KOSZT PROJEKTU	155 542,- PLN	1	z funduszy UE łącznie:	-
		a	RPO WŁ - EFS	-
		b	RPO WŁ - EFRR	-
		c	KPO - EFS	-
		d	KPO - EFRR	-
		e	KPO - FS	-
		2	środki budżetu państwa	-
		3	środki własne budżetu gminy	148 115,- PLN
		4	środki prywatne	7 427,- PLN
CELE PROJEKTU	<p>SFERA SPOŁECZNA • Rezultaty proponowanego programu będą w szczególności dotyczyć sfery społecznej. Utworzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej realnie przyczyni się do rozwiązywania problemów z rozumieniem prawa. Porady prawne pomogą poprawić sytuację finansową oraz będą znaczącym czynnikiem w rozwiązywaniu sporów rodzinnych i wyprowadzaniu osób ze stanu kryzysowego. Dodatkowo wpłyną na świadomość prawną mieszkańców obszaru objętego programem rewitalizacji. Liczymy również na zwiększenie aktywności obywatelskiej w życiu publicznym.</p> <p>Walka z ubóstwem jest jednym z głównych założeń rewitalizacji miasta. Ze społecznego punktu widzenia to właśnie zjawisko ubóstwa jest najbardziej palącym i podstawowym problemem. Prawnymi metodami przeciwdziałania zarówno przyczynom jak i skutkom ubóstwa będą następujące działania: m.in. doradztwo prawne dot. przeciwdziałania egzekucji komorniczej, przeciwko niewypłacalnemu dłużnikowi, sporządzanie wniosków o upadłość konsumencką, pomoc w sporządzaniu pism procesowych w postaci sprzeciwu od nakazu zapłaty w postępowaniu przed sądami powszechnymi w sprawach z powództwa firm windykacyjnych (częste dochodzenie przez firmy windykacyjne roszczeń przedawnionych), ochrona przed eksmisją oraz dochodzenie roszczeń alimentacyjnych, doradztwo prawne w sprawach z zakresu prawa pracy (konflikty na linii pracownik-pracodawca dotyczące m.in. wypłaty wynagrodzenia, warunków pracy i zatrudnienia, przeciwdziałania</p>			

PROJEKT 4	Nieodpłatna pomoc prawna w formie porad dla mieszkańców Pabianic obszaru rewitalizacji		
	<p>mobbingowi i dyskryminacji w zatrudnieniu, w tym sporządzanie pism procesowych inicjujących postępowanie przed sądem pracy).</p> <p>Dodatkowym problemem mieszkańców obszaru Pabianic objętego rewitalizacją bywa pogorszony stan zdrowia. Należy dążyć do umożliwienia poprawy ich sytuacji na drodze prawnej poprzez ułatwienie im dostępu do szeregu świadczeń socjalnych lub finansowych, których celem jest zmniejszenie ciężaru pogorszonego stanu zdrowia. Zapewnić to może doradztwo prawne w zakresie możliwości otrzymania świadczeń z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, m.in. świadczenia z ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, chorobowego oraz wypadkowego. Doradztwo prawne w zakresie dochodzenia roszczeń z tytułu poniesionego trwałego lub tymczasowego uszczerbku na zdrowiu na skutek działania bądź zaniechania osób trzecich (odszkodowanie za wypadki komunikacyjne, błędy medyczne, wypadki losowe itp.).</p> <p>Planowane w ramach projektu warsztaty edukacyjne z zakresu podstawowych instytucji prawa mają zapewnić mieszkańcom, nie tylko tym młodszym, wiedzę niezbędną do funkcjonowania w nowoczesnym społeczeństwie. Zajęcia te miałyby obejmować prelekcje w zakresie tematyki prawa cywilnego (dochodzenie roszczeń na drodze sądowej, obrona przed roszczeniami osób trzecich, podstawowe zasady zawierania umów cywilnoprawnych warsztaty dotyczące praw lokatorów i mieszkaniowego zasobu gminy), prawa karnego (podstawowych praw przysługujących osobom pokrzywdzonym w procesie karnym).</p> <p>Dodatkowym celem takich warsztatów będzie prowadzenie zajęć dotyczących możliwości tworzenia organizacji pozarządowych. Doradztwo prawne skierowane do istniejących organizacji pozarządowych (współpraca w organizowaniu warsztatów i doradztwa prawnego z Forum Organizacji Pozarządowych w Pabianicach i Pabianicką Radą Działalności Pożytku Publicznego) pozwoli na budowę społeczeństwa obywatelskiego, które jest świadome nie tylko swoich praw, ale również możliwości aktywnego uczestnictwa w lokalnej społeczności.</p> <p>SFERA GOSPODARCZA • Uzyskanie pomocy prawnej może pomóc osobom zainteresowanym założeniem działalności gospodarczej. Stowarzyszenie będzie mogło również udzielić pomocy przedsiębiorcom, którzy mają problemy finansowe, chociażby związane z niemożnością odzyskania długów od kontrahentów.</p> <p>Promowanie małych i średnich przedsiębiorstw w strefie rewitalizacji nie jest możliwe bez rozpowszechnienia wśród mieszkańców wiedzy nt. prowadzenia działalności gospodarczej, dlatego ważny będzie efekt projektu polegający na rozwiązaniu problemów w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej np. poprzez pomoc przy rozpoczynaniu własnej działalności gospodarczej czy wyjaśnienia z zakresu problematyki ubezpieczenia społecznego.</p> <p>SFERA ŚRODOWISKOWA • Projekt będzie realizowany w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju np.: drukowanie na papierze ekologicznym, drukowanie dwustronne mat. informacyjnych lub umieszczanie ich na stronie www, świadome używanie klimatyzacji lub otwieranie okien w sytuacjach, gdy pozwoli na to utrzymanie właściwej temperatury w pomieszczeniu, zastosowanie energooszczędnych żarówek lub w miarę możliwości naturalnego oświetlenia, archiwizowanie dokumentów w formie elektronicznej.</p> <p>SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA • Poprawa dostępu do usług z zakresu uzyskania pomocy prawnej dla tych osób z obszaru rewitalizacji, co do których zdiagnozowano potrzebę zapewnienie wsparcia w tym zakresie.</p>		
REZULTATY	<ul style="list-style-type: none"> – ilość udzielonych porad prawnych (1900) – ilość zorganizowanych spotkań informacyjno-edukacyjnych (10); 		
MIERZENIE REZULTATÓW PROJEKTU	Ocena dotycząca osiągnięcia rezultatów projektu dokonywana będzie w oparciu o ewaluację w cyklu rocznym (pierwszy rok – 2018) oraz ocenę ex-post (w roku 2020).		
ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	Przedsięwzięcie nie należy do grupy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych.		
CZAS REALIZACJI	2017 - 2019	STOPIEŃ GOTOWOŚCI DO REALIZACJI	kompletna dokumentacja gotowość organizacyjna

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO 5

PROJEKT 5	Zagospodarowanie bulwaru im. Feliksa Krusche'go nad rzeką Dobrzyńką			
PODMIOT REALIZUJĄCY	Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Pabianicach ul. Św. Jana 4, 95-200 Pabianice			
PARTNERZY	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Łodzi ul. Dubois 118, 93-465 Łódź			
LOKALIZACJA	projekt realizowany w obszarze rewitalizacji (istniejący bulwar nad rzeką Dobrzyńką - na odcinku między ulicami Grobelną a „Grotą” Roweckiego)			
GRUPA DOCELOWA	bezpośrednio: mieszkańcy i użytkownicy przestrzeni miasta w granicach obszaru rewitalizacji pośrednio: mieszkańcy i użytkownicy przestrzeni miasta poza granicami obszaru rewitalizacji			
OPIS PROJEKTU	<p>Projekt mający na celu zagospodarowanie istniejącego bulwaru nadrzecznego (na odcinku między ulicami Grobelną a G. Roweckiego) ma na celu rewitalizację istniejącego bulwaru poprzez jego zagospodarowanie tak, aby stał się częścią systemu przestrzeni zielonych w mieście.</p> <p>Tereny te – charakteryzujące się doskonałą lokalizacją w centrum miasta, o doskonałym potencjale – dziś stanowią niezagospodarowaną przestrzeń Pabianic. Ich potencjał „przyciąga” mieszkańców, którzy poszukują miejsc spacerów i rekreacji, jednak z uwagi na stan obszaru – jest on raczej wykorzystywany w sposób niekontrolowany. W wyniku eksploracji przez mieszkańców tereny zielone zamiast stanowić główną atrakcję i miejsce spotkań mieszkańców centralnego obszaru Pabianic są miejscem niebezpiecznym w skali miasta, miejscem powstawania wysypisk odpadów. Powyższe przyczynia się wprost do zanieczyszczenia samej rzeki.</p> <p>Celem projektu jest zagospodarowanie terenu, co wprost poprawi ma sposób funkcjonowania terenów zielonych w obszarze rewitalizacji i nieść za sobą przemiany nie tylko przestrzenno-funkcjonalne, ale wpływające na stworzenie przyjaznej przestrzeni do życia i kształtowanie postaw społecznych mieszkańców centrum Pabianic.</p> <p>Dzięki realizacji tego przedsięwzięcia istniejący od lat bulwar, obecnie użytkowany głównie wyłącznie jako połączenie między starym miastem a osiedlem Bugaj, zacznie tętnić życiem, stanie się miejscem wypoczynku i aktywnej rekreacji na świeżym powietrzu. Zielone obszary w centrum miasta staną się doskonałym miejscem organizacji działań integracyjnych i edukacyjnych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p>			
ZAKRES DZIAŁAŃ DO REALIZACJI	<p>W ramach realizacji projektu planuje się przeprowadzenie następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pielęgnacja zieleni wraz z wykonaniem nowych nasadzeń zieleni niskiej i wysokiej – realizacja nowych ciągów spacerowych, – realizacja ścieżki rowerowej, – naprawa i realizacja infrastruktury technicznej (np. oświetlenie) – realizacja obiektów małej architektury (np. siłowni plenerowej, dwóch placów zabaw, a także rozmieszczenia ławek i koszy parkowych); 			
SZACOWANY KOSZT PROJEKTU	3 665 000,- PLN	1	z funduszy UE łącznie:	-
		a	RPO WŁ - EFS	-
		b	RPO WŁ - EFRR	-
		c	KPO - EFS	-
		d	KPO - EFRR	-
		e	KPO - FS	-
		2	środki budżetu państwa	2 500 000,- PLN
		3	środki własne budżetu gminy	1 165 000, PLN
	4	środki prywatne	-	

PROJEKT 5	Zagospodarowanie bulwaru im. Feliksa Krusche'go nad rzeką Dobrzyńką		
CELE PROJEKTU	<p>SFERA SPOŁECZNA • W wyniku realizacji projektu nastąpi wzbogacenie funkcji i poprawa estetyki terenów w obszarze rewitalizacji – poprawa prestiżu miejsca wpłynie wprost na poczucie dumy z miejsca zamieszkania i wpłynie pozytywnie na kształtowanie postaw mieszkańców obszaru rewitalizacji. Dla kształtowania nowej przestrzeni życia w centrum Pabianic szczególnie istotne będą: zwiększenie atrakcyjności ogólnodostępnych terenów zielonych, rewitalizacja terenów, propagowanie zdrowego wypoczynku, stworzenie mieszkańcom warunków wypoczynku, spotkań plenerowych, miejsc organizacji wydarzeń (kulturalnych, edukacyjnych i in).</p> <p>SFERA GOSPODARCZA • Realizacja projektu przyczyni się do minimalizowania postępowania degradacji terenów w centrum miasta co znacznie zwiększy wartość terenów sąsiednich – w tym terenów prowadzenie działalności gospodarczej – nowej i istniejącej.</p> <p>SFERA ŚRODOWISKOWA • Projekt zapewni efekty poprawy sfery środowiskowej jakimi są: zapobieganie degradacji istniejących terenów zieleni miejskiej, zaśmiecaniu i zanieczyszczeniu ogólnodostępnych terenów miejskich, minimalizowanie negatywnego zjawiska pogorszenia jakości parków, utworzenie atrakcyjnych, aktywnych zielonych terenów ogólnodostępnych, w których mieszkańcy będą mogli wypoczywać oraz oddychać czystszy powietrzem wśród zieleni.</p> <p>SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA • Efektem realizacji projektu będą zwiększenie atrakcyjności i podniesienie jakości i standardów terenów publicznych, utworzenie terenów wypoczynku i rekreacji na terenach zielonych wyposażonych w bogatą infrastrukturę sportowo – rekreacyjną, zapewnienie mieszkańcom obszaru rewitalizacji dostępu do obszarów rekreacji w centrum miasta i propagowanie idei zdrowego wypoczynku.</p> <p>SFERA TECHNICZNA • W wyniku realizacji projektu – poprzez wywołanie procesu rewitalizacji zaniedbanych gminnych terenów ogólnodostępnych znacznie poprawiony zostanie stan obszaru położonego nad rzeką – stan ciągów komunikacyjnych, stan infrastruktury technicznej, co skutkować będzie poprawą bezpieczeństwa obszaru.</p>		
REZULTATY	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zagospodarowanych ogólnodostępnych zielonych przestrzeni publicznych (1), – liczba terenów, w których ograniczono degradację środowiska (1); 		
MIERZENIE REZULTATÓW PROJEKTU	Ocena dotycząca osiągnięcia rezultatów projektu dokonywana będzie w oparciu o ewaluację w cyklu rocznym (pierwszy rok – 2018) oraz ocenę ex-post (w roku 2019).		
ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	Przedsięwzięcie nie należy do grupy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych.		
CZAS REALIZACJI	2017-2018	STOPIEŃ GOTOWOŚCI DO REALIZACJI	kompletna dokumentacja gotowość organizacyjna

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO 6

PROJEKT 6	Pabianickie Zielone Podwórka			
PODMIOT REALIZUJĄCY	Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Pabianicach ul. Św. Jana 4, 95-200 Pabianice			
PARTNERZY	Wspólnoty Mieszkaniowe			
LOKALIZACJA	projekt realizowany w obszarze rewitalizacji (tereny stanowiące własność gminy miejskiej Pabianice)			
GRUPA DOCELOWA	bezpośrednio: mieszkańcy i użytkownicy przestrzeni miasta w granicach obszaru rewitalizacji			
OPIS PROJEKTU	<p>Program „Pabianickie zielone Podwórka” ma na celu wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych w zakresie polepszenia warunków wypoczynku mieszkańców Miasta Pabianice poprzez poprawę estetyki otoczenia budynków wspólnot mieszkaniowych.</p> <p>Głównym celem projektu jest poprawa jakości życia w obszarze rewitalizacji poprzez tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych z bogatą ofertą w zakresie funkcji rekreacyjnych i wypoczynkowych na potrzeby zamieszkujących tu osób.</p> <p>Program realizowany będzie na mocy umowy zawartej dla każdego Projektu pomiędzy Miastem Pabianice a Zarządem Wspólnot Mieszkaniowych, które złożą wniosek o udział w Programie. Udział Miasta Pabianice w realizacji każdego Projektu nie może przekroczyć 80% ceny całkowitej realizacji Projektu określonej w kosztorysie Projektu, z zastrzeżeniem, że maksymalna kwota współfinansowania nie może być wyższa niż 50 000 zł brutto.</p>			
ZAKRES DZIAŁAŃ DO REALIZACJI	<p>W ramach realizacji projektu planuje się przeprowadzenie następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości zieleni na terenach międzyosiedlowych, – realizacja ciągów pieszych, – wytyczanie miejsc postojowych, – wytyczanie miejsc do składowania odpadów komunalnych – montaż urządzeń małej architektury, – realizacja placów zabaw i małych siłowni plenerowych. 			
SZACOWANY KOSZT PROJEKTU	1 500 000,- PLN	1	z funduszy UE łącznie:	-
		a	RPO WŁ - EFS	-
		b	RPO WŁ - EFRR	-
		c	KPO - EFS	-
		d	KPO - EFRR	-
		e	KPO - FS	-
		2	środki budżetu państwa	-
		3	środki własne budżetu gminy	1 200 000, PLN
	4	środki prywatne	300 000,- PLN (udział Wspólnot)	
CELE PROJEKTU	<p>SFERA SPOŁECZNA • Głównym celem projektu będzie poprawa jakości zamieszkania w obszarze rewitalizacji - poprawa estetyki otoczenia budynków wspólnot mieszkaniowych i warunków wypoczynku mieszkańców. Ważnym aspektem będzie poprawa jakości przestrzeni, w której mieszkańcy mogą spędzać swój wolny czas. Stworzenie warunków wypoczynku, spotkań plenerowych, miejsc organizacji osiedlowych festynów będzie miało bezpośredni wpływ na możliwości organizacji czasu wolnego na obszarze.</p> <p>SFERA GOSPODARCZA • Realizacja projektu przyczyni się do minimalizowania postępowania degradacji terenów w centrum miasta co znacznie zwiększy wartość terenów sąsiednich – w tym terenów prowadzenie działalności gospodarczej – nowej i istniejącej.</p>			

PROJEKT 6	Pabianickie Zielone Podwórka		
	<p>SFERA ŚRODOWISKOWA • Projekt zapewni efekty poprawy sfery środowiskowej jakimi są: zapobieganie zaśmiecaniu i zanieczyszczeniu ogólnodostępnych terenów przy zabudowie mieszkaniowej, utworzenie atrakcyjnych, aktywnych zielonych terenów ogólnodostępnych, w których mieszkańcy będą mogli wypoczywać oraz oddychać czystszy powietrzem wśród zieleni .</p> <p>SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA • Efektem projektu będzie podniesienie jakości terenów publicznych, zwiększenie atrakcyjności terenów międzyosiedlowych oraz wyposażenia w infrastrukturę sportowo-wypoczynkową (małe siłownie plenerowe, place zabaw, ławki, itp.). Dodatkowo zahamowane zostaną negatywne zjawiska niszczenia terenów międzyosiedlowych. W efekcie realizacji projektu nastąpi efektywne wykorzystanie tych terenów i zwiększenie dostępności.</p> <p>SFERA TECHNICZNA • W wyniku realizacji projektu – poprzez wywołanie procesu rewitalizacji zaniedbanych terenów przy zabudowie mieszkalnej - znacznie poprawiony zostanie stan i bezpieczeństwo funkcjonowania tych terenów. Poprawie podlegać będzie stan nawierzchni, ciągów komunikacyjnych oraz stan infrastruktury technicznej rewitalizowanych terenów.</p>		
REZULTATY	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zagospodarowanych zielonych przestrzeni przy budynkach mieszkalnych (5), – zwiększenie ilości zielonych terenów ogólnodostępnych (5); 		
MIERZENIE REZULTATÓW PROJEKTU	Ocena dotycząca osiągnięcia rezultatów projektu dokonywana będzie w oparciu o ewaluację w cyklu rocznym (pierwszy rok – 2018) oraz ocenę ex-post (w roku 2023).		
ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	Przedsięwzięcie nie należy do grupy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych.		
CZAS REALIZACJI	2017 - 2022	STOPIEŃ GOTOWOŚCI DO REALIZACJI	konceptje programowe gotowość organizacyjna

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO 7

PROJEKT 7	Poprawa efektywności wykorzystania energii w budynkach użyteczności publicznej Gminy Miejskiej Pabianice			
PODMIOT REALIZUJĄCY	Miasto Pabianice ul. Zamkowa 16, 95-200 Pabianice			
PARTNERZY	Konsorcjum Siemens Sp. z o. o. (Lider) oraz Siemens Finance Sp. z o.o. (Członek) (projekt realizowany w formule ppp)			
LOKALIZACJA	projekt realizowany w obszarze rewitalizacji (tereny stanowiące własność gminy miejskiej Pabianice)			
GRUPA DOCELOWA	bezpośrednio: mieszkańcy i użytkownicy przestrzeni miasta w granicach obszaru rewitalizacji			
OPIS PROJEKTU	<p>Celem projektu jest poprawa jakości użytkowania i efektywności zarządzania obiektami użyteczności publicznej zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji. Jako pierwsze objekty do przeprowadzenia tego typu prac wytypowano 11 obiektów oświatowych: budynek Gimnazjum nr 3 (od 1 września 2017 r. Szkoła Podstawowa nr 16), budynek Przedszkola Miejskiego nr 4, budynku Przedszkola Miejskiego nr 6, budynek Przedszkola Miejskiego nr 11, budynek Przedszkola Miejskiego nr 13, budynek Przedszkola Miejskiego nr 14, budynek Przedszkola Miejskiego nr 16, budynek Szkoły Podstawowej nr 3, budynek Szkoły Podstawowej nr 14, budynek Szkoły Podstawowej nr 17, budynek Żłobka Miejskiego. W wyniku działań projektowych poprawie uległ stan budynków i ich efektywność energetyczna. Poprawa ogólnej jakości zarządzania budynkami wpłynie wprost na jakość funkcjonowania obiektów oświatowych.</p> <p>W obliczu zdefiniowanych problemów dotyczących problemów edukacyjnych dzieci i młodzieży zamieszkujących obszar rewitalizacji – tym samym korzystających ze zlokalizowanych tam obiektów oświatowych – stworzenie najlepszych warunków do prowadzenia zajęć edukacyjnych i wzmocnienie prestiżu szkół wydaje się działaniem priorytetowym.</p> <p>Przedmiotem projektu są prace dotyczące 11 budynków użyteczności publicznej. Projekt będzie realizowany w trybie „zaprojektuj i wybuduj”. Wnioskodawcą i Beneficjentem będzie Miasto Pabianice. Projekt będzie realizowany w partnerstwie publiczno-prywatnym.</p>			
ZAKRES DZIAŁAŃ DO REALIZACJI	<p>W ramach realizacji projektu planuje się przeprowadzenie w powyższych obiektach następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – docieplenie przegród zewnętrznych, – częściową wymianę zewnętrznej stolarki drzwiowej i okiennej, – wymianę oświetlenia wewnętrznego - wymiana opraw na LED, – wymianę istniejącej instalacji wewnętrznej c.o., – wymianę instalacji ciepłej wody użytkowej, – wykonanie systemu monitorowania i zarządzania energią umożliwiającego zdalne sterowanie, serwisowanie oraz programowanie instalacji i urządzeń, – montaż wentylacji mechanicznej nawiewno – wywiewnej z odzyskiem ciepła w salach zajęć, – poprawa stanu zewnętrznego budynków wraz z otoczeniem. 			
SZACOWANY KOSZT PROJEKTU	33 729 249,- PLN	1	z funduszy UE łącznie:	10 499 266,- PLN
		a	RPO WŁ - EFS	-
		b	RPO WŁ - EFRR	10 499 266,- PLN
		c	KPO - EFS	-
		d	KPO - EFRR	-
		e	KPO - FS	-
		2	środki budżetu państwa	-
		3	środki własne budżetu gminy	647 169,- PLN
	4	środki prywatne	22 582 813,- PLN	

PROJEKT 7	Poprawa efektywności wykorzystania energii w budynkach użyteczności publicznej Gminy Miejskiej Pabianice		
CELE PROJEKTU	<p>SFERA SPOŁECZNA • Projekt przyczyni się do poprawy funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej – placówek oświatowych na obszarze rewitalizacji. Ułatwienia w administrowaniu placówkami przełożą się wprost na jakość funkcjonowania placówek – to z kolei przyczyni się do poprawy jakości organizacji pracy w placówkach. Poprawa stanu technicznego budynków wiązać się będzie ze wzrostem ich prestiżu i stanowić będzie zachętę do angażowania się uczniów w zajęcia gwarantujące edukację i rozwój.</p> <p>SFERA ŚRODOWISKOWA • Projekt przyczyni się do poprawy jakości powietrza na terenie miasta Pabianice dzięki zmniejszeniu emisji CO₂ pochodzącej ze źródeł w budynkach użyteczności publicznej. Z celu wynika ogół działań związanych z obniżeniem emisji dwutlenku węgla na terenie miasta Pabianice. W wyniku emisji CO₂ nastąpi redukcja zanieczyszczeń do powietrza, w tym benzo(a)pirenu, PM10 i PM2,5. Planowane działania z zakresu poprawy efektywności energetycznej poprzez ograniczenie zużycia energii finalnej, pozwolą na ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających do atmosfery. Projekt przyczyni się do zwiększenia efektywności energetycznej w obiektach zlokalizowanych na terenie miasta Pabianice poprzez realizację inwestycji wykorzystujących nowoczesne technologie i materiały zwiększające efektywność energetyczną obiektów oraz zwiększanie świadomości ekologicznej poprzez mieszkańców.</p> <p>SFERA FUNKcjONALNO-PRZESTRZENNA • Realizacja projektu przyczyni się do poprawy warunków pracy i nauki dzięki komfortowym warunkom termicznym. Z uwagi na fakt, iż w ramach projektu realizowane będą również prace dotyczące części zewnętrznych obiektów i ich otoczenia - dodatkowym efektem realizacji projektu będzie poprawa jakości przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji i wzmocnienie znaczenia obiektów użyteczności publicznej w skali całego obszaru rewitalizacji.</p> <p>SFERA TECHNICZNA • Głównym efektem realizacji projektu w zakresie poprawy sfery technicznej funkcjonowania obszaru będzie poprawa jakości infrastruktury technicznej budynków użyteczności publicznej. Dodatkowo wprowadzone do istniejących obiektów zostaną takie rozwiązania techniczne, które umożliwiają efektywne zarządzanie obiektami i ograniczanie zużycia energii.</p>		
REZULTATY	<ul style="list-style-type: none"> — zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach użyteczności publicznej (CO32): 6 974 970 [kWh/rok], — szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CO34): 1 913,09 [MGCO₂/rok], — zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektów: 17 822,75 [GJ/rok] ; 		
MIERZENIE REZULTATÓW PROJEKTU	Ocena dotycząca osiągnięcia rezultatów projektu dokonywana będzie w oparciu o ewaluację w cyklu rocznym (pierwszy rok – 2018) oraz ocenę ex-post (w roku 2019).		
ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	Przedsięwzięcie nie należy do grupy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych.		
CZAS REALIZACJI	2017 - 2018	STOPIEŃ GOTOWOŚCI DO REALIZACJI	pełna dokumentacja (złożony wniosek o dofinansowanie) gotowość organizacyjna

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO 8

PROJEKT 8	Podniesienie standardów obiektu zabytkowego i poprawa dostępu do usług wraz z modernizacją i renowacją budynku Kaplicy Kindlerów przy cmentarzu ewangelickim w Pabianicach			
PODMIOT REALIZUJĄCY	Parafia Ewangelicko-Augsburska św. Piotra i św. Pawła w Pabianicach ul. Zamkowa 8, 95-200 Pabianice			
PARTNERZY	Centrum Wspierania Rodziny, Urząd Miejski w Pabianicach, Towarzystwo Muzyczne im. Karola Nicze w Pabianicach, Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia w Pabianicach, Miejski Ośrodek Kultury im. Z. Herberta w Pabianicach, Centrum Seniora w Pabianicach			
LOKALIZACJA	projekt realizowany w obszarze rewitalizacji (tereny stanowiące własność Parafii Ewangelicko-Augsburskiej św. Piotra i św. Pawła w Pabianicach)			
GRUPA DOCELOWA	bezpośrednio: mieszkańcy i użytkownicy przestrzeni miasta w granicach obszaru rewitalizacji pośrednio: mieszkańcy i użytkownicy przestrzeni miasta poza granicami obszaru rewitalizacji			
OPIS PROJEKTU	<p>Celem projektu jest przywrócenie roli w obszarze ważnego obiektu Zabytkowej Kaplicy Kindlerów. Kaplicę wykonano w stylu postsecesyjnego modernizmu na wzór kościoła św. Leopolda w Wiedniu. Stanowi ona unikalny element struktury miasta w obszarze rewitalizacji.</p> <p>Ideą jest przywrócenie obiektu do stanu świetności wraz ze zmianą funkcji na obiekt użyteczności publicznej poprzez udostępnianie go dla mieszkańców Pabianic oraz turystów. Niniejsze uzyskany zostanie poprzez poprawę jakości użytkowania kaplicy w nowej funkcji - obiektu publicznego, zlokalizowanego na obszarze rewitalizacji, nadanie dodatkowej funkcji kulturowej, a także poprawę wykonywania usług cmentarnych dla całej społeczności. Jednym z postawionych zadań będzie umożliwienie korzystania z budynku grup osób niepełnosprawnych i z dysfunkcjami narządów ruchu.</p> <p>Przywrócenie roli obiektu nastąpi poprzez modernizację i renowację budynku Kaplicy Kindlerów, która jest zabytkiem wpisanym do Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Łódzkiego pod nr A/375 z dnia 16.12.1998.</p> <p>Efektom projektu będzie wzmocnienie prestiżu placówki kulturalnej, która ma pełnić niezwykle istotną funkcję w społeczeństwie obywatelskim i obejmuje swoim zasięgiem wszystkie grupy społeczne i wiekowe. W budynku kaplicy prowadzone będą zajęcia dla dzieci i młodzieży odpowiadające im oczekiwaniom. Program funkcjonowania kaplicy zaprojektowany będzie ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych, seniorów i dzieci.</p>			
ZAKRES DZIAŁAŃ DO REALIZACJI	<p>W ramach realizacji projektu planuje się przeprowadzenie renowacji budynku – w szczególności w następujących działaniach:</p> <ul style="list-style-type: none"> — przeprowadzenie remontu dachu budynku — osuszenie ścian wraz z wykonaniem izolacji pionowej i poziomej fundamentów — wykonanie remontu instalacji elektrycznej — wykonanie instalacji wod-kan i ogrzewczej — wydzielenie na kondygnacji piwnic sali spotkań wraz z zapleczem socjalnym i sanitarnym — dostosowanie budynku do korzystania z niego osób niepełnosprawnych — dostosowanie budynku do obowiązujących przepisów ppoż. <p>Planuje się, że prace obejmą też dostosowanie otoczenia budynku w celu zapewnienia jego dostępności.</p>			
SZACOWANY KOSZT PROJEKTU	2 300 000,- PLN	1	z funduszy UE łącznie:	1 426 000,- PLN
		a	RPO WŁ - EFS	
		b	RPO WŁ - EFRR	1 426 000,- PLN
		c	KPO - EFS	-
		d	KPO - EFRR	-

PROJEKT 8	Podniesienie standardów obiektu zabytkowego i poprawa dostępu do usług wraz z modernizacją i renowacją budynku Kaplicy Kindlerów przy cmentarzu ewangelickim w Pabianicach		
	e	KPO - FS	-
	2	środki budżetu państwa	-
	3	środki własne budżetu gminy	-
	4	środki prywatne	874 000,- PLN
CELE PROJEKTU	<p>SFERA SPOŁECZNA • Projekt przyczyni się do poprawy funkcjonowania obiektów zabytkowych na obszarze rewitalizacji. Z uwagi na swój charakter – przyczyni się do wzmocnienia wizerunku miasta jako bogatego kulturowo, co będzie mieć wpływ na poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców centralnej części Pabianic. Podniesie prestiż centrum miasta i zachęci do poznawania jego historii. Fakt udostępnienia pomieszczeń kaplicy na prowadzenie działań dla młodzieży pozwoli na stworzenie oferty zajęć odpowiadającym zdiagnozowanym potrzebom młodzieży obszaru rewitalizacji – np. nakierowanych na rozwiązywanie problemów wychowawczych. Co wynika z funkcji podstawowej obiektu – nastąpi podniesienie jakości usług kulturalnych, pogrzebowych.</p> <p>SFERA ŚRODOWISKOWA • Poprawa stanu obiektu przyczyni się do poprawy jakości jego funkcjonowania – w tym bezpieczeństwa użytkowników.</p> <p>SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA • Realizacja projektu będzie mieć wpływ na budowanie systemu przestrzeni publicznych miasta – kaplica będzie ich ważnym elementem, o wyjątkowym znaczeniu kulturowym. Realizacja projektu zapewni wzmocnienie znaczenia tego obiektu w skali całego obszaru rewitalizacji i jego wzbogacenie.</p> <p>SFERA TECHNICZNA • Głównym efektem realizacji projektu będzie poprawa stanu obiektu zabytkowego. W efekcie zatrzymana zostanie degradacja budynku, nastąpi jego dostosowanie do wymogów przeciwpożarowych.</p>		
REZULTATY	<ul style="list-style-type: none"> — liczba zrewitalizowanych obiektów zabytkowych (1), — liczba udostępnionych obiektów zabytkowych na potrzeby mieszkańców obszaru (1), — liczba nowych miejsc spotkań i korzystania z oferty kulturalnej przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych i z dysfunkcjami ruchu (1), — wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w instytucji (25%); 		
MIERZENIE REZULTATÓW PROJEKTU	Ocena dotycząca osiągnięcia rezultatów projektu dokonywana będzie w oparciu o ewaluację w cyklu rocznym (pierwszy rok: 2018) oraz ocenę ex-post (w roku 2019).		
ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	Przedsięwzięcie nie należy do grupy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych.		
CZAS REALIZACJI	2017-2018	STOPIEŃ GOTOWOŚCI DO REALIZACJI	dokumentacja w trakcie tworzenia (projekt w uzgodnieniu konserwatorskim) gotowość organizacyjna

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO 9

PROJEKT 9	Rewitalizacja Muzeum Miasta Pabianice poprzez remont i poprawę dostępności do zbiorów muzealnych oraz współtworzenie nowej publicznej przestrzeni miejskiej pn.: „Tkalnia spotkań pabianiczian”
PODMIOT REALIZUJĄCY	Muzeum Miasta Pabianic Stary Rynek 1 / 2 , 95-200 Pabianice
PARTNERZY	Fundacja Arkadia Sztuka i Golf
LOKALIZACJA	projekt realizowany w obszarze rewitalizacji
GRUPA DOCELOWA	bezpośrednio: mieszkańcy obszaru rewitalizacji i użytkownicy przestrzeni miasta w granicach obszaru rewitalizacji
OPIS PROJEKTU	<p>Przedmiotem projektu jest przywrócenie znaczenia Muzeum Miasta Pabianic jako placówki kulturalnej o znaczącym oddziaływaniu na miasto ze szczególnym uwzględnieniem strefy rewitalizacyjnej. Realizowany we współpracy z Partnerem Fundacją Arkadia wpłynie na aktywne kształtowanie przestrzeni miejskiej – stworzenia w strefie rewitalizacji centrum kulturalno-społecznego.</p> <p>W szczególności projekt szczególnie wpisuje się w zagadnienia:</p> <ul style="list-style-type: none"> — zapobiegania niszczenia obiektów o wartości historycznej, — poprawy jakości życia mieszkańców, zwiększenie potencjału turystyczno-kulturalnego, — aktywizacji mieszkańców, — tworzenia oferty spędzania wolnego czasu, — integracji społeczną mieszkańców różnych grup wiekowych, — zachowania, ochrony, promowania i rozwoju dziedzictwa kulturowego. <p>Atutem projektu jest wspólne działanie instytucji kultury z Fundacją Arkadia Sztuka i Golf, co w skali województwa jest wyjątkowym przedsięwzięciem. Efektem będzie stworzenie unikatowej oferty kulturalnej w nowej, zupełnie otwartej zrewitalizowanej przestrzeni publicznej.</p> <p>Projekt zakłada dwa komponenty rewitalizacji: remont i nadanie nowych funkcji XIX- wiecznemu budynkowi szkoły, należącemu do Muzeum Miasta Pabianic oraz XIX-wiecznej wieży fabrycznej zarządzanej przez Fundację oraz wypełnienie tych przestrzeni atrakcyjnymi aktywnościami skierowanymi do mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p> <p>W wieży znajdującej się w byłej XIX - wiecznej fabryce włókienniczej, autorzy projektu postawili sobie za cel zrealizowania powierzchni, na której będzie możliwe eksponowanie obecnych zbiorów Muzeum Miasta, ale również eksponatów z dawnej fabryki Krusche i Edner.</p> <p>To niezwykle miejsce zarówno historycznie jak i lokalizacyjnie ma ogromną szansę wpłynąć na przemianę centrum Pabianic, stać się wyjątkowym miejscem - przyciągając i angażując społeczeństwo w rozwój swojej wiedzy na temat historii miasta jak i dawnej fabryki, która była silnikiem napędowym rozwoju Pabianic. Ciekawe miejsce wystawiennicze wraz z wieżą widokową na panoramę miasta stanie się intrygującym i atrakcyjnym miejscem dla Pabianiczian na spędzanie wolnego czasu.</p> <p>Projekt tworzony jest ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych, seniorów i dzieci.</p>
ZAKRES DZIAŁAŃ DO REALIZACJI	<p>W ramach realizacji projektu planuje się przeprowadzenie renowacji budynku – w szczególności następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> — renowacja nieruchomości użytkowanej przez Muzeum Miasta Pabianic (prace konserwatorsko – budowlane w celu zahamowania pogłębiającej się degradacji jednego z budynków muzeum i zwiększenia jego wizualnej atrakcyjności. Dodatkowym efektem będzie zwiększenie przestrzeni dla organizacji wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych (ogród muzealny); projekt obejmuje wykonanie prac budowlanych w XIX-wiecznym budynku poszkolnym wpisanym do gminnej ewidencji zabytków; przewiduje się również możliwość zastosowania pewnych ułatwień na potrzeby osób niepełnosprawnych ruchowo), — prowadzenie działań kulturalnych w obszarze rewitalizacji

PROJEKT 9	Rewitalizacja Muzeum Miasta Pabianice poprzez remont i poprawę dostępności do zbiorów muzealnych oraz współtworzenie nowej publicznej przestrzeni miejskiej pn.: „Tkalnia spotkań pabianiczian”																													
	<p>(stworzenie i realizacja programu wydarzeń kulturalnych dla różnych grup wiekowych odbywających się na terenie muzeum i wieży – „Tkalnia spotkań pabianiczian” w formie: wystaw, prelekcje, festynów, autorskich spotkań, wycieczek po mieście, zajęć warsztatowych itp.; część działań realizowanych będzie we współpracy z innymi instytucjami zaangażowanymi w działania społ.-kulturalne, sfinansowanie etatu w celu poszerzenia działalności i dostępności Muzeum, prowadzenie działalności wydawniczej o tematyce kulturalno-historycznej, w tym opis i promocja zbiorów muzealnych),</p> <ul style="list-style-type: none"> — renowacja nieruchomości użytkowanej przez Fundację (prace konserwatorsko – budowlane w celu przywrócenia obiektu do użytkowania, z zachowaniem historycznego wyglądu murów oraz nadaniem nowej funkcji wystawienniczoturystyczno-społecznej otwartej do organizacji spotkań, wycieczek oraz innych aktywności pn.: „Tkalnia spotkań pabianiczian”; projekt obejmuje wykonanie prac budowlanych w XIX-wiecznym budynku wieży fabrycznej, przewiduje się również możliwość zastosowania pewnych ułatwień na potrzeby osób niepełnosprawnych ruchowo); — zakup wyposażenia (zakup różnorodnego sprzętu do realizacji działań poza instytucją nie tylko – np. ekran, rzutnik, mała scena, sprzęt nagłaśniający, stelaż wystawienniczy); — stworzenie systemu komunikacji z odbiorcami za pomocą nowoczesnych technologii (np. strony www Muzeum Miasta Pabianic uwzględniającej potrzeby osób z niepełnosprawnościami, uruchomienie bezpłatnego miejskiego punktu dostępu do Internetu), — realizacja projektów wspierania i kreowania aktywności i inicjatyw społecznych w zakresie szeroko rozumianej historii i tradycji miasta poprzez sfinansowanie wydawnictw o tematyce kulturalno-historycznej. 																													
SZACOWANY KOSZT PROJEKTU	2 316 710 PLN	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20px; text-align: center;">1</td> <td style="width: 50%;">z funduszy UE łącznie:</td> <td style="width: 30%; text-align: right;">1 436 360 PLN</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">a</td> <td>RPO WŁ - EFS</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">b</td> <td>RPO WŁ - EFRR</td> <td style="text-align: right;">1 436 360 PLN</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">c</td> <td>KPO - EFS</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">d</td> <td>KPO - EFRR</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">e</td> <td>KPO - FS</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">2</td> <td>środki budżetu państwa</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3</td> <td>środki własne budżetu gminy</td> <td style="text-align: right;">160 000 PLN</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">4</td> <td>środki prywatne</td> <td style="text-align: right;">720 349 PLN</td> </tr> </table>	1	z funduszy UE łącznie:	1 436 360 PLN	a	RPO WŁ - EFS		b	RPO WŁ - EFRR	1 436 360 PLN	c	KPO - EFS	-	d	KPO - EFRR	-	e	KPO - FS	-	2	środki budżetu państwa	-	3	środki własne budżetu gminy	160 000 PLN	4	środki prywatne	720 349 PLN	
1	z funduszy UE łącznie:	1 436 360 PLN																												
a	RPO WŁ - EFS																													
b	RPO WŁ - EFRR	1 436 360 PLN																												
c	KPO - EFS	-																												
d	KPO - EFRR	-																												
e	KPO - FS	-																												
2	środki budżetu państwa	-																												
3	środki własne budżetu gminy	160 000 PLN																												
4	środki prywatne	720 349 PLN																												
CELE PROJEKTU	<p>SFERA SPOŁECZNA • Projekt przyczyni się do poprawy funkcjonowania obiektów zabytkowych pełniących i mających pełnić funkcje kulturalne obszaru rewitalizacji. Poprawa jakości ważnego obiektu kulturalnego – Muzeum Miasta a także nadanie nowych funkcji zdegradowanym obiektom dawnej zabudowy fabrycznej wpłynie na poprawę funkcji i wizerunku obszaru co zmieni jego postrzeganie przez mieszkańców. Realizacja projektu podniesie prestiż centrum miasta i będzie ważnym krokiem w budowaniu silnego centrum Pabianic. Udostępnienie przestrzeni mieszkańcom i oferta kulturalna miejsca wpłynie na zaspokojenie zdiagnozowanych potrzeb rewitalizacyjnych. Miejsce będzie uczyć, inspirować do działania i okazywać bogactwo historii miejsca. Pozwoli mieszkańcom na aktywne włączenie się w rozwój wiedzy na temat historii Pabianic. Połączenie tradycyjnych metod prezentacji wiedzy z nowoczesnymi wpłynie na wzrost zainteresowania mieszkańców ofertą „Tkalni spotkań pabianiczian”.</p> <p>SFERA ŚRODOWISKOWA • Poprawa stanu obiektu przyczyni się do poprawy jakości jego funkcjonowania – w tym bezpieczeństwa użytkowników.</p>																													

PROJEKT 9	Rewitalizacja Muzeum Miasta Pabianice poprzez remont i poprawę dostępności do zbiorów muzealnych oraz współtworzenie nowej publicznej przestrzeni miejskiej pn.: „Tkalnia spotkań pabianiczian”		
	<p>SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA • Realizacja projektu będzie mieć kluczowy wpływ na budowanie systemu przestrzeni publicznych miasta. Realizacja projektu będzie ważnym etapem w budowaniu atrakcyjnych przestrzeni publicznych centrum miasta oraz jego bogatej oferty.</p> <p>SFERA TECHNICZNA • Głównym efektem realizacji projektu będzie poprawa stanu obiektów zabytkowych. W efekcie zatrzymana zostanie degradacja budynków, nastąpi jego dostosowanie do wymogów przeciwpożarowych.</p>		
REZULTATY	<ul style="list-style-type: none"> — wzrost liczby zrewitalizowanych obiektów historycznej części Pabianic (2), — liczba nowych przestrzeni przeznaczonych bezpośrednio na potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji (1); — liczba nowych miejsc spotkań i korzystania z oferty kulturalnej przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych i z dysfunkcjami ruchu (1), — wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w instytucji (25%); 		
MIERZENIE REZULTATÓW PROJEKTU	Ocena dotycząca osiągnięcia rezultatów projektu dokonywana będzie w oparciu o ewaluację w cyklu rocznym (pierwszy rok – 2018) oraz ocenę ex-post (w roku 2020).		
ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	Przedsięwzięcie nie należy do grupy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych.		
CZAS REALIZACJI	2017-2019	STOPIEŃ GOTOWOŚCI DO REALIZACJI	dokumentacja projektowa (dodatkowo częściowe pozwolenie na budowę) gotowość organizacyjna

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO 10

PROJEKT 10	Podniesienie standardów i dostępu do edukacji i usług kulturalnych w Miejskim Ośrodku Kultury a także nadanie nowych funkcji instytucji kultury-modernizacja i wyposażenie studia telewizyjnego			
PODMIOT REALIZUJĄCY	Miejski Ośrodek Kultury im. Z. Herberta w Pabianicach. ul. Kościuszki 14, 95-200 Pabianice			
PARTNERZY	Centrum Seniora w Pabianicach Urząd Miejski w Pabianicach Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pabianicach Towarzystwo Muzyczne im. Karola Nicze w Pabianicach Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia w Pabianicach			
LOKALIZACJA	projekt realizowany w obszarze rewitalizacji (tereny stanowiące własność gminy miejskiej Pabianice)			
GRUPA DOCELOWA	bezpośrednio: mieszkańcy i użytkownicy przestrzeni miasta w granicach obszaru rewitalizacji			
OPIS PROJEKTU	<p>Celem projektu jest poprawa jakości użytkowania obiektami użyteczności publicznej, zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji, jaką stanowi instytucja kultury, a także umożliwienie korzystania z oferty Miejskiego Ośrodka Kultury grup osób niepełnosprawnych i z dysfunkcjami narządów ruchu w zakresie edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę. Nadanie nowej funkcji Instytucji Kultury w zakresie zwiększenia dostępu do treści kulturalnych i edukacyjnych, poprzez emisje programów w telewizji miejskiej.</p> <p>Przedmiotem projektu jest poprawa jakości oferty kulturalnej poprzez modernizację jedynej w mieście sali widowiskowej, która w chwili obecnej jest wykluczona z użytkowania z powodu niespełniających norm przeciwpożarowych.</p> <p>Wzmocnienie prestiżu placówki kulturalnej, która pełni niezwykle istotną funkcję w społeczeństwie obywatelskim i obejmuje swoim zasięgiem wszystkie grupy społeczne i wiekowe.</p> <p>W obliczu zdefiniowanych problemów dotyczących problemów wychowawczych, zapobieganiu wykluczeniu społecznym oraz objęcia opieką grupy najstarszych mieszkańców miasta zamieszkujących obszar rewitalizacji – tym samym korzystających ze zlokalizowanego tam obiektu placówki kulturalnej – stworzenie najlepszych warunków do prowadzenia zajęć edukacyjnych, kulturalnych i animacyjnych.</p> <p>Przedmiotem projektu są prace dotyczące budynku Miejskiego Ośrodka Kultury. Projekt będzie realizowany w trybie zaprojektuj i zmodernizuj.</p>			
ZAKRES DZIAŁAŃ DO REALIZACJI	<p>W ramach realizacji projektu planuje się modernizację wybranych pomieszczeń w Miejskim Ośrodku Kultury (jednostka posiada status instytucji kultury) wraz z wyposażeniem tych pomieszczeń – w tym następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> — modernizacja sali widowiskowej MOK, — wyposażenie sali widowiskowej, — modernizacja szatni i toalet oraz przystosowanie tych pomieszczeń dla osób niepełnosprawnych i z dysfunkcjami ruchu, — remont i przystosowanie pomieszczenia na studio telewizyjne, — wyposażenie studia, — zakup licencji programu do produkcji audycji telewizyjnych. 			
SZACOWANY KOSZT PROJEKTU	2 215 340 PLN	1	z funduszy UE łącznie:	1 373 510 PLN
		a	RPO WŁ - EFS	-
		b	RPO WŁ - EFRR	1 373 510 PLN
		c	KPO - EFS	-
		d	KPO - EFRR	-

PROJEKT 10	Podniesienie standardów i dostępu do edukacji i usług kulturalnych w Miejskim Ośrodku Kultury a także nadanie nowych funkcji instytucji kultury-modernizacja i wyposażenie studia telewizyjnego		
	e	KPO - FS	-
	2	środki budżetu państwa	-
	3	środki własne budżetu gminy	841 830 PLN
	4	środki prywatne	
CELE PROJEKTU	<p>SFERA SPOŁECZNA • Projekt ma na celu poprawę jakości funkcjonowania ważnej placów kulturalnej Pabianic – działającego w obszarze rewitalizacji Miejskiego Domu Kultury. Efektem projektu będzie nowa jakość obiektu, co przyczyni się do zwiększenia zainteresowania kulturą a to z kolei będzie mieć wpływ na rozwiązywanie problemów zdiagnozowanych na etapie diagnozy obszaru (w tym dotyczących dzieci, młodzież i osób starszych). Realizacja projektu podniesie prestiż obszaru i będzie kolejnym krokiem w budowaniu silnego, nowoczesnego centrum Pabianic. Mieszkańcy zyskają możliwość jeszcze lepszego zaangażowania się w życie kulturalne miasta. Zakłada się, iż po realizacji projektu liczba uczestników organizowanych tu wydarzeń wzrośnie co najmniej dwukrotnie. Stworzenie studia telewizyjnego pozwoli na rozwój alternatywnych form współpracy z mieszkańcami i ekspertami.</p> <p>SFERA FUNKcjONALNO-PRZESTRZENNA • Realizacja projektu będzie mieć kluczowy wpływ na wzmocnienie systemu nowoczesnych obiektów użyteczności centrum Pabianic. Zapewni dodatkowo zwiększenie dostępności do usług kulturalnych obszaru.</p> <p>SFERA TECHNICZNA • Głównym efektem realizacji projektu będzie poprawa stanu i bezpieczeństwa miejskiego obiektu użyteczności publicznej. W efekcie zatrzymana zostanie degradacja budynku, nastąpi jego dostosowanie do wymogów przeciwpożarowych oraz do potrzeb osób niepełnosprawnych i z dysfunkcjami ruchu.</p>		
REZULTATY	<ul style="list-style-type: none"> – liczba udostępnionych sal widowiskowych na potrzeby mieszkańców obszaru (1), – liczba obiektów kulturalnych udostępnionych osobom niepełnosprawnym i z dysfunkcjami ruchu (1), – wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w instytucji kultury (25%), – wzrost liczby mieszkańców obszaru rewitalizacji objętych edukacją kulturalną (10%); 		
MIERZENIE REZULTATÓW PROJEKTU	Ocena dotycząca osiągnięcia rezultatów projektu dokonywana będzie w oparciu o ewaluację w cyklu rocznym (pierwszy rok – 2018) oraz ocenę ex-post (w roku 2019).		
ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	Przedsięwzięcie nie należy do grupy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych.		
CZAS REALIZACJI	2017-2018	STOPIEŃ GOTOWOŚCI DO REALIZACJI	pełna dokumentacja gotowość organizacyjna

W poniższej tabeli określono stopień, w jakim poszczególne projekty rewitalizacyjne podstawowe wpisują się w cele rewitalizacji i przypisane do nich kierunki działań.

Dokonując poniższej analizy zbieżności przyjęto następującą skalę oceny:

- - projekt przyczynia się do realizacji kierunku
- ■ - projekt w pełni realizuje kierunek działania
- ■ ■ - realizacja projektu jest warunkiem realizacji kierunku działania

	PROJEKT	PROJEKT	PROJEKT	PROJEKT	PROJEKT	PROJEKT	PROJEKT	PROJEKT	PROJEKT	PROJEKT
KIERUNKI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
CEL STRATEGICZNY 1										
Zahamowanie procesów degradacji i odbudowanie silnej społeczności obszaru rewitalizacji										
1a		■ ■ ■	■ ■ ■	■ ■ ■	■	■			■	■
1b	■	■ ■	■ ■	■	■	■		■	■ ■ ■	■
1c	■	■ ■	■ ■	■	■ ■	■ ■	■ ■	■ ■	■ ■	■ ■
1d	■	■ ■	■ ■	■	■ ■	■ ■	■	■ ■	■ ■ ■	■ ■ ■
CEL STRATEGICZNY 2										
Odbudowanie funkcji centralnej i budowanie wśród mieszkańców pozytywnego wizerunku dobrze funkcjonującego centrum Pabianic – w oparciu o jego walory przestrzenne, przyrodnicze i możliwości rozwoju										
2a	■ ■ ■				■ ■	■	■	■	■ ■ ■	■
2b	■ ■ ■				■ ■ ■	■ ■ ■	■	■ ■	■ ■ ■	■
2c	■	■	■	■	■	■	■		■ ■	
2d	■ ■ ■	■	■	■	■	■			■	
2e	■ ■ ■				■			■ ■ ■	■ ■ ■	
2f	■ ■ ■	■	■	■	■ ■	■ ■ ■	■ ■ ■	■	■ ■	■ ■ ■
2g	■ ■	■	■	■			■ ■ ■	■ ■	■ ■ ■	■ ■ ■
2i	■ ■	■	■	■	■ ■ ■	■ ■	■	■ ■	■	■ ■ ■
CEL STRATEGICZNY 3										
Skuteczne inspirowanie mieszkańców do zaangażowania się w procesy dotyczące miasta poprzez korzystanie z narzędzi partycypacji społecznej i promocji										
3a	■	■ ■	■ ■ ■	■ ■	■	■	■	■	■	■ ■
3b	■	■	■	■	■				■	
3c	■	■	■ ■	■ ■	■ ■	■ ■	■ ■	■	■	■ ■
3d				■ ■	■	■			■	■
3e	■	■	■ ■	■ ■	■ ■	■ ■	■ ■	■ ■	■	■

8.2 PROJEKTY REWITALIZACYJNE UZUPEŁNIAJĄCE

Z uwagi na specyficzną złożoność procesu rewitalizacji oraz fakt, iż działania prowadzone są w oparciu o potrzeby zdiagnozowane w kilku sferach powiązanych ze sobą, lecz mogące podlegać zmianom – zakłada się możliwość bieżącej modyfikacji Programu.

Modyfikacja Programu polegać może na zaplanowaniu do realizacji projektów uzupełniających, które na etapie tworzenia programu nie są możliwe do precyzyjnego wskazania a potrzeba ich realizacji zostanie zdiagnozowana na późniejszym etapie – w szczególności w oparciu o wnioski płynące z analizy efektów realizacji projektów podstawowych wskazanych w rozdziale poprzednim.

W ramach postępu realizacji Programu Rewitalizacji Pabianic – przyjmowane do realizacji będą projekty spełniające jednocześnie następujące kryteria dostępu:

- projekty realizowane w wyznaczonym obszarze rewitalizacji,
- projekty realizujące zasadę komplementarności Programu,
- rodzaje projektów realizujące co najmniej dwa kierunki z założonych w Programie w ramach sformułowanych celów strategicznych.

Dopuszcza się realizację uzupełniających projektów rewitalizacyjnych również poza obszarem rewitalizacji w przypadku, kiedy ich realizacja służy realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji – realizują kierunki działań, mają na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową.

Projekty uzupełniające muszą stanowić będą projekty komplementarne – stanowiące uzupełnienie bądź kontynuację projektów wskazanych w grupie projektów podstawowych.

Poniżej scharakteryzowano typy przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jakie mogą być realizowane w uzupełnieniu działań wskazanych w Rozdziale 8.1.

PROJEKTY NAKIEROWANE NA OGRANICZENIE SYTUACJI KRYZYSOWEJ W SFERZE SPOŁECZNEJ:

TYP PROJEKTÓW realizujących następujące cele strategiczne: 1 – kier. działania: 1b, 1c, 1d; 2 – kier. działania 2i; 3 – kier. działania: 3a, 3c, 3e

Projekty nakierowane na zmianę postaw dzieci i młodzieży zamieszkującej centrum miasta borykającej się z problemami wychowawczymi i w nauce, na inspirowanie ich do samorozwoju, odkrywania i rozwijania pasji, na wzbudzaniu fascynacji światem nauki i motywowanie do pokonywania własnych słabości i ograniczeń. Promowanie rozwiązań aktywujących zabudowę parterową pod usługi oraz dodatkowo w uzasadnionych przypadkach: piwnice i piętra.

np.: Renowacja zabytkowego budynku Szkoły Podstawowej nr 1 przy ul. Pułaskiego 22/24, Rewitalizacja obiektów sportowych Pabianickiego Towarzystwa Cyklistów w Pabianicach przy ul. Grabowej, Rewitalizacja przestrzeni publicznej przystanku multimodalnego – Skwer Niczego, Pop-cool-tura w Bibliotece . Ja to czytam., Rewitalizacja basenu miejskiego

TYP PROJEKTÓW realizujących następujące cele strategiczne: 1 – kier. działania: 1a, 1c, 1d; 2 – kier. działania 2i; 3 – kier. działania: 3a, 3c, 3e

Projekty nakierowane na pomoc mieszkańcom obszaru w wyjściu z sytuacji kryzysowych takich jak bieda, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i in., na tworzenie wszelkich form wsparcia dla potrzebujących - począwszy od ograniczenia przyczyn powstawania problemów.

np.: Rewitalizacja obiektów sportowych Pabianickiego Towarzystwa Cyklistów w Pabianicach przy ul. Grabowej. Utworzenie Pabianickiego Centrum Organizacji Społecznych i Pozarządowych przy ul. Traugutta, Program wspierania projektów w modelu Partnerstwa-Publiczno-Prywatnego, Rewitalizacja przestrzeni publicznej - przystanku multimodalnego – Skwer Niczego.

TYP PROJEKTÓW realizujących cele strategiczne: 1 – kier. działania: 1a, 1c, 1d; 2 – kier. działania 2i; 3 – kier. działania: 3a, 3c, 3e

Projekty nakierowane na tworzenie wszelkich form wsparcia dla zamieszkujących centrum Pabianic rodzin, które nie radzą sobie z podstawowym funkcjonowaniem, na udzielanie bezpośredniej pomocy, na zapewnienie edukacji oraz na inspirowanie ich do podejmowania działań pozwalających wyjść z sytuacji kryzysowej i budowania poczucia własnej wartości.

np. Utworzenie Pabianickiego Centrum Organizacji Społecznych i Pozarządowych ul. Traugutta 2, Pop-cool-tura w Bibliotece . Ja to czytam, Program wspierania projektów w modelu Partnerstwa-Publiczno-Prywatnego, Rewitalizacja przestrzeni publicznej - przystanku multimodalnego – Skwer Niczego.

TYP PROJEKTÓW realizujących cele strategiczne: 1 – kier. działania: 1a, 1b, 1d; 3 – kier. działania: 3a

Projekty nakierowane na zlikwidowanie zjawiska bezdomności w centrum Pabianic, na szczegółowe zbadanie genezy zjawiska i likwidację jego przyczyn.

np.: Utworzenie Pabianickiego Centrum Organizacji Społecznych i Pozarządowych przy ul. Traugutta 2.

TYP PROJEKTÓW realizujących cele strategiczne: 1 – kier. działania: 1b, 1d; 2 – kier. działania 2a, 2c, 2d, 2f, 2i; 3 – kier. działania: 3a, 3c, 3e

Projekty nakierowane na poprawę bezpieczeństwa w centrum Pabianic, w tym na niwelowanie samych przyczyn przestępczości.

np.: Utworzenie Pabianickiego Centrum Organizacji Społecznych i Pozarządowych przy ul. Traugutta 2, Rewitalizacja przestrzeni publicznej - przystanku multimodalnego – Skwer Niczego, Program wspierania projektów w modelu Partnerstwa-Publiczno-Prywatnego.

TYP PROJEKTÓW realizujących cele strategiczne: 1 – kier. działania: 1b; 2 – kier. działania 2a, 2b, 2d, 2e, 2h, 2i; 3 – kier. działania: 3a, 3c, 3d, 3e.

Projekty nakierowane na wzmocnienie centralnego obszaru miasta a także wzmocnienie skuteczności procesu rewitalizacji centrum Pabianic, na ograniczenie oddziaływania negatywnych zjawisk na pozostałe obszary.

np. Zatrzymanie procesów migracji Pabianiczian poprzez uruchomienie programów budownictwa socjalnego, Pop-cool-tura w Bibliotece . Ja to czytam, Program wspierania projektów w modelu Partnerstwa-Publiczno-Prywatnego.

TYP PROJEKTÓW realizujących cele strategiczne: 1 – kier. działania: 1b, 1c, 1d; 2 – kier. działania 2c, 2i; 3 – kier. działania: 3a, 3b, 3c, 3d, 3e

Projekty nakierowane na wzmocnienie zaangażowania mieszkańców w życie miasta, na wzajemną współpracę – w tym przy realizacji działań rewitalizacyjnych, na ograniczanie wykluczenia społecznego.

np. Rewitalizacja przestrzeni publicznej przystanku multimodalnego – skwer Niczego, Rewitalizacja obiektów sportowych Pabianickiego Towarzystwa Cyklistów w Pabianicach przy ul. Grabowej, Utworzenie Pabianickiego Centrum Organizacji Społecznych i Pozarządowych przy ul. Traugutta 2, Wsparcie bezpośrednich dopłat bezzwrotnych na remonty zmieniające funkcje dla prowadzenia działalności gospodarczej: gastronomia, pobyt, usługi zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji, Program wspierania projektów w modelu Partnerstwa-Publiczno-Prywatnego.

PROJEKTY NAKIEROWANE NA OGRANICZENIE SYTUACJI KRYZYSOWEJ W SFERZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ:

TYP PROJEKTÓW realizujących cele strategiczne: 2 – kier. działania: 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2f, 2g, 2h, 2i, 3 – kier. działania: 3a, 3b, 3c, 3d, 3e

Projekty nakierowane na stworzenie atrakcyjnego do życia centrum miasta, o dobrej jakości ciągach komunikacyjnych, z lokalizacją usług o charakterze „centrotwórczym”, na realizację wysokiej jakości otoczenia obiektów w centrum Pabianic z uwzględnieniem głosu mieszkańców i właścicieli nieruchomości zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji.

np. Zbudowanie siatki połączeń terenów zielonych na obszarze rewitalizacji w tym przedłużenie bulwarów nad rzeką Dobrzyńką, Wsparcie bezpośrednich dopłat bezzwrotnych na remonty zmieniające funkcje dla prowadzenia działalności gospodarczej: gastronomia, pobyt, usługi zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji, Program wspierania projektów w modelu Partnerstwa-Publiczno-Prywatnego, Rewitalizacja przestrzeni publicznej przystanku multimodalnego – Skwer Niczego.

TYP PROJEKTÓW realizujących cele strategiczne: 1 – kier. działania: 1b, 2 – kier. działania: 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2f, 2g, 2h, 2i, 3 – kier. działania: 3d

Projekty nakierowane na tworzenie atrakcyjnych, bezpiecznych, dostępnych obiektów i przestrzeni publicznych – w tym z wykorzystaniem walorów przyrodniczych obszaru, na stworzenie w centrum Pabianic przestrzeni, w których mieszkańcy chcieliby spędzać czas.

np. Zbudowanie siatki połączeń terenów zielonych na obszarze rewitalizacji w tym przedłużenie bulwarów nad rzeką Dobrzyńką, Rewitalizacja Parku Wolności, Wsparcie bezpośrednich dopłat bezzwrotnych na remonty zmieniające funkcje dla prowadzenia działalności gospodarczej: gastronomia, pobyt, usługi zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji, Program wspierania projektów w modelu Partnerstwa-Publiczno-Prywatnego, Rewitalizacja przestrzeni publicznej - przystanku multimodalnego – Skwer Niczego, Promowanie rozwiązań aktywujących zabudowę parterową pod usługi oraz dodatkowo w uzasadnionych przypadkach: piwnice i piętra, Rewitalizacja basenu miejskiego.

PROJEKTY NAKIEROWANE NA OGRANICZENIE SYTUACJI KRYZYSOWEJ W SFERZE TECHNICZNEJ:

TYP PROJEKTÓW realizujących cele strategiczne: 2 – kier. działania: 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2f, 2g, 2i, 3 – kier. działania: 3b, 3d

Projekty nakierowane na poprawę stanu zabudowy w centrum Pabianic.

np. Uruchomienie procesu poprawy stanu technicznego zasobu komunalnego mieszkalnego, Zatrzymanie procesów migracji Pabianiczanki poprzez uruchomienie programów budownictwa socjalnego, Program rewitalizacji przestrzeni publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem terenów zielonych przy obiektach użyteczności publicznej, Promowanie rozwiązań aktywujących zabudowę parterową pod usługi oraz dodatkowo w uzasadnionych przypadkach: piwnice i piętra, Rewitalizacja basenu miejskiego.

TYP PROJEKTÓW realizujących cele strategiczne: 2 – kier. działania: 2a, 2b, 2d, 2e, 2f, 2g, 2h, 2i, 3 – kier. działania: 3e

Projekty nakierowane na poprawę stanu komunikacji (w tym pieszej) w centrum Pabianic.

np. Rewitalizacja przestrzeni publicznej - przystanku multimodalnego – Skwer Niczego, Program wspierania projektów w modelu Partnerstwa-Publiczno-Prywatnego.

PROJEKTY NAKIEROWANE NA OGRANICZENIE SYTUACJI KRYZYSOWEJ W SFERZE GOSPODARCZEJ:

TYP PROJEKTÓW realizujących cele strategiczne: 1 – kier. działania: 1b, 2 – kier. działania: 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2f, 2g, 2i, 3 – kier. działania: 3d

Projekty nakierowane na stworzenie w rewitalizowanym obszarze oferty usługowej spełniającej oczekiwania odbiorców.

np. Modernizacja targowiska zlokalizowanego przy ul. Moniuszki, ul. Orla, ul. Południowej i ul. Grabowej w Pabianicach, Wsparcie bezpośrednich dopłat bezzwrotnych na remonty zmieniające funkcje dla prowadzenia działalności gospodarczej: gastronomia, pobyt, usługi - zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji.

TYP PROJEKTÓW realizujących cele strategiczne: 1 – kier. działania: 1b, 2 – kier. działania: 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2f, 2g, 2i, 3 – kier. działania: 3d

Projekty nakierowane na stworzenie atrakcyjnych miejsc zamieszkania a także zatrudnienia w centralnej części Pabianic.

np. Wsparcie bezpośrednich dopłat bezzwrotnych na remonty zmieniające funkcje dla prowadzenia działalności gospodarczej: gastronomia, pobyt, usługi zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji, Promowanie rozwiązań aktywujących zabudowę parterową pod usługi oraz dodatkowo w uzasadnionych przypadkach: piwnice i piętra, Program wspierania projektów w modelu Partnerstwa-Publiczno-Prywatnego.

PROJEKTY NAKIEROWANE NA OGRANICZENIE SYTUACJI KRYZYSOWEJ W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ:

TYP PROJEKTÓW realizujących cele strategiczne: 2 – kier. działania: 2b, 2f, 2i, 3 – kier. działania: 3b, 3d

Projekty nakierowane na dbałość o stan przestrzeni zielonych centralnej części miasta i racjonalne wykorzystanie ich na potrzeby mieszkańców.

np. Rewitalizacja przestrzeni publicznej - przystanku multimodalnego – Skwer Niczego, Zbudowanie siatki połączeń terenów zielonych na obszarze rewitalizacji w tym przedłużenie bulwarów nad rzeką Dobrzyńką.

TYP PROJEKTÓW realizujących cele strategiczne: 1 – kier. działania 1d, 2 – kier. działania: 2b, 2c, 2f, 2h, 2i, 3 – kier. działania: 3b, 3d

Projekty nakierowane na niwelowanie zagrożeń dla środowiska – m. in. minimalizowanie hałasu, ograniczenia zanieczyszczeń powietrza.

np. Program rewitalizacji przestrzeni publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem terenów zielonych przy obiektach użyteczności publicznej

9 MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI POMIĘDZY PRZEDSIĘWZIĘCIAMI

9.1 KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Niniejszy program spełnia wszelkie wymogi komplementarności przestrzennej. Jego głównym założeniem jest ukierunkowanie efektów realizacji zaplanowanych działań na obszar nasilenia występowania zjawisk kryzysowych. Realizacja założonych kierunków Programu Rewitalizacji Pabianic ma na celu zahamowanie postępu negatywnych zjawisk - w szczególności zapobieganie ich rozprzestrzeniania poza zdiagnozowany obszar problemowy. Wszystkie przedsięwzięcia zaplanowane w ramach programu realizowane będą w obszarze występowania zjawisk kryzysowych.

Realizacja przedsięwzięć w obszarze występowania zjawisk kryzysowych, poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji, uzasadniona będzie z punktu widzenia zapewnienia spójności funkcjonalnej obszaru.

Komplementarność przestrzenną projektów z grupy projektów uzupełniających zapewnią:

- konieczność uwzględnienia kryteriów dostępu określonych niniejszym programie – w szczególności w zakresie lokalizacji i obszarów oddziaływania projektów,
- konieczność uwzględnienia wytycznych dokumentów strategicznych obowiązujących dla obszaru miasta.

9.2 KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Niniejszy program spełnia wymogi komplementarności problemowej – zarówno pod kątem spójności merytorycznej jak i wpisywania się przyjętych celów i działań w ogólny system zarządzania miastem.

Założenia Programu Rewitalizacji Pabianic spójne są z dokumentami strategicznymi dla obszaru miasta i regionu.

W Programie opisano wizję obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji, wskazano listę planowanych, podstawowych projektów rewitalizacyjnych (tj. takich bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji) wraz z ich opisami. W Programie określono również zasady doboru projektów rewitalizacyjnych uzupełniających – realizujących cele rewitalizacji i dopełniających efekty oddziaływania projektów podstawowych.

Dobór projektów rewitalizacyjnych zaplanowanych w ramach niniejszego programu zapewniają zachowanie zasady komplementarności problemowej. Zaplanowane projekty dopełniają się tematycznie i zapewniają oddziaływanie programu na obszar wymagający wsparcia we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno - funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym).

Poniżej wskazano wzajemne powiązania projektów w aspekcie wpływu na niwelowanie bądź minimalizowanie negatywnych zjawisk w poszczególnych sferach:

▪ PROJEKTY POWIĄZANE W ZAKRESIE REDUKCJI NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE SPOŁECZNEJ:

PROJEKT 1	Rewitalizacja Traktu Kapituły Krakowskiej wraz ze Starym Rynkiem w Pabianicach - przywracanie znaczenia przestrzeni publicznej głównej ulicy miasta z rynkiem jako najważniejszego centrum funkcjonalnego i miejsca spotkań w mieście.
PROJEKT 2	„RODZINA, ACH RODZINA ... - pabianicki program usług wspierających”
PROJEKT 3	KIERUNEK PRZEMIANA - aktywizacja społeczna, edukacyjna i zawodowa
PROJEKT 4	Nieodpłatna pomoc prawna w formie porad dla mieszkańców Pabianic obszaru rewitalizacji
PROJEKT 5	Zagospodarowanie bulwaru im. Feliksa Krusche’go nad rzeką Dobrzyńką
PROJEKT 6	Pabianickie Zielone Podwórka
PROJEKT 7	Poprawa jakości funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej
PROJEKT 8	Podniesienie standardów obiektu zabytkowego i poprawa dostępu do usług wraz z modernizacją i renowacją budynku Kaplicy Kindlerów przy cmentarzu ewangelickim w Pabianicach
PROJEKT 9	Rewitalizacja Muzeum Miasta Pabianice poprzez remont i poprawę dostępności do zbiorów muzealnych oraz współtworzenie nowej publicznej przestrzeni miejskiej pn.: „Tkalnia spotkań pabianiczian”
PROJEKT 10	Podniesienie standardów i dostępu do edukacji i usług kulturalnych w Miejskim Ośrodku Kultury a także nadanie nowych funkcji instytucji kultury-modernizacja i wyposażenie studia telewizyjnego

▪ PROJEKTY POWIĄZANE W ZAKRESIE REDUKCJI NEGATYWNYCH ZJAWISK W GOSPODARSTWIE:

PROJEKT 1	Rewitalizacja Traktu Kapituły Krakowskiej wraz ze Starym Rynkiem w Pabianicach - przywracanie znaczenia przestrzeni publicznej głównej ulicy miasta z rynkiem jako najważniejszego centrum funkcjonalnego i miejsca spotkań w mieście.
PROJEKT 2	„RODZINA, ACH RODZINA ... - pabianicki program usług wspierających”
PROJEKT 3	KIERUNEK PRZEMIANA - aktywizacja społeczna, edukacyjna i zawodowa
PROJEKT 4	Nieodpłatna pomoc prawna w formie porad dla mieszkańców Pabianic obszaru rewitalizacji
PROJEKT 7	Poprawa jakości funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej

▪ PROJEKTY POWIĄZANE W ZAKRESIE REDUKCJI NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ:

PROJEKT 1	Rewitalizacja Traktu Kapituły Krakowskiej wraz ze Starym Rynkiem w Pabianicach - przywracanie znaczenia przestrzeni publicznej głównej ulicy miasta z rynkiem jako najważniejszego centrum funkcjonalnego i miejsca spotkań w mieście.
PROJEKT 5	Zagospodarowanie bulwaru im. Feliksa Krusche’go nad rzeką Dobrzyńką
PROJEKT 6	Pabianickie Zielone Podwórka
PROJEKT 7	Poprawa jakości funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej

▪ PROJEKTY POWIĄZANE W ZAKRESIE REDUKCJI NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ:

PROJEKT 1	Rewitalizacja Traktu Kapituły Krakowskiej wraz ze Starym Rynkiem w Pabianicach - przywracanie znaczenia przestrzeni publicznej głównej ulicy miasta z rynkiem jako najważniejszego centrum funkcjonalnego i miejsca spotkań w mieście.
PROJEKT 4	Nieodpłatna pomoc prawna w formie porad dla mieszkańców Pabianic obszaru rewitalizacji
PROJEKT 5	Zagospodarowanie bulwaru im. Feliksa Krusche'go nad rzeką Dobrzyńką
PROJEKT 6	Pabianickie Zielone Podwórka
PROJEKT 7	Poprawa jakości funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej
PROJEKT 8	Podniesienie standardów obiektu zabytkowego i poprawa dostępu do usług wraz z modernizacją i renowacją budynku Kaplicy Kindlerów przy cmentarzu ewangelickim w Pabianicach
PROJEKT 9	Rewitalizacja Muzeum Miasta Pabianice poprzez remont i poprawę dostępności do zbiorów muzealnych oraz współtworzenie nowej publicznej przestrzeni miejskiej pn.: „Tkalnia spotkań pabianiczan”
PROJEKT 10	Podniesienie standardów i dostępu do edukacji i usług kulturalnych w Miejskim Ośrodku Kultury a także nadanie nowych funkcji instytucji kultury-modernizacja i wyposażenie studia telewizyjnego

▪ PROJEKTY POWIĄZANE W ZAKRESIE REDUKCJI NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE TECHNICZNEJ:

PROJEKT 1	Rewitalizacja Traktu Kapituły Krakowskiej wraz ze Starym Rynkiem w Pabianicach - przywracanie znaczenia przestrzeni publicznej głównej ulicy miasta z rynkiem jako najważniejszego centrum funkcjonalnego i miejsca spotkań w mieście.
PROJEKT 4	Nieodpłatna pomoc prawna w formie porad dla mieszkańców Pabianic obszaru rewitalizacji
PROJEKT 5	Zagospodarowanie bulwaru im. Feliksa Krusche'go nad rzeką Dobrzyńką
PROJEKT 6	Pabianickie Zielone Podwórka
PROJEKT 7	Poprawa jakości funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej
PROJEKT 8	Podniesienie standardów obiektu zabytkowego i poprawa dostępu do usług wraz z modernizacją i renowacją budynku Kaplicy Kindlerów przy cmentarzu ewangelickim w Pabianicach
PROJEKT 9	Rewitalizacja Muzeum Miasta Pabianice poprzez remont i poprawę dostępności do zbiorów muzealnych oraz współtworzenie nowej publicznej przestrzeni miejskiej pn.: „Tkalnia spotkań pabianiczan”
PROJEKT 10	Podniesienie standardów i dostępu do edukacji i usług kulturalnych w Miejskim Ośrodku Kultury a także nadanie nowych funkcji instytucji kultury-modernizacja i wyposażenie studia telewizyjnego

9.3 KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

Program Rewitalizacji Pabianic ma za zadanie pomóc Władzom Miasta w ustaleniu, koordynacji oraz realizacji projektów, które w efekcie mają przynieść skutek w postaci poprawy sytuacji w sferach problemowych. Tworzenie takiego programu ułatwia zarządzanie rozwojem i rewitalizacją, ustala ramy finansowe, czasowe oraz realizacyjne. Przyczynia się to pozytywnie do porządkowania regulacji prawnych, własnościowych oraz aktywizacji sfer rozwojowych. Dzięki programom rewitalizacji władze gmin wyznaczają kierunki działań oraz cele, do których w najbliższych latach będą dążyć. Programy wpływają istotnie na poprawę standardów życia mieszkańców, przyczyniają się do zwiększenia zatrudnienia, rozwoju miasta w różnych sferach, co prowadzi również do wzrostu atrakcyjności Pabianic.

Program Rewitalizacji Pabianic realizuje tym samym kilka obszarów zarządzania gminą:

- **ZARZĄDZANIE STRATEGICZNE I FINANSOWE**

Program jest pewnego rodzaju strategią, jaką władze przyjmują do realizacji. Program musi być komplementarny z dokumentami innych szczebli. W tym przypadku jest to m.in. Strategia Rozwoju Pabianic. Cały Program jest również przemyślany pod kątem planu finansowania, na lata jego realizacji co pozwala na dobre wykorzystanie budżetu gminy oraz korzystania z finansowania zewnętrznego.

- **PARTYCYPACJA SPOŁECZNA I STYMULOWANIE ROZWOJU SPOŁECZNEGO**

Partycypacja jest jednym z najważniejszych zagadnień rewitalizacji, której głównym celem jest poprawa warunków bytowych mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności gminy. Czynny udział samych zainteresowanych jest niezbędny, ponieważ to w ich otoczeniu są realizowane projekty.

Powyższe cele będą realizowane m.in. przez: zlecenie zadań organizacjom pozarządowym, stosowanie klauzul społecznych preferujących jako podwykonawców lub wykonawców podmioty lokalne, podmioty ekonomii społecznej, podmioty angażujące osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, włączanie w projekty inwestycyjne działań społecznych (np. w ramach crossfinansingu) w formie małych projektów aktywizujących społeczności lokalną, tworzenie partnerstw projektowych z udziałem NGO i PES.

- **STYMULOWANIE ROZWOJU GOSPODARCZEGO**

Działania rewitalizacyjne wpływają również w dużej mierze na wzrost liczby zatrudnionych czy na wzrost ilości podmiotów gospodarczych. Poprzez wprowadzania projektów rewitalizacyjnych, obszar miasta stanie się bardziej atrakcyjny pod kątem inwestycyjnym. Wszystkie te działania wpływają na rozwój gospodarczy, który decyduje w dużej mierze o tym jak postrzegana jest miasto, jakie standardy oferuje oraz jak atrakcyjne jest dla turystów i przyjezdnych.

- **ZARZĄDZANIE PROJEKTAMI**

Dzięki Programowi Rewitalizacji wszystkie projekty rewitalizacyjne uzyskują swoje ramy czasowe, finansowe, system wdrażania, monitorowania, oceny i realizacji. Miasto uzyskuje opracowaną strategię realizowania założonych projektów, wybranych na podstawie analiz zdegradowanych sfer oraz partycypacji społecznej.

Program pełni istotną rolę w systemie zarządzania Miastem. Zawiera kompleksowe wytyczne dotyczące stworzenia możliwości rozwoju Pabianic w wielu aspektach, pozwalające zaplanować działania długoterminowe.

SPÓJNOŚĆ PROCEDUR

System zarządzania procesem rewitalizacji będzie elementem ogólnego systemu zarządzania Miastem. W szczególności spójność procedur będzie zapewniona przez:

- uwzględnianie wypracowanych założeń Programu na etapie podejmowania decyzji dotyczących rozwoju gminy (w tym na etapie tworzenia aktów prawa miejscowego),
- uczestnictwo na każdym z etapów tworzenia programu co najmniej osób odpowiedzialnych za sfery: społeczną, przestrzenną, techniczną, środowiskową oraz finansową,
- koordynację działań na każdym etapie przez koordynatora projektu,
- konsultację przebiegu procesu z członkami Społecznego Komitetu Rewitalizacji,
- zapewnienie kontroli nad rozliczeniem projektu poprzez wyznaczenie specjalisty ds. rozliczeń i obsługi księgowej programu,
- zapewnienie prawidłowości realizacji programu poprzez wyznaczanie specjalisty ds. zamówień publicznych w projekcie.

Koordynacja procesu prowadzona będzie zgodnie w właściwością i strukturą funkcjonowania Urzędu Miejskiego w Pabianicach. Dodatkowo w strukturze Urzędu Miejskiego w Pabianicach powołany zostanie Zespół do spraw Rewitalizacji. Będą to obecni pracownicy urzędu o długoletnim stażu pracy w jednostkach samorządowych (urbanistyka, zagadnienia społeczne, zamówienia publiczne i zagadnienie ekonomiczne). Informacje będą przekazywane drogą elektroniczną w celu usprawnienia komunikacji i sprawności procesu. Planuje się organizację cotygodniowych spotkań mających na celu bieżące monitorowanie procesu. Trzon zespołu stanowić będzie Kierownik Zespołu Rewitalizacji (zadania: koordynacja pracy Społecznego Komitetu Rewitalizacji Pabianic, kontakty z IZ RPO WŁ, kontrola harmonogramu prac, kontrola i nadzór nad budżetem projektu), współpracujący na bieżąco ze Specjalistą ds. rewitalizacji (zadania: organizacja procesu partycypacji społecznej w ramach realizacji procesu, opracowywanie umów, przygotowywanie dokumentów na potrzeby kontroli, przygotowywanie materiałów promocyjnych i informacyjnych, przygotowywanie projektów uchwał i zarządzeń). Zespół do spraw rewitalizacji podejmować będzie decyzje w procesie, po uwzględnieniu wyników konsultacji społecznych, wniosków z prac Społecznego Komitetu Rewitalizacji Pabianic, po konsultacji z ekspertem do spraw rewitalizacji a także Prezydentem Miasta. Zadania każdej z miejskich komórek organizacyjnych będą określone we współpracy z Kierownikiem Zespołu Rewitalizacji a także przez niego weryfikowane.

EFEKTYWNE WSPÓŁDZIAŁANIE

Do realizacji projektów w ramach programu zaangażowane zostaną – oprócz Miasta Pabianice - podmioty spoza sektora finansów publicznych. Zakłada się efektywne współdziałanie przy dążeniu do osiągnięcia celów Programu, co zapewni realizacja w ramach programu projektów partnerskich.

Przewiduje się realizację projektów partnerskich w oparciu o następujące modele:

- **projekty zintegrowane** - co najmniej dwa projekty powiązane ze sobą tematycznie w ramach wspólnego celu, jaki ma zostać osiągnięty dzięki ich realizacji, których wybór do dofinansowania lub realizacja jest koordynowana przez właściwe instytucje; koordynacja polega w szczególności na określeniu wzajemnych relacji między projektami w zakresie warunków ich wyboru i oceny lub postanowień umów o dofinansowanie projektu lub decyzji o dofinansowaniu projektu;

- **projekty partnerskie** – projekty realizowane w ramach partnerstwa utworzonego przez podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt, zwany dalej „projektem partnerskim”, na warunkach określonych w porozumieniu albo umowie o partnerstwie;
- **projekty hybrydowe** – projekty realizowane wspólnie w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, utworzone w celu realizacji inwestycji infrastrukturalnej;
- **projekty grantowe** – projekty, w ramach których beneficjent udziela grantów na realizację zadań służących osiągnięciu celu tego projektu przez grantobiorców.¹⁸

9.4 KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

Formułując założenia niniejszego Programu wzięto pod uwagę spójność planowanych działań rewitalizacyjnych z działaniami realizowanymi w mieście w poprzednim okresie programowania. W szczególności – dokonując wyboru przedsięwzięć – wzięto pod uwagę wnioski z realizacji przedsięwzięć. Doświadczenia z poprzednich okresów finansowania wpłynęły na sformułowanie projektów przewidzianych w obecnej perspektywie finansowej. Realizujący projekty wynikające z niniejszego Programu będą korzystać z doświadczeń zdobytych przy realizacji projektów w latach ubiegłych. Poniżej ich wykaz.

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz wybranych projektów zrealizowanych w Pabianicach przy udziale dotacji ze środków UE.

Tabela 40 – MIASTO PABIANICE – wykaz wybranych projektów zrealizowanych przy udziale środków UE (opracowanie własne na podstawie danych od ZWiK sp z oo w Pabianicach)

l.p.	nazwa projektu	wartość dofinansowania	waluta	źródło dofinansowania	czas realizacji
1	Modernizacja i rozbudowa miejskiego systemu kanalizacji sanitarnej w Pabianicach	48 851 806,33	PLN	Fundusz Spójności	2004-2006
2	Europe Direct	18 000,00	€	Komisja Europejska	2009
3	Comenius	2 400,00	€	Komisja Europejska	2009
4	Nie tylko podręcznik i tablica – wykorzystanie nowoczesnych technologii informatycznych w kształceniu młodzieży ze szkół różnych szczebli	1 535 683,95	PLN	RPO WŁ	2009
5	Budowa Zintegrowanego Systemu e-Uслуг Publicznych Województwa Łódzkiego (Wrota Regionu Łódzkiego)	380 268,90	PLN	RPO WŁ	2009
6	Doskonalenie umiejętności pracowników JST z terenu powiatu pabianickiego poprzez kompleksowe szkolenia z zakresu efektywnego wykorzystania programów komputerowych	1 286 809,54	PLN	POKL	2009
7	Europe Direct	20 400,00	€	Komisja Europejska	2010

¹⁸ Typy projektów opisano w oparciu o ustawę z dnia 11 lipca 2014 r o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1146 z późn. zm)

l.p.	nazwa projektu	wartość dofinansowania	waluta	źródło dofinansowania	czas realizacji
8	Poprawa dostępności i bezpieczeństwa transportu miejskiego na terenie Gminy Miejskiej Pabianice	5 076 542,24	PLN	RPO WŁ	2010
9	Rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Łodzi i racjonalizacja gospodarki odpadami na terenie gminy miejskiej Pabianice	1 641 690,00	PLN	RPO WŁ	2010
10	Zdrowy przedszkolak kształtuje zdrowe środowisko	1 057 884,08	PLN	POKL	2010
11	W zdrowym ciele zdrowy duch – na wyzwania gotów	866 992,35	PLN	POKL	2010
12	Aktywni po godzinach	316 392,95	PLN	POKL	2010
13	Drogowskaz – przemiana	1 301 146,00	PLN	POKL	2011
14	Drogowskaz – przemiana	1 669 145,00	PLN	POKL	2012
15	Comenius	20 000,00	€	Komisja Europejska	2012
16	Daj mi skrzydła	584 827,80	PLN	POKL	2012
17	Drogowskaz – przemiana	1 003 404,60	PLN	POKL	2013
18	Krasnale i skrzaty bawią się i uczą w przedszkolu	515 182,39	PLN	POKL	2013

9.5 KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Patrz Rozdział 10

9.6 KOMPLEKSOWOŚĆ

O kompleksowym charakterze niniejszego Programu stanowią jego następujące cechy:

- zaplanowane w ramach programu projekty mają różnorodny charakter a ich dobór zapewnia wyprowadzenie zdiagnozowanego obszaru problemowego obszaru z sytuacji kryzysowej z uwzględnieniem redukcji zjawisk kryzysowych w sferach społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej,
- zaplanowane w ramach programu projekty będą finansowane lub współfinansowane z różnych źródeł, także oraz środków beneficjentów niepublicznych,
- zaplanowane w ramach programu projekty wzajemnie się uzupełniają i są ze sobą powiązane (zarówno w odniesieniu do ich celów i charakteru jak i kryteriów realizacji),
- oprócz projektów podstawowych przewidziano realizację projektów uzupełniających, których szczegółowe parametry będą określone na podstawie potrzeb zdiagnozowanych na etapie realizacji Programu,
- w ramach programu opracowano wstępny harmonogram realizacji projektów, który wskazuje projekty priorytetowe na czas tworzenia programu (w toku jego realizacji, w wyniku reagowania na zmiany w otoczeniu poszczególne jego etapy mogą ulec przemodelowaniu),
- zgodnie z określonymi w programie kryteriami dostępu realizacja projektów poza obszarem rewitalizacji jest uzasadniona i ile służy realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji – decyzja o włączeniu takich projektów do programu winna być każdorazowo uzasadniona na etapie szczegółowego opisu projektu.

10 PLAN FINANSOWY PROGRAMU REWITALIZACJI

Plan finansowy Programu zakłada komplementarność źródeł finansowania co wprost oznacza zaangażowanie w realizację projektów środków finansowych z różnych źródeł. Głównym źródłem będą środki pomocowe Unii Europejskiej dedykowane prowadzeniu działań rewitalizacyjnych i służące poprawie sytuacji w obszarach tego wymagających. Istotną będzie umiejętna koordynacja finansowania za pomocą środków pomocowych z funduszy europejskich ze środkami przeznaczonymi na działania w ramach instrumentów krajowych. Zasada dodatkowości przejawiać się będzie w elastycznym zaangażowaniu środków publicznych pochodzących z budżetu państwa, z budżetu miasta, ale również w uczestnictwie osób fizycznych i innych osób prawnych w finansowaniu części przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Rolą Miasta Pabianice – operatora i organizatora procesu rewitalizacji – jest organizacja współpracy z interesariuszami procesu zaangażowanymi w jego prowadzenie i wsparcie ich – także w budowaniu montażu finansowania przedsięwzięć. Plan finansowy Programu Rewitalizacji Pabianic obejmuje propozycję źródeł finansowania wybraną na podstawie oceny dostępności i możliwości oraz charakteru projektów składających się na Program. Dla finansowania projektów rewitalizacji zakłada się możliwość realizacji z różnych dostępnych źródeł. Na kolejność realizacji wskazanych w Programie Rewitalizacji przedsięwzięć będą mieć również wpływ terminy aplikowania i rozstrzygnięć konkursów w ramach programów operacyjnych i innych konkursów, czy też możliwości pozyskania środków zewnętrznych. Dla projektów wskazanych jako podstawowe, na etapie tworzenia Programu określono ramy czasowe realizacji poszczególnych projektów, nazwy jednostek zgłaszających i realizujących projekt, planowane źródła finansowania. Na potrzeby Programu został stworzony przybliżony plan finansowy dotyczący realizacji projektów podstawowych. Na etapie prac nad programem deklaracje współpracy w finansowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych złożyli inwestorzy prywatni oraz przedstawiciele wspólnot mieszkaniowych. Oznacza to, iż w realizację całości procesu zaangażowane zostaną zarówno środki publiczne jak i prywatne.

Tabela 41 - Szacunkowy plan finansowy Programu – projekty podstawowe (opracowanie własne)

PROJEKT	PROJEKTY PODSTAWOWE - FINANSOWANIE [PLN]									
	fundusze UE łącznie	RPO Wł. EFS	RPO Wł. EFRR	KPO EFS	KPO EFRR	KPO FS	środki budżetu państwa	środki budżetu gminy	środki prywatne	szacowany koszt całkowity
PROJEKT 1	76 200 000	0	76 200 000	0	0	0	0	75 400 000	0	151 600 000
PROJEKT 2	833 290	0	833 290	0	0	0	0	150 500	0	983 790
PROJEKT 3	655 344	655 344	0	0	0	0	0	115 649	0	770 993
PROJEKT 4	0	0	0	0	0	0	0	148 115	7 427	155 542
PROJEKT 5	0	0	0	0	0	0	2 500 000	1 165 000	0	3 665 000
PROJEKT 6	0	0	0	0	0	0	0	1 200 000	300 000	1 500 000
PROJEKT 7	10 499 266	0	10 499 266	0	0	0	0	0	23 452 844	33 952 110
PROJEKT 8	1 426 000	0	1 426 000	0	0	0	0	0	874 000	2 300 000
PROJEKT 9	1 436 360	0	1 436 360	0	0	0	0	160 000	720 349	2 316 709
PROJEKT 10	1 373 510	0	1 373 510	0	0	0	0	841 830	0	2 215 340
ŁĄCZNIE:	92 423 770	655 344	91768426				2 500 000	79 181 094	25 354 620	199 459 484

Na tym etapie szacuje się, iż realizacja projektów podstawowych wymaga finansowania na poziomie prawie 200 000 000 PLN. Około 40% tej kwoty będą stanowić środki budżetu gminy (79 181 094,- PLN). Niezbędne wsparcie ze środków zewnętrznych szacowane jest na poziomie ok 46% całościowej kwoty (92 423 770,- PLN). Wydatki publiczne zaplanowane w ramach Programu wpłyną pośrednio na uruchomienie dodatkowego równoległego strumienia wydatków prywatnych – na tym etapie deklarowana przez przedsiębiorców prywatnych kwota to aż 13% całościowej kwoty (25 354 620,- PLN).

Zakłada się, iż realizacja projektów uzupełniających wiązać się będzie z uruchomieniem strumienia wydatków na poziomie ok 50% wydatków na realizację projektów podstawowych. Założenia finansowe Programu zostaną ostatecznie zweryfikowane po uwzględnieniu danych na etapie realizacji projektów.

Poniżej w przedstawiono ogólne ramy finansowe realizacji Programu – poniższe dane dotyczą działań z grup projektów podstawowych i uzupełniających.

Tabela 42 – Szacunkowy plan finansowy Programu Rewitalizacji Pabianic (opracowanie własne)

PROJEKTY	PROJEKTY PODSTAWOWE I UZUPEŁNIAJĄCE- FINANSOWANIE [PLN]									
	fundusze UE łącznie	RPO Wł EFS	RPO Wł EFRR	KPO EFS	KPO EFRR	KPO FS	środki budżetu państwa	środki budżetu gminy	środki prywatne	szacowany koszt całkowity
PROJEKTY PODSTAWOWE	92 423 770	655 344	91 768 426	0	0	0	2 500 000	79 181 094	25 354 620	199 459 484
PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE	46 211 885	327 672	45 884 213	0	0	0	1 250 000	39 590 547	12 677 310	99 729 742
ŁĄCZNIE:	138 635 655	983 016	137 652 639	0	0	0	3 750 000	118 771 641	38 031 930	299 189 226

Na dzień opracowywania założeń Programu szacuje się, iż realizacja zaplanowanych w jego ramach projektów – zarówno podstawowych jak i uzupełniających wymagać będzie przeznaczenia kwoty ok 300 000 000,- PLN. Na ten moment jako główne źródło finansowania zewnętrznego wskazuje się Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego (planuje się aplikowanie o środki na poziomie ok 139 000 000,- PLN).

11 POWIĄZANIE ZAŁOŻEŃ PROGRAMU REWITALIZACJI PABIANIC Z ZAŁOŻENIAMI DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH MIASTA

Założenia Programu Rewitalizacji Pabianic są ściśle powiązane z założeniami dokumentów strategicznych wytyczającymi kierunki działań podejmowanych na obszarze miasta.

W treści poniższych wykazów przedstawiono stopień zbieżności dokumentu z założeniami kluczowych dokumentów obowiązujących na poziomie lokalnym, tj:

- STRATEGIA ROZWOJU MIASTA PABIANICE NA LATA 2016-2022
- STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA PABIANIC
- STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA PABIANIC NA LATA 2014 – 2020

a także wybranych dokumentów poziomu wojewódzkiego:

- WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM NA LATA 2016-2019
- STRATEGIA ROZWOJU ŁÓDZKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO 2020+.

Dokonując poniższej analizy zbieżności przyjęto następującą skalę oceny:

- - cele są ze sobą zbieżne
- ■ - cele są ze sobą zbieżne w wysokim stopniu
- ■ ■ - cele są ze sobą zbieżne w bardzo wysokim stopniu

Tabela 43 - Zbieżność celów strategicznych Programu Rewitalizacji Pabianic z założeniami dokumentów strategicznych na poziomie lokalnym

cele strategiczne kierunki działań	PROGRAM REWITALIZACJI PABIANIC		
	(1) CEL STRATEGICZNY Zahamować procesy degradacji i odbudować silną społeczność obszaru rewitalizacji.	(2) CEL STRATEGICZNY Odbudować funkcje centralne i budować wśród mieszkańców pozytywny wizerunek dobrze funkcjonującego centrum Pabianic – w oparciu o jego walory przestrzenne, przyrodnicze i możliwości rozwoju.	(3) CEL STRATEGICZNY Skutecznie inspirować mieszkańców do zaangażowania się w procesy dotyczące miasta poprzez korzystanie z narzędzi partycypacji społecznej i promocji.
STRATEGIA ROZWOJU MIASTA PABIANICE NA LATA 2016-2022			
1_Zapewnienie wysokiej jakości warunków do życia i pracy poprzez podniesienie jakości infrastruktury i usług publicznych oraz zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne	■ ■ ■	■ ■ ■	■ ■ ■

cele strategiczne kierunki działań	PROGRAM REWITALIZACJI PABIANIC		
	(1) CEL STRATEGICZNY	(2) CEL STRATEGICZNY	(3) CEL STRATEGICZNY
	Zahamować procesy degradacji i odbudować silną społeczność obszaru rewitalizacji.	Odbudować funkcje centralne i budować wśród mieszkańców pozytywny wizerunek dobrze funkcjonującego centrum Pabianic – w oparciu o jego walory przestrzenne, przyrodnicze i możliwości rozwoju.	Skutecznie inspirować mieszkańców do zaangażowania się w procesy dotyczące miasta poprzez korzystanie z narzędzi partycypacji społecznej i promocji.
2_Absorpcja kapitału inwestycyjnego, rozwój współpracy gospodarczej, wzrost przedsiębiorczości i zatrudnienia oraz innowacyjności w sektorze MŚP	■	■ ■ ■	■ ■ ■
3_Wykorzystanie dziedzictwa historii i kultury na potrzeby rozwoju turystyki rekreacji	■	■ ■ ■	■ ■
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA PABIANIC			
1_Kształtowanie wielofunkcyjnego rozwoju miasta, zagospodarowania i ukształtowania jego terenów w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju	■ ■	■ ■ ■	■
2_Przestrzeganie zasad ładu przestrzennego, godzenie interesu prywatnego z publicznym zgodnie z ustalonymi zasadami i standardami urbanistycznymi, przestrzeganie wartości estetycznych w kształtowaniu przestrzeni	■ ■ ■	■ ■ ■	■ ■
3_Ochrona ale również wykorzystanie dla wielofunkcyjnego rozwoju miasta i podnoszenia jakości życia mieszkańców-walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru	■ ■ ■	■ ■ ■	■ ■ ■
4_Intensyfikacja uzbrojenia komunalnego w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami i gazyfikacji	■	■	

cele strategiczne kierunki działań	PROGRAM REWITALIZACJI PABIANIC		
	(1) CEL STRATEGICZNY	(2) CEL STRATEGICZNY	(3) CEL STRATEGICZNY
	Zahamować procesy degradacji i odbudować silną społeczność obszaru rewitalizacji.	Odbudować funkcje centralne i budować wśród mieszkańców pozytywny wizerunek dobrze funkcjonującego centrum Pabianic – w oparciu o jego walory przestrzenne, przyrodnicze i możliwości rozwoju.	Skutecznie inspirować mieszkańców do zaangażowania się w procesy dotyczące miasta poprzez korzystanie z narzędzi partycypacji społecznej i promocji.
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA PABIANIC NA LATA 2014 – 2020			
1_Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez wspieranie osób i rodzin	■ ■ ■	■	■
2_Wspieranie podstawowych funkcji rodziny	■ ■ ■	■	
3_Przeciwdziałanie i ograniczanie dysfunkcji społecznych spowodowanych uzależnieniami i przemocą	■ ■ ■	■	
4_Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej z tytułu długotrwałego bezrobocia	■ ■ ■	■	
5_Budowanie społeczeństwa obywatelskiego	■ ■ ■	■ ■	■

Tabela 44 - Zbieżność celów strategicznych Programu Rewitalizacji Pabianic z założeniami dokumentów strategicznych na poziomie wojewódzkim

cele strategiczne kierunki działań	PROGRAM REWITALIZACJI PABIANIC		
	(1) CEL STRATEGICZNY	(2) CEL STRATEGICZNY	(3) CEL STRATEGICZNY
	Zahamować procesy degradacji i odbudować silną społeczność obszaru rewitalizacji.	Odbudować funkcje centralne i budować wśród mieszkańców pozytywny wizerunek dobrze funkcjonującego centrum Pabianic – w oparciu o jego walory przestrzenne, przyrodnicze i możliwości rozwoju.	Skutecznie inspirować mieszkańców do zaangażowania się w procesy dotyczące miasta poprzez korzystanie z narzędzi partycypacji społecznej i promocji.
WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM NA LATA 2016-2019			
1_Rewitalizacja układów przestrzennych miast i wsi - realizacja kompleksowych rewitalizacji zabytkowych centrów miast, przestrzeni publicznych i zabytkowych zespołów zabudowy, przeprowadzana w oparciu o studia historyczne w ośrodkach miejskich i wiejskich, w tym	■	■ ■ ■	■ ■

cele strategiczne kierunki działań	PROGRAM REWITALIZACJI PABIANIC		
	(1) CEL STRATEGICZNY	(2) CEL STRATEGICZNY	(3) CEL STRATEGICZNY
	Zahamować procesy degradacji i odbudować silną społeczność obszaru rewitalizacji.	Odbudować funkcje centralne i budować wśród mieszkańców pozytywny wizerunek dobrze funkcjonującego centrum Pabianic – w oparciu o jego walory przestrzenne, przyrodnicze i możliwości rozwoju.	Skutecznie inspirować mieszkańców do zaangażowania się w procesy dotyczące miasta poprzez korzystanie z narzędzi partycypacji społecznej i promocji.
w szczególności w ośrodkach tworzących sieć historyczną			
2_Poprawa stanu obiektów i obszarów zabytkowych	■ ■	■ ■ ■	■ ■
3_Kreowanie różnorodności kulturowej	■ ■	■ ■ ■	■ ■
4_Edukacja kulturowa mieszkańców	■ ■	■ ■	■ ■
STRATEGIA ROZWOJU ŁÓDZKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO 2020+			
1_Wzmocnienie funkcji metropolitalnych i spójności obszaru metropolitalnego poprzez udział w procesach integracji i koordynacji polityk publicznych na rzecz podniesienia efektywności realizacji zadań i projektów, udział w działaniach zwiększających wewnętrzną i zewnętrzną atrakcyjność ŁOM	■	■ ■ ■	■
2_Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach poprzez prowadzenie działań rewitalizacyjnych w wymiarze przestrzennym, przyrodniczym, społecznym, gospodarczym i kulturowym oraz udział w procesach budowania i ochrony tożsamości ŁOM oraz kreowania wizerunku w oparciu o spójne dziedzictwo kulturowe	■ ■	■ ■ ■	■ ■
3_Budowa zintegrowanego i zrównoważonego systemu transportu metropolitalnego poprzez integrację, modernizację i rozwój sieci metropolitalnego transportu zbiorowego oraz modernizację i rozwój infrastruktury drogowej		■ ■ ■	■

cele strategiczne kierunki działań	PROGRAM REWITALIZACJI PABIANIC		
	(1) CEL STRATEGICZNY	(2) CEL STRATEGICZNY	(3) CEL STRATEGICZNY
	Zahamować procesy degradacji i odbudować silną społeczność obszaru rewitalizacji.	Odbudować funkcje centralne i budować wśród mieszkańców pozytywny wizerunek dobrze funkcjonującego centrum Pabianic – w oparciu o jego walory przestrzenne, przyrodnicze i możliwości rozwoju.	Skutecznie inspirować mieszkańców do zaangażowania się w procesy dotyczące miasta poprzez korzystanie z narzędzi partycypacji społecznej i promocji.
4_Rozwój gospodarki zasobooszczędnej i niskoemisyjnej oraz ochrona środowiska przyrodniczego poprzez podniesienie efektywności energetycznej i wzrost znaczenia odnawialnych źródeł energii, prowadzenie działań na rzecz rozwoju infrastruktury komunalnej oraz wspieranie efektywnego wykorzystania zasobów przyrodniczych, rozwój gospodarki odpadami i ochrony środowiska.		■ ■	■
5_Rozwój nowoczesnego kapitału ludzkiego oraz silnego informacyjnego społeczeństwa obywatelskiego poprzez wspieranie włączenia społecznego, podnoszenie standardów i dostępu do usług w zakresie oświaty, opieki zdrowotnej i pomocy społecznej oraz do e-usług publicznych.	■ ■	■	■ ■

Dodatkowo stwierdza się, iż założenia Programu Rewitalizacji Pabianic nie stoją w sprzeczności z założeniami pozostałych (nie wymienionych powyżej) dokumentów obowiązujących dla obszaru miasta.

12 MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI

Głównym efektem, jaki powinien zostać osiągnięty w procesie rewitalizacji jest poprawa standardów życia mieszkańców danego obszaru. Dla osiągnięcia założonego celu niezbędne jest włączenie do całego procesu interesariuszy, do których adresowany jest program. Dzięki takim działaniom możliwe jest trafne zdefiniowanie problemów z jakimi na co dzień spotykają się użytkownicy obszaru oraz sformułowanie jakie są ich potrzeby.

Partycypacja publiczna (społeczna) to uczestnictwo obywateli w procesie zarządzania publicznego. Konglomerat metod i mechanizmów, które różnią się zakresem wpływu mieszkańców (także zrzeszonych) na podejmowane decyzje zależy od gotowości władz publicznych do uznania mieszkańców jako współrządzących. Partycypacja ma charakter stopniowalny – od informowania, wyjaśniania decyzji, konsultowania do wypracowywania wspólnych decyzji i delegowania zadań.

Paweł Orłowski, w latach 2011-2015 Wiceminister Rozwoju Regionalnego, I Regionalne Forum Eksperckie, Łódź, luty 2016 (za Zielona Księga Wsparcia Partycypacji Publicznej w Polsce, ISP W-wa 2013)

Program Rewitalizacji Pabianic realizuje zasadę partnerstwa i partycypacji społecznej poprzez angażowanie interesariuszy na każdym z etapów jego tworzenia:

- przygotowania (w tym diagnozowania problemów),
- tworzenia założeń programu,
- wdrażania a następnie monitorowania efektów.

Ważnym aspektem realizacji Programu będzie stworzenie możliwości realizacji przedsięwzięć w partnerstwie. Partnerami w procesie mogą być: mieszkańcy i odwiedzający gminę użytkownicy obszaru rewitalizacji, organizacje pozarządowe, partnerzy instytucjonalni, inwestorzy prywatni.

Niniejszy Program adresowany jest głównie do mieszkańców Miasta Pabianice i to oni zostali w najwyższym stopniu zaangażowani w proces tworzenia dokumentu. Proces partycypacji społecznej został zaplanowany w sposób zapewniający możliwość uczestnictwa interesariuszy na każdym etapie procesu rewitalizacji – na etapie przygotowywania, prowadzenia a także oceny wyników procesu rewitalizacji.

Zastosowano następujące mechanizmy włączenia grup interesariuszy w proces tworzenia Programu:

- **na etapie opracowywania części diagnostycznej Programu:**

spotkanie informacyjne (Pabianice, 21.04.2017):

- cel: szczegółowa prezentacja idei rewitalizacji zgodnie z nową ustawą, jakie będą oczekiwania od interesariuszy procesu? w jakim celu miasto opracowuje Program Rewitalizacji? jakie będą kroki prac nad dokumentem? jakiego rodzaju problemy można rozwiązać prowadząc proces?
- uczestnicy: naczelnicy wydziałów Urzędu Miejskiego w Pabianicach, dyrektorzy placówek miejskich zaangażowani w prace nad Programem w dwóch etapach: zbieraniu i przekazywaniu danych do diagnozy oraz konsultowaniu i zgłaszaniu projektów rewitalizacji,
- efekty spotkania: zainteresowanie pracami nad dokumentem wśród najistotniejszych osób posiadających dostęp do niezbędnych danych, zmobilizowanie uczestników przez Prezydenta do czynnej i ciągłej aktywności w pracach nad dokumentem, przeprowadzenie pilotażowego badania ankietowego;

spotkanie konsultacyjne (Pabianice, 25.05.2017):

- cel: spotkanie promocyjno-informacyjne skierowane do mieszkańców, organizacji pozarządowych, instytucji miasta, powiatu, wspólnot mieszkaniowych, stowarzyszeń sportowych i klubów sportowych, właścicieli terenów znajdujących się w koncepcyjnym obszarze opracowania na potrzeby konkursu „Modelowa rewitalizacja”,
- uczestnicy: przedstawiciele instytucji miasta w tym: muzeum, biblioteki, ZGM, MOK, PUP, radni, kierownicy wydziałów, dyrektorzy szkół, przedstawiciele organizacji pozarządowych, dziennikarze lokalni,
- efekty spotkania: przedstawienie zasad rządzących programem rewitalizacji opracowywanym zgodnie z nową ustawą i wytycznymi ministerstwa rozwoju oraz pytaniami z listy weryfikacyjnej UMWŁ, powołanie Społecznego Komitetu Rewitalizacji Pabianic, przekazanie apelu Prezydenta do uczestników spotkania aby dobrze przygotować, przemyśleć i już opracowywać projekty do Programu Rewitalizacji;

spacer badawczy (Pabianice, 29.05.2017):

- cel: poznanie specyfiki badanego obszaru wraz z poznaniem odczuć użytkowników przestrzeni poprzez rozmowy z mieszkańcami oraz obserwację bezpośrednią obszaru
- uczestnicy: przedstawiciele zespołu opracowującego Program Rewitalizacji Pabianic przedstawiciele Zamawiającego, użytkownicy przestrzeni miasta
- efekty spotkania: poznanie problemów dotyczących mieszkańców obszaru, poznanie ich pomysłów na ich rozwiązanie, potrzeb i oczekiwań wobec procesu rewitalizacji;

badanie ankietowe:

- cel: zbadanie opinii nt. wstępnie wyznaczonego obszaru rewitalizacji, zbadanie oceny głównych problemów społecznych zdiagnozowanych podczas prac,
- uczestnicy: mieszkańcy i systematycznie odwiedzający Pabianice, wiek: poniżej 25 lat 10,7%, 25-34 15,9%, 35-44 21,4%, 45-54 14,9%, 55-64 12%, 65 i więcej 25,2%, 60% kobiet i 40% mężczyzn,
- efekty spotkania: poznanie opinii 309 respondentów;

- **na etapie opracowywania części strategicznej Programu:**

spotkanie informacyjne (Pabianice, 14.06.2017)

- cel: omówienie bieżącego stanu prac nad programem, omówienie zaakceptowanie przyjętej metodologii delimitacji obszaru opartej na danych diagnostycznych oraz wytycznych w zakresie rewitalizacji,
- uczestnicy: naczelnicy wydziałów Urzędu Miejskiego w Pabianicach, dyrektorzy placówek miejskich,
- efekty spotkania: omówienie zdelimitowanego obszaru rewitalizacji, omówienie i akceptacja wypracowanych podczas diagnozy wniosków, przyjęcie wizji obszaru, celów oraz kierunków rewitalizacji Programu;

spotkanie konsultacyjne (Pabianice, 27.06.2017)

- cel: przeprowadzenie skutecznych konsultacji z udziałem wszystkich interesariuszy wyznaczonego obszaru rewitalizacji, omówienie diagnozy pięciu sfer oraz przedstawienie problemów rewitalizacji, celów i kierunków,
- uczestnicy: mieszkańcy miasta, organizacje pozarządowe, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, właściciele nieruchomości, przedstawiciele instytucji funkcjonujących na terenie miasta, przedstawiciele klubów sportowych, radni miasta oraz inni interesariusze rewitalizacji,
- efekty spotkania: po przyjęciu obszaru rewitalizacji omówienie szczegółowe potrzeb i kierunków rewitalizacji zaowocowało zgłaszaniem projektów rewitalizacyjnych wpisujących się w ramy Programu;

badanie ankietowe:

- cel: ocena i priorytetyzacja przez respondentów wagi przedstawionych potrzeb rewitalizacyjnych, uzyskanie opinii na temat zdelimitowanego obszaru rewitalizacji, ocena pierwszych zgłaszanych projektów programu oraz przyjmowanie nowych,
- uczestnicy: mieszkańcy i systematycznie odwiedzający Pabianice, wiek: poniżej 25 lat: 7,1%, 25-34 14,3%, 35-44 18,6%, 45-54 27,1%, 55-64 15,7%, 65 i więcej 15,7%, 51,4% kobiet i 48,6% mężczyzn,
- efekty spotkania: poznanie opinii 301 respondentów;

konferencja problemowa (Pabianice, 20.07.2017)

- cel: szczegółowe omówienie komplementarności zgłoszonych projektów, badanie stopnia możliwości rozwiązania problemów rewitalizacyjnych przy ich pomocy,
- uczestnicy: przedstawiciel IZ RPO Wł, inicjatorzy i osoby zgłaszające projekty rewitalizacji, członkowie Społecznego Komitetu Rewitalizacji, mieszkańcy miasta, przedstawiciele organizacji pozarządowych, wspólnot mieszkaniowych, spółdzielni mieszkaniowych, instytucji funkcjonujących na terenie miasta, klubów sportowych, właściciele nieruchomości, radni Rady Miejskiej w Pabianicach oraz inni interesariusze rewitalizacji.
- efekty: ostateczny wybór projektów rewitalizacyjnych oraz dokonanie podziału na projekty podstawowe oraz uzupełniające – zgodnie z założeniami Programu;

- **na wszystkich etapach przygotowania i realizacji Programu** (działania planowane):

punkt informacyjno-konsultacyjny dotyczący procesu rewitalizacji

- cel: bieżące informowanie w przejrzysty i przejrzysty sposób o pracach oraz zbliżających się ważnych wydarzeniach opracowywania Programu,
- uczestnicy: wszyscy zainteresowani,
- efekty: skuteczne dotarcie do zainteresowanych procesem rewitalizacji w Pabianicach, liczne uczestnictwo interesariuszy w spotkaniach, wypełnione za pośrednictwem punktu formularze projektowe i ankiety, promocja procesu

Dzięki zastosowaniu powyższych metod w proces rewitalizacji udało się zaangażować szeroką grupę interesariuszy: mieszkańców i użytkowników obszaru, społeczność obszarów rewitalizacji, przedsiębiorców – na każdym z etapów tworzenia Programu.

Dużym sukcesem jest fakt, iż do tworzenia procesu rewitalizacji Pabianic udało się zaangażować lokalnych przedsiębiorców, o czym świadczy ich aktywne uczestnictwo w procesie a przed wszystkim – wysokość zaangażowania w realizację projektów pozwalających na wyprowadzenie części miasta ze stanu kryzysu. Na dzień tworzenia Programu ich deklarowane zaangażowanie finansowe to ok 25 000 000,- PLN. Są to osoby, które dostrzegają unikalnych potencjał centrum Pabianic. Przedstawiciele przedsiębiorców weszli również w skład Społecznego Komitetu Rewitalizacji Pabianic.

Wnioski wypracowane podczas realizacji powyższych działań zostały wzięte pod uwagę podczas tworzenia założeń Programu Rewitalizacji Pabianic.

13 SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI

REALIZACJA PROGRAMU REWITALIZACJI

Do realizacji Programu Rewitalizacji Pabianic służą następujące instrumenty:

- organizacyjne, związane ze wskazaniem zadań podmiotów realizujących Program,
- finansowe, związane z wprowadzeniem zadań do planów i budżetów gminy, budżetów i planów innych jednostek oraz uzyskania wsparcia zewnętrznego,
- prawno - administracyjne, związane z uwzględnieniem odpowiednich przepisów przy realizacji zadań,
- informacyjne, związane z promocją.

System wdrażania Programu powiązany będzie ściśle ze strukturą organizacyjną Urzędu Miejskiego w Pabianicach. Generalna zasada realizacji Programu polegać będzie na przypisaniu zadań i kompetencji poszczególnym organom, podległym im komórkom organizacyjnym oraz jednostkom organizacyjnym na każdym etapie funkcjonowania Programu.

ZARZĄDZANIE PROGRAMEM REWITALIZACJI

Najważniejszą instytucją zarządzającą i wdrażającą Program Rewitalizacji jest Prezydent Pabianic, któremu Rada Miejska poprzez przyjęcie Programu Rewitalizacji w drodze uchwały powierza jego realizację. Prezydent wprowadza w życie zapisy uchwały za pomocą dostępnych mu instytucji oraz przysługujących prawem rozporządzeń a także podejmuje decyzje o przystąpieniu do realizacji poszczególnych przedsięwzięć opisanych w Programie.

Wszelkie działania są podejmowane z zachowaniem ogólnych zasad zarządzania gminą, co zabezpiecza zachowanie spójności procedur, efektywne współdziałanie z innymi instytucjami powołanymi w Mieście Pabianice.

SCHEMAT WDRAŻANIA PROGRAMU I PODEJMOWANIA DECYZJI

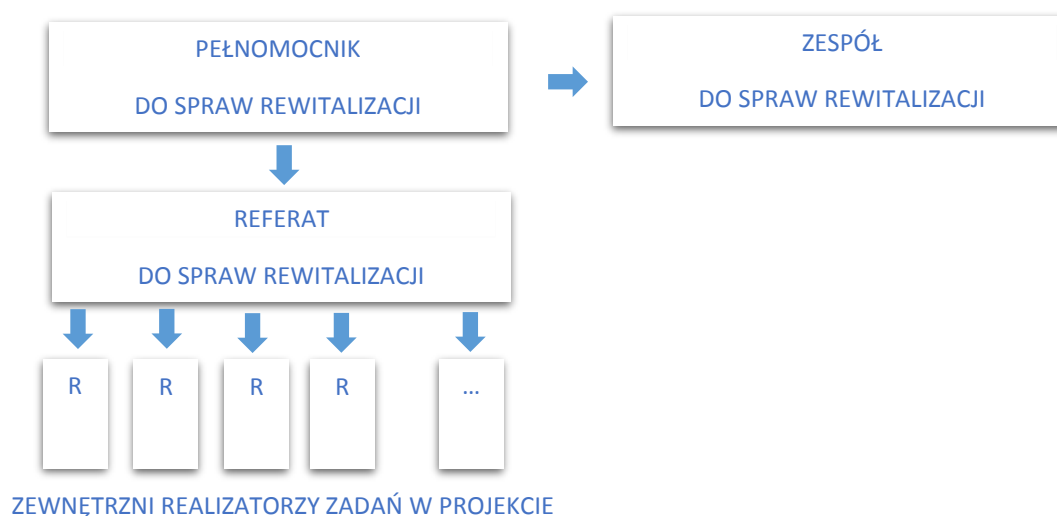
Struktura Urzędu Miejskiego w Pabianicach dostosowana będzie do potrzeb prowadzenia procesu rewitalizacji – z uwzględnieniem wymogów przepisów odrębnych oraz specyficznych potrzeb realizacji projektu.

Prezydent Miasta powoła PEŁNOMOCNIKA DO SPRAW REWITALIZACJI, którym będzie zastępca prezydenta z upoważnieniem do nadzorowania wszystkich działań rewitalizacyjnych. Jego zadania polegać będą na zarządzaniu procesem rewitalizacji oraz kontroli realizacji założeń procesu.

Utworzony zostanie REFERAT DO SPRAW REWITALIZACJI (kierownik i 3 inspektorów), bezpośrednio podległy Pełnomocnikowi. Będą to osoby o długoletnim stażu pracy w jednostkach samorządowych (specjaliści z zakresu urbanistyki, zagadnień społecznych, ekonomicznych oraz zamówień publicznych). Ich zadaniem będzie przygotowanie, ale także: prowadzenie, realizacja, zlecenie i rozliczanie działań w projekcie.

Pełnomocnik przewodniczyć będzie także powołanemu ZESPOŁOWI DO SPRAW REWITALIZACJI. Skład zespołu to 10 - 15 osób, głównie naczelników wydziałów i kierowników jednostek miejskich. Zespół spotykać się będzie okresowo. Zadaniem zespołu będą: zapewnienie współdziałania, integracji działań i przepływu informacji wewnątrz służb miejskich. Szczegółowo skład zespołu ustali Prezydent Miasta.

Poniżej przedstawiono schemat podejmowania decyzji w ramach procesu:

Dodatkowo powołany został SPOŁECZNY KOMITET REWITALIZACJI MIASTA PABIANICE (patrz Rozdział 14). W jego skład weszli mieszkańcy, interesariusze procesów rewitalizacji oraz osoby zaangażowane w działania społeczne, lokalni eksperci oraz pracownicy Urzędu Miejskiego w Pabianicach. Funkcjonowanie Komitetu jest istotnym aspektem zapewnienia udziału społeczeństwa w procesie rewitalizacji na każdym z jego etapów.

PRZYJĘCIE PROGRAMU REWITALIZACJI

Program Rewitalizacji Pabianic jest uchwalany przez Radę Miejską w Pabianicach. Każda zmiana treści programu, w tym aktualizacja zapisów, w związku m.in. z wynikami monitoringu i oceny, również wymaga przyjęcia w trybie uchwały Rady.

14 SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ I SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU PROGRAMU

MONITOROWANIE PROCESU

Zaplanowany proces monitorowania programu umożliwia dokonywanie pomiarów wskaźników osiągnięcia celów Programu w założonych odstępach czasu, co pozwala na ocenę skutków jego realizacji. Monitorowanie to proces regularnego zbierania, a następnie analizowania wiarygodnych informacji finansowych i statystycznych dotyczących realizowanych projektów. Celem monitorowania jest zapewnienie zgodności realizacji działań rewitalizacyjnych z wcześniej zatwierdzonymi założeniami. Zadania monitorowania, oceny i komunikacji społecznej dotyczącej Programu Rewitalizacji Pabianic powierza się Prezydentowi Pabianic. W jego kompetencji będzie opracowywanie: raportów z realizacji założonych kierunków i przedsięwzięć, raportów z osiągniętych skwantyfikowanych wskaźników oraz rezultatów poszczególnych działań, raportów z podejmowanych działań partycypacji społecznej prowadzonej w ramach procesu rewitalizacji.

W szczególności monitorowanie programu realizowane będzie w dwóch wymiarach:

- rzeczowym - ocena stanu realizacji Programu,
- finansowym - analiza danych finansowych dotyczących realizacji Programu.

Zadania Prezydenta Pabianic:

- przygotowanie szczegółowych zasad systemu monitoringu (w tym propozycji treści raportów),
- przygotowywanie cyklicznych raportów z realizacji programu.

Monitorowanie procesu oparte będzie o badanie danych dostępnych publicznie, jak danych będących w posiadaniu jednostek zaangażowanych w niniejszy proces.

SPOŁECZNY KOMITET REWITALIZACJI MIASTA PABIANICE

Zarządzeniem Nr 130/2017/P z dnia 21 czerwca 2017 r. Prezydent Miasta Pabianic powołał Społeczny Komitet Rewitalizacji Miasta Pabianice (zwany dalej Komitetem). Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Miasta w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia, oceny programu i działań rewitalizacyjnych oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Prezydenta Miasta Pabianic. Reprezentuje lokalne środowiska społeczne, gospodarcze, mieszkańców Miasta Pabianice, organizacje pozarządowe oraz inne grupy interesariuszy. Posiada uprawnienia do wyrażania opinii oraz proponowania rozwiązań odnoszących się do rewitalizacji Miasta Pabianic w obszarze społecznym, gospodarczym przestrzennym i środowiskowym. Funkcje Przewodniczącego Komitetu pełni Prezydent. Zadania Społecznego Komitetu Rewitalizacji Miasta Pabianice:

- weryfikacja i przyjęcie zasad systemu monitoringu,
- przyjmowanie i opiniowanie raportów z realizacji Programu Rewitalizacji Miasta Pabianice.

Zgodnie z zasadą partycypacji społecznej (zapewnienie udziału interesariuszy w realizacji programu) informacje dotyczące procesu realizacji programu będą udostępniane do publicznej wiadomości.

MONITOROWANIE STANU REALIZACJI PROGRAMU

Monitorowanie procesu realizacji programu oparte będzie o regularne kwartalne raportowanie do Społecznego Komitetu Rewitalizacji Miasta Pabianice. Zakres raportów powinien obejmować co najmniej:

- opis aktualnego stanu wykonania programu, ze wskazaniem stopnia realizacji założonego harmonogramu,
- wskazanie osiągniętych wskaźników realizacji programu,
- wielkość poniesionych wydatków,
- problemy utrudniające realizację programu (o ile występują),
- proponowane działania naprawcze.

Ocena osiągnięcia celów Programu Rewitalizacji Miasta Pabianice będzie dokonywana w systemie rocznym. Raporty monitoringu sporządzane będą po zakończeniu roku kalendarzowego – nie później niż do końca pierwszego kwartału roku kolejnego.

Oparta realizacji celów rewitalizacji oparta będzie na wskaźnikach przypisanych do poszczególnych celów Programu. Po zakończeniu realizacji Programu dokonana zostanie ocena końcowa. Monitorowanie oparte będzie o opracowany system wskaźników (propozycja wskaźników w dalszej części niniejszego rozdziału).

Ocena okresowa ma na celu zbadanie efektywności zarządzania realizacją Programu oraz jego skuteczności (postępy w realizacji przyjętych celów). Okresowe oceny pozwolą na: sprawdzenie, czy zaplanowane działania faktycznie prowadzą do osiągnięcia założonych celów, identyfikację problemów i zaplanowanie działań naprawczych/zaradczych, usprawnienie realizacji w przypadku działań powtarzających się okresowo.

Ocena końcowa pozwoli z kolei na ocenę wszystkich działań, skorelowanych ze sobą w ramach realizacji Programu, na wszystkich poziomach zarządzania. Wnioski z tej oceny zostaną uwzględnione w planowaniu i realizacji przyszłych działań Urzędu Miejskiego w Pabianicach (wnioski na przyszłość). Ważne jest by monitorowanie, poprzez tworzenie ocen okresowych oraz oceny końcowej, powstawało również w oparciu o partycypację społeczną, poprzez m.in. wyrażenie opinii społeczeństwa na temat zmian i skuteczności działań w ramach Programu.

EWALUACJA PROCESU

Ocena skuteczności działań w ramach programu rewitalizacji wypracowana poprzez przeprowadzenie ankiet ewaluacyjnych stanie się narzędziem systemowym dla koordynatorów projektów.

Przykładowe pytania ankiety ewaluacyjnej powinny badać czy respondent:

1. jest bezpośrednim beneficjentem lub interesariuszem projektu ?
2. zna korzyści i rezultaty projektu ?
3. otrzymuje korzyści jakie niesie ze sobą realizacja projektu ?
4. w jakim stopniu jest z nich zadowolony ?
5. ocenia osiągnięte rezultaty jako ważne dla niego ?

Raport przedkładany Komitetowi przez koordynatora powinien zawierać wyniki badania oraz wnioski z tego płynące.

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW PROGRAMU

W poniższej tabeli przedstawiono proponowane wskaźniki dla poszczególnych pól interwencji podejmowanych w ramach programu. Wskaźniki winny być weryfikowane na etapie realizacji programu co najmniej w ramach rozszerzania grupy projektów o projekty uzupełniające. Wskaźniki osiągnięcia celów programu winny być weryfikowane każdorazowo na etapie przygotowywania przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Tabela 45 – Proponowane wskaźniki realizacji celów Programu (opracowanie własne)

WSKAŹNIK	OCENA REALIZACJI	
	OCENA REALIZACJI WSKAŹNIKA	OCENA REALIZACJI CELU
WSKAŹNIKI POPRAWY W SFERZE SPOŁECZNEJ		
nowe miejsca świadczenia usług społecznych	2	1
liczba osób objętych usługami społecznymi	275	1
liczba osób o zwiększonych kompetencjach społecznych	60	1
liczba osób, które uzyskały nowe kwalifikacje ogólne	25	1
liczba osób objętych działaniami aktywizacji zawodowej	15	1
liczba przedsiębiorców włączonych do procesu rewitalizacji	2	1
liczba nowych miejsc organizowania wydarzeń kulturalnych	1	1
liczba nowych miejsc integracji mieszkańców obszaru	1	1
WSKAŹNIKI POPRAWY W POZOSTAŁYCH SFERACH		
liczba nowo zagospodarowanych przestrzeni publicznych obszaru	10	1
liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej	5	1
liczba nowych odcinków reprezentacyjnych ciągów spacerowych	1	1
liczba uruchomionych nowych lokali użytkowych w parterach budynków	10	1
liczba terenów, w których ograniczono degradację środowiska	1	1
liczba zrewitalizowanych obiektów historycznych	3	1
liczba zrewitalizowanych obiektów pofabrycznych	1	1
	ŁĄCZNIE:	15

Według przyjętego schematu ocena osiągnięcia wskaźników przebiega „zero - jedykowo”. Osiągnięcie realizacji wszystkich wskaźników oznacza realizację poszczególnych celów Programu. Dopiero osiągnięcie 100% punktów za realizację wszystkich celów programu (15) oznacza realizację głównego celu Programu Rewitalizacji Miasta Pabianice.

KOREKTY ZAŁOŻEŃ PROGRAMU

W prowadzonym procesie rewitalizacji konieczne jest okresowe badanie poziomu wskaźników. Pozwala to na poznanie aktualnego stanu osiągnięcia efektów prowadzonych działań. Weryfikacja wskaźników będzie jednym z zadań do realizacji na etapie wdrażania i oceny programu. Na tym etapie dokonywane będą mogły być korekty założeń Programu a także zgłaszane nowe projekty realizujące jego cele.

System monitorowania procesu przygotowania i realizacji Programu umożliwi dokonywanie oceny i pomiarów wskaźników w przyjętych odstępach czasu, co pozwoli na ocenę efektywności realizowanych przedsięwzięć.

Wszystkie zaproponowane do realizacji projekty mają za zadanie po etapie realizacji wykazać skuteczność pozytywnego wpływu na dany problem, wyznaczony na etapie diagnozy obszarów kryzysowych. Dla każdego z projektów wskazano odbiorcę, który będzie mógł ocenić, na ile wcześniej zasygnalizowany problem uległ rozwiązaniu. Takie badania określą, czy Program został należycie stworzony, czy z diagnozy oraz konsultacji zostały wyciągnięte trafne wnioski.

Cechą procesu rewitalizacji jest złożoność, z czym wiąże się możliwość dynamicznych, nieprzewidywalnych zmian. Analizy prowadzone na etapie wdrażania programu mające na celu ocenę aktualności programu i stopnia osiągnięcia założonych celów. Ideą programu jest otwartość na zgłaszanie w ramach projektów uzupełniających nowych pomysłów rewitalizacyjnych zgodnych z celami projektów.

AKTUALIZACJA I MODYFIKACJE PROGRAMU

W przypadku stwierdzenia takiej konieczności możliwa jest aktualizacja Programu Rewitalizacji Miasta Pabianice. Aktualizacja Programu rewitalizacji dokonywana jest w takim trybie, w jakim był on sporządzany. W ramach aktualizacji możliwa jest zmiana zasięgu obszaru rewitalizacji.

Każdorazowo informacje dotyczące konieczności aktualizacji Programu będą przekazywane przez koordynatora procesu rewitalizacji Prezydentowi Pabianic a następnie – Radzie Miejskiej w Pabianicach. Informacje przekazywane będą wraz z uzasadnieniem – wskazaniem obszaru nasilenia negatywnych zjawisk w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej czy technicznej.

Założenia zmodyfikowanego Programu muszą bezwzględnie wpisywać się w główny cel programu, realizować jego wizję i uwzględniać założenia aktualnie obowiązujących dokumentów strategicznych obowiązujących dla miasta.

Wszelkie modyfikacje niniejszego Programu powinny być wprowadzane w przypadku zasadniczych zmian uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, wpływających na rozwój społeczny, gospodarczy, techniczny oraz przestrzenno-funkcjonalny miasta.

W ramach realizacji procesu rewitalizacji w mieście Pabianice mogą wystąpić niepożądane zjawiska zewnętrzne niosące ze sobą ryzyko niepowodzenia, do głównych zaliczyć należy:

- zmiany legislacyjne, które pociągną za sobą konieczność sporządzenia zmian i uzupełnień w dokumencie Programu Rewitalizacji,
- przesunięcia czasowe w realizacji poszczególnych projektów Programu Rewitalizacji wynikające z przyczyn zewnętrznych,
- utrudniona współpraca z partnerami społecznymi i prywatnymi.

Istotnym elementem monitorowania realizacji Programu jest jego ewaluacja pod kątem zmian w ustawodawstwie polskim i wspólnotowym, a także zmian w dokumentach programowych dotyczących Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020, a także innych wytycznych i dokumentów odnoszących się do Programów Operacyjnych.

W przypadku wystąpienia istotnych zmian w otoczeniu, Prezydent Pabianic we współpracy z Komitetem opracowuje projekt aktualizacji Programu Rewitalizacji, które przedstawia Radzie Miejskiej w Pabianicach celem podjęcia stosownej uchwały.

Podmioty zainteresowane realizacją nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zgłaszają swoje propozycje do Prezydenta Pabianic. Prezydent we współpracy z Komitetem dokonuje weryfikacji zgłoszonego przedsięwzięcia, a następnie wydaje opinie odnośnie jego włączenia do Programu. Następnie decyzją Prezydenta podejmuje się wprowadzenie zmian do Programu Rewitalizacji zgodnie z powyższą procedurą.

15 ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO SKUTKÓW REALIZACJI PROGRAMU

Zgodnie z regulacjami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz 353 ze zm) przyjęcie programu rewitalizacji winno być poprzedzone analizą uwarunkowań uzasadniających przeprowadzenie lub odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zaplanowanych w ramach programu przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Rodzaje projektów dokumentów, które winny być poddane strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko wskazano w art. 46 i 47 cytowanej ustawy.

Działania planowane w ramach Programu w większości nie zaliczają się do grupy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Projektem zawierającym tego typu działania mógłby być wyłącznie projekt 1 pn. „Rewitalizacja Traktu Kapituły Krakowskiej wraz ze Starym Rynkiem w Pabianicach - przywracanie znaczenia przestrzeni publicznej głównej ulicy miasta z rynkiem jako najważniejszego centrum funkcjonalnego i miejsca spotkań w mieście”. W marcu 2017 roku Miasto Pabianice skierowało do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi wniosek w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia polegającego na realizacji działań przedstawionych w ramach w/w projektu. Należy zaznaczyć, iż nazwa projektu zgłoszonego do niniejszego Programu została zmieniona, jednak zakres projektu nie przekracza zakresu zgłoszonego w ramach przedmiotowego wniosku skierowanego do RDOŚ w Łodzi.

Po przeprowadzeniu analizy przedstawionych dokumentów oraz wzięciu pod uwagę opinii Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Pabianicach Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi wydał Decyzję Nr 21/2017 z 9 czerwca 2017 o środowiskowych uwarunkowaniach, zgodnie z którą orzeczono brak potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia. Pismem z dnia 27 lipca 2017 Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi zaświadczył, iż w/w decyzja stała się ostateczna i podlega wykonaniu.

W związku z powyższym stwierdza się iż Program Rewitalizacji Pabianic nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Na etapie sporządzania programu nie stwierdzono również, iż realizacja jego postanowień może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

Nie istnieją zatem podstawy prawne do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko bądź wystąpienia z wnioskiem do właściwych: regionalnego dyrektora ochrony środowiska i wojewódzkiego inspektora sanitarnego o uzgodnienie odstąpienia od jej przeprowadzenia.

Informacja o treści j/w wraz z projektem dokumentu została przesłana powyższym organom przez Prezydenta Pabianic.

SPIS ILUSTRACJI

Ryc 1 - MIASTO PABIANICE – podział obszaru miasta na heksagonalne jednostki statystyczne na potrzeby prowadzenia prac diagnostycznych (opracowanie własne)	9
Ryc 2 - MIASTO PABIANICE – wskazanie liczby mieszkańców w jednostkach statystycznych – heksagonach – ze względu na adres zameldowania (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach, dane za rok 2016)	20
Ryc 3 - MIASTO PABIANICE – liczba osób powyżej 56 roku życia zamieszkujących miasto, dane za 2016 rok (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach)	21
Ryc 4 - MIASTO PABIANICE – liczba osób poniżej 18 roku życia zamieszkujących miasto (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach, dane za rok 2016)	22
Ryc 5 - MIASTO PABIANICE – liczba osób korzystających z pomocy społecznej – graficzne zobrazowanie występowanie zjawiska, dane dla 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach)	25
Ryc 6 - MIASTO PABIANICE – liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa – graficzne zobrazowanie zjawiska, dane za rok 2016 (opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach)	26
Ryc 7 - MIASTO PABIANICE – liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia – graficzne zobrazowanie zjawiska, dane za rok 2016 (opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach)	27
Ryc 8 - MIASTO PABIANICE – liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – graficzne zobrazowanie zjawiska, dane za rok 2016 (opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach)	28
Ryc 9 - MIASTO PABIANICE – nowe rejony szkół podstawowych od 1 września 2017 r (źródło: um.pabianice.pl)	30
Ryc 10 - MIASTO PABIANICE – lokalizacja i rejony szkół gimnazjalnych – dane dla 2016 r (źródło: um.pabianice.pl)	31
Ryc 11 - MIASTO PABIANICE – liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w latach 2013 – 2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)	32
Ryc 12 - MIASTO PABIANICE – wyniki testu humanistycznego w roku 2015	33
Ryc 13 - MIASTO PABIANICE – wyniki testu matematyczno-przyrodniczego w roku 2015	33
Ryc 14 - MIASTO PABIANICE – wyniki egzaminu z języka angielskiego w roku 2015	34
Ryc 15 - MIASTO PABIANICE – wyniki egzaminu gimnazjalnego w roku 2015	34
Ryc 16 - MIASTO PABIANICE – łączny wyniki „sprawdzianu szóstoklasistów” w roku 2015	35
Ryc 17 - MIASTO PABIANICE – udział liczby uczniów szkół gimnazjalnych w zajęciach wyrównawczych, wg danych za 2016 rok (opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych w Pabianicach)	36
Ryc 18 - MIASTO PABIANICE – udział liczby uczniów szkół podstawowych uczęszczających na zajęcia wyrównawcze wg danych za 2016 rok (opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych w Pabianicach)	37
Ryc 19 - MIASTO PABIANICE - udział liczby uczniów szkół gimnazjalnych z problemami wychowawczymi i w nauce, wg danych za 2016 rok (opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych w Pabianicach)	38
Ryc 20 - MIASTO PABIANICE - udział liczby uczniów szkół podstawowych z problemami w nauce, wg danych za 2016 rok (opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych w Pabianicach)	39
Ryc 21 - MIASTO PABIANICE – miejsca dokonywanych przestępstw, wg danych dla 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych Powiatowej Komendy Policji w Pabianicach)	48
Ryc 22 - MIASTO PABIANICE – miejsca interwencji Straży Miejskiej w 2016 r (opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Pabianicach)	49
Ryc 23 - MIASTO PABIANICE – wskazanie jednostek statystycznych, w których zdiagnozowano przekroczenie wskaźników dotyczących sfery społecznej obrazujących stan kryzysowy zdiagnozowany w sferze społecznej (opracowanie własne)	51
Ryc 24 - MIASTO PABIANICE – wskazanie obszaru miasta w ramach przestrzennych jednostek statystycznych, dla których zdiagnozowano stan kryzysowy w sferze społecznej (opracowanie własne)	53
Ryc 25 – MIASTO PABIANICE - położenie w powiecie pabianickim (opracowanie własne)	55
Ryc 26 – MIASTO PABIANICE – położenie na tle układu komunikacyjnego o znaczeniu ponadlokalnym (opracowanie własne)	56
Ryc 27 - MIASTO PABIANICE – struktura przestrzenna (źródło: obowiązujące suikzp)	58
Ryc 28 - MIASTO PABIANICE – istniejący układ komunikacyjny – ważniejsze drogi kategorii gminnej i wyższych (źródło: obowiązujące suikzp)	63
Ryc 29 – MIASTO PABIANICE – planowa infrastruktura roweru miejskiego (źródło: zyciepabianic.pl)	66
Ryc 30 – MIASTO PABIANICE – układ przestrzeni publicznych miasta (opracowanie własne)	67
Ryc 31 – Stary Rynek w Pabianicach – inwentaryzacja stanu istniejącego	69
Ryc 32 - Stary Rynek w Pabianicach (źródło: zasoby UM w Pabianicach)	70

Ryc 33 - MIASTO PABIANICE – rozmieszczenie obiektów wpisanych do rejestru zabytków (opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego konserwatora Zabytków w Łodzi)	76
Ryc 34 - MIASTO PABIANICE – rozmieszczenie obiektów w centralnej części miasta wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków (opracowanie własne na podstawie GEZ).....	76
Ryc 35 – CENTRUM PABIANIC - wstępne wytyczne warsztatowe (raport: Tkalnia: przestrzeń społeczna? Podsumowanie warsztatu urbanistycznego 27.06.2017, MAU Mycielski Architecture & Urbanism)	78
Ryc 36 – OBSZAR KRYZYSOWY – budynki komunalne wyłączone z użytkowania (opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach).....	86
Ryc 37 – OBSZAR KRYZYSOWY – budynki komunalne mieszkalne w dostatecznym stanie technicznym (opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach).....	87
Ryc 38 - OBSZAR KRYZYSOWY – lokale do rewitalizacji (opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach)	87
Ryc 39 - OBSZAR KRYZYSOWY – budynki oświatowe wymagające przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach)	89
Ryc 40 – OBSZAR KRYZYSOWY – wskazanie odcinków dróg wymagających podjęcia natychmiastowych prac naprawczych (opracowanie własne na podstawie danych ZDM w Pabianicach).....	92
Ryc 41 – MIASTO PABIANICE – lokalizacja infrastruktury tramwajowej wymagającej natychmiastowej wymiany – słupy trakcyjne (źródło: OT Komisji powołanej do oceny stanu technicznego linii tramwajowej do Pabianic).....	96
Ryc 42 - MIASTO PABIANICE – dynamika zmian liczby podmiotów gospodarki narodowej w latach 2009-2016 na tle powiatu pabianickiego (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)	100
Ryc 43 – MIASTO PABIANICE – rozmieszczenie użytkowych lokali komunalnych zadłużonych dłużej niż 6 miesięcy (opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Pabianicach)	109
Ryc 44 – MIASTO PABIANICE - lokalizacja obiektów przyrodniczych (opracowanie własne)	114
Ryc 45 - MIASTO PABIANICE na tle jednolitych części wód	117
Ryc 46 - Obszar przekroczeń dobowej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu PM10 w Aglomeracji Łódzkiej i gminach ościennych w 2016 (źródło dane WIOS 2017)	119
Ryc 47 - Obszar przekroczeń średniej rocznej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu PM2,5 w Aglomeracji Łódzkiej w 2016 (źródło: dane WIOS 2017)	120
Ryc 48 - OBSZAR KRYZYSOWY – podmioty gospodarcze udzielające pożyczek pod zastaw , dane za rok 2016 (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach)	126
Ryc 49 – OBSZAR KRYZYSOWY – miejsca zamieszkania osób objętych pomocą przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pabianicach).....	127
Ryc 50 - OBSZAR KRYZYSOWY – liczba osób objętych procedurą niebieskiej karty, dane za rok 2016 (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach)	128
Ryc 51 – OBSZAR KRYZYSOWY– uszkodzenia mienia – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach)	129
Ryc 52 – OBSZAR KRYZYSOWY– uszczerbek na zdrowiu – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach).....	129
Ryc 53 - OBSZAR KRYZYSOWY – rozboje – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach).....	130
Ryc 54 - OBSZAR KRYZYSOWY – przestępstwa związane z posiadaniem narkotyków – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach).....	130
Ryc 55 - OBSZAR KRYZYSOWY – kradzież cudzej rzeczy – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach).....	131
Ryc 56 - OBSZAR KRYZYSOWYCH – kradzież z włamaniem – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach).....	131
Ryc 57 - OBSZAR KRYZYSOWY – bójk i pobicia – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach).....	132
Ryc 58 – OBSZAR KRYZYSOWY – uczniowie szkół gimnazjalnych mający problemy w nauce – wg miejsca zamieszkania – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych w Pabianicach).....	132
Ryc 59 - OBSZAR KRYZYSOWY – uczniowie szkół podstawowych mający problemy w nauce – wg miejsca zamieszkania – graficzne zobrazowanie występowania zjawiska (opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych w Pabianicach).....	133
Ryc 60 – MIASTO PABIANICE – zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji na tle obszaru występowania zjawisk kryzysowych (opracowanie własne).....	140
Ryc 61 – OBSZAR REWITALIZACJI – potencjał funkcjonalno-przestrzenny (opracowanie własne).....	141
Ryc 62 - OBSZAR REWITALIZACJI – na tle mapy kierunków rozwoju miasta.....	142

SPIS FOTOGRAFII

Fot 1 - MIASTO PABIANICE – Spotkanie w Centrum Seniora (źródło: seniorpabianice.pl)	29
Fot 2 - „Pierzeja” Starego Rynku w Pabianicach (fot. własna)	71
Fot 3 - Jedna z ulic centrum Pabianic - Kościelna (fot. własna)	71
Fot 4 - Zdegradowany zespół zabudowy pofabrycznej w centrum miasta (fot. własna)	72
Fot 5 - Wymagający podjęcia natychmiastowych prac naprawczych Muzeum Miasta Pabianic (fot własna).....	88
Fot 6 - ULICA WARSZAWSKA – stan chodnika (źródło: materiały ZDM w Pabianicach).....	94
Fot 7 - ULICA WARSZAWSKA – stan chodnika (źródło: materiały ZDM w Pabianicach)	94
Fot 8 - ULICA WARSZAWSKA – stan jezdni (źródło: materiały ZDM w Pabianicach)	94
Fot 9 - Niezagospodarowanie tereny zielone w centrum miasta (fot. własna)	114